Møteinnkalling

Utvalg:	**Nordreisa driftsutvalg**
Møtested:	Kommunestyresalen, Kommunehuset
Dato:	30.06.2014
Tidspunkt:	09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 77 77 07 10 eller på mail til postmottak@nordreisa.kommune.no.

Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utv.saksnr	Sakstittel	U.Off	Arkivsaksnr
PS 36/14	Referatsak		
RS 118/14	Eldrepolitisk handlingsplan for Troms		2012/1658
RS 119/14	Byggetillatelse på eiendom 1942/26/1/2		2014/1967
RS 120/14	Byggetillatelse på eiendom 1942/23/15		2014/1900
RS 121/14	Byggetillatelse- utvidelse av garasje på eiendom 1942/41/29		2014/1849
RS 122/14	Byggetillatelse på eiendom 1942/22/57		2014/2086
RS 123/14	Byggetillatelse på eiendom 1942/47/369		2014/622
RS 124/14	Byggetillatelse på eiendom 1942/38/6		2014/1895
RS 125/14	Byggetillatelse på eiendom 1942/66/34		2014/2015
RS 126/14	Byggetillatelse på eiendom 1942/15/178		2014/1987
RS 127/14	Byggetillatelse på eiendom 1942/66/12		2014/1969
RS 128/14	Igangsettingstillatelse		2014/1881
RS 129/14	Ferdigattest		2013/80
RS 130/14	Oppsetting av 1 stk virksomhetsskilt på fasade for Europris Sørkjosen		2014/2071
RS 131/14	Fritak kommunale avgifter gnr 1942/67/76/12		2014/569
RS 132/14	Søknad om fritak for kommunale avgifter i anleggsperiode på gnr. 1942/47/87 og 1942/47/2		2014/569
RS 133/14	Svartfosslia vannverk, Nordreisa kommune - vurdering av betydning for allmenne interesser og i forhold til sektorlovgivning		2014/1198
RS 134/14	Byggetillatelse	X	2014/869
RS 135/14	Igangsettingstillatelse på eiendom ***** *****	X	2014/869
RS 136/14	Søknad om fritak for feiing på på gnr. 1942/70/9 /1	X	2014/569
RS 137/14	Delegert vedtak- Søknad om skadefelling, Nordreisa sau og geit v/leder Morten Risto	X	2014/1553
RS 138/14	Aksept av tilbud - Leveranse prosjektkoordinering prosjekt Grunneiers tillatelse i Nord-Troms.	X	2013/956
RS 139/14	Delegert vedtak Søknad om godkjenning av plan for nydyrkning 1942/37/3, 6 og 9		2013/1365
RS 140/14	Delegert vedtak - søknad om konsesjon på erverv av fast eiendom gnr. 1942/29/95		2014/1841
RS 141/14	Nytt delegert vedtak - søknad om deling gnr		2013/3056

	1942/20/4	
PS 37/14	Delegert vedtak - søknad om deling/makebytte gnr 1942/65/132	2013/4138
RS 142/14	Delegert vedtak - søknad om deling/makebytte gnr 1942/65/11	2013/4139
RS 143/14	Tilsagn om tilskudd til livssynsnøytrale seremonirom 2013	2013/4168
RS 144/14	Særutskrift for godkjenning - Revisjon av snøscooterløyper i Kåfjord kommune	2014/183
RS 145/14	Nordreisa driftsutvalg - Forvaltningen sin manglende oppfølging av gjeldende rovviltpolitikk	2014/2082
RS 146/14	Protokoll fra møte i rovviltnemnda for region 8 den 27.05.2014	2009/3871
PS 38/14	Søknad om deling gnr 1942/83/5	2014/1228
PS 39/14	Høringsinnspill. Regional plan for landbruk i Troms 2014 -2025	2014/1751
PS 40/14	Områderegulering Lunde	2014/1380

PS 36/14 Referatsak

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohkan

ELDREPOLITISK HANDLINGSPLAN FOR TROMS

Fylkesrådet i Troms
2013

Innhold

FYLKESELDRERÅDETS ROLLE OG HENSIKTEN MED ELDREPOLITISK HANDLINGSPLAN 4
Generelt om eldrerådenes funksjon og oppgaver 4
Fylkeseldrerådets rolle i forhold til de kommunale rådene 4
Oppfølging av planen 5
ALDERSDISKRIMINERING 6
SAMHANDLINGSREFORMEN 7
Økonomiske og praktiske virkninger for kommunene 7
Utforming av boliger og institusjoner for beboere med demens 8
ELDRESENTER 10
REKRUTTERING AV PERSONELL TIL HELSESEKTOREN 11
Universitetsutdannede: 12
Sykepleiere og helsefagarbeidere: 12
Ufaglærte: 12
Politisk engasjement om bemanningsproblemene: 13
KULTUR OG FOLKEHELSE 14
Kulturtilbud i kommunene 14
Føringer for arbeidet med en bedre folkehelse 15
Folkehelseloven 15
Folkehelsemeldingen ”God helse – felles ansvar” 15
Lokale vedtak og planer for folkehelse og kultur 16
ANDRE HELSEFREMMENDE OG FOREBYGGENDE TILTAK 18
Hjemmebesøk 18
Trygghetstelefoner – Besøk. 19
Frisklivssentraler. 20
Vold mot eldre 20
Brannvernberedskap 21
Kosthold 21
TILTAK AV SOSIAL OG KULTURELL KARAKTER 22
Folkebibliotekene som nettverksbyggere og arena for kulturelle aktivitet. 22
FRIVILLIGHETSSENTRALER 23
SYKEHJEM OG BOLIGER TILPASSET ELDRE 24
A. Kommunale sykehjem 24
B. Kommunale omsorgsboliger 24
C. Boliger tilpasset eldre 25
FORHOLDET TIL ELDRE I URFOLKS- OG MINORITETSGRUPPENE 25
VELFERDSTEKNOLOGI 26

TANNHELSETJENESTEN 28
A. Pasienter underlagt pleie- og omsorgstjenesten i kommunen 29
B. Hjemmeboende eldre utenom kommunehelsetjenestens ansvar 29
C. Tannhelse integrert i helsetjenesten for øvrig 30
D. Innspill til ny tannhelselov. 30
TT-ORDNINGEN 30
KOLLEKTIVTRAFIKK 32
ANDRE AKTUELLE EMNER FOR ARBEID I ELDRERÅDENE 32
Nettverksbygging blant eldre 32
Dataopplæring 33
Opplæring i bruk av mobiltelefon 33
Kjøreopplæring for eldre 33
Geografisk avgrenset førerkort? 34
Kurs i forberedelse til pensjonsalderen. 34
AVSLUTNING – HVORDAN KOMME I GANG MED AKTIVITETER? 34

FYLKESELDRERÅDETS ROLLE OG HENSIKTEN MED ELDREPOLITISK HANDLINGSPLAN

Generelt om eldrerådenes funksjon og oppgaver
Etter lov om eldreråd er kommuner og fylkeskommuner forpliktet til å opprette eldreråd, og rådene skal være et rådgivende organ for kommunestyrer og fylkesting i saker som gjelder eldre i vid forstand. Eldrerådene har uttalerett og skal være rådgivere i alle saker som angår eller har betydning for eldre i fylket og kommunen. Ved at svært mange av de saker som behandles av kommunestyrer og fylkesting på en eller annen måte berører hele befolkningen, mao. også de eldre, har eldrerådet uttalerett ikke bare i saker som eksplisitt dreier seg om de eldre. Rådene er frie organer som sjøl avgjør om de vil uttale seg til de forskjellige saker som er til behandling i kommunen/fylkeskommunen. Vanligvis er det slik at saker oversendes rådet for uttalelse, enten fra administrasjonen eller fra politiske organer i kommunen/ fylkeskommunen, eller andre organ, f.eks. statlige. Dessverre blir eldrerådenes uttalerett ofte glømt. Eldrerådene har en utfordring i å følge opp overfor kommunens ledelse at alle saker som eldrerådet etter loven har uttalerett til, blir sendt rådet tidligst i saksprosessen slik at rådet kan få avgitt uttalelse før det er truffet vedtak. Eldrerådet kan også på selvstendig grunnlag ta opp andre saker etter eget valg.

På statlig hold er Statens Eldreråd gitt ny betegnelse ”Statens Seniorråd” og en begrunnelse for det er at rådet også skal ta opp saker som angår ”seniorer” i arbeidslivet. Loven om eldreråd er imidlertid ikke endret. Den korrekte betegnelsen for slike råd er ELDRERÅD. Deri ligger det at rådene først og fremst behandler saker som angår ”eldre”, i denne sammenheng vil det i hovedsak gjelde de som er alderspensjonert. Men rådet har også anledning til å uttale seg om saker som angår ”seniorene”. Begrepet eldre er ikke entydig mht. alder. I forskjellige sammenhenger opererer en både med 45 +, 55 + og 60 år som grense for ”senior”-betegnelsen. At rådene, i likhet med Statens seniorråd, engasjerer seg i saker som vedrører dem som om ikke alt for lang tid vil tre inn i pensjonistenes rekker, anses som en naturlig del av rådenes oppgaver, men hovedoppgaven er å ivareta alderspensjonistenes tarv.

Statens Eldreråd, nå Statens Seniorråd, har gitt ut veiledning for eldrerådenes virksomhet. Disse retningslinjene antas å være kjent og gjentas ikke her. Det vises ellers til Statens Seniorråds hjemmeside på Internett www.statens.seniorraad.no

Fylkeseldrerådets rolle i forhold til de kommunale rådene
Etter loven har fylkeseldrerådene ingen koordinerende eller overordnet funksjon for de kommunale eldrerådene. Men både fra kommunalt og statlig hold har det vært gitt uttrykk for at det fylkeskommunale rådet burde påta seg være et samordnende og veiledende organ i sitt fylke overfor de kommunale eldrerådene for å lette deres arbeid. Dette har på lokalt hold kommet fram i flere sammenhenger, både i de fylkesvise konferansene som fylkeseldrerådet har arrangert om problemer av felles interesse, og på andre måter.

På en konferanse i Bodø for samtlige fylkeskommunale eldreråd i 2001, oppfordret daværende statsråd Magnhild Meltveit Kleppa fylkeseldrerådene til å påta seg en koordinerende og veiledende rolle overfor de kommunale rådene, selv om de etter loven ikke var pålagt dette. En lignende oppfordring kom lederen av Statens Seniorråd, Astrid Nøkleby Heiberg, med på en tilsvarende konferanse i Oslo i 2003.

Fylkeseldrerådet ser det også som en naturlig oppgave å være initiativtaker og pådriver for oppgaver som er kommunegrenseoverskridende.

Når fylkeseldrerådet i Troms tok initiativ til å lage en eldrepolitisk plan i 2006, var det derfor både etter oppfølging av nevnte anbefalinger fra Regjeringshold og fra ledelsen av Statens Seniorråd, om å være en motivator/inspirator for kommunale eldreråd i deres arbeid. Det var også et ønske om at Troms fylkesting skulle forplikte seg på de områder som fylkeskommunen fortsatt har ansvar for, så som kultur, utdanning og samferdsel. Videre var fylkeseldrerådet kjent med at noen andre fylkeskommuner, bl.a. Nord-Trøndelag, Vest-Agder og Akershus, hadde laget eldrepolitiske planer for sine fylker. Om begrunnelsen for å utarbeide en slik plan uttaler Akershus eldreråd:

> *Akershus eldreråd har ikke tatt mål av seg til å lage en kokebok for eldrerådsarbeid, men håper at dette dokumentet kan være til hjelp i det eldrepolitiske arbeidet i eldrerådene. Et felles eldrepolitisk handlingsprogram forutsettes å uttrykke hva eldre i Akershus mener skal være retningsgivende for utvikling og tjeneste- og servicetilbud mv for eldre. Det eldrepolitiske handlingsprogrammet forutsettes derfor både å dokumentere behov, formidle svakheter og styrker ved eldres livssituasjon slik eldre selv ser det, og formulere strategier for eldrerådenes arbeid og ønskede kommunale, fylkeskommunale og statlige tiltak."*

Fylkeseldrerådet i Troms sluttet seg til den begrunnelsen en i Akershus ga for å lage et slikt program og begrunnelsen er den samme med foreliggende reviderte plan.

Mobilitet og endret bosettingsmønster har dramatisk endret behovet for offentlig omsorg. En villet mobilitet både fra samfunnet og næringslivet har splittet generasjonene geografisk, og dermed umuliggjort den familieomsorgen som var tilnærmet enerådende en generasjon eller to tilbake i tid. Utviklingen har ført til at behovet for mellommenneskelig kontakt ofte må dekkes på annen måte enn gjennom familien. Hvordan dette behovet skal ivaretas bør være en aktuell oppgave for eldrerådene å ta opp.

I tillegg vil vi peke på den utfordring og nytenkning som vil tvinge seg fram som følge av nye generasjoner eldre med andre behov og krav enn det som er tradisjon blant dagens eldregenerasjon. I NOVA-Rapport 11/05 pekes det på at morgendagens pleie-og omsorgstjenester vil møte brukere som er mindre beskjedne, stiller større krav og vil bestemme mer sjøl enn tilfellet er med dagens omsorgstrengende. Det er også en tydelig tendens til at flere av morgendagens eldre vil være skilte eller enslige uten barn. Dette og flere andre forhold, som for eksempel at det blir flere gamle eldre og eldre med depressive lidelser, gjør at både omsorgstjenesten og de eldre sjøl, representert ved eldrerådene, må tenke nytt og være forberedt på nye og større oppgaver i framtiden. Eldrerådene må legge disse endra forholdene inn i arbeidet sitt og søke å påvirke kommuneadministrasjon og politisk ledelse til å ta hensyn til de nye behovene både i planlegging av boligbygging og behov for eldresentra.

Den første planen ble altså laget i 2006 og fylkeseldrerådet har nå funnet det riktig å gjøre en revisjon av planen i forhold til nye rammevilkår som er gjennomført etter den tid. Derfor er dokumentet omarbeidet. Fylkeseldrerådet har fått tilbakemeldinger fra flere hold om at den første planen ble godt mottatt og at den har fungert slik en tenkte seg det. Vi håper at også den reviderte planen kan være til hjelp for eldrerådenes i deres arbeide.

Oppfølging av planen

De enkelte eldreråd er selvstendige organer som fatter sine vedtak på fritt grunnlag. Men for at arbeidet i rådene skal bli så godt som mulig, er det av betydning å hente ideer, løsninger og meninger fra forskjellig hold. Det har da også vært hensikten med de årlige fylkesvise eldrerådskonferansene som fylkeseldrerådet i Troms har avviklet og fortsatt håper å kunne

arrangere i årene som kommer. Denne handlingsplanen kan forhåpentligvis være en kilde for de kommunale eldrerådene til ideer, oppgaver og løsninger som kan være aktuelle å arbeide videre med, enkeltvis eller i et samarbeid med andre kommunale eldreråd.

Fylkeseldrerådets regner med og håper at denne planen skal bli en kilde til inspirasjon for eldrerådsarbeidet, og at den blir aktivt benyttet både av statlige organer, kommunene og fylkeskommunen når det skal fattes avgjørelser som berører de eldres situasjon. De kommunale eldrerådene står fritt til å bruke momenter fra denne planen helt eller delvis i sitt arbeid og til evt. å lage en lignende lokal plan for sin kommune.

ALDERSDISKRIMINERING

Statens Seniorråd har gjennomført en undersøkelse av folks holdninger til eldre i og utenfor arbeidslivet, samt for å se om det er behov for mer og grundigere kunnskap om holdninger til eldre og aldersdiskriminering.

Undersøkelsen viser at nordmenn flest sier at de har overveiende positive holdninger til eldre. Det gjelder for alle aldersgrupper, begge kjønn, alle inntektsgrupper og utdanningsnivåer.
Likevel er det et faktum at diskriminering på grunn av alder forekommer både i yrkesliv, i forhold til offentlige bestemmelser og i samfunnet generelt. Eksempler på dette er:

- Inndragning av støtte til eldre bønder, inndragning av eldre fiskeres kvoter, inndragning av fastlegehjemmel ved fylte 70 år.
- Bortfall av yrkesskadeerstatning, av rett til sykepenger, arbeidsavklaringspenger og ordningen med varig tilrettelagt arbeid.
- Øvre aldersgrenser for lån og kredittkort, for enkelte mobilabonnement, for enkelte bensinkort, for forsikringstjenester (reise- og ulykkesforsikring)

Listen kan gjøres lengre enn dette. Det vises til publikasjon fra Statens Seniorråd. Fylkeseldrerådet oppfordrer i likhet med Statens Seniorråd om at de enkelte eldrerådene tar opp temaet aldersdiskriminering i egen kommune som tema.

Fylkeseldrerådet vil oppfordre Statens Seniorråd om, sammen med Likestillingsombudet, om aktivt å gå inn for at Norge innfører en tilsvarende lov mot aldersdiskriminering som det Sverige har gjort. Fra 1. januar 2013 er det forbudt ved lov å diskriminere på grunn av alder. Det samme burde det være mulig å få til også i Norge!

Tiltak:

1. Fylkeseldrerådet oppfordrer i likhet med Statens Seniorråd til at de enkelte eldrerådene tar opp temaet aldersdiskriminering i egen kommune som tema.

2. Fylkeseldrerådet oppfordrer Statens Seniorråd og Likestillingsombudet til å gå sammen om en henvendelse til Regjeringen om snarest å innføre ”Lov mot aldersdiskriminering” på samme måte som det Sverige har gjort.

SAMHANDLINGSREFORMEN

Stortinget vedtok i 2010 en samhandlingsreform for helsetjenesten. Vedtaket bygget på Stortings-meldingen "Rett behandling – på rett sted - til rett tid" som ble behandlet i 2008/2009.

Et sentralt mål med reformen er å få til et bedre samarbeid mellom den statlige helsetjenesten og den kommunale helse- og sosialtjenesten om pasientene. Et annet mål er å redusere etterspørselen etter spesialisthelsetjenester, både ved at kommunene overtar oppgaver som i dag utføres ved sykehusene og ved at det skal skje en større satsing på forebyggende helsearbeid i kommunene, slik at en ved dette kan redusere behovet for spesialisthelsetjenester ved sykehusene.

Viktige konsekvenser ved reformen er:

- Kommunen skal betale 20 % av kostnadene ved selve innleggelsen av pasienten både ved ordinær innleggelse, dagbehandling eller poliklinisk behandling. (Innført 01.01.2012)
- Kommunen skal betale pr. døgn for utskrivningsklare pasienter som blir liggende på sykehuset når de er utskrivningsklare. (Innført 0 1.01.2012) En pasient er utskrivningsklar fra sykehus når pasienten er ferdigbehandlet i spesialisthelsetjenesten. Kommunene overtar da det finansielle ansvaret for pasienten.
- Kommunen skal sørge for tilbud om døgnopphold til pasienter ved behov for øyeblikkelig helse- og omsorgshjelp. (Innfases gradvis, men full innføring fra 01.01.2016).
- Kommunens økede kostnader skal finansieres ved at deler av de tilskudd som tidligere ble overført direkte fra staten til helseforetakene, overføres til kommunene.

Økonomiske og praktiske virkninger for kommunene

Det er overført midler fra spesialisthelsetjenesten til kommunene, men fra kommunal side stilles det spørsmål ved om de midlene som overføres, er tilstrekkelige til å dekke merutgiftene som reformen medfører. Mange kommuner har heller ikke personell, utstyr eller lokaliteter som skal til for å overta ansvaret for den behandling og pleie som blir kommunens ansvar etter reformen.

Reformen reiser mange spørsmål og delvis uavklarte problemstillinger som er under kontinuerlig drøfting. I denne handlingsplanen tar en utgangspunkt i at Stortinget har vedtatt en reform som er gjeldende lov og rett i Norge og som kommunene må forholde seg til. Fylkeseldrerådet forutsetter at de økonomiske og praktiske spørsmål som reformen reiser må finne sin løsning, men det er lite en handlingsplan som denne kan bidra i så måte i de kompliserte spørsmål som reformen medfører. Men eldrerådene bør følge med utviklingen og si fra om eventuelle uheldige virkninger av reformen.

Samhandlingsreformen vil få stor betydning for den gruppen som eldrerådene representerer – de eldre. De overordnede målene om gode tilbud og likhet for alle er det ikke vanskelig å slutte seg til. Men målene rommer en del etiske dilemmaer som ikke er drøftet eller i hvert fall ikke avklart. Det hevdes også at det er svært vanskelig å vite om den nye ordningen

primært er begrunnet ut fra pasienthensyn eller fra et kostnadssynspunkt. Flere har også påpekt at Samhandlingsreformen er aldersdiskriminerende. En ekspertgruppe nedsatt av helse- og omsorgsdepartementet slo i 2011 fast at deler av reformen bygger på feilaktige faglige forutsetninger.

At ordningen er omstridt og medfører betydelige administrative kostnader og praktiske problemer er åpenbart. At mange, antakelig de fleste kommunene, vil få betydelige problemer med å gjennomføre reformen synes også klart. Det er framsatt mange synspunkter om at hele samhandlingsreformen bærer preg av at flere ting som burde vært tatt opp, ikke er drøftet og avklart.

Samhandlingsreformen er imidlertid vedtatt av Stortinget og er gjeldende lov som en må forholde seg til. Fylkeseldrerådet mener at det må foretas en grundig og fortløpende evaluering av hele reformen. Dersom en slik evaluering viser at hensikten og målene ved reformen ikke nås, må hele ordningen tas opp til vurdering.

Samhandlingsreformen og boligpolitikk
Fylkeseldrerådet vil peke på et forhold vedr. samhandlingsreformen som bør utredes og avklares snarest, nemlig den manglende sammenheng mellom reformen og offentlige boligpolitikk.

I en rapport fra forskningsstiftelsen Fafo påpekes det at den sosiale boligpolitikken vil bli en viktig faktor for at kommunene skal kunne klare å gjennomføre sin del av reformen. Dette forholdet er ikke berørt i utredningene før reformen ble vedtatt og er følgelig heller ikke noe moment ved gjennomføringen av reformen. Kommunene har dermed ikke noen føringer for hvordan den sosiale boligpolitikken skal utformes, sett i sammenheng med samhandlings-reformen.

Boligpolitikken vil kunne ha stor betydning for om kommunene lykkes i det helseforebyggende arbeid og for god rehabilitering av pasienter som er ferdigbehandlet på sykehus. Det må derfor, etter fylkeseldrerådets oppfatning, utarbeides veiledende sentrale retningslinjer for den sosiale boligbyggingen. I den sammenheng er det naturlig å peke på et annet forhold som med fordel kan tas inn i slike retningslinjer, nemlig;

Utforming av boliger og institusjoner for beboere med demens
Det er, i takt med økt levealder og bedre behandlingsmetoder for somatiske sykdommer, blitt langt flere enn tidligere som har demens i en eller annen form. Nesten 80 % av dem som i dag er innlagt på sykehjem, har en form for demens. Også svært mange av de som bor hjemme, lider av sykdommen.

Likevel er storparten av våre institusjoner ikke bygget med tanke på beboere/pasienter med demens og så godt som ingen vanlige boliger. Det være seg private boliger eller boliger knyttet til den kommunale helse- og sosialomsorgen.

Etter fylkeseldrerådets oppfatning må det vurderes om det ikke er på tide å utarbeide retningslinjer for utforming av nye institusjoner og boliger bygget med tanke på eldreomsorg, som tar hensyn til at en stor del av befolkningen vil lide under den ”nye folkesykdommen” demens.

Tiltak:

1. Fylkeseldrerådet vil ta opp med ansvarlige myndigheter at det foretas en fortløpende evaluering av alle sider ved samhandlingsreformen.

2. Fylkeseldrerådet vil be om at de ansvarlige myndigheter vurderer behovet for retningslinjer for den sosiale boligbyggingen med tanke på å få best mulig oppfølging av samhandlingsreformen. I den sammenheng må også behovet for retningslinjer for hvordan en kan tilpasse nye og eksisterende institusjoner og boliger beregnet for eldreomsorg, til det faktum at flere og flere av beboerne vil ha sykdommen demens i større eller mindre grad.

3. Fylkeseldrerådet vil oppfordre de kommunale eldrerådene til å ta opp spørsmålet om hva som kan gjøres for bedre å tilpasse boligpolitikken i kommunen til kommunens forpliktelser etter Samhandlingsreformen.

HABILITERING OG REHABILITERING

I forskrift om habilitering og rehabilitering (Forskrift 2011-12-16 nr. 1256) er begrepene definert som "prosesser med klare mål og virkemidler, hvor flere aktører samarbeider om å gi nødvendig bistand til pasientens og brukerens egen innsats for å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse sosialt og i samfunnet". Formålet med forskriften er å sikre at personer som har behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering, tilbys og ytes tjenester som kan bidra til stimulering av egen læring, motivasjon, økt funksjons- og mestringsevne, likeverdighet og deltakelse.

I forskriften pålegges kommunen en rekke forpliktelser fagområdet habilitering/rehabilitering. Kommunen skal bl.a. sørge for å ha en generell oversikt over behov for habilitering og rehabilitering og sørge for at alle som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendig utredning og oppfølging ved behov, og for nødvendig undersøkelse og utredning.

Også de regionale helseforetakene (RHF) er i forskriftene pålagt utstrakte oppgaver. RHF skal bl.a. sørge for nødvendig undersøkelse og utredning av brukere med behov for habilitering og rehabilitering i spesialisthelsetjenesten. RHF skal sørge for at det finnes en koordinerende enhet som skal ha oversikt behovet for slike tjenester i regionen og sørge for råd og veiledning til kommunen om opplegg for enkeltpasienter.

Forskrift om habilitering og rehabilitering pålegger mao. både kommuner og RHF et betydelig ansvar. Fylkeseldrerådet har ingen oversikt over hvordan ansvaret etter denne forskriften praktiseres i kommunene eller i RHF. Samhandlingsreformen legger til grunn at den forventede veksten i behov i en samlet helsetjeneste, da også habilitering og rehabilitering, i større grad enn hittil må finne sin løsning i kommunene. Fylkeseldrerådet anmoder de enkelte eldreråd om å sette dette spørsmålet opp på dagsorden for å få en diskusjon med og avklaring om hvordan kommunen har planlagt/planlegger hvordan det utvidede ansvaret på dette området blir ivaretatt.
For egen regning vil fylkeseldrerådet ta opp med brukerutvalget for RHF om å gjøre det samme overfor RHF.

Tiltak:

1. Eldrerådene anmodes om å ta initiativ til et orienteringsmøte med den lokale helse-og sosial-tjenesten for å få avklart hvordan kommunens ansvar etter forskriften om habilitering og rehabilitering blir ivaretatt i kommunen.

2. Fylkeseldrerådet vil på samme måte be det regionale brukerutvalget for Helse Nord RHF om å be om en tilsvarende avklaring for hvordan helseforetaket vil organisere/gjennomføre sitt ansvar etter forskriftene om habilitering/rehabilitering innenfor sitt ansvarsområde.

ELDRESENTER

Eldresentrene er tiltenkt flere roller og funksjoner; som et sted å være, som et aktivitetstilbud, en kilde til service og tjenester og en arena for sosial kontakt og deltakelse. Eldresenteret skal også fungere som et forebyggende tiltak. Det skal både avhjelpe sosial isolasjon og ensomhet, og det skal være et helsefremmende tiltak gjennom aktivisering, trening og deltakelse, og ikke minst – være et møtested for eldre.

Det er mer enn 50 år siden det første eldresenter ble opprettet i Norge. På landsbasis har mer enn hver 3. kommune opprettet eldresenter, og alt i alt hadde omtrent 7 av 10 alderspensjonister tilgang til eldresenter i sin kommune i 2000. (NOVA Rapport 17/2000). I Troms er eldresenter ikke like vanlig. Det har sammenheng med at vi har mange små kommuner og spredt bebyggelse. Men det kan også være andre grunner til at eldresenter ikke er opprettet. I nevnte NOVA-rapport antydes det at mange kommuner har vært tilbakeholdende med å opprette slike sentra fordi dette ble sett på som et "velferdsekstra" snarere enn et omsorgstilbud med forebyggende effekt.

En mer systematisk satsing på forebyggende virksomhet vil imidlertid kunne gi økonomisk gevinst på sikt ved at behovet for mer kostbare omsorgs- og pleietiltak kan forskyves i tid og kanskje helt unngås. Her kan eldresentrene spille en viktig rolle. Det er beregnet at hvis et eldresenter i gjennomsnitt kan føre til et par dagers utsatt sykehjeminnleggelse pr. bruker, vil hele utgiften være spart inn. Dette er noe som er blitt enda mer aktuelt etter at Folkehelseloven og Samhandlingsreformen har trådt i kraft. En viktig del av tanken med eldresentrene var å integrere eldre mennesker i samfunnet, for bl.a. å motvirke de faktorer som lett fører til passivitet og sosial isolasjon i eldre år. På mange måter har en lykkes i dette forsettet fordi mange eldre som har adgang til et slikt senter på en rimelig lett måte, også bruker senteret jevnlig.

Et eldresenter kan etableres og organiseres på mange forskjellige måter. Det kan tenkes helt individuelle og forskjellige løsninger for det enkelte lokalsamfunn, enten det nå kalles dagsenter, eldresenter eller aktivitetssenter. Det er ikke en stor og flott bygning som er avgjørende. Det som er en avgjørende suksessfaktor, er at en har et opplegg som bidrar til at en oppnår de fordelene for folkehelsen som etableringen av eldresenter var tenkt å ha. Og som det faktisk også viser seg at en har oppnådd. For at eldre skal benytte seg av slike sentre, må det være en lav terskel. Erfaring tilsier at det er nødvendig med en særlig innsats for å aktivisere eldre menn. Også til å bruke eldresentre. For å få dette til må det gis aktivitetstilbud/kulturtilbud rettet særlig mot menn, og tilbudene må markedsføres slik for eksempel Harstad kommune har gjort på en utmerket måte.

Allerede da den første eldrepolitiske handlingsplanen ble laget i 2006, var det kjent at det hadde vært arbeidet med lovfesting av eldresenter. Ved revisjonen av handlingsplanen i 2013 har dette fortsatt ikke skjedd.

Det er imidlertid ingen grunn til å vente med å opprette eldresenter til det blir lovpålagt!
For nærmere opplysninger og ideer: NOVA Rapport 17/2000 og 16/2002.

Tiltak:

Utbygging/etablering av eldresenter er et viktig tiltak for å integrere eldre mennesker i samfunnet og som et forebyggende tiltak. De enkelte kommunale eldreråd må arbeide for at spørsmålet om etablering av eldresenter, eller lignende, blir satt på sakskartet i egen kommune. Likeså at det etableres en tilfredsstillende transportordning for å kunne nytte seg av sentrene.

REKRUTTERING AV PERSONELL TIL HELSESEKTOREN

Det har aldri arbeidet så mange mennesker innen helse- og sosialsektoren som i dag. Men likevel sliter mange kommuner med å rekruttere personell. Årsaken til dette er at behovet er større enn tilgangen for enkelte stillingskategoriers vedkommende. Denne situasjonen vil etter de beregninger og statistikker som foreligger, dessverre forverre seg i årene som kommer dersom utviklingen fortsetter i samme trend som nå. I Stortingsmelding 29, 2012-2013 er det vist til at antallet årsverk i omsorgssektoren kan øke med nærmere 50 % eller om lag 60.000 årsverk fram til 2050. Samtidig viser framskrivning av arbeidsmarkedet for helse- og sosialpersonell en akkumulert underdekning av de største utdanningsgruppene i omsorgssektoren på 55.000 årsverk i 2030 på landsbasis. Dersom situasjonen i Troms er på linje med landsgjennomsnittet vil det si at vi i 2030 kan risikere å ha en underdekning på 1650 årsverk i omsorgsektoren.

Utdanningen av helsepersonell og rekruttering til helsesektoren er et viktig saksområde både for lokale og sentrale myndigheter. Med de prognosene for bemanningssituasjonen som foreligger, er det åpenbart at det må gjennomføres tiltak som monner for ikke å komme i en krisesituasjon. Og den vil ikke oppstå helt plutselig i år 2030! Allerede nå er det problemer og dette vil forverre seg etter som årene går. Det er lett å registrere at vi ville ha hatt store problemer, både på sykehusene og i den kommunale helsetjeneste, om vi ikke hadde hatt så mange utenlandske ansatte i helsesektoren som tilfellet er. I en publikasjon fra Helsedirektoratet ”God helse – gode liv” uttales det imidlertid:

”Det framtidige behovet for helsepersonell er så stort at det ikke kan forventes at vi klarer å rekruttere nok helsepersonell i Norge til å dekke alle oppgavene i helse- og sosialsektoren. Samtidig må det tas hensyn til at Norge har et internasjonalt ansvar for å bidra til etisk rekruttering. Det er ikke forsvarlig å tappe andre land for helsepersonell som de trenger selv. Norge har vedtatt en politikk som tilsier at vi ikke skal rekruttere personell fra land som selv har stor mangel.”

Bemanningssituasjonen innen helsesektoren i Norge, spesielt i den kommunale helsetjenesten, gir alvorlig grunn til bekymring for framtiden. Man kan ikke for all framtid basere seg på utenlandsk rekruttering.

Om de enkelte stillingskategorier:

Universitetsutdannede:
Tidligere var det særlig gruppene med universitets- og høgskoleutdanning som var hovedproblemet, men dette har endret seg vesentlig til det bedre i de senere år. Særlig er tilgangen på leger økt vesentlig. For Nord-Norges del har etableringen av Universitetet i Tromsø og legeutdanningen der vært av uvurderlig stor betydning. Det er også svært gledelig at den for kort tid siden etablerte tannlegeutdanningen i Tromsø har den samme positive betydningen for rekrutteringen av tannleger til landsdelen.

Men dessverre er det fortsatt slik at en noen steder sliter med å få tilsatt leger og tannleger, og gjennomtrekk er et stort problem.

Det er også en kjensgjerning at geriatri og arbeid med eldre generelt har lav status i legekretser. Og selv om det blir nok leger, vil det fortsatt være stor mangel på enkelte spesialister, som psykiatere og geriatere.

Det er klart at den generelle levekårsutviklingen i Norge har ført til at alle yrkesgrupper har andre krav til privatliv og fritid enn det som var vanlig tidligere. Alminnelig arbeidstid er redusert og i tillegg er det slik at stadig flere av dem som tar høyere utdanning er kvinner, noe som naturlig forsterker behovet for mer fritid til familie og barn. Dette er med på å bidra til problemene med rekruttering av helsepersonell.

Sykepleiere og helsefagarbeidere:
De største faggruppene innen helse- og omsorgssektoren er sykepleiere og helsefagarbeidere (tidligere omsorgsarbeider og hjelpepleier) Det er innen disse gruppene at personell-underskuddet vil bli størst, noe Statistisk Sentralbyrås framskriving av arbeidsmarkedet for helse- og sosialpersonell fram mot 2030 tydelig viser.

Dette er en svært alvorlig utvikling, spesielt for distriktene. I konkurransen om arbeidskraft blir distriktene ofte tapere. Det er åpenbart at noe bør gjøres for å snu den utviklingen som er dokumentert. Det er en for stor oppgave i en handlingsplan som denne å analysere og å komme med forslag til hvordan problemet med den varslede underdekningen skal løses, men noe kan gjøres med forholdsvis enkle midler: Det er opplyst at Kommunenes Sentralforbund i perioden 2005 – 2010 gjennomførte et landsomfattende prosjekt for å sikre lærlingeplasser til det nye helsearbeiderfaget. Dette var positivt, men at det vil bli behov for et sterkt lokalt engasjement i tillegg, er åpenbart. Det må aktivt arbeides for at flere lærlingeplasser innarbeides i budsjettene.

Ufaglærte:
Ufaglært arbeidskraft har vært, er og vil utvilsomt også i framtiden være et viktig supplement innen helse- og sosialtjenesten. Omtrent 1/3 av de som arbeider i tjenesten har ikke den foreskrevne formelle helsefaglige utdanningen. Troms ligger på landsgjennomsnittet når det gjelder forholdet mellom faglærte og ufaglærte innen pleie- og omsorgstjenesten. Forskjellene er store fra kommune til kommune.

Med den beregnede underdekning av fagutdannet personell er det åpenbart at en i stor utstrekning må basere seg på personell uten den formelle utdanningen som er ønsket. Det er viktig at ufaglærte får en målrettet opplæring som gjør dem best mulig skikket for den jobben de skal betjene.

Stortinget vedtok i 2002 å gjennomføre planen "Rekruttering for betre kvalitet". I regi av denne planen har det vært gjennomført en rekke tiltak også i Troms. Den statlige planen og de økonomiske midlene som ble stilt til disposisjon gjennom fylkesmannen, har vært et viktig insitament for den kompetanseøkning som har funnet sted. Det er viktig at arbeidet med slik opplæring fortsetter!

Politisk engasjement om bemanningsproblemene:
Fylkeseldrerådet konstaterer at vi står overfor et stort og økende personellbehov i helsesektoren og mener at dette problemet må tas opp på den politiske dagsorden i større grad enn tilfellet er i dag. Derfor oppfordrer fylkeseldrerådet Troms fylkesting til å ta problemet opp på bred basis. Stikkordsmessig nevnes i denne sammenheng

- Det er allerede i dag mangel på sykehjemsplasser og mangelen vil utvilsomt øke etter som stadig flere av oss blir betydelig eldre. Fylkeseldrerådet mener derfor at vi må bli mer opptatt av ordninger som sikrer rekrutteringen til den frivillige og familiebaserte omsorgen. Når vi må regne med at det blir stor mangel på sykehjemsplasser, vil mange flere bli tvunget til å motta nødvendig hjelp i eget hjem. Dette i tillegg til at svært mange ønsker å få hjelpen de trenger i eget hjem, i stedet for å måtte flytte på sykehjem. For å få dette til, må det komme en bedre og romsligere ordning med omsorgslønn til familiemedlemmer og andre som tar ansvar for pleietrengende. Ordningen slik den fungerer i dag, er for dårlig! Det må innføres nasjonale regler og satser som sikrer økonomien på en bedre måte.

- Pårørende som har hjemmeomsorg, må få en kontaktperson i den kommunale omsorgstjenesten, tilbud om opplæring, avlastning, forsikring og vikar ved behov. For yrkesaktive som har omsorg for noen, må det for eksempel bli like naturlig å få fri med lønn for å følge en gammel far til lege, som å være hjemme med syke barn. Dette gjelder ikke dem som er underlagt den kommunale omsorgstjenesten, men de som bor hjemme og i perioder trenger ekstra hjelp og omsorg.

- Kostnader med dette må dekkes med øremerkede midler til kommunene. Friske eldre som pleier sin syke ektefelle, eller barn som pleier sin syke far eller mor, sparer staten for enorme beløp, samtidig som det reduserer bemanningsproblemene i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten. Den økende eldre befolkningen og mangelen på helsepersonell tilsier at det er viktig og nødvendig å forberede gode og annerledes løsninger på de problemene en står overfor.

Tiltak:

1. Med bakgrunn i de alarmerende beregningene om underdekningen av pleie- og omsorgspersonell i relativ nær framtid, oppfordres fylkestinget til å ta dette problemet opp på bred politisk basis. Dette gjelder både i forhold til rekruttering til, og utdanning av slikt personell i den videregående skolen og gjennom fagopplæring. Men fylkeskommunen må også ta initiativ til at saken blir tatt opp på nasjonalt plan. Både for å sikre rekrutteringen til helsefagene, men også for å få etablert bedre ordninger for den private omsorgen som mange ønsker, og som en pga. mangel på institusjonsplasser faktisk også i større grad blir avhengig av.

2. **Fylkeskommunen** er ansvarlig for den videregående skolen og fagopplæringen og må drive en aktiv og målrettet rekruttering av elever til helse -og sosialfagene og sørge for at søkere til denne type utdanning alltid får plass. Fylkeskommunen må også arbeide aktivt for at en til en hver tid har pålitelige prognoser for etterspørselen etter slik arbeidskraft.

3. **Kommunene** må på sin side ha en aktiv holdning og sterkt motivere "sine" ungdommer til å søke helsefaglig utdanning. Ikke minst må kommunene på en helt annen måte enn det som synes å ha vært holdningen til nå blant flere kommuner, sørge for at en har praksisplasser/lærlingeplasser til dem som velger å ta helsefaglig utdanning. For den kommune som i tillegg kan gi en form for jobbgaranti eller fortrinnsrett til jobb, vil dette på sikt være hjelp til selvhjelp. Kommunalt stipend mot bindingstid er også en mulighet som har vist seg effektiv. Kommunen må oppmuntre innvandrerungdom av begge kjønn fra fremmede kulturer til å ta helsefaglig utdanning. Det vil etter hvert komme flere ikke-norskspråklige beboere på sykehjemmene og som brukere av den kommunale omsorgstjenesten. Å ha personell som behersker deres språk er en stor fordel.

KULTUR OG FOLKEHELSE

Storparten av seniorene er friske og selvhjulpne og alder er underordnet så lenge livet føles meningsfullt. Selv om mange eldre har en eller flere varige sykdommer eller lidelser, er det få som opplever at de har dårlig helse. Livskvalitet, samt evne og mulighet for deltakelse og mestring er viktige elementer i opplevelsen av god helse og det å ha en meningsfull hverdag.

Kulturtilbud er en svært viktig faktor for å skape en god hverdag for folk flest. I forbindelse med at det skulle utarbeides en fylkestingsmelding om kultur i Troms, ble også fylkeseldrerådet invitert til å komme med innspill. Fylkeseldrerådet viste til det som er gjort i Nordland når det gjelder satsingen på kultur for eldre, og ba om at det i tilknytning til den planlagte fylkestingsmeldingen ble satt i gang et lignende prosjekt i Troms.

Dette ble dessverre ikke fulgt opp i "Fylkestingsmeldingen om kultur 2005-2007 – Det muliges kunst". Fylkeseldrerådet anmoder derfor i denne planen om at fylkestinget griper fatt i dette forslaget og gjennomfører et lignende prosjekt om "Eldre og kultur" som det en har gjort i Nordland. Det er opplyst fra Nordland at en har sett store positive ringvirkninger av planen. Det foreligger forøvrig en grundig evalueringsrapport om prosjektet i Nordland.

Kulturtilbud i kommunene
Uavhengig av hva som måtte bli vedtatt i fylkeskommunen, bør en lokalt i den enkelte kommune forsøke å få i gang flest mulig kulturaktiviteter. Gjerne i samarbeid med forskjellige organisasjoner som folkebibliotek, kulturskoler, eldresentrene osv. Flere utviklingstrekk tilsier at satsingen på kultur bør bli et stadig viktigere moment for kommunene, ikke bare for de eldre, men også for dem.

Den satsingen som er gjennomført i den senere tid når det gjelder folkehelse og kulturtiltak, inneholder viktige momenter som kan bidra til bedre livskvalitet også for eldre mennesker. Men her, som i andre saker, gjelder det at tiltak må følges opp i praksis dersom intensjonene

med dem skal få effekt. Det kan det ofte skorte på. Årsaken er ikke alltid mangel på penger, men mangel på initiativ for å få ting igangsatt og fulgt opp.

Eldrerådene kan aktivt bidra til at oppfølging av tiltak overfor de eldre, blir fulgt opp på lokalt nivå. Det er svært få ting som kommer gratis og av seg sjøl!

De kommunale eldrerådene oppfordres derfor igjen til at spørsmålet om hva som kan gjøres for å bedre kulturtilbudet på lokalt nivå, settes på dagsordenen. Her vil det være mulig å få midler til å engasjere kunstnere gjennom ordningen "Den kulturelle spaserstokken", til arrangement spesielt for eldre. Det er nå åpnet for at det kan søkes om midler til kulturarrangement til også å omfatte lokale krefter, noe som åpner nye muligheter for arrangement lokalt.

Føringer for arbeidet med en bedre folkehelse
Det har skjedd mye på folkehelse- og kulturfeltet etter at fylkeseldrerådet i 2006 utarbeidet den første eldrepolitiske handlingsplanen. Her nevnes de mest sentrale lover, planer og dokumenter sentralt og lokalt:

Folkehelseloven
Folkehelseloven ble behandlet i Stortinget som en del av Samhandlingsreformen og trådte i kraft 1.januar 2012. Kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter har alle et ansvar i folkehelsearbeidet, og loven retter seg mot alle forvaltningsnivåer. Loven bygger på, og er samordnet med plan- og bygningsloven. Med bakgrunn i nytt lovverk har det blitt tydeligere at folkehelsearbeidet ikke lenger bare er en helsesektorvirksomhet. Det moderne folkehelse-arbeidet er bredt anlagt, knyttet til politikk og samfunnsplanlegging, utvikling og virksomhet i alle sektorer. Fra folkehelseloven siteres:

«Folkehelseloven pålegger kommunen å iverksette nødvendige tiltak for å møte folkehelseutfordringer. Dette kan omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk. Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom" (Folkehelseloven kap. 2, §5 og §7.)

"Fylkeskommunen skal fremme folkehelse gjennom regional utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting, og skal understøtte folkehelsearbeidet i kommunene. De skal også være pådriver for regionalt partnerskapsarbeid. Fylkeskommunen skal ha oversikt over helsetilstanden i regionen og påvirkningsfaktorer." (Folkehelseloven kap.4 §§ 20-21)

Folkehelsemeldingen "God helse – felles ansvar"
I april 2013 la helse- og omsorgsministeren frem Folkehelsemeldingen: "God helse - felles ansvar". I denne stortingsmeldingen presenterer Regjeringen en samlet strategi for å utvikle en folkehelsepolitikk i tråd med Folkehelselovens intensjoner og styrke det forebyggende arbeidet i helse- og omsorgstjenesten. Budskapet i meldinger er at vi må forebygge sykdom og fremme helse i alle sektorer i samfunnet. Det er hver enkeltes ansvar, og det er et felles ansvar!

Lokale vedtak og planer for folkehelse og kultur

Fylkesplan for Troms 2010-2013
I Fylkesplan for Troms 2010 – 2013 uttales at hovedmålet for kulturpolitikken i Troms er at ”*Befolkningen i Troms skal sikres et aktivt og inkluderende kultur-, idretts- og friluftsliv med vekt på opplevelse, deltagelse og kvalitet.”*. Ny fylkesplan er under utarbeidelse og vil være gjeldende fra 2014-2017.

Folkehelse, idrett og friluftsliv, Handlingsplan for Troms 2008-2013.
Fylkestinget vedtok denne handlingsplanen i 2008, som blant annet har det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet og oppfølging av den eldrepolitiske handlingsplanen som en prioritert oppgave. I henhold til regional planstrategi for Troms 2012-2015 skal det utarbeides en regional plan for folkehelse 2014-2025. Planprosessen begynner i løpet av høsten 2013.

Tilgjengelighet for alle, Handlingsplan for universell utforming i Troms fylkeskommune 2009-2013
Fylkestinget vedtok planen i 2008, som skal sees i lys av satsingen på folkehelse og som har universell utforming som et av perspektivene innenfor folkehelsearbeidet. (Begrepet universell utforming hentet til Norge fra USA. Det innebærer at produkter, byggverk og uteområder som er i alminnelig bruk, skal utformes slik at alle mennesker skal kunne bruke dem på en likestilt måte så langt det er mulig, uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler).[2]

Trygt fylke – Handlingsplan 2012-2015, skadeforebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid
I den første eldrepolitiske handlingsplanen fra 2006 ble det bl.a. foreslått at fylkeskommunen skulle melde seg inn som medlem i organisasjonen ”Skadeforebyggende forum” og dets underavdeling ”Eldresikkerhetsrådet”. Dette er fulgt opp ved at. fylkestinget i 2007 fattet et intensjonsvedtak om å kvalifisere fylket til å bli et trygt lokalsamfunn. Dette førte igjen til iverksetting av prosjektet «Troms fylke - trygt og tilgjengelig” i 2009. Prosjektet ble avsluttet i 2012 gjennom at fylkestinget vedtok handlingsplanen *«Trygt fylke- handlingsplan 2012-2015, skadeforebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid».* Med bakgrunn i planen skal det sendes søknad til WHO om internasjonal godkjenning for at Troms skal oppnå status som et Trygt lokalsamfunn (TL). Det tas sikte på en godkjenningsseremoni i løpet av sommeren 2014. TL-modellen jobber systematisk med forebygging og man har dokumentert at risikoen for skader kan reduseres kraftig. Helsefremmende og skadeforebyggende arbeid i forhold til eldre og tilgjengelighet blir godt ivaretatt i TL-arbeidet. I tillegg skal hovedmomenter fra planen innarbeides i regional folkehelseplan 2014-2025.

Eldresikkerhetsprosjektet
Som en oppfølging av prosjektet ”Troms fylke – trygt og tilgjengelig” ble det i 2012 satt i gang et eget prosjekt spesielt i forhold til eldre – ”Eldresikkerhetsprosjektet”. Prosjektet støttes økonomisk av Fylkesmannen i Troms, Troms fylkeskommune og Helse Nord RHF. Hensikten er å utvikle et systematisk forebyggende sikkerhetsarbeid i kommunene i Troms i forhold til eldre. Dette prosjektet blir ferdigstilt senhøsten 2013. Mål og tiltak rettet spesielt mot eldre er i prosjektet «Trygt fylke» listet opp slik:

> *”Fylkeskommunen skal bidra til kunnskapsspredning, holdningsskapende arbeid og implementering av god forebyggende praksis i kommunene i Troms og i helseforetaket UNN, samt bidra til å styrke informasjonen ut mot befolkningen i sin alminnelighet om skadeforebygging og sikkerhetsfremmende tiltak i forhold til eldre.”*

"Fylkeskommunen skal gjennom eksisterende tilskuddsordninger sette fokus på eldresikkerhet, og derigjennom bistå med at frivillige lag og foreninger i kommunene iverksetter tiltak om utdeling av sand og sandstrøing.

Fylkeskommunen skal bistå med kompetanseoverføring til alle kommuner etter erfaringer som høstes av et eldresikkerhetsprosjekt i Sør-Troms."

Fylkeseldrerådet mener at målet for eldresikkerhetsprosjektet, slik det er sitert ovenfor, er bra. Men vi savner et konkret opplegg for hvordan og hvem som har ansvar for oppfølgingen. Hvilke "eksisterende tilskuddsordninger" det siktes til, og om finansieringen generelt. Dette er viktig for at de mål og tiltak som er vedtatt faktisk blir gjennomført.

I tillegg til det som er nevnt særskilt om eldresikkerhet i fylkeskommunens "Handlingsplan for forebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid", så omfattes de eldre som befolkningen ellers, av flere andre tiltak i handlingsplanen.

Planen forutsetter at det fylkeskommunale ungdomsrådet skal ha "ansvar for å arrangere en årlig temadag som fokuserer på ungdom sin utsatthet for skader og ulykker". Dette er bra, men fylkeseldrerådet mener at fylkeskommunen da også må ta et tilsvarende initiativ om en konferanse hvor temaet er eldres utsatthet for skader og ulykker. Det vil i tilfelle være et naturlig ansvar for fylkeseldrerådet å arrangere en slik temadag i tilknytning til de årlige møtene som fylkeseldrerådet inviterer de kommunale eldrerådene til. Siktemålet for en slik konferanse skal være å fremme samarbeid mellom aktører innen det offentlige, frivillige organisasjoner og næringsliv om skadeforebyggende tiltak for eldre i vid sammenheng.

Fysisk aktivitet
Arvelighet, levestil og sykdom påvirker hvordan man eldes. Regelmessig aktivitet og trening kan forebygge og redusere aldersrelaterte fysiske og psykiske forandringer. Eldre menn og kvinner kan i høy alder forbedre både kondisjon, utholdenhet, balanse, styrke og bevegelighet. For mange eldre vil helsegevinsten av trening være større enn hos yngre. Det er selvsagt ikke noe mål å komme opp på konkurransenivå, men når en vet at fysisk aktivitet faktisk gir store fordeler for både kropp og sinn, burde det være både i kommunenes og ikke minst de eldres egen interesse å holde seg i best mulig fysisk form.

Fysisk aktivitet reduserer dødeligheten og reduserer risikoen for en lang rekke sykdommer, bedrer mestringsevnen og selvbildet.

Kilde: Norsk Helseinformatikk: (artikkel "fysisk aktivitet for eldre – du blir aldri for gammel til å trene"). www.nhi.no.

Tiltak.

1. Fylkeseldrerådet ber fylkeskommunen om at det i den nye fylkesplanen for perioden 2014 – 2017 innarbeides konkrete tiltak og utfyllende retningslinjer for hvordan fylkeskommunens forpliktelser etter lovpålagte ansvar og egne plandokumenter, skal følges opp, økonomisk og praktisk. Dette for å sikre slik at de mål og tiltak som er vedtatt blir gjennomført i praksis. Det gjelder særlig følgende:

    - Folkehelseloven
    - Handlingsplan 2012 – 2015 skadeforebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid"
    - Fylkesplanen for Troms

- Prosjektdokumentet "Troms fylke – trygt og tilgjengelig"
- Eldresikkerhetsprosjektet

2. Fylkeskommunen anmodes om å ta initiativ til at det årlig arrangeres en temadag som fokuserer på skadeforebyggende tiltak for eldre. Fylkeseldrerådet bør få ansvaret for å arrangere temadagen i tilknytning til de årlige eldrerådskonferansene.

3. Fylkeseldrerådet oppfordrer de enkelte kommunale eldreråd til å være aktive pådrivere overfor sine respektive kommuner for at kommunens forpliktelser etter Folkehelselovens § 5 og tilrådningene fra "Eldresikkerhetsprosjektet i Troms 2012 – 2013", blir oppfylt på en best mulig måte.

4. Eldrerådene bør jevnlig drøfte hvordan kommunen og rådene kan påvirke eldre til økt fysisk aktivitet til eget beste.

ANDRE HELSEFREMMENDE OG FOREBYGGENDE TILTAK

Det er i plandokumentet "Trygt fylke" få tiltak som gjelder de eldre spesielt. Fylkeseldrerådet finner derfor grunn til å gjenta noen punkter fra forrige eldrepolitisk handlingsplan, som fortsatt er like aktuelle i dag som i 2005, samt noen nye.

Hjemmebesøk
Det er en kjensgjerning at mange eldre har et langt mindre kontakt- og omsorgsnett på sine eldre dager enn det som var vanlig i tidligere tider. Dette gjelder både i forhold til familie og til omgangskrets ellers. I en del tilfeller kan dette utgjøre et problem fordi enkelte eldre ikke innser, eller ikke lenger er i stand til å vurdere at det er behov for assistanse fra det offentlige helse- og sosialstell.

Dette har en i Danmark tatt konsekvensen av. Danmark vedtok i 1995 en lov om forebyggende hjemmebesøk. Loven pålegger kommunene å tilby alle personer over 75 år minst 2 hjemmebesøk pr. år. Det er utarbeidet retningslinjer for hvordan besøkene skal gjennomføres. Besøkene skal utføres av trenet helsepersonell. Det er i Danmark utført ulike studier og forskningsprosjekter om nytten av forebyggende tjenester, som viser svært positive virkninger. Et prosjekt fra Rødovre kommune (ca 40.000 innb.) hadde som formål å undersøke effekten av forebyggende hjemmebesøk hos eldre over 80 år og da sammenlignet med en tilsvarende gruppe som ikke hadde slikt tilbud. Resultatene viste stor effekt med de forebyggende hjemmebesøkene:

- 19 % færre innleggelser
- 31 % færre kom på sykehjem
- 25 % færre dødsfall
- 50 % færre legebesøk

Det ble senere foretatt ny undersøkelse som igjen viser en positiv forskjell for de som var med, i forhold til kontrollgruppen. (www.sufo.dk).

I Rødovre kommune ble kostnadene grovt sett beregnet til 2,5 mill.kr.. På den annen side førte ordningen til en besparelse på ca. 5 mill.kr., altså en avkastning på 100 % !

Besparelsen kom i hovedsak fra redusert sykehusinnleggelse, og fra sparte sykehjemskostnader. Både ut fra økonomiske hensyn, men også fordi slike hjemmebesøk i sterk grad er med på å forbedre livskvaliteten til den enkelte, burde det være ganske åpenbart at dette er et område som bør prioriteres i kommunene! Særlig når kommunens kostnader i forbindelse med samhandlingsreformen stiller så store krav til kommunenes handtering av egne pasienter.

Et alternativ, eller supplement, til hjemmebesøk er den ordningen som Harstad kommune har etablert for sine eldre. Her er det opprettet en egen helsestasjon for eldre som et forebyggende tiltak. Alle pensjonister kan bestille time for råd og veiledning, enten på stasjonen eller ved hjemmebesøk. (Kilde Harstad kommune, helsestasjonen for eldre).

Fylkeseldrerådet i Troms mener at systematiske og tidkrevende forsøk i Norge, slik Pensjonistforbundet har foreslått, må være unødvendig. Forholdene i Danmark og Norge er så vidt like at når en i Danmark i lang tid har praktisert en ordning som en er tilfreds med, og mener er hensiktsmessig, så må en uten videre kunne overføre lærdom av de erfaringer en har vunnet der. En lovbestemmelse om forebyggende hjemmebesøk, slik som i Danmark, er nok å foretrekke. Men med de positive økonomiske og helsemessige virkningene som ordningen synes å medføre, burde det ikke være nødvendig å vente på at dette blir pålagt ved lov.

Tiltak:

> Fylkeseldrerådet i Troms rår til at det innføres en ordning med tilbud om forebyggende hjemmebesøk hos eldre av trenet helsepersonell minst 1 gang pr år. Tilbudet om slikt hjemmebesøk forutsettes gitt til alle over en bestemt alder, som fastsettes av den enkelte kommune. Tiltaket bør også kunne tas i bruk for andre enn eldre etter søknad, eller etter vurdering av den kommunale helse- og sosialtjenesten.

Trygghetstelefoner – Besøk.

I Danmark er det i regi av "ÆLDRESAGEN" etablert en ordning med at frivillige foretar et daglig "tryghetsopkald" til eldre som er alene eller av andre grunner har meldt seg på ordningen. Dette er noe som kommer i tillegg til de systematiske hjemmebesøkene som er nevnt foran. Også enkelte kommuner i Troms har lignende ordninger.

Begrunnelsen for denne ordningen er at mange eldre er alene og det oppleves som en trygghet at en vet at en daglig blir kontaktet av en person som kan formidle beskjeder videre dersom det er behov for det. Dersom en ikke får svar i telefonen på det avtalte tidspunktet, har en ordninger som innebærer at noen oppsøker vedkommende personlig for å undersøke om alt er i orden.

Noen kommuner i Troms har lignende ordninger. Fylkeseldrerådet mener at dette er en god ordning som bør kunne gjennomføres i alle kommuner i Troms. Det er ikke noe i veien for at trygghetskontakt kan gjennomføres ved personlig besøk, i tillegg til, eller i stedet for telefon-kontakt.

I Danmark er "trygghetskontakten" bygget på frivillighetsinnsats gjennom foreningen. "ÆLDRESAGEN", som er en frivillig organisasjon med nærmere ½ million medlemmer. De som foretar oppringningen, får dekket sine telefonkostnader, men ikke noe for arbeidet. I Norge er det naturlig at en slik ordning administreres enten gjennom frivillighetssentraler, pensjonistforeninger eller helse- og sosialtjenesten i kommunen.

Tiltak:

Fylkeseldrerådet anbefaler de kommunale eldrerådene å arbeide aktivt for å opprette en ordning med trygghetskontakt med aleneboende eldre pr. telefon eller besøk. Slik ordning kan gjennomføres som en ren kommunal ordning eller i samarbeid med private lag og organisasjoner. Dette kan være en naturlig del av en frivillighetssentrals oppgaver.

Frisklivssentraler.

Frisklivssentraler er et forholdsvis nytt tiltak, som bare et fåtall kommuner i Troms har opprettet, så langt. Frisklivssentralen skal være en kommunal helse- og omsorgstjeneste med tilbud om hjelp til å endre levevaner, primært innenfor områdene fysisk aktivitet, kosthold og tobakk. Målgruppen er personer som har behov for å endre levevaner på grunn av økt risiko for, eller begynnende utvikling av sykdom eller lidelse som kan relateres til levevane. Sentralene skal ha fokus på helsefremmende faktorer og mestring av engen helse. Nærmere om ordningen finnes på www.helsedirektoratet.no/frisklivssentraler.

Slike sentraler kan bli et nyttig verktøy for kommunene for å oppfylle sine forpliktelser etter helse -og omsorgstjenesteloven og folkehelseloven. De kommunale eldrerådene bør invitere kommunens ledelse på helse- og sosialsektoren til et drøftingsmøte om hvordan en slik sentral kan være til nytt for den gruppen som eldrerådene representerer.

Tiltak

De kommunale eldreråd oppfordres til å ta initiativ til et drøftingsmøte med kommunens ledelse om hvordan en frisklivssentral i egen kommune kan imøtekomme behovet for oppfølging, veiledning og endring innen fokusområdene fysisk aktivitet, kosthold og tobakk for eldre mennesker.

Vold mot eldre

Det er dessverre et faktum at enkelte eldre blir utsatt for både fysisk og psykisk vold. Overgrepene skjer gjerne fra den eldres nærmeste omgangskrets eller familie. Men avisoppslag har vist at både fysisk og psykisk vold også kan forekomme på offentlige institusjoner.

Problemstillingen må i stor grad sies å være tabubelagt, men er like fullt et reelt problem som det i liten grad finnes retningslinjer for hvordan og hva en kan gjøre for å hjelpe dem som rammes.

Hensikten med å ta dette opp i en eldrepolitisk handlingsplan, er å fokusere på at det kan være en oppgave for de kommunale eldrerådene å vurdere om det kan være aktuelt å lage interne kommunale rutiner for hvordan en skal gå fram når slike forhold oppdages. Det er bedre å være ”føre var enn etter snar”!

Helsepersonellets taushetsplikt kan være et problem for å få slike forhold brakt fram for rette instans. Eldrerådene bør ta opp dette som tema i møte med ledelsen i kommunens helseetat.
Litteratur: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress 2004: ”Overgrep mot eldre. Hva kan jeg gjøre? Hvem kan jeg kontakte?”(www.nkvts.no)

Tiltak:

Kommunale eldreråd bes om å ta opp spørsmålet om etablering av rutiner for avdekking av vold mot eldre, og hva som skal gjøres når vold mot eldre oppdages.

Brannvernberedskap

Brann i en bolig er uansett en alvorlig situasjon, og spesielt for eldre og pleietrengende vil en brann lett kunne bli katastrofal. Eldre over 70 år har nesten fire ganger større risiko for å omkomme i brann enn andre.

Undersøkelser som Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DSB) har gjennomført, viser at nesten halvparten av kommunene har omsorgsboliger uten tilfredsstillende brannsikkerhet, til tross for at det er rettet fokus mot problemet i mange år.

Det er gjennom DSB utarbeidet et elektronisk undervisningsopplegg i brannvern for ansatte i den kommunale helse- og sosialtjenesten, som distribueres gratis til kommunene. Dette opplegget skal gi ansatte i hjemmetjenesten opplæring i brannvern, slik at de kan forebygge branner hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

Tiltak:

Eldrerådene må ta opp spørsmålet om utarbeiding av en helhetlig plan for brannsikkerheten, eller et lokalt handlingsprogram for etablering av en forsvarlig brannsikkerhet for eldre personer og personer med pleie- og omsorgsbehov. Det elektroniske undervisningsopplegget som kommunene har tilgang til gratis, bør inngå i den lokale opplæringen av ansatte i helse -og sosialsektoren.

Kosthold

Etter hvert som man blir eldre, forandrer næringsbehovene seg. Man trenger mindre energi, altså kalorier, men omtrent like mye næringsstoffer og vitaminer som før. Noen eldre har svekket helse pga. ensidig kosthold og feil ernæring. Men det er ikke alltid like lett å forandre sine kostholdsvaner, bl.a. fordi en ikke er klar over hvor stor betydning et riktig kosthold har for helsen i eldre år.

Opplæring i riktig kosthold for eldre kan være et viktig bidrag for å bevare helsen best mulig. Det kan derfor være et viktig bidrag til bedring av folkehelsen om eldrerådene tar initiativ til at kommunen inviterer pensjonister til et ”kurs” om riktig kosthold. Et slikt kurs kan for eksempel være en post ved markeringen av den årlige eldredagen.

Tiltak:

Eldrerådene oppfordres til å drøfte hvordan eldre i kommunen på en hensiktsmessig måte kan få informasjon om riktig kosthold og de helsemessige virkningene av å spise riktig.

TILTAK AV SOSIAL OG KULTURELL KARAKTER

Det er godt dokumentert at fysisk, mental og sosial aktivitet har positiv virkning både for kropp og sinn, også for eldre. Slik aktivitet vil i stor grad være forebyggende for sykdommer og medvirke til ei bedre helse, både fysisk og psykisk.

Deltagelse i kulturlivet er viktig for alle mennesker i et lokalsamfunn, uavhengig av bakgrunn, tilhørighet, alder eller kjønn. Det være seg som utøver eller som publikum. Fylkesplan for Troms 2010 – 2013 fremhever viktigheten av et godt samspill mellom kommuner, kulturinstitusjoner, frivillige organisasjoner, næringsliv, regionale samarbeids-parter og sentrale myndigheter, for å sikre at deltagelse, opplevelse og kvalitet på kulturtilbudene skal utvikles og styrkes. Videre sier den at kulturlivet i Troms skal være bredt anlagt og favne et mangfold av kulturuttrykk knyttet til ulike kunstformer, kulturarv, bibliotek, og digital formidling. Folkehelse, idrett og friluftsliv er en del av kultursatsningen i fylket, og innen kulturområdet skal tilgjengelighet for alle vektlegges gjennom å ivareta den enkeltes mulighet til mestring og deltagelse.

Kultur er en viktig del av et sosialt og interaktivt liv med øvrig lokalsamfunn, og er av avgjørende betydning for den generelle folkehelsa og eldres trivsel og livskvalitet. Det må på alle nivå arbeides for at alder eller syns-, hørsels- og bevegelseshemning ikke skal hindre tilgangen på kulturelle opplevelser og tilbud. Samtidig må det stimuleres til at det skapes opplevelser og tilbud som er tilrettelagt for denne målgruppen. For eldre som av ulike årsaker ikke har anledning til å oppsøke kulturarenaer, må det legges til rette slik at kulturen kan utøves der de eldre er.

Folkebibliotekene som nettverksbyggere og arena for kulturelle aktivitet.
Alle kommuner har et folkebibliotek som kan gi tilpasset tilbud til alle grupper i samfunnet, også eldre. Gjennom litteratur, arrangementer og som sosial arena kan folkebibliotekene være en viktig arena for eldres trivsel og for kontaktskapende aktiviteter. Bibliotekene kan brukes i forbindelse med arrangement i regi av ”Den kulturelle Spaserstokken”.

Et tiltak fra bibliotekene er ordningen med ”leseombud”. Et leseombud er i utgangspunktet en person som leser høyt for andre som ikke kan lese sjøl. Men det å være leseombud kan også være mye mer; en historieforteller og gledesspreder, et lyspunkt i hverdagen og en som kan bidra til sosial kontakt mellom mennesker på en uforpliktende måte. I Troms er 14 av folkebibliotekene med på ordningen. Ti av fylkets kommuner har altså ikke tatt ordningen i bruk. Det bør være en aktuell oppgave for eldrerådene å ta opp med folkebibliotekene om hvordan denne ordningen kan tas i bruk og utvikles lokalt. Mulighetene er flere!

Frivillighetsarbeid på kultursektoren.
Det frivillige kulturlivet er grunnmuren i et aktivt og attraktivt lokalsamfunn. Mange eldre er aktive i frivillige lag og foreninger, og aktiviteten betyr mye for livskvaliteten til den enkelte. I tillegg er store deler av kulturtilbudet i en kommune produsert gjennom frivillighet, og det er viktig å stimulere til økt samhandling mellom det frivillige kulturlivet og offentlige institusjoner for eldre i kommunene. Videre er det viktig å styrke fokuset på eldre som en ressurs i frivillighetsarbeidet. Det fins mange eldre som har kompetanse, erfaringer og tid som de ønsker å dele med andre. Både for å hjelpe andre, men også i egen interesse.

Tiltak:

Eldrerådene oppfordres å stimulere eldre til økt deltagelse og som ressurs i det lokale frivillige kulturlivet, samt økt samhandling mellom eldre og frivillige lag og

foreninger. I de kommuner som har frivillighetssentraler er disse naturlige samarbeidspartnere.

FRIVILLIGHETSSENTRALER

En frivillighetssentral er et kontaktpunkt og bindeledd mellom dem som ønsker å yte en ubetalt innsats i nærmiljøet eller lokalsamfunnet og dem som ønsker å motta slik innsats. En frivillighetssentral fungerer som en møteplass og brobygger mellom mennesker, frivillige organisasjoner og sammenslutninger og det offentlige.

Staten v/Kulturdepartementet gir tilskudd til etablering og drift av slike sentraler. Tilskuddets størrelse og vilkårene kan variere fra år til år. Det kreves en egenandel. Gjeldende satser fås ved henvendelse til Kulturdepartementet, som ordningen sorterer under. I følge oversikt fra Kultur- og kirkedepartementet var det 16 sentraler i Troms som fikk statsstøtte i 2012, en økning på 4 fra 2005. Fortsatt er det ca. halvparten av kommunene som ikke har frivillighetssentraler. Hvorfor så få kommuner har slik sentral, vites ikke med sikkerhet, men det har vært antydet at kravet om egenfinansiering er en av grunnene. Videre er det nok slik at noen må ta initiativ til å komme i gang, og det kreves en betydelig innsats, både betalt og frivillig for å drive slike sentraler.

Ordningen med frivillighetssentraler kan være et viktig bidrag for å lette situasjonen for eldre mennesker og samtidig kunne være en samfunnsnyttig innsats fra mennesker som kan tenke seg å gjøre en innsats på frivillig basis. Fylkeseldrerådet mener at ordningen er alt for lite benyttet i fylket og vil oppfordre de kommunale eldrerådene til å ta spørsmålet om oppretting av slike sentraler opp med sin kommune. Når det gjelder oppgaver for slike sentraler, så kan disse være ganske mangfoldige. I Danmark er en kommet betydelig lenger når det gjelder frivillighetsarbeidet enn i Norge. Både Folkehelseloven og Samhandlingsreformen tilsier at en også i Norge og i Troms bør satse mer på frivillighetsarbeidet. Synkende pensjoneringsalder samtidig med stadig flere friske eldre pensjonister burde gi grunnlag for at langt flere enn tilfellet er i dag deltar i frivillighetsarbeidet.

Frivillighetsarbeidet kan være en berikelse både for deltakerne og for dem som mottar hjelp i en eller annen form fra frivillige. Det er derfor i fleres interesse at ordningen med frivillighetsarbeidet blir utvidet. Ikke minst burde kommunene i egen økonomisk interesse og sett i sammenheng med forpliktelsene etter Folkehelseloven og Samhandlingsreformen være mer aktive for å få etablert frivillighetsarbeidet i forskjellige former. Det koster kommunen noe, men sett i forhold til det en kan spare inn på andre områder, for eksempel kostnader til hjemmehjelp eller opphold på sykehjem, er kostnadene små.

Både kulturdepartementet og helse- og omsorgsdepartementet gir prosjektstøtte til opplegg som har til hensikt å stimulere til økt innsats for å inkludere eldre som en ressurs i frivillig arbeid.

Det er å håpe at ordningen med disse øremerkede midlene for å stimulere eldre til å delta i frivillighetsarbeid vil bli videreført, og at kommunene i Troms aktivt vil benytte seg av dem. For å kunne dra nytte av et aktivt frivillighetsarbeid er det viktig å dra inn pensjonistforeninger og andre organisasjoner. Kommunene må vise at den setter pris på den frivillige innsatsen ved for eksempel å ha et arrangement for frivillighetsarbeidere en gang i året og evt. dekke deler av direkte kostnader som slikt arbeide fører med seg.

Erfaringene tilsier at det er absolutt nødvendig å ha en koordinering/organisator for frivillighetsarbeid. Dette kan sikkert utføres på forskjellige måter etter behov og størrelse på kommunen. Det kan tenkes en fast ansatt i kommunen, eller kanskje kan frivillighetsarbeidet organiseres av en "frivillig" som får en kompensasjon for arbeidet. Det er i alle tilfelle viktig og nødvendig for at slikt arbeid skal fungere, at en har noen som samordner dette arbeidet.

Koordinering og initiativtaking til frivillighetsarbeid er dessuten veldig personavhengig. Det er ikke skolegang og karakterer som er avgjørende for å motivere folk til frivillig innsats, men det å ha evne og vilje til å engasjere til slik innsats.

Tiltak:

Fylkeseldrerådet mener at ordningen med frivillighetssentraler kan være et viktig bidrag for å lette situasjonen for eldre mennesker og samtidig kunne være en samfunnsnyttig innsats fra mennesker som kan tenke seg å gjøre en innsats på frivillig basis. Fylkeseldrerådet mener at ordningen er alt for lite benyttet i fylket og vil oppfordre de kommunale eldrerådene til å ta spørsmålet om oppretting av slike sentraler og drift av disse opp med sin kommune. Målsettingen må være at alle kommuner i Troms har minst 1 sentral.

SYKEHJEM OG BOLIGER TILPASSET ELDRE

A. Kommunale sykehjem

Kommunale sykehjem er og vil være det viktigste tiltaket for å ta vare på de mest syke blant de eldre. "Handlingsplan for eldreomsorgen" har som mål at kommunene, for å ha en tilfredsstillende dekningsgrad i forhold til behovet, må ha sykehjemsplasser tilsvarende 25 % av innbyggerne over 80 år. I Troms fylke samlet har vi en sykehjemsdekning som er nær dette og flere av kommunene ligger allerede over måltallet.

I noen kommuner vil tallet på eldre øke betydelig i tida framover, særlig i byene. I Stortingsmelding 29 2012 – 2013 "Morgendagens omsorg" er det angitt at behovet for heldøgnsplasser på landsbasis vil øke med 15.000 fram mot 2030 og 45.000 fram mot 2050. Forskjellene er store fra kommune til kommune, men det er åpenbart at noen kommuner må analysere situasjonen i sin kommune grundig og være i forkant med planer for hvordan behovet for sykehjem skal dekkes i årene som kommer.

B. Kommunale omsorgsboliger

Som følge av de tiltak som ble innført ved "Handlingsplanen for eldreomsorg" har det vært en kraftig økning av antall omsorgsboliger tilrettelagt for eldre. Slike boliger kan og må ikke bli en erstatning for vanlige sykehjem, men være et supplement til sykehjem. Men forutsetningen for at omsorgsboliger skal være et godt botilbud for eldre mennesker, er at det gis mulighet for og tilbud om heldøgns pleie og tilsyn for dem som trenger det.

Tiltak:

De kommunale eldrerådene bør skaffe seg oversikt over behovet for sykehjemsplasser, omsorgsboliger og tilpassede boliger for eldre. Eldrerådene må være aktive pådrivere for å få kommunene til å være i forkant mht. utbygging av sykehjem, omsorgsboliger og tilpassede boliger for eldre. Eldrerådene må sørge for å bli representert i eventuelle utredninger om dette, delta i brukerutvalg osv.

C. Boliger tilpasset eldre
Statens seniorråd gjennomførte i 2005 en høring om boligpolitikk. Bakgrunnen for dette var at rådet i 2005 skulle overlevere Regjeringen en utredning om moderne seniorpolitikk, som også skulle innehold et kapittel om boligpolitikk. Fra konklusjonene i denne utredningen refereres:

> "Av landets vel 2 millioner eksisterende boliger er bare en meget liten del tilpasset mennesker med nedsatt bevegelighet, syn eller hørsel. For å gjøre det mulig for flere å bli boende i egen bolig, er det behov for å øke tilgjengeligheten gjennom ombygginger.
>
> Med den økning i antall eldre som forventes de nærmeste årene, kan en tilgjengelig boligmasse bidra til å redusere behovet for kommunale tjenester og flytting til bolig med heldøgnsomsorg. Det er komplisert å beregne innsparingene ved ombygging av eksisterende boliger. Mange faktorer spiller inn – ikke bare byggekostnader i forhold til prisen på institusjonsplasser, men også kostnader for hjemmetjenester, verdien av innsatsen til pårørende og sosiale nettverk. Men det er store beløp. De samfunnsmessige innsparingene kan derfor bli store hvis de eldres boliger blir mer funksjonelle".

Konklusjonen er at det bør legges til rette for bygging av boliger tilpasset eldre, som også må inneholde felleslokaler som gjør at den sosiale kontakten kan forsterkes.

Ifølge beregninger foretatt av NOVA, vil økt tilrettelegging av eldres boliger føre til kraftig reduserte kostnader i pleie- og omsorgssektoren. NOVA har beregnet at det offentlige kan subsidiere med 300.000 kroner pr. bolig i tilretteleggingstiltak og likevel tjene på det.

De eldre vet hva de vil mht. boliger, og de er ofte også i stand til og villig til å betale for å tilrettelegge egne boliger. Det er derfor svært skuffende at den mulighet for skattemessig fradrag for tilpassing av egen bolig, som en inntil 2012 hadde etter skatteloven, nå er fjernet.

Med de muligheter for besparelser for kommunene som bl.a. er dokumentert av NOVA, burde kommunene legge mer til rette for boliger tilpasset eldre. For eksempel gjennom å ta initiativ til oppretting av private sameier eller lignende og hjelpe til med tomter til slike formål.

Tiltak:

Fylkeseldrerådet viser til de utredninger som er gjort av NOVA, NIBR og Statens Seniorråd om de eldres behov for og ønsker mht. bolig. Det er store fordeler, både for den enkelte eldre, men også økonomisk for samfunnet, at eldre mennesker kan bo i boliger som er tilpasset dem.

På den bakgrunn anbefaler fylkeseldrerådet at de kommunale eldrerådene tar opp dette som tema i sin kommune i den hensikt å få kommunen til å engasjere seg for å legge forholdene til rette for kommunal og eller/privat bygging av boliger tilrettelagt for eldre.

FORHOLDET TIL ELDRE I URFOLKS- OG MINORITETSGRUPPENE

Troms er et flerkulturelt samfunn med stort innslag av samer, kvener og etter hvert også innvandrere fra mange land. For eldre mennesker som har et annet morsmål og/eller en annen kulturbakgrunn enn majoritetsbefolkningen, kan dette skape utfordringer som i en del sammenhenger ikke har blitt viet tilstrekkelig oppmerksomhet. Dette vil særlig gjelde i møtet

med offentlig forvaltning og helse- og sosialtjenestene, men det har også betydning på andre områder, eksempelvis innen kultur, religion, familieliv, mat osv.

Gruppen av eldre flyktninger og innvandrere er på mange måter en sårbar og glemt gruppe, som lever med vilkår og betingelser som gjør det svært vanskelig å etablere et godt liv som eldre i Norge. Det er vanskelig å etablere et sosialt nettverk uten familien. I sitt arbeid i den enkelte kommune, må eldrerådene være oppmerksom på urfolks- og minoritetsgruppene av eldre, uansett hvilke grupper det gjelder, og vurdere om det er tiltak som kan/bør gjennomføres lokalt for å bedre slike eldres situasjon. Bl.a. er det viktig å oppmuntre innvandrerungdommer til å ta helsefaglig utdanning.

Fylkeseldrerådet mener at eventuelle tiltak må være opp til den enkelte kommune/eldreråd å drøfte og vurdere. Situasjonen varierer fra kommune til kommune. I forhold til de forskjellige grupper vil en aktiv dialog med deres relevante organisasjoner og institusjoner kunne være en viktig kilde til innsikt, løsninger og tiltak.

Samene har fått en særlig status i Norge og i Troms. Kommuner og andre offentlige organ har særskilte forpliktelser overfor denne gruppen. Sametinget, lokale sameforeninger og samiske språk- og kultursentra vil kunne være viktige ressurser i et utviklingsarbeid for denne gruppen.

I forhold til gruppen av eldre innvandrere, er kunnskapen om deres situasjon i Troms relativt begrenset. Tiltak som kan bidra til synliggjøring og kunnskapsoppbygging er viktig.

Tiltak:

I sitt arbeid i den enkelte kommune må eldrerådene være oppmerksom på urfolks- og minoritetsgruppene av eldre, uansett hvilke grupper det gjelder, og vurdere om det er tiltak som kan/bør gjennomføres lokalt for å bedre slike eldres situasjon.

VELFERDSTEKNOLOGI

I fylkeseldrerådets første eldrepolitiske handlingsplan var det tatt inn et kapittel ”Smarthusteknologi i pleie og omsorgssektoren”. Dette var en samlebetegnelse for informasjons- og kommunikasjons-teknologi anvendt i boliger. Utviklingen av datateknologiske systemer, også innen denne sektoren, har hatt en voldsom utvikling i årene etter at dette ble skrevet. Betegnelsen ”smarthusteknologi” benyttes ikke lenger. Den nye betegnelsen er **velferdsteknologi.** I NOU 2011:11 beskrives velferdsteknologi slik:

”Med velferdsteknologi menes først og fremst teknologisk assistanse som bidrar til økt trygghet, sikkerhet, sosial deltakelse, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet, og styrker den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsatt funksjonsevne. Velferdsteknologi kan også fungere som teknologisk støtte til pårørende og ellers bidra til forbedret tilgjengelighet, ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet. Velferdsteknologiske løsninger kan i mange tilfeller forebygge behov for tjenester eller innleggelse i institusjon.”

Omsorgstjenester vil både i dag og i framtiden være arbeidskrevende og avhengig av levende mennesker i veldig mange situasjoner. Teknologi vil aldri kunne erstatte menneskelig omsorg og fysisk nærhet.

Med den utvikling som allerede har funnet sted, er det imidlertid ikke tvil om at teknologien kan gi også eldre mennesker nye muligheter til selvstendighet og trygghet, og bedre muligheter til å klare seg på egen hånd i dagliglivet. Og utviklingen av nye teknologiske løsninger vil utvilsomt fortsette! Det vil helt sikkert føre til utvikling av stadig nye muligheter, muligheter og teknologiske løsninger som vi i dag knapt kan tenke oss.

Innføring av elektroniske løsninger i helse- og sosialomsorgen har også et annet aspekt, nemlig den økende mangel på kvalifisert personell. Det vises til eget kapittel om bemanningssituasjonen i helsesektoren. Det er påvist at det vil bli stor mangel på helsepersonell, særlig helsefagarbeidere.

En del av personellmangelen må sannsynligvis dekkes ved at elektroniske hjelpemidler tas mer aktivt i bruk i helse- og omsorgssektoren, enten vi liker det eller ikke. En dansk analyse indikerer at opp mot 20 % av omsorgstjenestens oppgaver, helt eller delvis, kan løses ved bruk at teknologi. (NOU 2011-11) I en situasjon hvor det med stor sikkerhet er klarlagt at mangel på personell spesielt i kommunehelsetjenesten, kan bli et alvorlig problem om noen år, må en i tide vurdere andre måter å gjøre ting på.

Fylkeseldrerådet ser klart at innføringen av elektroniske hjelpemidler/løsninger vil føre til problemer med betjening av utstyret. Ikke bare for de eldre, men også i stor grad for ansatte i helsetjenesten og pårørende som skal håndtere de nye hjelpemidlene. I en handlingsplan som denne vil det imidlertid ha liten verdi å gå inn på detaljer om de forskjellige tekniske løsninger som eksisterer i dag. De løsninger som er tilgjengelig i 2013, vil uansett være foreldet i løpet av få år, erstattet og forbedret.

Men velferdsteknologi vil også kunne ha flere positive sider. Et viktig moment i så måte er den tryggheten det kan skape både for den enkelte eldre, for pårørende og for ansatte med ansvar for sikkerheten til omsorgstrengende under den kommunale pleie- og omsorgstjenestens ansvar.

Velferdsteknologien vil gi mulighet for å forsterke sosiale nettverk, nærmiljø og familie. Bruk av teknologi for sosial kontakt kan bidra til å redusere ensomhet og ha en preventiv effekt i forhold til det å opprettholde en god helse.

Men, og det er et stort MEN, det forutsetter at brukerne har tilgang til nødvendig utstyr, og er i stand til å nyttiggjøre seg de muligheter som teknologien gir mulighet til. Det er det langt fra alle som vil være i stand til. I hvert fall ikke uten opplæring.

Det er derfor selvsagt at det må etableres en målrettet form for opplæring. Det har hittil vært viet liten oppmerksomhet om behovet for opplæring, men i Helsedirektoratets rapport ”Velferdsteknologi. Fagrapport om implementering av velferdsteknologi i de kommunale helse- og omsorgstjenestene”, er dette tatt opp. Foreløpig er dette bare forslag, men det er åpenbart at det er stort behov for opplæring i bruk av slik teknologi, ikke bare for de ansatte i denne tjenesten, men også for klienter og deres pårørende som skal bruke slike system i sitt hjem.

Fylkeseldrerådet vil anbefale at den opplæring i bruk av datateknologi knyttet til innføring av velferdsteknologi, som er under vurdering, utvides til ikke bare å gjelde ansatte i kommunene og brukere av den kommunale pleie- og omsorgstjeneste, men også til friske hjemmeboende eldre. Det er sannsynlig at flere av de positive effektene med velferdsteknologi som er påpekt

i NOU 2011:11 (punkt 7.1) vil ha større effekt for hjemmeboende som klarer seg sjøl. Bruk av slikt utstyr kan fremme egenstyring og uavhengighet og bidra til at folk kan klare seg sjøl lenger enn de ellers vil være i stand til. Satt opp mot kostnadene med et tidlig, eller kanskje unødvendig institusjonsopphold, vil investeringene til innkjøp av utstyr og opplæring være for en bagatell å regne.

Fylkeseldrerådet forutsetter at anskaffelse av teknologisk utstyr og opplæring i bruk av slikt utstyr, er et offentlig ansvar på samme måte som hjelpemidler som anskaffes gjennom Hjelpemiddelsentralen i dag.

Anbefalinger:

1. Fylkeseldrerådet ser at det er mange grunner for at "Velferdsteknologi" tas i bruk på flere områder innen den kommunale helse og omsorgstjenesten, men vil sterkt understreke at teknologi i mange situasjoner ikke kan erstatte den menneskelige faktor. Anskaffelse og opplæring må være kommunens ansvar, eventuelt i samarbeid med Hjelpemiddelsentralen. Ikke alle er i stand til å bruke slik teknologi, noe en selvsagt må ta hensyn til.

2. Fylkeseldrerådet viser til flere statlige utredninger som konkluderer med at velferdsteknologi vil bli tatt i bruk i helse- og omsorgssektoren i relativt nær framtid. De kommunale eldrerådene bør ha jevnlig kontakt med ledelsen i sin kommune for å bli orientert om utviklingen på dette området i sin kommune. Eldrerådene har en klar uttalerett i saker som angår eldre. Det må være et selvsagt krav at eldrerådene tas med på råd i forkant av beslutninger om innføring av «velferdsteknologi». Brukermedvirkning er her som ellers veldig viktig!

3. Fylkeseldrerådet vil anbefale Helse- og omsorgsdepartementet om å utvide den "demonstrasjons- og opplæringsarena", som er foreslått som tiltak nr. 17 i "Fagrapport om implementering av velferdsteknologi ----", til også å omfatte hjemmeboende eldre som ikke er underlagt den kommunale helse- og sosialtjenesten. I en del situasjoner vil det være behov for å utvide gruppen for opplæring til å omfatte også andre personer. Fylkeseldrerådet mener at en utvidelse av læringsarenaen på sikt vil ha like stor, om ikke større betydning, for å oppnå de fordeler som påpekes med innføring av velferdsteknologi.

TANNHELSETJENESTEN

Tannhelsen har over lang tid vært fylkeskommunalt ansvar. Gjennom NOU 2005:11 "Det offentliges engasjement på tannhelsefeltet" ble det satt i gang et arbeid med å vurdere det offentliges engasjement på dette området. Dette som en oppfølging av det som ble uttalt i forbindelse med statens overtakelse av spesialisthelsetjenesten, hvor det ble uttalt at en skulle komme tilbake til tannhelsetjenesten senere. Utredningen ga som resultat at tannhelsetjenesten fortsatt skal være et fylkeskommunalt ansvar.

Problemområder innen tannhelsetjenesten sett fra de eldres synspunkt

Både etter lov om tannhelsetjenesten og etter vederlagsforskriften til kommunehelse-tjenesteloven har eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie rett til vederlagsfri tannbehandling. Det er fylkeskommunen, ved den offentlige tannhelsetjenesten,

som har ansvar for denne tjenesten, men det er den enkelte kommune som er ansvarlig for at pasienter med slik rett, blir informert og eventuelt henvist videre til den offentlige tannhelsetjenesten for behandling. Det er bekreftet at det fortsatt er en del problemer i samarbeidet mellom hjemmesykepleien i kommunehelsetjenesten og tannhelsetjenesten. Det gjelder spesielt om hvilke pasienter som har rett til gratis tannbehandling.

Fylkeseldrerådet ber om at fylkeskommunen sørger for rutiner som sikrer at eldre får de tannhelsetjenester de har rettmessig krav på.

Antallet pasienter som faller inn under denne ordningen, har økt fra 2200 i 2006 til 3800 i 2011 og er fortsatt økende. Fylkeskommunen må i sin personalplanlegging ta høyde for det merarbeid og meransvar som dette medfører.

A. Pasienter underlagt pleie- og omsorgstjenesten i kommunen
Etter forskrift om kvalitet og pleie i omsorgstjenesten er det pleie- og omsorgspersonellet som er pålagt ansvaret for tann- og munnstell for pasienter som ikke klarer det sjøl. Gerodontologi – læren om biologiske aldringsprosesser i munnhulen – er ikke en del av studieplanen for helsepersonellet. Deres mulighet for å gjøre en god jobb på dette området er begrenset.

Derfor er det meget viktig at den offentlige tannhelsetjenesten, som har ansvaret for at eldre, langtidssyke og mennesker med nedsatt funksjonsevne i institusjon og hjemmesykepleie får den behandlingen de har rettmessig krav på, fokuserer på dette ansvaret. Bl.a. ved at personell i kommunehelsetjenesten, som har det løpende daglige ansvar for pasientene, også får nødvendig opplæring, og ikke minst tid, til å gjennomføre daglig munnstell av pasientene.

I en "Tannhelsemeldingen" til fylkestinget i Troms i 2007 påpekes det at det også kan være et problem å få gitt et oppsøkende tilbud, fordi hjemmesykepleien i alle kommuner ikke uten videre gir fra seg navnelister over dem som har rett til dette tilbudet.

Flere og flere av de eldre har en god del av sine egne tenner i behold i høy alder. Når de eldre har egne tenner, blir konsekvensene av manglende evne til egenomsorg større. Dermed blir tannhelsen en stadig viktigere del av helsearbeidet enn tidligere da de fleste eldre hadde gebiss. Helsemessig kan dårlig tannhelse føre til en generell dårligere helsesituasjon.

"Løvetannprosjektet" som ble gjennomført i Troms, tok sikte på å forbedre tannbehandlingsrutinene for eldre underlagt kommunehelsetjenesten, ga meget positive resultater. Da prosjektet ble avsluttet, ble innholdet implementert i Den offentlige tannhelsetjenestens rutiner og videreført. Dette er positivt! Men ting endrer seg, og det vil alltid være behov for ajourføringer i forhold til nye bestemmelser, for eksempel den nye ordningen med 2- årlig tannkontroll av eldre over 75 år.

B. Hjemmeboende eldre utenom kommunehelsetjenestens ansvar
I de få tilfellene hvor familien blir betalt av kommunen for hjemmesykepleie vil pasientene ha krav på gratis tannbehandling. Men dette gjelder ikke for eldre pleietrengende hjemmeboende som enten klarer seg sjøl, eller pleies av familie uten støtte fra det offentlige. De faller utenfor det lovbestemte ansvaret både for den offentlige tannhelsetjenesten og for kommunehelsetjenesten.

Eldre som klarer seg sjøl eller som pleies av familie, får ingen støtte til tannbehandling og må sjøl sørge for å oppsøke tannlege og i tillegg betale for dette for egen regning. Dette føles urimelig. Både sparer kommunen betydelige beløp for pasienter som ikke belaster

kommunehelsetjenesten, og i tillegg sparer fylkeskommunen penger ved at slike pasienter må betale tannbehandling sjøl.

C. Tannhelse integrert i helsetjenesten for øvrig.
Det er fra mange hold gitt uttrykk for at tannsykdommer, i trygdesammenheng, måtte behandles på samme måte som sykdommer for øvrig. De politiske partiene har i flere sammenhenger uttalt at tannhelsefeltet skulle bli en del av det offentlige ansvar på linje med den øvrige helsetjenesten. Bl.a. uttalte daværende finansminister allerede i 2004 at "Tannhelse skal inkluderes i folketrygden på linje med andre helsetjenester."

Dette er dessverre ikke imøtekommet, verken da eller senere. Tvert i mot er belastningen skjerpet. Tidligere ga utgifter til bl.a. tannhelsetjenester over et visst nivå, men som ikke dekkes av trygden, rett til fradrag i skattemessig sammenheng. Denne retten er fjernet fra og med skatteåret 2012. Fylkeseldrerådet er svært skuffet over dette.

D. Innspill til ny tannhelselov.
Fylkeseldrerådet er kjent med at det på sentralt hold arbeides med en ny tannhelselov. Når den nye loven vil foreligge og innholdet i den er ikke kjent. Men det må være anledning til å komme med politiske innspill til forarbeidet med den nye loven. Fylkeseldrerådet vil oppfordre fylkestinget i Troms til å komme med en uttalelse til Regjeringen om at det i forbindelse med den nye tannhelseloven må være på tide å oppfylle tidligere politiske løfter om å likestille tannhelsetjenester for eldre med sykdommer for øvrig. Eldre som ikke omfattes til fri tannlegebehandling må komme inn under egenandelsordningen på linje med andre helsetjenester.

Tiltak:

1. Fylkeseldrerådet anmoder Troms fylkesting om å rette en henstilling til sentrale myndigheter om at den bebudede nye tannhelseloven må inneholde bestemmelser som likestiller tannhelse for eldre med helsetjenesten for øvrig. Fylkeseldrerådet viser til at den gratis tannhelsekontroll som er innført fra 1.7.2013 har liten hensikt når det oppdages behov for behandling som eldre ikke har økonomi til å gjennomføre for egen regning. Stell av munnhule og behandling av tenner må være like viktig som ivaretakelse av resten av kroppen. Det ene er avhengig av det andre!

2. De rutiner og retningslinjer som er utprøvd i "Løvetannprosjektet" og som er tatt inn i et systematisk samarbeid mellom den fylkeskommunale tannhelse-tjenesten og pleie- og omsorgstjenesten i den enkelte kommune, må videreføres. I Tannhelsemeldingen 2007 er det påpekt at ny lovgivning vil gi helsepersonell et større ansvar for informasjon og pasientmedvirkning i valg av behandling. Det er viktig at den offentlige tannhelsetjenesten jevnlig gir veiledning til ansatte i kommunehelsetjenesten, slik at dette ansvaret ivaretas på en best mulig måte og for å rydde eventuelle rutinemessige problemer av veien.

TT-ORDNINGEN

Mobilitet gir muligheter for å leve et uavhengig, selvstendig og aktivt liv. Det er et gode å kunne være mobil i hverdagen, og det motvirker bl.a. isolasjon og avhengighet av andre. For eldre mennesker og mennesker med funksjonshemminger som ikke har mulighet til å benytte privat bil, er tilgangen til god offentlig kommunikasjon derfor viktig. Dessverre er offentlige

kommunikasjoner sterkt nedbygd, særlig i distriktene. Noen steder helt fraværende. Dette både som følge av fraflytting og som følge av at den yngre del av befolkningen har privatbil og benytter denne i stedet for buss, da privatbil ofte er et mer egnet transportmiddel.

TT-ordningen (transporttjenesten for funksjonshemmede)er et meget godt alternativ for eldre og funksjonshemmede for å kunne utføre nødvendige ærender og for å delta i sosiale aktiviteter og aktiviteter generelt. 86 % av brukerne av denne ordningen er over 60 år, og mer enn halvparten er over 80 år. Dette tiltaket er derfor et vesentlig moment for at eldre som trenger dør til dør transport, skal kunne ha de fordeler som det innebærer å ha muligheten til å være mobil. Dessverre er midlene til tiltaket begrenset, og det var derfor ekstra beklagelig at budsjettposten har hatt et "tradisjonelt underforbruk". Dette ble påpekt i den første eldrepolitiske handlingsplanen, men ut fra statistikk for årene 2010, 2011 og 2012, har underforbruket fortsatt. I 2010 var det for eksempel brukt bare 7,1 mill. kr. av et totalbudsjett på 11,4 mill. kr., altså et underforbruk på 4,3 mill.kr. eller over 37 %.

Underforbruket skyldes i hovedsak at en foretar tildeling av midler innenfor det gitte budsjettet. Når så enkelte brukere, av ulike grunner, ikke benytter seg av den tildelte kvote, blir de bevilgede midler stående ubrukt. Eksempelvis var det i 2012 ca. 300 personer bare i Tromsø kommune, som hadde søkt og fått innvilget TT-kort, som ikke hadde brukt kortet i det hele tatt. Samferdselsetaten opplyser nå at de har innført et system som gjør det mulig å ha en mer løpende kontroll med forbruket, og at dette gjør det mulig å foreta ekstratildelinger i løpet av året til de mest aktive brukerne. Dette er gjerne yngre funksjonshemmede og ikke eldre mennesker.

Fylkeseldrerådet er skuffet over at midler som er bevilget til transportformål for eldre blir stående ubrukt. Det er nok flere årsaker til det, men en av grunnene kan være at ordningen ikke er godt nok kjent blant de eldre. De kommunale eldrerådene bør ta opp med kommunen om at informasjonen til eldre brukere om ordningen må forbedres. Men fylkeseldrerådet vil også be om at budsjettrutinene i fylkeskommunen gjennomgås på nytt med sikte på å unngå det "tradisjonelle underforbruket".

Tildelingene skjer kun 2 ganger pr år og fylkeseldrerådet mener at en bør vurdere å få til en fortløpende tildeling utenom hovedtildelingen til nye søkere.

Tiltak:

1. De kommunale eldrerådene oppfordres til å drøfte hva som kan gjøres for at informasjonen til eldre brukere og deres pårørende om TT-ordningen, blir bedre.

2. Fylkeseldrerådet vil ta opp med fylkeskommunen hva som kan gjøres for å bedre budsjettrutinene omkring TT-ordningen ytterligere.

3. Fylkeseldrerådet vil ta opp med fylkeskommunen om det er mulig å få til en fortløpende tildeling til nye søkere.

KOLLEKTIVTRAFIKK

Fylkeskommunen kjøper kollektivtransporttjenester for flere hundre millioner kroner pr. år. Dette kjøpet skal gi befolkningen i alle deler av fylket et tilbud, men begrunnet med at passasjergrunnlaget i distriktet er svakt, har satsingen i vesentlig grad vært konsentrert til byene Tromsø og Harstad "der kollektivtrafikken har en reell konkurranse mot privatbil".

Fylkeskommunen må likevel ta ansvar for at det finnes et tilbud også i distriktene når bussrutene avvikles. Et alternativ kan være å utvikle et system for kollektivtransport ved hjelp av "bestillingsdrosjer». Et annet alternativ som også bør utredes i denne sammenheng, er hvorvidt det er mulig å få til et samarbeid med den kommunale hjemmehjelptjenesten om transport av eldre og funksjonshemmede. Også samarbeid med skoleruter om ekstraturer kan være et alternativ.

Et opplegg med kompensasjon for frivillige, gjerne eldre med egen bil, som for en viss form for godtgjøring påtar seg skyssoppdrag for eldre, bør kunne være et godt og rimelig alternativ.

Tiltak:

Fylkeskommunen anmodes om aktivt å arbeide for å forbedre og koordinere kollektivtrafikken i fylket på en bedre måte enn i dag. Som et alternativ til ordinære bussruter, oppfordres fylkeskommunen til å få vurdert andre alternativ der det ikke er kollektive busstilbud som kan brukes. Fylkeseldrerådet ber om at dette utredes nærmere i den nye samferdselsplanen som er bebudet å foreligge høsten 2013, og at fylkeseldrerådet som høringsinstans, blir holdt orientert om planarbeidet før planen blir ferdig utarbeidet.

ANDRE AKTUELLE EMNER FOR ARBEID I ELDRERÅDENE

Eldrerådenes oppgave er i henhold til loven å ivareta de eldres interesser på alle plan på en best mulig måte. Det er viktig at eldrerådene kommer tidlig inn i planarbeid som rådet etter loven har uttalerett til. Det er ofte for sent å komme med innspill når et ferdig utarbeidet planforslag ligger på bordet.

Hensikten med handlingsplanen er som nevnt innledningsvis bl.a. å gi inspirasjon til emner som rådene kan arbeide med i sin kommune. I tillegg til de tema som er omtalt foran, vil en stikkordsmessig nevne en del emner som kan være aktuelle for eldrerådene å gripe fatt i:

Nettverksbygging blant eldre

Sykdom, rolletap eller tap av ektefelle er relativt vanlige problemstillinger blant eldre, og noen har lett for å isolere seg og mangler sosial kontakt. En måte å komme ut av en slik isolasjon på er å bli medlem av et nettverk for å skape sosial kontakt med andre mennesker. Men for å skape slike lokale nettverk er det ofte nødvendig at noen tar initiativ.

Her kan eldrerådene ha en oppgave, ikke nødvendigvis til sjøl å stå for etableringen av slike nettverk, men som initiativtaker overfor pensjonistforeninger og lignende. F.eks. vil en mer aktiv bruk av folkebibliotekene i slik sammenheng være et godt alternativ.

Dataopplæring
Det å kunne nyttiggjøre seg en datamaskin kan, for dem som behersker det, være både nyttig, interessant og morsomt. Imidlertid har bare et fåtall i dagens eldregenerasjon erfaring nok til å nyttiggjøre seg dette mediet, selv om de grunnleggende kunnskaper for å kunne bruke dagens datamaskiner ikke krever all verden av opplæring. Det er fullt mulig også i eldre år å kunne lære seg å bruke en datamaskin godt nok til å få stor glede av den både til kontakt med andre, til å lese lokale aviser eller aviser fra andre deler av landet/verden. Det er også lett å holde kontakt med slekt og venner via en datamaskin.

Eldrerådene bør ta initiativ til å få satt i gang kurs i dataopplæring for eldre. Ideer om dataopplæring for eldre kan finnes på: www.seniornett.no . Organisasjonen holder også kurs for eldre i bruk av data

Opplæring i bruk av mobiltelefon
Mobiltelefonen er et hjelpemiddel som har kommet for fullt i de senere år. Mange eldre har problemer med å gjøre seg nytte av dette hjelpemidlet fordi dagens telefoner har enormt mange funksjoner som det kreves god innsikt i for å bruke. Spesielt for dem med vegring mot innfløkte tekniske bruksanvisninger kan det være et problem å ta i bruk de mange funksjonene som finnes.

En behøver nødvendigvis ikke å bruke alle de mulighetene som moderne mobiltelefoner har. Alle mobiltelefoner kan brukes til det telefonen opprinnelig var beregnet for – nemlig å ringe og å motta inngående samtaler. Det finnes tilleggsutstyr i form av "gammeldagse telefonrør" som kan kobles til mobiltelefonen, slik at den nærmest kan brukes som i gamle dager. Dersom en avstår fra å bruke alle de innviklede funksjonene som fins i dagens mobiltelefoner, kan alle lære seg til å bruke en mobiltelefon til det som er det grunnleggende med en telefon – nemlig det å ringe og å ta i mot samtaler. I tillegg bør alle lære seg å sende og motta meldinger.

Enkelte steder har det vært holdt kurs for eldre om bruk av mobiltelefon, noe som har vært svært vellykket. Å holde et kurs eller gi en personlig innføring i bruk av mobiltelefon er relativt enkelt å få til – de aller fleste yngre som har mobiltelefon, vil ha mer enn nok kunnskaper til å lære opp eldre til å bruke telefonen til grunnleggende funksjoner. Dette er også et område som eldrerådene kan ta initiativ til. Erfaringsmessig er det mest hensiktsmessig at opplæringen skjer individuelt. Mobiltelefonene er så forskjellige i bruk at opplæringen bør skje på den telefonen som vedkommende eldre disponerer.

Kjøreopplæring for eldre
Trafikkbildet, kjøremønsteret og bilene har kontinuerlig endret seg. Det å holde seg oppdatert om for eksempel kjøreregler i rundkjøringer og på veier med flere filer er ikke alltid like enkelt. Statens vegvesen har på sine internettsider referert til en undersøkelse gjort av Transportøkonomisk institutt som dokumenterer at risikoen for eldre for å bli utsatt for trafikkulykker er høyere enn for middelaldergruppene. Det er også dokumentert at oppfriskningskurs om trafikkregler kombinert med praktisk kjøretrening for eldre ga positive resultater. Flere kjøreskoler arrangerer kurs for eldre bilførere, og eldre bør oppmuntres til å ta slik tilleggsopplæring. Slike kurs vil, i tillegg til kjøreopplæring, også gi mulighet for at det skapes kontakt med andre mennesker, noe som det i mange sammenhenger påpekes betydningen av.

Eldrerådene bør ta opp dette som tema og finne fram til hensiktsmessige lokale løsninger for oppfriskningskurs for eldre.

Geografisk avgrenset førerkort?
I dag er det slik at dersom du har førerkort for bil, så gjelder retten til å føre bil overalt i verden. Det stilles imidlertid helt andre krav til kjøreferdighet for bilkjøring på motorvei eller i byer med stor trafikk, enn det å kjøre noen kilometer fra hjemmet til nærbutikken på veier som en kjenner ut og inn, og med svært lite trafikk. Under arbeidet med denne planen har det blitt satt fram forslag om det kan være mulig å utstede et geografisk begrenset førerkort for kjøring i nærområdet. Gjerne etter ferdighetsprøve med bilsakkyndig eller kjørelærer.

Dette er en ny idé som fylkeseldrerådet vil ta opp med myndighetene på dette området på en hensiktsmessig måte.

Kurs i forberedelse til pensjonsalderen.
I regi av Senter for seniorpolitikk er det utarbeidet et kursopplegg for kommende pensjonister. Slike kurs er et bidrag for å få folk til å innrette seg og innstille seg til kommende pensjonisttilværelse og skal gi tips om hvordan en skal innrette seg som pensjonist på mange områder. Hensikten er å lette overgangen til pensjonisttilværelsen på flere praktiske områder og å bidra til å gjøre pensjonisttilværelsen innholdsrik og meningsfylt. Eldrerådene bør oppmuntre både kommunen som arbeidsgiver og næringslivet ellers til å arrangere slike kurs for blivende pensjonister. Eldrerådene bør kunne påta seg å arrangere slike kurs lokalt.

AVSLUTNING – HVORDAN KOMME I GANG MED AKTIVITETER?

Forslag som fremmes, fører ikke uten videre til at forslagene blir gjennomført i praktisk handling. Det gjør heller ikke vedtak i eldrerådene. Den største utfordringen er å følge opp forslag i etterkant og å gjøre det en kan for at anbefalte forslag faktisk blir gjennomført. Hvordan dette skal skje, vil avhenge av mange forhold, ikke minst spiller kostnader en betydelig rolle.

Men det er ikke tvil om at et aktivt eldreråd og gode argumenter overfor beslutningstakere er svært viktig for et godt resultat. Fylkeseldrerådet vil anbefale at eldrerådet en gang pr år tar for seg handlingsplanen og de vedtak som rådet har truffet i løpet av året. Bl.a. med sikte på å følge opp hva som har skjedd, både i forhold til denne planen, men ikke minst i forhold til de tiltak og anbefalinger som rådet har fattet beslutning om i løpet av året.

Fylkeseldrerådet håper at denne handlingsplanen kan være til hjelp for de kommunale eldrerådene i det viktige arbeidet til de eldres beste. I tråd med det som var, og fortsatt er, hensikten med at opprettingen av eldreråd ble lovbestemt.

Lykke til!

Fylkeseldrerådet i Troms, høsten 2013.

Oddmund Soleng (deltok i arbeidet inntil sin død i august 2013) Aud Fyhn Inge Hyld

Karin Næsvold Anne Vik Henry Høgmo

Ragnvald Myrvang

Revidering er ført i pennen av pensjonist Asbjørn Vassnes.

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Leif Bergland
Storvik
9151 STORSLETT

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1967-2	23460/2014	1942/26-1/2	11.06.2014

Byggetillatelse på eiendom 1942/26/1/2

TILLATELSE I ETT TRINN
BYGGETILLATELSE
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-1
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
92/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Gamledalavegen 270, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	26/1/2
Tiltakshaver:	Leif Bergland	Adresse:	Storvik, 9151 STORSLETT
Ansvarlig søker:	BYGGtorget Betongservice AS	Adresse:	Industriveien 24, 9152 SØRKJOSEN
Tiltakets art:	Nytt bygg - boligformål - over 70 m²	Bruksareal:	78,6m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-1 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse i ett trinn mottatt 06.06.2014 for riving av eksisterende hytte og oppføring av ny hytte på eiendom 1942/26/1/2

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger, situasjonskart og godkjente søknader om ansvarsrett og kontrollerklæringer.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Godkjenning av foretak for ansvarsrett:

Foretak med sentral godkjenning:
Med hjemmel i pbl 2008, § 22-1, jf byggesaksforskriften 2010 (SAK10) § 9-1 gis ansvarsrett i forbindelse med omsøkte tiltak til følgende foretak med sentral godkjenning:

Foretak	Godkjenningsområde
BYGGtorget Betongservice AS Org. nr. 944896600	SØK - Ansvarlig søker, tiltakskl. 1 PRO/KPR - Ansvarlig prosjekterende og kontrollerende for prosjektering, tiltakskl. 1. UTF/KUT - Ansvarlig utførende og kontrollerende av utførelsen, tiltakskl. 1. Ansvarsområde: Bygninger og installasjoner

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
LNF- område.

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Gjennomføringsplan:
Gjennomføringsplan foreligger jf pbl 2008 § 21-2, og SAK10 § 5-3

Administrasjonens drøfting/begrunnelse:
Foretakene med sentral godkjenning, som søker om ansvarsrett, bekrefter at de oppfyller pbl 2008 § 22-1 og SAK10 §§ 10-1 og 10-2 til ansvarsrett for omsøkte fagområder.

Til arbeid som krever ansvarsrett og ansvarlig foretak ikke selv utfører, eller har nødvendig kompetanse for å utføre, skal ansvarlig foretak forvisse seg om at innleid foretak tilfredsstiller forskriftens krav til kompetanse for sitt fag og har kontrollsystemet på plass.

Det er ansvarlig søkers ansvar å påse at alle fag er dekket med ansvarsrett før arbeidet igangsettes jf pbl § 23-4.

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2.

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1. Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Generell aktsomhetsplikt:
Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i "Naturmangfoldloven" §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/1967.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Kopi til:
BYGGtorget Betongservice AS Industriveien 24 9152 SØRKJOSEN

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Annbjørg Hele Metsæranta
Reisadalen 824
9151 STORSLETT

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1900-2	22727/2014	1942/23/15	04.06.2014

Byggetillatelse på eiendom 1942/23/15

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2.
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
91/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Reisadalen 824, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	23/15
Tiltakshaver:	Annbjørg Hele Metsæranta	Adresse:	Reisadalen 824, 9151 STORSLETT
Ansvarlig søker:		Adresse:	
Tiltakets art:	Endring av bygg - utvendig tilbygg mindre enn 50 m²	Bruksareal:	32,64m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 02.06.2014 for oppføring av tilbygg til bolig på eiendom 1942/23/15

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
LNF- område

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Uttalelse/krav fra andre myndigheter:
Statens Vegvesen har gitt dispensasjon fra byggegrense langs offentlig veg.

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2.

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/1900.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Isak Jensen
Kildalveien 178
9151 STORSLETT

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1849-2	21703/2014	1942/41/29	28.05.2014

Byggetillatelse- utvidelse av garasje på eiendom 1942/41/29

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
BYGGETILLATELSE
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95

Saksnr:	Behandlet i:
87/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Kildalveien 178, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	41/39
Tiltakshaver:	Isak Jensen	Adresse:	Kildalveien 178, 9151 STORSLETT
Ansvarlig søker:		Adresse:	
Tiltakets art:	Nytt bygg - ikke boligformål under 70 m²	Bruksareal:	45m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 27.05.2014 for utvidelse av garasje på eiendom 1942/41/39.

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart.

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
LNF- område.

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2.

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/1849.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Lillian Søbakken
Reisadalen 737
9151 STORSLETT

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/2086-2	24812/2014	1942/22/57	18.06.2014

Byggetillatelse på eiendom 1942/22/57

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
BYGGETILLATELSE
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2.
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
104/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Reisadalen 737, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	22/57
Tiltakshaver:	Lillian Sørbakken	Adresse:	Reisadalen 737, 9151 STORSLETT
Ansvarlig søker:		Adresse:	
Tiltakets art:	Nytt bygg - ikke boligformål under 70 m²	Bruksareal:	41m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 17.06.2014 for oppføring av garasje på eiendom 1942/22/57.

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart.

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
LNF- område.

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Gjennomføringsplan:
Gjennomføringsplan foreligger jf pbl 2008 § 21-2, og SAK10 § 5-3

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2.

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Øvrige opplysninger:

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Generell aktsomhetsplikt:
Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i "Naturmangfoldloven" §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/2086.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Tommy Karlsen
Solbakkmelen 25
9152 SØRKJOSEN

Att. Tommy Karlsen

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/622-5	24852/2014	1942/47/369	18.06.2014

Byggetillatelse på eiendom 1942/47/369

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
BYGGETILLATELSE
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2.
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
105/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Solbakkmelen 25, 9152 SØRKJOSEN	Gnr/Bnr:	47/369
Tiltakshaver:	Tommy Karlsen	Adresse:	Solbakkmelen, 9152 SØRKJOSEN
Ansvarlig søker:		Adresse:	
Tiltakets art:	Nytt bygg - ikke boligformål under 70 m²	Bruksareal:	25m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 18.06.2014 for oppføring garasje på eiendom 1942/47/369.

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart.

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
Plannavn: Boligområdet Solbakkmelen 2.

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2.

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Øvrige opplysninger:

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Generell aktsomhetsplikt:
Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i "Naturmangfoldloven" §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/622.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Fritz E. Sakshaug
Kildalveien 458
9151 STORSLETT

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1895-2	24332/2014	1942/38/6	16.06.2014

Byggetillatelse på eiendom 1942/38/6

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
BYGGETILLATELSE
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
97/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Kildalveien 458, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	38/6
Tiltakshaver:	Fritz E. Sakshaug	Adresse:	Kildalveien 458, 9151 STORSLETT
Ansvarlig søker:		Adresse:	
Tiltakets art:	Endring av bygg - utvendig tilbygg mindre enn 50 m²	Bruksareal:	44m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 16.06.2014 for oppføring av Carport på eiendom 1942/38/6.

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
LNF- område.

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Gjennomføringsplan:
Gjennomføringsplan foreligger jf pbl 2008 § 21-2, og SAK10 § 5-3

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Generell aktsomhetsplikt:
Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i "Naturmangfoldloven" §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Klageadgang
Vedtaket kan påklages til ***kommunen.*** *Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/1895.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Randuls Pedersen
Ryllikveien 39
9102 KVALØYSLETTA

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/2015-2	24250/2014	1942/66/34	16.06.2014

Byggetillatelse på eiendom 1942/66/34

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
BYGGETILLATELSE
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av NN kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
96/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Straumfjord vest 441	Gnr/Bnr:	66/34
Tiltakshaver:	Randuls Pedersen	Adresse:	Ryllikveien 39, 9102 KVALØYSLETTA
Ansvarlig søker:		Adresse:	
Tiltakets art:	Nytt bygg - boligformål - over 70 m²	Bruksareal:	78m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 11.06.2014 for oppføring av tilbygg til fritidsbolig samt uthus på eiendom 1942/66/34.

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:

LNF- område.

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Gjennomføringsplan:
Gjennomføringsplan foreligger jf pbl 2008 § 21-2, og SAK10 § 5-3

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2.

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Generell aktsomhetsplikt:
Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i "Naturmangfoldloven" §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/2015.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Jan Arne Bergland
Tømmernesveien 16
9151 STORSLETT

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1987-2	23671/2014	1942/15/178	12.06.2014

Byggetillatelse på eiendom 1942/15/178

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
93/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Tømmernesvegen 16, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	15/178
Tiltakshaver:	Jan Arne Bergland	Adresse:	Tømmernesveien 16, 9151 STORSLETT
Ansvarlig søker:		Adresse:	
Tiltakets art:	Nytt bygg - ikke boligformål under 70 m²	Bruksareal:	50m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 06.06.2014 for oppføring av garasje på eiendom 1942/15/178

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart.

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
Storslett sentrum
Planid: 19421997_001

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Gjennomføringsplan:
Gjennomføringsplan foreligger jf pbl 2008 § 21-2, og SAK10 § 5-3

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2.

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Generell aktsomhetsplikt:
Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i "Naturmangfoldloven" §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/1987.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Asle Pedersen
Høgegga 63
9151 STORSLETT

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1969-2	23736/2014	1942/66/12	12.06.2014

Byggetillatelse på eiendom 1942/66/12

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
95/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Straumfjord, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	66/12
Tiltakshaver:	Asle Pedersen	Adresse:	Høgegga 63, 9151 STORSLETT
Ansvarlig søker:		Adresse:	
Tiltakets art:	Nytt bygg - ikke boligformål under 70 m²	Bruksareal:	32,5m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 06.06.2014 for oppføring naust på eiendom 1942/66/12.

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
LNF- område.

Nabovarsling:
Naboer og gjenboere er varslet iht. pbl 2008 § 21-3 og SAK10 § 5-2.

Gjennomføringsplan:
Gjennomføringsplan foreligger jf pbl 2008 § 21-2, og SAK10 § 5-3

Byggegrunn, miljøforhold mv:
I henhold til søknad ansees byggegrunn sikret i hht pbl 2008 § 28-1
(flom- og rasfare, forurenset grunn, natur- og miljøforhold)
Minner om krav om radonsperre mot grunnen i bygninger beregnet for varig opphold jfr. byggeteknisk forskrift TEK10 § 13-5.

Atkomst/avkjørsel:
Eiendommen anses å være sikret lovlig atkomst i samsvar med pbl 2008 § 27-4.

Vannforsyning og avløp:
Eiendommen anses for å være sikret lovlig vannforsyning og avløp i samsvar med pbl 2008 §§ 27-1 og 27-2.

Kultur- og fornminner:
Dersom det under utgraving i marka kommer fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i område, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturetaten, Troms fylkeskommune omgående jfr. kulturminnelovens § 8 andre ledd. (pbl 2008 § 21-5, SAK10 § 6-2).

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Generell aktsomhetsplikt:
Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i "Naturmangfoldloven" §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Klageadgang
Vedtaket kan påklages til ***kommunen.*** *Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/1969.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Nordreisa Menighetsbarnehage as
Postboks 193
9151 STORSLETT

Att. Eirik Kristiansen

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1881-2	22334/2014	1942/14/9	03.06.2014

Igangsettingstillatelse for deler av tiltak.

IGANGSETTINGSTILLATELSE
Etter Plan- og bygningsloven 2008 (pbl 2008) § 21-4
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95

Saksnr:	Behandlet i:
89/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Postboks 193, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	14/9
Tiltakshaver:	Nordreisa Menighetsbarnehage as	Adresse:	postboks 193, 9151 STORSLETT
Ansvarlig søker:	Byggtorget Betongservice as	Adresse:	Industriveien 24, 9152 SØRKJOSEN
Tiltakets art:	Nytt bygg - ikke boligformål over 70 m²	Bruksareal:	626m²

VEDTAK:

Tillatelse:
I medhold av plan- og bygningsloven § 21-4 godkjennes søknad om tiltak etter pbl 2008 § 20-1 mottatt 30.06.2014 om tillatelse til igangsetting av grunnarbeid på eiendom 1942/14/9 som omfatter : Rigg, graving, fundamentering , grunnmur og bunnledning.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Godkjenning av foretak for ansvarsrett:

Foretak med sentral godkjenning:
Med hjemmel i pbl 2008, § 22-1, jf byggesaksforskriften 2010 (SAK10) § 9-1 gis ansvarsrett i forbindelse med omsøkte tiltak til følgende foretak med sentral godkjenning:

Foretak	Godkjenningsområde
BYGGtorget betongservice AS Org. nr. 944896600	SØK - Ansvarlig søker, tiltakskl. 2. UTF - Ansvarlig utførende, tiltakskl. 2. Ansvarsområde: Grunnarbeid, fundamenter og tømrerarbeid
Rambøll Norge As Org. nr. 915251293	KPR – kontrollerende for prosjektering, tiltakskl. 2. Ansvarsområde: Brannsikkerhet, bygnings fysikk og konstruksjons sikkerhet.
RIB inord AS Org. nr. 992320885	PRO/ - Ansvarlig prosjekterende tiltakskl. 2. KUT – kontrollerende av utførelsen, tiltakskl. 2. Ansvarsområde: Brannsikkerhet, bygnings fysikk, konstruksjons sikkerhet og arkitektur

Lokal godkjenning av foretak:
Med hjemmel i pbl 2008 § 22-3 og SAK10 § 9-2, gis lokal godkjenning av foretak og ansvarsrett i forbindelse med omsøkte tiltak til følgende foretak:

Foretak	Godkjenningsområde
Rørlegger Helgesen AS Org. nr.	PRO/KPR - Ansvarlig prosjekterende og kontrollerende for prosjektering, tiltakskl. 2. UTF/KUT - Ansvarlig utførende og kontrollerende av utførelsen, tiltakskl. 2. Ansvarsområde: Bunnledning og ledningsnett.

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Gjennomføringsplan:
Gjennomføringsplan foreligger jf pbl 2008 § 21-2, og SAK10 § 5-3

Administrasjonens drøfting/begrunnelse:
Foretakene med sentral godkjenning, som søker om ansvarsrett, bekrefter at de oppfyller pbl 2008 § 22-1 og SAK10 §§ 10-1 og 10-2 til ansvarsrett for omsøkte fagområder.

Foretakene uten sentral godkjenning som søker om ansvarsrett, bekrefter ved søknad om lokal godkjenning at de oppfyller pbl 2008 § 22-3 og SAK10 §§ 10-1 og 10-2 til ansvarsrett for omsøkte fagområder.

Til arbeid som krever ansvarsrett og ansvarlig foretak ikke selv utfører, eller har nødvendig kompetanse for å utføre, skal ansvarlig foretak forvisse seg om at innleid foretak tilfredsstiller forskriftens krav til kompetanse for sitt fag og har kontrollsystemet på plass.

Det er ansvarlig søkers ansvar å påse at alle fag er dekket med ansvarsrett før arbeidet igangsettes jf pbl § 23-4.

Sikringstiltak ved byggearbeid:
Det vises til bestemmelsene i pbl 2008 § 28-2.

Avfall:
Alt. 2: Ved nybygg over 300 m^2 BRA og restaurering i bygg på over 100 m^2 BRA skal det foreligge avfallsplan i tiltaket jfr. SAK10 § 5-5 bokstav h.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med etaten i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/1881.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Kopi til:

Rambøll Norge AS	Postboks 1363	8001	BODØ
RIB inord AS	Sorenskrivervegen 11	9513	ALTA
Byggtorget Betongservice as	Industriveien 24	9152	SØRKJOSEN
Rørlegger Helgesen AS	Havnegata 30	9180	SKJERVØY

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Søndre Eiendom AS
Postboks 500
8601 MO I RANA

Att. Stein Rune Øijord

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2013/80-9	24351/2014	1942/43/105	16.06.2014

Ferdigattest

FERDIGATTEST
Svar på anmodning om ferdigattest, jf pbl § 21-10
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
99/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Hovedvegen 14, 9151 STORSLETT	Gnr/Bnr:	43/105
Tiltakshaver:	Søndre Eiendom AS	Adresse:	Postboks 500, 8601 MO I RANA
Ansvarlig søker:	Momek Civil AS	Adresse:	Postboks 523, 8601 MO I RANA
Tiltakets art:	Endring av bygg - utvendig tilbygg større enn 50 m²	Bruksareal:	224

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 21-10 gis ferdigattesten i henhold til ferdigmelding datert 11.06.2014 fra ansvarlig søker på tilbygg til foretningsbygg på eiendom 1942/43/105.

I den innsendte sluttdokumentasjonen er det bekreftet av ansvarlig kontrollerende for utførelsen at sluttkontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker §§ 33 og 34.

Ved all kontakt med etaten i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2013/80.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Kopi til:
Momek Civil AS Postboks 523 8601 MO I RANA

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Europris butikkdrift AS
Hjalmar Bjørgs vei 106
1604 FREDRIKSTAD

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/2071-3	24525/2014	1942/47/320	17.06.2014

Oppsetting av 1 stk virksomhetsskilt på fasade for Europris Sørkjosen

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT
BYGGETILLATELSE
Svar på søknad om tillatelse for tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-2
Vedtak hjemlet i delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyre i sak 71/95.

Saksnr:	Behandlet i:
101/14	Delegert utvalg drift

Byggested:	Industriveien 2, 9152 SØRKJOSEN	Gnr/Bnr:	47/320
Tiltakshaver:	Europris butikkdrift AS	Adresse:	Hjalmar Bjørgs vei 106, 1604 FREDRIKSTAD
Ansvarlig søker:	ElektroVakuum as	Adresse:	Postboks 1058, 1787 BERG I ØSTFOLD
Tiltakets art:	Skilt/reklame - fasade	Bruksareal:	m²

VEDTAK:

Tillatelse:
Med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) §§ 20-2 og 21-4 godkjennes søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett mottatt 16.06.2014 for oppføring av 1 stk virksomhetsskilt på fasade for Europris avd Sørkjosen.

Det vises for øvrig til søknadens vedlagte tegninger og situasjonskart

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

SAKSUTREDNING/BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET:

Planstatus:
Plannavn: Sørkjosen øst 2 – Industriområde.

Nabovarsling:
Ikke relevant.

Avfall:
Tiltak etter pbl 2008 kap 20, skal tilfredsstille krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.

Dokumentasjon ved tilsyn:
Kopi av denne tillatelse sammen med beskrivelse av tiltaket, godkjent situasjonsplan for plassering Tegninger og ansvarsretter skal være tilgjengelig på byggeplassen.

Anmodning om ferdigattest:
Ved anmodning om ferdigattest, skal det sendes inn dokumentasjon for at slutt kontrollen ikke har avdekket feil eller mangler som hindrer ferdigattest, jf pbl 2008 § 21-10 og SAK10 § 8-1.
Ved endringer som ikke krever egen søknad i forhold til tillatelsen, skal det innsendes oppdatert situasjonsplan og tegninger samt underretning om tiltakets plassering.

Bortfall av tillatelse:
Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller den bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jf pbl 2008 § 21-9.

ØVRIGE LOVBESTEMMELSER:

Generell aktsomhetsplikt:
Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i "Naturmangfoldloven" §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **kommunen.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem. Viser til Forvaltningslovens § 28.*

En slik klage kan føre til at avgjørelsen blir omgjort. Kommunen er ikke ansvarlig for tap som tiltakshaver måtte lide ved en slik omgjøring.

Ved all kontakt med avdelingen i denne sak, vennligst referer til saksnummer 2014/2071.

Med hilsen

Tord Stian Albrigtsen
Byggesaksbehandler
Direkte innvalg: 77 77 07 59

Kopi til:
ElektroVakuum as Postboks 1058 1787 BERG I ØSTFOLD

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Sverre Karlsen
Rotsundelv 95
9153 ROTSUND

Delegert vedtak
Delegert utvalg drift - nr. 109/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/569-11	25172/2014	231	20.06.2014

Fritak kommunale avgifter gnr 1942/76/12

Saksopplysninger:
Søknad om fritak for kommunale avgifter for bolig Rotsundelvdalen 67, datert 13.06.2014

Vurderinger:
Bolig på eiendommen 76/12 er ubebodd.
Boligen er registrert med vann- og feieavgift, samt eiendomsskatt.

Forskrift for vann- og kloakkgebyrer for Nordreisa kommune inneholder gebyrplikt for fast eiendom som er tilknyttet kommunal vann- og/eller avløpsledning.

Samme forskrift åpner for *midlertidig opphør* som varer mindre enn 12 måneder.
Midlertidig opphør av vannabonnement medfører at vanninntaket plomberes av kommunen.
Ved *varig opphør* skal stikkledning frakobles der den i sin tid ble tilkoblet.
Dersom varig opphør ønskes, må eier ta kontakt med kommunens anleggsseksjon for frakobling.

Alle bolighus i Nordreisa omfattes av kommunens feieordning, som også gjelder tilsyn av ildsted.
Boliger som ikke er i bruk kan fritas fra ordningen.

Forskriften åpner ikke for tilbakevirkende kraft av gebyrer.

Søknad om fritak for renovasjon/slamavgift er oversendt Avfallsservice AS for behandling.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Vedtak:
Bolig på eiendommen gnr 76/12, Rotsundelvdalen 67, innvilges midlertidig fritak for vannavgift i perioden 01.07.2014 til 30.06.2015, da boligen ikke er i bruk.
Vanninntaket skal plomberes av kommunen.
Eiendommen innvilges også fritak for feiing og tilsyn.

Dersom boligen tas i bruk før fritaksperiodens utløp, plikter eier å melde fra om dette til kommunen.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **Nordreisa kommune.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Kari Larsen
1.sekretær

Kopi: driftsleder Hans Albert Hansen for oppfølging
feier

Nordreisa kommune
Teknisk avdeling

Joda Eiendom
Moan 33
9151 STORSLETT

Delegert vedtak
Delegert utvalg drift - nr. 106/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/569-10	25064/2014	231	19.06.2014

Søknad om fritak for kommunale avgifter i anleggsperiode på gnr. 1942/47/87 og 1942/47/2

Saksopplysninger:
Søknad om fritak for kommunale avgifter datert 22.05.2014

Vurderinger:
Eiendommene 47/2 (fradelt til 47/503), Øvre Baisit 10 og gnr 47/87, Hoveveien 53 er solgt og boligene er under renovering.
Begge eiendommene er tilknyttet kommunalt vann- og avløpsnett.
Eier opplyser at det ikke brukes vann/avløp under renovasjonsarbeidet, og søker om fritak for kommunale avgifter for begge eiendommene.
Eiendommene er registrert med vann-, kloakk- og feieavgift. Renovasjonsavgift må det søkes om fritak for hos Avfallsservice AS.

Forskrift for vann- og kloakkgebyrer i Nordreisa kommune inneholder gebyrplikt for fast eiendom som er tilknyttet vann- og/eller avløpsledning.
Forskriften hjemler ikke opphør av vann/kloakkavgift for bolig under renovering.

Vann- og kloakkavgift er todelt i Nordreisa kommune, med en fast avgift og en forbruksavgift. Den faste avgiften er likt for alle eiendommer, men forbruksavgiften kan beregnes etter boligens bruksareal eller måles via vannmåler.
I dette tilfellet er begge eiendommene beregnet etter areal. Gnr 47/503 beregnes etter 109 m2, gnr 47/87 etter 296 m2.
Eier kan montere vannmåler og få forbruket beregnet etter målt forbruk, dersom dette kan gi et bedre utslag.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Alle bolighus i Nordreisa omfattes av kommunens feieordning, som også gjelder tilsyn av ildsted.
Bolig som ikke er i bruk til boligformål, kan fritas fra ordningen.

Vedtak:
Søknad om fritak for vann- og kloakkavgift for eiendommene gnr 47/503 og gnr 47/87 avslås, da det i forskriften for vann- og kloakkgebyrer ikke er hjemmel for fritak for bolig under renovering.

Fritak for feie- og tilsynsavgift innvilges fra 01.07.2014 til 01.07.2015. Dersom boligene tas i bruk før dette, plikter eier å melde fra om dette.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **Nordreisa kommune.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Kari Larsen
1.sekretær

Kopi: feier

Fylkesmannen i Troms
Romssa Fylkkamánni

Saksbehandler	Telefon	Vår dato	Vår ref.	Arkivkode
Ann-Heidi Johansen	77 64 22 33	20.05.2014	2014/2021 - 2	561
		Deres dato	Deres ref.	
		25.03.2014		

NORDREISA KOMMUNE
28 MAI 2014
SAKSNR.
LØPENR.
DOK.NR. | ARK.KODE

NVE - Region Nord
Kongensgt. 14-18
8514 NARVIK

Svartfosslia vannverk, Nordreisa kommune - vurdering av betydning for allmenne interesser og i forhold til sektorlovgivning

Vi viser til oversendelse med flere vedlegg fra NVE per e-post datert 25.03.2014 om forhåndsvurdering av konsesjonsplikt for vannuttak i Svartfosslia, Nordreisa kommune.

Konklusjon
Fylkesmannen i Troms vurderer at det omsøkte tiltaket kan gjennomføres. Vi har vurdert saken ut fra rammene i søknaden med vannuttak til et felt med 35 hytter og med de mengdene som beskrevet. Dersom det på et senere tidspunkt blir snakk om å ta vann til flere enheter eller større vannuttak, forutsetter vi at saken blir vurdert på nytt.

Det er likevel svært viktig at det ikke oppføres stengsler og andre hindringer som stenger reinens naturlige trekkeleier i området.

På grunn av usikkerheten knyttet til konsekvenser for den kritisk trua arten keiserkjuke (*Rigidoporus crocatus*) bør det gis konsesjon med standardvilkår slik at det kan pålegges oppfølgende registreringer.

Siden det skal settes vilkår om minstevannføring, er det nødvendig med konsesjon etter vannressursloven.

Generelt
Fylkesmannsembetet har en rekke ansvarsområder som bla omfatter natur- og miljøvern, landbruk, samfunnssikkerhet og reindrift. Alle disse ansvarsområdene omfattes av fylkesmannens helhetlige beslutning i uttalelsen.

Saken
NVE har oversendt melding fra Statskog SF datert 13.01.2014, om forhåndsvurdering av konsesjonsplikt for vannuttak i Svartfosslia, og ber Fylkesmannen vurdere om kjente

allmenne interesser kan bli berørt, vurdere tiltaket i forhold til vår sektorlovgivning, samt vurdere kunnskapsgrunnlaget i forhold til naturmangfoldlovens § 8.

Av Statskog SF sin melding datert 13.01.2014 går det fram at det planlegges et vannverk tilknyttet et nytt hyttefelt for fritidsboliger i Svartfosslia. Kommuneplanens arealdel åpner for bygging av opp til 35 hytter og setter krav om reguleringsplan. I følge Statskog er planprosessen igangsatt og tiltakshaver er Statskog SF, region Troms. De oppgir i saken at ved fullt utbygd hyttefelt er det er behov for 10.500 liter vann pr døgn for å dekke drikkevannsbehovet. I følge NVE gir dette en Qdim på 1,5 l/s. Dammen på ca 50 m³ gir magasin for utjevning over døgnet. Gjennomsnittlig vannuttak ved fullt utbygd hyttefelt med 35 hytter blir da 0,12 l/s. Middelvannføring er 39,7 l/s. Alminnelig lavvannsføring i vassdraget er 2,55 l/s. Tiltaket vil ikke gi merkbar påvirkning av vannføringen i elva. For å sikre vannføringen i elva foreslås det å etablere installasjon med rør gjennom dam for å sikre minstevannføring i elva med 2,55 l/s som er lik alminnelig lavvannsføring.

Reindrift

Ved rullering av kommuneplanens arealdel fremmet Fylkesmannen i Troms innsigelser til 2. gangs høring av kommuneplanens arealdel 2013-2025 for Nordreisa kommune. Kommunen imøtegikk noen av dem, mens for andre ble det foreslått justeringer. I brev fra Fylkesmannen i Troms til Nordreisa kommune datert 14.03.2014, opprettholder Fylkesmannen sin innsigelse for område *BFR3-Fritidsboliger ved Svartfosslia* og konkluderer med at: «*Fylkesmannen opprettholder innsigelsen til økning av antall hytter i BFR3. Antallet må opprettholdes på 35 hytter og hyttene må lokaliseres i planområdet samsvar med tidligere avtaler med reindrifta*».

I brev datert 15.04.2014 fra Nordreisa kommune med vedtak av kommuneplanens arealdel, tar ikke kommunen innsigelsen til bl.a. området BFR3-Svartfosslia til følge. Arealet unntas rettsvirkning og tas derfor videre til mekling.

Området rundt Svartfossfjellet brukes av to reinbeitedistrikt, distrikt 42 Beahccegealli og distrikt 35 Fávrrosorda. Distrikt 42 bruker området som sommerbeite, mens distrikt 35 bruker området som høstbeite. Tiltaksområdet er innenfor beiteområdene for rein. Det går trekklei ved øvre delen av det planlagte anlegget. Stengsler og andre hindringer som stenger reinens naturlige trekkleier i området bør ikke oppføres.

Natur- og miljøvern

Nedbørsfelt og vannverksdam ligger nordvest for det foreslåtte skogvernområdet Gearpmesordda naturreservat. Forslaget til vern ligger i Klima- og miljødepartementet for endelig avgjørelse. Under verneprosessen var et større område til vurdering, men grensene ble endret, og verken hyttefelt, vannverksdam eller vannledning kommer nå i berøring med verneforslaget. Av Miljødirektoratet sin tilrådning til Klima- og miljødepartementet for vern av Gearpmesordda naturreservat går det fram at Statskog har uttalt at det er ønskelig å kunne ta ut vann til et fremtidig hyttefelt ved Svartfossen. Det var da snakk om 35 hytter.
Utenfor grensene til verneforslaget ligger imidlertid et registrert kjerneområde, Svartfoss N, som er avgrenset på begge sider av elva, nedstrøms vannverksdam. Området er beskrevet i BioFokus-rapport 2008-2 *Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SFs eiendommer, Del 5: Årsrapport for registreringer i Troms, Nordland, Nord-*

Trøndelag og Telemark. Området er også lagt inn i Naturbase, samt i Vassdragsatlas som en vannrelatert naturtype. Kjerneområdet Svartfoss N er av naturtypen gråor-heggeskog, og har fått biologisk mangfold verdi A. Området beskrives som en noenlunde intakt gråor-heggeskog.

Rødlisteartene rustdoggnål (NT) og keiserkjuke (CR) er funnet i området. Keiserkjuke (*Rigidoporus crocatus*) er en ny art for Norge, og dette er det eneste kjente levestedet for arten i Norge. Nærmeste kjente voksested er i Finland, hvor den også er ekstremt sjelden og høyt rødlistet. Lokaliteten er vurdert som klart nasjonalt viktig. Også andre funn tyder på at keiserkjuke er knyttet til fuktige, høyproduktive løvskogsmiljø rike på død ved. Det er viktig for soppen og andre arter i denne type skog å unngå hogst og andre terrenginngrep som forringer gammelskogskvalitetene. Vi har ikke kunnskap om at uttak av litt vann, så lenge det ikke påvirker miljøet negativt på annen måte, skulle ha noe å si for disse spesielle artene eller denne typen skog. Et uttak av denne størrelsesorden virker ikke sannsynlig å ha betydning, men vi vet ikke om det har det. Vi vurderer at kjerneområdet med keiserkjuke er godt nok utredet som grunnlag for vurdering nå, men på grunn av usikkerheten knyttet til om tiltaket får konsekvenser, mener vi det bør gis konsesjon med standardvilkår slik at det kan bli gjort oppfølgende registreringer i området.

I følge NVE vil tiltaket føre til små til ubetydelige endringer i INON-soner. INON-sone 2 blir redusert med 0,3 km², INON-sone 1 blir redusert med 0,2 km² og får sone 2 status. Villmarkspreget sone blir redusert med 0,3 km² og får status INON-sone 1. Det ligger en skogsbilvei ca 300 meter syd for planlagt vannverksdam. Villmarksområdet ligger i dette tilfelle i høyfjellsområdet, mens vannverksdam vil bli liggende i lia nedenfor skoggrensa. Det gjør at vi vurderer at opplevelsen av fjellområdet som villmarksområde ikke vil endres etter tiltaket.

En minstevannføring som er lik lavvannføringen er en lav minstevannføring når det er snakk om småkraftverk. I dette tilfelle har vi et vannverk der vannuttaket ikke er jevnt gjennom døgnet og året, lite i lange perioder, og i andre perioder opp mot maks uttak. Maks uttak er antagelig sensommer og på vårvinteren, dvs når den naturlige vannføringen er på det laveste. Vi vurderer det likevel til å kunne være tilstrekkelig. Ettersom det planlegges et tapperør som har kapasitet på 7,3 l/sek er en variabel minstevannføring mulig. Vi ber NVE vurdere om vilkår med variabel vannføring er mulig for å sikre høyere vannføring i lavvannføringsperioder.

Siden det settes vilkår om minstevannføring er det nødvendig med konsesjon etter vannressursloven. En konsesjon må gis med standardvilkår slik at et er mulig å pålegge eventuelle etterundersøkelser. Vi mener planen er tilstrekkelig utredet for å gi konsesjon, og det er ikke behov for ytterligere utredninger mhp fylkesmannens ansvarsområder.

Kunnskapsgrunnlaget i forhold til § 8 naturmangfoldloven

Ved all utøving av offentlig myndighet som gjelder natur, jf. naturmangfoldlovens (nml) § 7, skal prinsippene i nml §§ 8-12 legges til grunn. I beslutningen skal det komme fram hvordan prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt under vurdering av saken. Manglende vurdering etter disse prinsippene regnes som saksbehandlingsfeil på lik linje med brudd på § 17 i

forvaltningsloven og «forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt». I saken ligger det ikke med en vurdering etter nml prinsipper. Nml bør vurderes så tidlig som mulig i en sak.

NVE ber oss vurdere kunnskapsgrunnlaget i forhold til naturmangfoldlovens § 8. Ut fra de vurderinger Fylkesmannen har gjort mener vi at kunnskapen er god nok til at vi kan vurdere saken i forhold til natur- og miljøverninteresser og reindrift, og vi viser til opplysninger som kommer fram i flere databaser som Naturbase, Artskart, Vassdragsatlas, Reindriftskart, og spesielt til BioFokus-rapport 2008-2 *Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SFs eiendommer, Del 5: Årsrapport for registreringer i Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Telemark.* NVE må i sin saksbehandling gjøre en selvstendig vurdering av prinsippene i nml.

Med hilsen

Evy Jørgensen ef
miljøverndirektør

Knut M. Nergård
fagansvarlig

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevne signaturer.

Kopi av brev:
Statskog SF, Postboks 63 Sentrum, 7801 NAMSOS
Nordreisa kommune, Postboks 174, 9156 STORSLETT
Troms fylkeskommune, Postboks 6600, 9296 TROMSØ
Miljødirektoratet, Postboks 5672 Sluppen, 7485 TRONDHEIM

Nordreisa kommune
Utviklingsavdeling

Ivar-Henning Jensen og Laila Agersborg
Strandheimveien 4
9151 STORSLETT

Delegert vedtak
Delegert utvalg drift - nr. 40/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2013/1365-10	11891/2014	1942/37/3	20.05.2014

Delegert vedtak - Søknad om godkjenning av plan for nydyrkning 1942/37/3, 5 og 9

Viser til søknad om nydyrking av ca 45 daa på eiendom 37/3, 5 og 9 i Nordreisa kommune.

Henvisning til lovverk:
Jordloven §1 og 11
Forskrift om nydyrking

Saksopplysninger:
Søker: Laila Agersborg og Ivar - Henning Jenssen, Grubli 9151 Storslett
Grunneier: Laila Agersborg og Ivar - Henning Jenssen, Grubli 9151 Storslett

Eiendommene ligger ved Krakenes vegen, om lag 7 km fra Storslett sentrum. Parsellene som søkes nydyrket eiers og drives av samme bruk; gnr 37, bnr 3 på Krakenes. Omsøkt nydyrkingsareal er ca. 45 daa, av dette er ca. 20 daa utvidelse av eksisterende dyrka mark og ca 25 daa fordelt på to separate felt. Omsøkte nydyrking berører deler av eiendomsparsellene 37/3, 5 og 9.

De berørte parsellene som søkes nydyrket består i følge gårdskartene av ca. 133 daa tidligere fulldyrka mark og innmarksbeite, ca. 5 daa lauvskog mark høy bonitet, ca. 89 daa middels bonitet, ca. 99 daa lauv og barskog lav bonitet, ca. 62 daa uproduktiv skog og ca. 26 daa jorddekt fastmark. Omsøkte areal av skogen som søkes nydyrket ble hugd ned i 2011 til skogsflis for biobrenselanlegget i Nordreisa. Samlet omsøkt nydyrkningsareal for gnr; 37 bnr; 7 og 3 er omlag 45 daa skogsmark, oppmålt på kart hos www.skogoglandskap.no.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Vurderinger:
Jfr. siste søknad om produksjonstillegg høstet foretaket 274 daa jordbruksareal. Av dette eier de selv 181 daa. Dyretallet pr. 31.7.2012 var 16 melkekyr, 17 øvrige storfe og 1 hest. Formålet med nydyrkingen er å styrke grovfôrgrunnlaget på eid grunn. Nydyrkningen tar hensyn til flom i de områder som kan berøres mot flomgrenser i flomsonekartet. Her vil man ikke komme i konflikt med vannerosjon om våren.

Planstatus
Eiendommen ligger i et LNF-område (landbruk, natur- eller friluftsområde) i kommuneplanens arealdel.

Høringsuttalelser
Søknaden er sendt på høring jfr. Nydyrkingsforskrift 2.5.97, § 9. til Reindriftsforvaltningen Vest-Finnmark, Sametinget, Fylkesmannen i Troms og Troms fylkeskommune - kulturetaten, Statens vegvesen og Norges vassdrags og energi direktorat - Region Nord.

Fra Reindriftsforvaltningen Vest-Finnmark, mottatt 03.09.2013:
Viser til høringsbrev av 30.4.2013.
Områdestyret i Vest Finnmark har ingen reindriftsfaglige merknader til saken.
Denne uttalelsen er gitt i medhold av Områdestyrets delegasjonsvedtak i sak 65/12

Fra Sametinget, mottatt 17.9.2013: **Varsel om befaring**
Vi viser til tidligere korrespondanse i denne saken, senest revidert søknad hvor det bes om vår høringsuttalelse til søknad om nydyrkning på eiendommen 37/3. Av søknaden og kommunens høringsbrev fremgår det at De er tiltakshaver i denne saken. Som det fremgår av vårt brev til kommunen finner vi det sannsynlig at det kan være samiske kulturminner som ikke er registrert i det aktuelle området, jf. vedlagt kopi. Sametinget må derfor foreta en befaring før endelig uttalelse kan gis.

I følge Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 10 bærer tiltakshaver utgifter ved kulturminneforvaltningens befaring. Sametinget timepris for befaring er på kr 620,-.
Det beregnes timer for reisetid, tid i felt og for- og etterarbeid. I denne saken beregner vi å bruke 10 timer. Den totale prisen for befaringa blir da kr 6200,-. Det understrekes at dette er et overslag og at den endelige prisen vil kunne fravike noe fra dette.

Budsjettoverslaget kan aksepteres ved å returnere vedlagt aksepteringsbrev i underskrevet stand. Befaringa vil bli utført i løpet av feltsesongen 2013 dersom betalingsaksept foreligger innom løpet av de nærmestedagene. Ellers må befaringen utsettes til feltsesongen 2014.

Tiltaket kan ikke iverksettes før vår endelige uttalelse foreligger.

Hvis planen skulle bli trukket tilbake, eller av andre grunner ikke lenger er aktuell, ber vi om å få beskjed om dette slik at vi kan avlyse befaringa.

Fra Sametinget, datert 22.11.2013: **Uttalelse etter befaring**
Nydyrking gbnr 1942/37/3 i Nordreisa kommune: Uttalelse om kulturminner

Vi viser til tidligere korrespondanse i denne saken.

Vi har foretatt befaring - se vedlagt befaringsrapport. Det ble registrert to tjæremiler. Vi kan ikke påvise at disse skulle være samiske kulturminner. Den ene er sannsynligvis fra 1900-tallet og vil bli fjernet som følge av nydyrkningen. Den andre er lagt inn i kulturminnedatabasen Askeladden/Kulturminnesøk som et ikke fredet kulturminne. Den er sannsynligvis eldre, kanskje fra 1800-tallet. Den er et fint vitnemål om eldre tiders bruk. Plasseringen vises på kartet. Den ligger i utkanten av flaten og det vil være enkelt å bevare den. Vi ber om at det tas hensyn til tjæremilen i den videre bruken av området.

Skulle det under arbeid i marken komme frem gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Troms fylkeskommune omgående, jf. Lov 9.juni 1978 nr. 50 om kulturminner (km1.)g 8 og 9. Vi forutsetter at dette pålegget formidles til den som skal utføre arbeidet i marken.

Fra Fylkesmannen i Troms, mottatt 3.9.2013.
Fylkesmannen viser til kommunens brev mottatt 22.8.2013 vedrørende søknad om nydyrking på gnr. 37 bnr. 3 i Nordreisa kommune. Søknaden opplyser at det er planlagt å dyrke omlag 45 dekar.

Saken er sendt til Fylkesmannen for uttalelse i tråd med *forskrift om nydyrking §* 9. Forskriftens § 5 første avsnitt lyder *"Ved avgjørelsen skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger tiltaket kan påregnes å få for natur- kulturlandskapsverdiene, jf. § 3fjerde ledd. Ved denne vektleggingen skal det tas hensyn til om det på arealet er sjeldne miljøverdier og hvor sjeldne miljøverdiene er."*

Prosjektet er vurdert på grunnlag av de tilgjengelige data vi har, som rovbasen, naturbasen, vannmiljø, vann-nett med mer.

Prosjektet grenser til Reisaelva. Reisavassdraget er varig vernet mot kraftutbygging gjennom Verneplan III for vassdrag.

I planer tegnet inn på kart som følger saken, er buffer mot Reisaelva på 6 meter.
Fylkesmannen anbefaler at det stilles krav om at et minimum 10m bredt belte langs Reisaelva settes av som en forebyggende tresatt vegetasjonssone for å hindre erosjon og utglidning.
Dersom dette ikke settes som vilkår vil Fylkesmannen i Troms vurdere å påklage avgjørelsen.
Vi ber derfor om å få tilsendt vedtak i saken når dette foreligger.

Troms fylkeskommune – kulturetaten, har ikke kommet med uttalelse.

Fra Statens vegvesen, mottatt 27.8.2013
Statens vegvesen viser til høring mottatt 22.8.2013 vedr. nydyrking på Krakenes.
Statens vegvesen har ingen innsigelser eller bemerkninger til omsøkte plan for nydyrking da berørt eiendom ikke har tilknytning til fylkes eller riksveier.

Norges vassdrags og energi direktorat - Region Nord har ikke kommet med uttalelse.

Faglig vurdering

Vurdering etter Jordloven
Etter Jordlovens § 9 går det fram at dyrka jord ikke må brukes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon, og at dyrkbar jord heller ikke må omdisponeres slik at den ikke er egna til jordbruksproduksjon i framtida. Formålet med omdisponeringsforbudet er å verne produktive arealer og jordsmonnet. Det grunnleggende formålet med bestemmelsen er jordvern, dvs. å sikre matproduserende areal.

Det søkes her om nydyrking til matproduksjon. Det er pr. i dag for lite dyrka areal i forhold til produksjon på eiendommen. I tillegg til eget areal, har søker mye leieareal, og behovet for eget arealet er stort. Omsøkt areal ligger inntil egne eiendomsparseller 37/3, 5 og 9. og økning av dyrka mark inntil dette arealet fører til effektivisering og bedre utnyttelse av jordbruksarealene. Det er positivt at driftsgrunnlaget styrkes for driftsenheten, og at nydyrkingstiltaket legger til rette for en driftsmessig god løsning.

Vurdering etter nydyrkingsforskriften
I nydyrkingsforskriftens § 1 står det: *Formålet med denne forskriften er å sikre at nydyrking skjer på en måte som tar hensyn til natur- og kulturlandskap. Det skal legges vekt på hensynet til miljøverdier som biologisk mangfold, kulturminner og landskapsbildet. Det skal for øvrig legges vekt på å sikre driftsmessig gode løsninger.*

Forskriftens § 5 første avsnitt lyder "*Ved avgjørelsen skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger tiltaket kan påregnes å få for natur- og kulturlandskapsverdiene, jf § 3 fjerde ledd. Ved denne vektleggingen skal det tas hensyn til om det på arealet er sjeldne miljøverdier og hvor sjeldne miljøverdiene er."*

Tiltaksområdet fordelt på tre nydyrkningsfelt grenser mot eksisterende fulldyrket mark. Omsøkte areal er vurdert på grunnlag av de tilgjengelige data vi har, som rovbasen, naturbasen, vannmiljø, vann-nett med mer. Der er ikke fremkommet spesielle naturtyper eller registrert sårbare eller truede arter.

Deler av nydyrkningsfeltet grenser til Reisaelva. Reisavassdraget er varig vernet mot kraftutbygging gjennom Verneplan III for vassdrag.
I planer tegnet inn på kart som følger saken, er buffer mot Reisaelva på 6 meter.
Fylkesmannen anbefaler at det stilles krav om bred kantsone med et minimum på 10m bredde belte langs Reisaelva settes av som en forebyggende tresatt vegetasjonssone for å hindre erosjon og utglidning.

Det er mer økonomisk forutsigbart å dyrke opp eget areal framfor å påkoste på leid areal. Nydyrking av arealer er også positivt i kulturlandskapet er også positivt fordi dette åpner opp kulturlandskapet som trues av gjengroing.

Vurdering opp mot naturmangfoldloven:
Jfr. naturmangfoldlovens **§ 7** skal prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen. Fylkesmannen i Troms, miljøvernavdelingen som har kompetanse på naturmangfoldloven har kommet med kommentarer til nydyrkingsplanen og har undersøkt og kommentert forholdene i

området. Vi mener derfor at prinsippene som naturmangfoldloven omfatter er vurdert og ivaretatt på beste måte. Dette vil bli tatt hensyn i den videre gjennomføringa av tiltaket.

Vedtak:
Nordreisa kommune godkjenner plan om nydyrking av om lag 45 daa på eiendom 37/3, 5 og 9 i Nordreisa kommune som omsøkt. Tillatelsen er gitt jfr § 4 i forskrift om nydyrking, og forankret i jordlovens § 11.

Ved avgjørelsen er det lagt vekt på at Laila Agersborg og Ivar-Henning Jensen har behov for mer eget dyrka areal, og at nydyrking av omsøkt areal under visse forutsetninger ikke vil føre til konsekvenser for kulturlandskap og naturfaglige verdier. Nydyrkingstiltaket vil styrke grovforgrunnlaget for driftsenheten og er en arronderingsmessig god løsning da det sammenstilles med eksisterende dyrket mark.

Nydyrkingstiltaket er vurdert i forhold til formål og forvaltningsmål i naturmangfoldloven og utforminga av tiltaket vil bli gjort i henhold Fylkesmannen i Troms, miljøvernavdelingens merknader. Vi mener med dette at prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 er vurdert og blir ivaretatt forsvarlig før iverksetting av nydyrkingstiltaket.

Det settes følgende vilkår:

- Fylkesmannen i Troms setter som krav at det må etableres en bred kantsone på minimum 10 m fra nydyrkningsareal til Reisavassdraget før nydyrkingstiltaket kan igangsettes. Bredden på kantsonen skal vurderes av kommunen, evt. i samråd med Fylkesmannen i Troms miljøvernavdelingen. En bred kantsone har som formål å hindre forringelse av jordressursene i form av erosjon og utglidning.
- Det må settes kantsoner på minst 6 meter mot eventuelle elver, bekker eller dammer med årsikker vannføring. Langs vassdrag uten årssikker vannføring skal sonen være minst 2 meter. Som vassdrag regnes stillestående eller rennende overflatevann med årssikker vannføring og vannløp uten årssikker vannføring dersom det adskiller seg tydelig fra omgivelsene.
- Arbeidet med å utarbeide en grøfteplan for nydyrkingsfeltet må fullføres før tiltaket iverksettes.
- Tiltakshaver (eller den som utfører arbeidet) har meldeplikt etter Kulturminnelovens § 8, andre ledd, å melde fra til kulturminnemyndighetene dersom det skulle oppdages spor etter tidligere menneskelig aktivitet under dyrkingsarbeidet. Arbeidet må da stanses umiddelbart og melding straks sendes kulturetaten eller sametinget som forvalter slike saker.
- Sametingets uttalelse etter befaring.
  Sametinget har foretatt befaring av omsøkte areal der det ble registrert to tjæremiler. Den ene er sannsynligvis fra 1900-tallet og vil bli fjernet som følge av nydyrkningen. Den andre er lagt inn i kulturminnedatabasen Askeladden/Kulturminnesøk som et ikke fredet kulturminne. Den er sannsynligvis eldre, kanskje fra 1800-tallet. Vi ber om at det tas hensyn til tjæremilen i den videre bruken av området.
- Ferdselsveier/stier som regelmessig brukes må ikke dyrkes igjen, og det må settes port i eventuelle gjerder for ikke å hindre ferdsel langs Reisaelva.
- Er nydyrking ikke iverksatt innen 3 - tre år etter at godkjenning er gitt, faller tillatelsen bort.

Dette jfr. forskrift om nydyrking § 4.
Vi ber om at landbrukskontoret kontaktes når dyrkingen er gjennomført slik at arealet kan oppdateres i landbruksregistret og i kartbasen.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **Nordreisa kommune.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Kristian Berg
Saksbehandler

Vedlegg
1 Befaringsrapport
2 Godkjenning av plan for nydyrking gnr gnr 1942/37/3
3 Nydyrkning på gnr. 1942/37/3
4 Uttalelser om kulturminner nydyrking gnr 1942/37/3
5 Kopi av brev - Nydyrkning gnr. 1942/37/3 - Varsel om befaring
6 Uttalelse - søknad om godkjenning plan for nydyrking gnr 1942/37/3 ved Krakenes
7 Kart - Søknad om nydyrkning 37 - 9, 3 og 5
8 Søknad om godkjenning plan for nydyrking gnr 1942/37/3

Kopi til:
Fylkesmannen i Troms, Landbruksavdelingen Postboks 6105 9291 TROMSØ

SÁMEDIGGI SAMETINGET

Befaringsrapport

Saksnr: 12/4565

Fylke:	Troms	**Kommune:**	Nordreisa
Sted:	Krakenes (Storslett)	**Gnr/bnr:**	37/3, 37/9 og 37/5
Tiltakets art:	12/4565		
Tiltakshaver:	Ivar-Henning Jenssen og Laila Agersborg		
Tidsrom for befaring:	04.10.2013		
Registrator:	Tor Mikalsen		

Planområdets lokalisering og avgrensning:
To områder ved Kålheim, Krakenesveien, ca 6,5 km fra Storslett sentrum. Det ene ligger vest for gården og veien, på Gnr 37/3, 37/5 og 37/9. Dette avgrenses av tidligere dyrka mark og skogbevokste «våtmarksområder» langs elva. Det andre ligger øst for gården og veien, kun på Gnr 37/3. Omsøkt areal er til sammen 45 daa.

I tillegg ønsket tiltakshaver at vi skulle befare resten av Gnr 37/3 øst for veien, et område på ca 50 daa. Det totale området her avgrenses av tidligere oppdyrket mark, en glattkjøringsbane og grensen til Gnr 36/5.

Befart område:
Alle områder befart. Området øst for veien som ikke var omsøkt var skogkledt, men alt av lauskog var ryddet bort slik at det var ganske oversiktlig. Sjekket ekstra i Ø (SØ)-hjørnet av området Ø for veien der stedsnavnet Ingersletta står på kartet.

Landskapsbeskrivelse:
Øst for veien: Furumo med lavskogblanding. Lyng- og mosegrodd skogsbunn. Det omsøkte området på Gnr 37/3 er ryddet for skog. Terrenget er slett men med små langsgående groper over det hele, «småbakkete», 2-3 m i høydeforskjell.

Vest for veien: Åpent gressкledt område, men ganske fuktig bunn. Elva pleier å komme over her i flomtiden. Såpass høyt gress at det var vanskelig å se detaljer, men potensialet for kulturminner var svært lite.

Registrerte kulturminner:
Tjæremile 1, ca 11 m i diameter (GPS 34W 502415, 7737280). Vises som kraftige voller med en forsenkning i midten. Vollene er ca 0,7 m høg og ca 2 m breie. Det går en renne fra mila og ned mot NV, ca 3 meter. Det går et gjerde tvers over mila. Den sørlige halvdelen av mila er ryddet for skog. Denne delen er litt einerkjerr- og lyngbevokst. N-delen ligger i et plantefelt med gran og noe bjørk. Vollen i N er litt skadet og det ser ut som masser et flyttet inn i mila.
Datering: Uviss. Vil tippe 1800-tallet.

Tjæremile 2, ca 6 x 5 meter (GPS EU89 Geografisk 69743255, 21064906). Vises som en rund forhøyning/voll i terrenget med en forsenkning i midten. Vollene er opptil 0,6 m høge og ca 2 m breie. Det går en renne fra mila og ned mot S. Renna er ca 5 m lang og ca 1 m brei. Nederst er denne gravd ned i sletta. Vollene/kanten av mila er bevokst med relativt unge bjørker, ellers lyngbevokst.
Datering: Uviss, men de unge bjørkene på vollen kan tyde på relativt lav alder.

Ellers ingen kulturminner.

Informantopplysninger: Tiltakshaver var tilflytter og viste ikke om historien i området, men hun opplyste om at det var mange tjæremiler på Storbakken S for Ingersletta. I et nabohus fikk jeg navnet på en mulig informant, men han var ikke hjemme.

Vurdering:
Usikkert om dette kan være samiske kulturminner. Tjæremiler er jo mest finske. Friis kart viser norsk bosetning i området, men samisk på Snemyrholmen. Tjæremile 2 kunne som nevnt også være relativt ung, mye under 100 år. Tiltakshaver Laila Agersborg sa at hun ønsket å bevare Tjæremile 1. Den ligger da også i utkanten av flata og vil være enkelt å bevare.

Ingen merknader.

Sted og dato:	Underskrift
Ysteby, 18.11.13	Tor Mikalsen (sign.)

Statens vegvesen

NORDREISA KOMMUNE
SERVICEKONTORET
27 AUG. 2013
SAKSNR. 13/1365 -5
DOK.NR.
LØPENR. ARK.KODE

Nordreisa kommune
Postboks 174
9156 STORSLETT

Behandlende enhet:	Saksbehandler/innvalgsnr:	Vår referanse:	Deres referanse:	Vår dato:
Region nord	Martin Andreas Olaussen - 77617068	2013/097168-002	2013/1365-5	23.08.2013

Ivar Henning Jenssen og Laila Agersborg - gnr.37 bnr.3 - godkjenning av plan for nydyrking

Statens vegvesen viser til høring mottat 22.08.2013 vedr nydyrking på Krakenes.
Statens vegvesen har ingen innsigelser eller bermerkninger til omsøkte plan for nydyrking da berørt eiendom ikke har tilknyttning til fylkes eller riksveier.

Plan og forvaltning
Med hilsen

Edel Austlid
Fung seksjonsleder

Martin Andreas Olaussen

Postadresse
Statens vegvesen
Region nord
Postboks 1403
8002 Bodø

Telefon: 02030
Telefaks: 75 55 29 51
firmapost-nord@vegvesen.no

Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Sentrum 33
9156 STORSLETT

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordveien 18
9815 VADSØ
Telefon: 78 94 15 50
Telefaks: 78 95 33 52

Fylkesmannen i Troms
Romssa Fylkkamánni

Saksbehandler	Telefon	Vår dato	Vår ref.	Arkivkode
Bjørn Einan	77 64 21 05	29.08.2013	2013/4124 - 2	522.1
		Deres dato	Deres ref.	
		30.04.2013		

NORDREISA KOMMUNE
SERVICEKONTORET
03 SEPT. 2013
SAKSNR.
DOK.NR.
LØPENR. ARK.KODE

Nordreisa kommune - Utviklingsavdelingen
Postboks 174
9156 STORSLETT

Nydyrking på gnr. 37 bnr. 3 i Nordreisa kommune

Fylkesmannen viser til kommunens brev mottatt 22.8.2013 vedrørende søknad om nydyrking på gnr. 37 bnr. 3 i Nordreisa kommune. Søknaden opplyser at det er planlagt å dyrke omlag 45 dekar.

Saken er sendt til Fylkesmannen for uttalelse i tråd med *forskrift om nydyrking* § 9. Forskriftens § 5 første avsnitt lyder "*Ved avgjørelsen skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger tiltaket kan påregnes å få for natur- kulturlandskapsverdiene, jf. § 3 fjerde ledd. Ved denne vektleggingen skal det tas hensyn til om det på arealet er sjeldne miljøverdier og hvor sjeldne miljøverdiene er.*"

Prosjektet er vurdert på grunnlag av de tilgjengelige data vi har, som rovbasen, naturbasen, vannmiljø, vann-nett med mer.

Prosjektet grenser til Reisaelva. Reisavassdraget er varig vernet mot kraftutbygging gjennom Verneplan III for vassdrag.

I planer tegnet inn på kart som følger saken, er buffer mot Reisaelva på 6 meter. Fylkesmannen anbefaler at det stilles krav om at et minimum 10 m bredt belte langs Reisaelva settes av som en forebyggende tresatt vegetasjonssone for å hindre erosjon og utglidning. Dersom dette ikke settes som vilkår vil Fylkesmannen i Troms vurdere å påklage avgjørelsen. Vi ber derfor om å få tilsendt vedtak i saken når dette foreligger.

Med hilsen

Per Elvestad
avdelingsdirektør

Bjørn Einan
rådgiver

Fylkeshuset, Strandvegen 13
Postboks 6105, 9291 Tromsø
Telefon: 77 64 20 00
Telefaks: 77 64 21 39
Avdeling
Landbruksavdelingen
postmottak@fmtr.no
www.fylkesmannen.no/troms

NORDREISA KOMMUNE
SERVICEKONTORET
22 NOV 2013
SAKSNR
DOK.NR
LØPENR
ARK.KODE

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Sámediggi
Ávjovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

telefuvdna: +47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Ápningstider:
Mandag - Fredag
08.00-15.30

Nordreisa kommune

9156 STORSLETT

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER	DIN ČUJ./DERES REF.	MIN ČUJ./VÅR REF.	BEAIVI/DATO
Camilla Olofsson, +47 78 48 42 83 camilla.olofsson@samediggi.no		12/4565 - 14 Almmut go válddát oktavuođa/ Oppgis ved henvendelse	19.11.2013

Nydyrking gbnr 1942/37/3 i Nordreisa kommune: Uttalelse om kulturminner

Vi viser til tidligere korrespondanse i denne saken.

Vi har foretatt befaring – se vedlagt befaringsrapport. Det ble registrert to tjæremiler. Vi kan ikke påvise at disse skulle være samiske kulturminner. Den ene er sannsynligvis fra 1900-tallet og vil bli fjernet som følge av nydyrkningen. Den andre er lagt inn i kulturminnedatabasen Askeladden/Kulturminnesøk som et ikke fredet kulturminne. Den er sannsynligvis eldre, kanskje fra 1800-tallet. Den er et fint vitnemål om eldre tiders bruk. Plasseringen vises på kartet. Den ligger i utkanten av flaten og det vil være enkelt å bevare den. Vi ber om at det tas hensyn til tjæremilen i den videre bruken av området.

Skulle det under arbeid i marken komme frem gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Troms fylkeskommune omgående, jf. *Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) §§ 8 og 9*. Vi forutsetter at dette pålegget formidles til den som skal utføre arbeidet i marken.

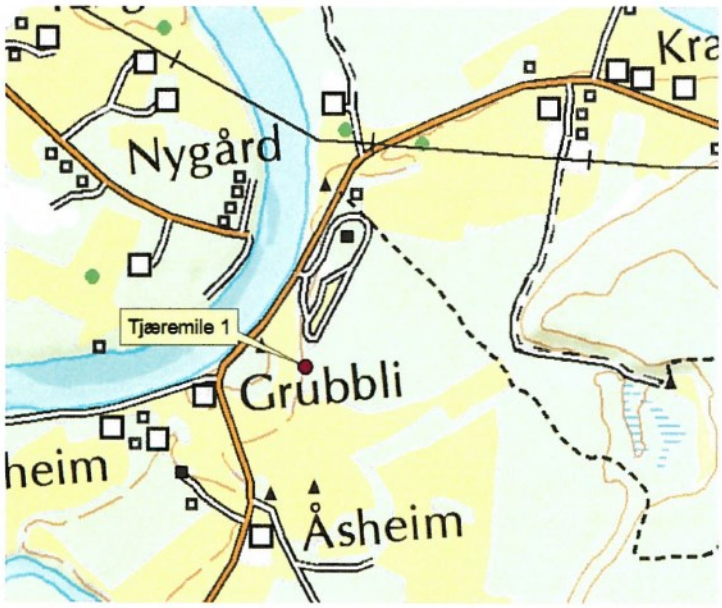

samediggi.no

Dearvvuođaiguin/Med hilsen,

for Camilla Olofsson
ráđđeaddi/rådgiver

Ingvild Larsen
ráđđeaddi/rådgiver

Kopiija / Kopi til:

Laila Agersborg og Ivar-Henning Jensen	Strandheimveien 4	9151	STORSLETT
Romssa fylkkasuohkan - Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	TROMSØ

Kopi av brev
NORDREISA KOMMUNE
SERVICEKONTORET
17 SEPT. 2013
SAKSNR. 13/1365
DOK.NR.
LØPENR. ARK.KODE

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Laila Agersborg og Ivar-Henning Jensen
Strandheimveien 4
9151 STORSLETT

Sámediggi
Ávjovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

telefuvdna: +47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Áppingslider:
Mandag - Fredag
08.00-15.30

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER	DIN ČUJ./DERES REF.	MIN ČUJ./VÅR REF.	BEAIVI/DATO
Camilla Olofsson, +47 78 48 42 83 camilla.olofsson@samediggi.no		12/4565 - 10 Almmut go válddát oktavuođa/ Oppgis ved henvendelse	12.09.2013

Nydyrking gbnr 1942/37/3 i Nordreisa kommune: Varsel om befaring

Vi viser til tidligere korrespondanse i denne saken, senest revidert søknad hvor det bes om vår høringsuttalelse til søknad om nydyrkning på eiendommen 37/3. Av søknaden og kommunens høringsbrev fremgår det at De er tiltakshaver i denne saken. Som det fremgår av vårt brev til kommunen finner vi det sannsynlig at det kan være samiske kulturminner som ikke er registrert i det aktuelle området, jf. vedlagt kopi. Sametinget må derfor foreta en befaring før endelig uttalelse kan gis.

I følge *Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 10* bærer tiltakshaver utgifter ved kulturminneforvaltningens befaring. Sametinget timepris for befaring er på kr 620,-. Det beregnes timer for reisetid, tid i felt og for- og etterarbeid. I denne saken beregner vi å bruke 10 timer. Den totale prisen for befaringa blir da kr 6200,-. Det understrekes at dette er et overslag og at den endelige prisen vil kunne fravike noe fra dette.

Budsjettoverslaget kan aksepteres ved å returnere vedlagt aksepteringsbrev i underskrevet stand. Befaringa vil bli utført i løpet av feltsesongen 2013 dersom betalingsaksept foreligger innom løpet av de nærmeste dagene. Ellers må befaringen utsettes til feltsesongen 2014.

Tiltaket kan ikke iverksettes før vår endelige uttalelse foreligger.

Hvis planen skulle bli trukket tilbake, eller av andre grunner ikke lenger er aktuell, ber vi om å få beskjed om dette slik at vi kan avlyse befaringa.

Dearvvuođaiguin/Med hilsen

Camilla Olofsson
ráđđeaddi/rådgiver

Ingvild Larsen
ráđđeaddi/rådgiver

Kopiija / Kopi til:
Nordreisa kommune 9156 STORSLETT

samediggi.no

Oarje-Finnmárkku boazodoallohálddahus
Reindriftsforvaltningen Vest-Finnmark

NORDREISA KOMMUNE
SERVICEKONTORET
09 SEPT. 2013
SAKSNR.
DOK.NR.
LØPENR. ARK.KODE

Nordreisa kommune
Utviklingsavdelingen
91 56 Storslett

Din čuj./Deres ref.:	*Min čuj./Vår ref.:*	*Dáhton/Dato:*
2013/1365-2	2013/2126/17266/2013/ME/421	03.09.2013

Høring - søknad om godkjenning av plan for nydyrkning gnr 1942/37/3 ved Krakenesvegen

Viser til høringsbrev av 30.4.2013.

Områdestyret i Vest Finnmark har ingen reindriftsfaglige merknader til saken.

Denne uttalelsen er gitt i medhold av Områdestyrets delegasjonsvedtak i sak 65/12.

Med hilsen

Adam K. Hætta
Konst. Reindriftsagronom

Matti Eira
førstekonsulent

Kopi til:
D-36 Cohkolat ja Biertavarri Mattaluoppal 9520 KAUTOKEINO

Ádreassa - Adresse
NB! Ny adresse / Ođđa čujuhus
Bredbuktnesveien 50B
9520 Kautokeino

Telefovdna - Telefon
78484600
www.reindrift.no

Telefáksa - Telefaks
78484610

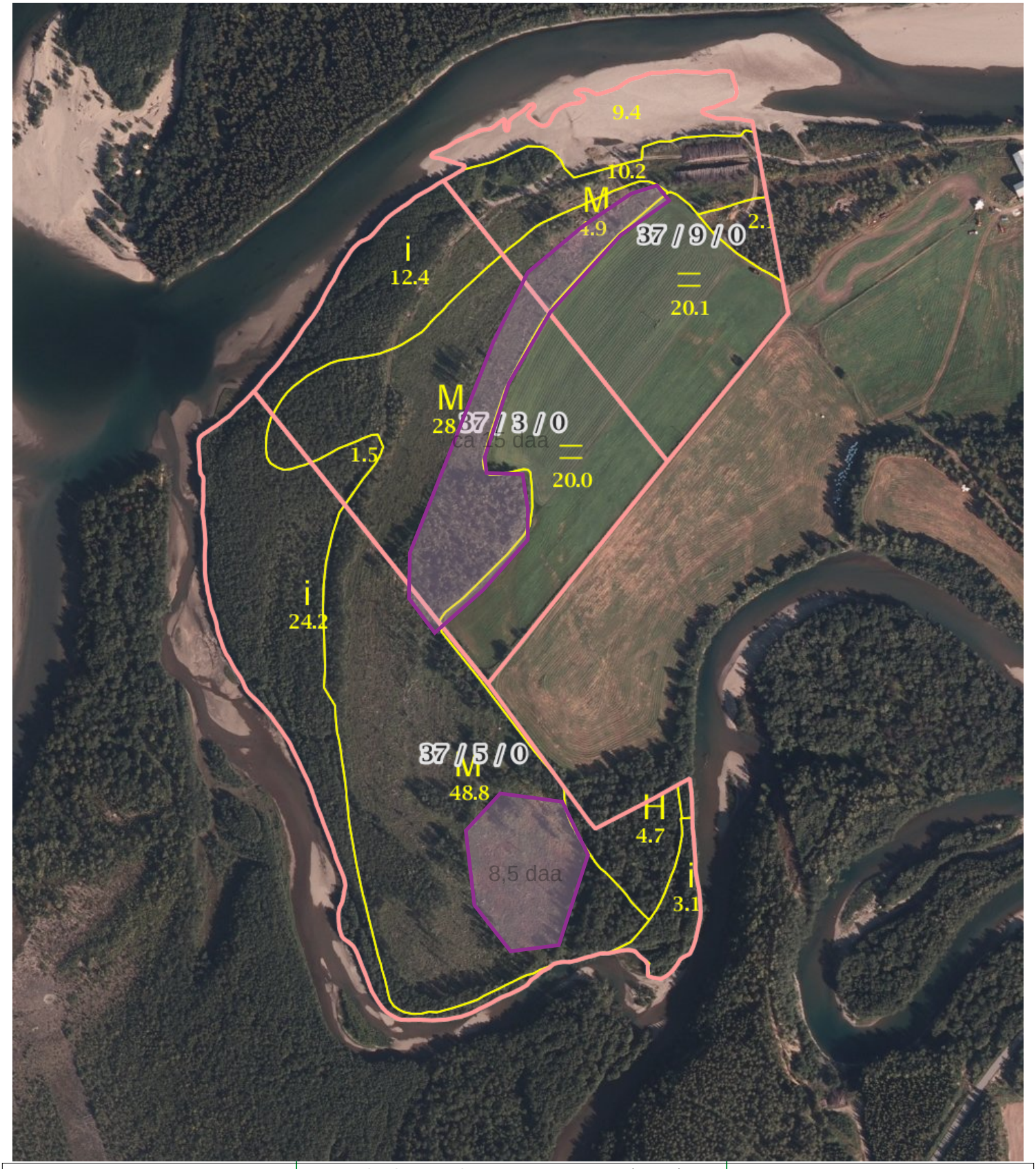

0 20 40 60m

Målestokk 1 : 4000 ved A4 utskrift

Utskriftsdato: 12.03.2013

GÅRDSKART 1942-37/3

Tilknyttede grunneiendommer:

37/5 - 37/9 - 37/3

skog+ landskap

	TEGNFORKLARING	AREALTALL (DEKAR)	
=	Fulldyrka jord	133,0	
≡	Overflatedyrka jord	0,0	
≡	Innmarksbeite	0,1	133,1
S	Skog av særs høg bonitet	0,0	
H	Skog av høg bonitet	4,7	
M	Skog av middels bonitet	89,3	
L	Skog av lav bonitet	99,0	
i	Uproduktiv skog	62,4	255,4
≈	Myr	0,0	
	Åpen jorddekt fastmark	25,7	
	Åpen grunnlendt fastmark	0,0	25,7
	Bebygd, samf, vann, bre	0,6	
	Ikke klassifisert	0,0	0,6
	Sum:	414,8	414,8

Kartet viser en presentasjon av valgt type gårdskart for valgt eiendom.

I tillegg vises bakgrunnskart for gjenkjennelse.

Arealstatistikken viser arealer i dekar av de ulike arealklassene for eiendommen.

Det kan forekomme avrundingsforskjeller i arealtallene.

Ajourføringsbehov meldes til kommunen.

Markslagsgrenser

Eiendomsgrenser

Statens landbruksforvaltning
Norwegian Agricultural Authority

Skjema M-0160B fastsatt av Landbruks- og matdepartementet

Skjema M-0160B: **Søknad om godkjenning av plan for nydyrking i**

Nordreisa kommune, Troms fylke.

NORDREISA KOMMUNE
17 APR. 2013
SAKSNR.
LØPENR. ARK.KODE

Dette skjemaet skal brukes ved søknad om godkjenning av plan for nydyrking. Skjemaet skal før anleggstart sendes den kommunen der arealet ligger. Kommunens avgjørelse kan påklages til Fylkesmannen. Les veiledningen på side 3 og 4 før søknaden fylles ut. Fyll også ut vedleggslisten på side 2 i skjemaet, og legg ved påkrevd og relevant dokumentasjon.

Nydyrkingstiltaket kan ikke iverksettes før planen er godkjent. Plan for nydyrking av areal over 50 dekar skal konsekvensutredes etter forskrift om konsekvensutredninger før godkjenning kan gis. Kommunen skal også vurdere tiltaket etter bestemmelsene i kapittel II i naturmangfoldloven.

1	Søkerens navn (etternavn, for- og mellomnavn)								
	Ivar-H. Jensen og Laila Ågesbøs ANS								
2	Fødselsnr. (11 siffer)			Org.nr. (9 siffer)					
				969721090					
3	Adresse			E-postadresse					
	Strandreinvn 4			laila.agesboe@live.no					
4	Eiendommen søknaden om plan for nydyrking gjelder			Tlf.nr. (8 siffer)					
	Gnr.: 37	Bnr.: 3	Fnr.:	92636267					
5	Arealinformasjon oppgis i dekar (se eventuelt Gårdskart)	Eiendommens totalareal	Fulldyrka jord	Overflate-dyrka jord	Innmarks-beite	Produktiv skog	Uproduktiv skog	Myr	Annet areal
		415	144		37	155	63		16
6	Beskrivelse av driftsbygninger på eiendommen (antall husdyrplasser, lagringskapasitet grovfôr, kornlager, korntørke, kjølelager etc.)								
	Driftsbygn fra 1979. m 16 båsplasser og to ungdyrbinger. Plass til 300 m³.								
7	Driftsform på eiendommen (husdyrhold, planteproduksjon mv.)								
	melkeproduksjon ku								
8	Ved husdyrhold, oppgi antall dyr			Ved planteproduksjon, oppgi eid areal i drift					
	35 fra høsten mellom 40 og 50			Antall dekar: 181 daa					
9	Har eiendommen tilstrekkelig spredeareal for husdyrgjødsel i forhold til husdyrholdet?			Hvis nei, angi behov for ytterligere spredeareal (dekar)					
	● Ja	○ Nei							
10	Har eiendommen tilstrekkelig arealgrunnlag for melkekvoten?			Hvis nei, angi behov for ytterligere areal (dekar)					
	○ Ja	● Nei							
11	Er det registrerte natur- og kulturlandskapsverdier på eiendommen? Se veiledningens punkt E og F			Hvis ja, oppgi navn/nummer på lokaliteten(e)					
	○ Ja	● Nei	○ Vet ikke						
12	Oppgi totalarealet som skal nydyrkes (dekar)	Til fulldyrka jord (dekar)		Til overflatedyrka jord (dekar)					
13	Hva slags mark skal nydyrkes? Se eventuelt Gårdskart			Oppgi forventet avling					
	Older og seljeskog i mesteparten hugd i forbindelse m. avvirkning til								
14	Ved nydyrking av skogareal, oppgi hogstklasse og bonitet								

1

Flisverke.

15	Beskriv planlagt drift av nydyrkingsarealet (utdypes eventuelt i eget vedlegg)	
	En liten del må ryddes for skog, og stubber må fjernes. Arealet som skal dyrkes er i kort periode (litt dei år med stor flom) påvirka av flom. På slik lenge med arealet i tilknytning til nydyrking	
16	Oppgi hvilke økonomiske og driftsmessige fordeler som oppnås ved nydyrkingen (legg ved kostnadsoverslag for nydyrkingen)	
	Har planer om å bygge nytt, og doble besetninga til ca 32 melkekyr. Har ikke fått leid tilstrekkeleg areal, og vil derfor starte dyrking av eget areal som ligger nært gården, og da også vil kunne beite	
17	Dato	Søkerens underskrift
	16.04.13	Laila Ogerborg

VEDLEGGSLISTE

Søknaden skal inneholde:	Vedlagt	
Kart i farge (målestokk 1:5000) som viser det planlagte nydyrkingsarealet, atkomsten til nydyrkingsarealet, eiendommen og området omkring	3 Kart	
Plan for grøfting av nydyrkingsarealet (med en beskrivelse av hvor stein/stubber skal deponeres/dumpes)	1. Kart	
Søknaden kan også inneholde:		Ikke relevant
Konsekvensutredning		
Beskrivelse av planlagt drift av nydyrkingsarealet (jf. spørsmål 15)		
Kostnadsoverslag for nydyrkingen (jf. spørsmål 16)		
Kart over registrerte natur- og kulturlandskapsverdier		

Nordreisa kommune
Utviklingsavdeling

Roald Hammari
Reisadalen 2876
9151 STORSLETT

Delegert vedtak
Delegert utvalg drift - nr. 86/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1841-2	21676/2014	1942/29/95	28.05.2014

Delegert vedtak - søknad om konsesjon på erverv av fast eiendom gnr. 1942/29/95

Saksopplysninger:
Det søkes om konsesjon for erverv av gnr 29, brn 95 i Nordreisa.

Eiendommen gnr 29/12 besto opprinnelig av to parseller og var eid av Roald Hammari. Den ene parsellen var Tronsanes som ligger ved Reisaelva (campingplass) og den andre parsellen er denne skogsparsellen som det nå søkes konsesjon for.

Bakgrunnen for konsesjonssøknaden er som følgende: Høsten 2007 solgte Roald Hammari eiendommen gnr 29, brn 12 til Heidi og Ken Henriksen. 29/12 er i matrikkelen registrert på de nye eierne den 10.9.2007. I kjøpeavtalen framgikk det at skogparsellen ikke var med i salget. Men siden begge parsellene hadde samme gårds- og bruksnummer måtte det en formell delingssøknad til for at skogsparsellen skulle få et eget bruknummer. Denne delingssøknaden ble behandlet i november 2007 og den 17.12.2007 er skogsparsellen matrikkelført som gnr 29, brn 95. I delingssøknaden som ble behandlet da, framgår det at skogsparsellen etter fradeling er konsesjonspliktig ved erverv.

Etter at skogsparsellen fikk eget bruksnummer, skulle det vært utstedt et skjøte fra de nye grunneierne tilbake til Roald Hammari. Dette ble ikke gjort, og gnr 29, brn 95 er derfor fortsatt tinglyst på Heidi og Ken Henriksen.

Siden gnr 29, brn 95 er på totalt ca 136 daa og ubebygd, er ervervet av eiendommen konsesjonspliktig jfr konsesjonsloven. Dette gjelder selv om ervervet er tilbakeføring av arealet til tidligere eier.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Vurderinger:
Siden erverv av gnr 29, brn 95 er tilbakeføring av en eiendom til opprinnelig eier er det ikke gjort nærmere vurderinger i konsesjonsspørsmålet. Det var opprinnelig ment at den tidligere eieren skulle beholde denne eiendommen for å ha egen skog, og formålet er fortsatt det samme.

Vedtak:
Nordreisa kommune viser til konsesjonsloven §§ 1, 2 og 9 og innvilger Roald Hammari konsesjon ved erverv av eiendom gnr. 29 bnr. 95 i Nordreisa kommune.

Klageadgang
*Vedtaket kan påklages til **Nordreisa kommune.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

May Halonen
konsulent

Nordreisa kommune
Utviklingsavdeling

Bjørn Tore Rasmussen
Reisadalen 522
9151 STORSLETT

Delegert vedtak
Delegert utvalg drift - nr. 84/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2013/3056-6	21622/2014	1942/20/4	28.05.2014

Nytt delegert vedtak - søknad om deling gnr 1942/20/4

Opprinnelig søknad ble behandlet som delegert vedtak av 13.2.14. I ettertid har grunneier kontaktet oss og vil gjøre om vedtak til at den fradelte parsellen skal deles i to parseller. Vi ser ingen ulemper med dette og delegert vedtak nr 20/14 annulleres.

Saksopplysninger:
Det søkes om fradeling av om lag 2100 m2 som tilleggsareal til boligtomta gnr 19, brn 7 og som tilleggsareal til gnr 20/5, fra gnr 20, brn 4.

Den omsøkte parsellen ligger inntil Fv 865 som en egen avgrenset parsell. Det er opplyst at tilleggsarealet til gnr 19/7 er ca 850 m2 skal brukes som parkering og lagring og at den ikke skal bebygges. Den andre delen av den omsøkte parsellen er på ca 1250 m2 og skal være tilleggsareal til gnr 20/5. Den eksiterende avkjørselen fra FV 865 til gnr 20/5 er på denne parsellen, samt et uthus som tilhører gnr 20/5.

I følge gårdskart fra Skog og landskap har eiendom gnr 20, bnr 4 og 13 et totalareal på 526,8 daa og er fordelt på fire parseller. Av dette er 48,3 daa fulldyrka jord, 30,1 daa skog på høy bonitet, 172,1 daa skog på middels bonitet, 60,8 daa skog på lav bonitet, 184,7 daa uproduktiv skog, og resten annet areal.

Den omsøkte parsellen ligger i Snemyr, mens parsellen hvor grunneieren bor og hvor driftsbygningen ligger, er i Hysingjord, om lag 1,7 km lengere opp Reisadalen. Det drives med sau på gården. Den omsøkte parsellen er delvis skogvokst.

At den omsøkte parsellen blir delt som tilleggsareal til to eiendommer er en fordel for gnr 20/5 som da får avkjørselen på egen eiendom. Adkomsten til tilleggsarealet til gnr 19/7 går over gårdsveien som går til 19/7 og 19/11.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Planstatus
Tomten er i kommuneplanen definert som landbruk, natur- eller friluftsområde, og det er nødvendig med dispensasjon fra plan- og bygningsloven § 19-2.
I plan og bygningsloven av 27.06.08 § 19-2 heter det: *"at dispensasjon ikke kan gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering. Det kan ikke dispenseres fra saksbehandlingsregler."*

Faglig vurderinger
Landbruk og jordloven:
I jordlovens § 1 står det at: *Arealressursane bør disponerast på ein måte som gir ein tenleg, variert bruksstruktur ut frå samfunnsutviklinga i området og med hovudvekt på omsynet til busetjing, arbeid og driftsmessig gode løysingar. Ein samfunnsgagnleg bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut frå framtidige generasjonar sine behov.*

Etter Jordlovens § 12 kan man gi delingsforbud eller samtykke. Formålet med forbudet er å sikre og samle ressursene på bruket for nåværende og framtidige eiere. For å samtykke til deling må enten samfunnsmessige interesser av stor vekt tale for det, eller at deling er forsvarlig ut i fra hensynet til den avkastning eiendommen kan gi.

Parsellen ligger vanskelig til mellom en bakkekam og riksvegen, et bolighus og en gårdsvei. Adkomsten til bakenforliggende eiendom krysser også denne parsellen. Arealet kan vanskelig utnyttes i jordbrukssammenheng og er ikke egnet til å høste maskinelt. Delingen har ingenting å si for ressursene for gnr 20, brn 4.

Vurdering i forhold til plan- og bygningsloven:
I flg. plan- og bygningslovens § 26-1 må det ikke opprettes en ny grunneiendom, ny anleggseiendom eller endring av eksisterende eiendomsgrense på en slik måte at det oppstår forhold som strider mot denne lov, forskrift, vedtekt eller plan. Dette må ikke gjøres på en slik måte at det dannes tomter som er uegnet til bebyggelse på grunn av sin størrelse, form eller plassering etter reglene i denne lov.

Resterende paragrafene i plan- og bygningsloven som angår drikke- og slokkevann, avløp, avkjøring, natur- og miljøforhold er ikke vurdert siden dette gjelder tilleggsareal som ikke det skal bygges noe på. Byggegrensen til riksveg er 15 m og restarealet som da er disponibelt til det blir veldig smalt til bebyggelse. Riksvegen er smal og svingete og det er 50 sone her.

Adkomsten til den omsøkte parsellen som blir tilleggsareal til gnr 19/7 skal gå fra avkjørselen nedenfor parsellen som også grenser til boligtomten gnr 19, brn 7, altså ikke rett ut på rv 865. Denne avkjørselen er på eiendom gnr 19, brn 11 og den nye parsellen må sikres bruksrett til adkomsten som er felles for gnr 19/7 og 19/11.

Vurdering i forhold til naturmangfoldloven:
Alle tiltak som berører natur må vurderes etter prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 som tok til å gjelde fra 1.7.2009. I naturmangfoldlovens § 1 heter det: *Lovens formål er at naturen og dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.*

I lovens § 4 om forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer heter det:

Målet er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosesser som kjennetegner den enkelte naturtype. Målet er også at økosystemets funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt de anses rimelige.

I lovens § 7 som omhandler prinsipper i offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12 framgår det følgende: *Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.*

Dette vil si at når natur er berørt skal formålet og forvaltningsmålet i denne loven vurderes. Reglene for bærekraftig bruk og vern av naturen skal være førende. Prinsippene i §§ 8 – 12 skal vurderes vedrørende naturmangfold, dvs biologisk mangfold, landskap og geologi, og vurderingene skal framgå i framstillingen av saken.

Området er søkt opp i Miljødirektoratet sin Naturbase som er en offisiell oversikt over verneområde, statleg sikra friluftslivsområder og kartlagte områder med utvalgte naturtyper og økologiske funksjonsområde for prioriterte artar. Det er på den omsøkte parsellen eller i området ikke gjort funn av rødlistearter i kategoriene sårbar, nær truet, sterkt truet eller kritisk truet. Det er heller ikke registrert sårbare naturtyper i området.

Det skal ikke bygges noe på denne parsellen og vi kan ikke se at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 er relevant og har noe å si for at det omsøkte arealet godkjennes fradelt.

Samlet vurdering:
Vi kan ikke se at delingen er uforsvarlig eller kommer i konflikt men noen av de hensyn som skal tas i henhold til plan- og bygningsloven, eller at det har noe å si for den landbruksmessige avkastning eiendommen kan gi. Gnr 20/5 vil få den eksisterende adkomsten fra Fv 865 på egen eiendom. Det nye bruksnummeret, som blir tilleggstomt til 19/7, må også sikres tinglyst adkomst fra den allerede etablerte adkomsten som skal brukes.

Vedtak:

Delegert vedtak nr 20/14 av 13.2.14 annulleres.

Nytt vedtak:

Nordreisa kommune godkjenner fradeling av ca 2100 m2 fra gnr 20, brn 4 som tilleggstomt til gnr 19, brn 7 med ca 850 m2 og ca 1250 m2 som tilleggsareal til gnr 20, brn 5 i Nordreisa som omsøkt.

Delingen godkjennes jfr følgende:

- Deling godkjennes jfr jordlovens § 12
- Deling jfr matrikkellovens § 6
- Deling godkjennes jfr plan- og bygningsloven §§ 20-1-m
- Dispensasjon fra kommuneplanens arealdel godkjennes jfr plan- og bygningslovens 19-2.

Ved av gjørelsen er det lagt vekt på at fradeling ikke vil komme i konflikt med landbruksinteresser, natur- og kulturmiljø og friluftslivet i området. Fradelingen har ingenting og

si for ressursgrunnlaget på eiendommen den deles i fra. Parsellene skal ikke bebygges, men brukes til parkering og lagring, samt avkjørsel (eksisterende).

Det settes følgende vilkår:

- Den omsøkte parsellen på ca 850 m2 som skal være tilleggstomt til gnr 19, brn 7 skal bruke den eksisterende adkomsten fra rv 865 til eiendommene gnr 19, brn 7 og gnr 19, brn 11. Adkomsten ligger på gnr 19, brn 11 og det nye bruksnummeret må sikres tinglyst rett til denne avkjørselen.
- Den omsøkte parsellen som skal være tilleggsareal til gnr 20, brn 5 må sammenføyes med gnr 20, brn 5.
- Eventuelt framtidige byggetiltak kan ikke igangsettes før byggesøknad er levert, søknaden er behandlet og godkjenning er gitt.
- Ved eventuelt bygging skal det sikres god estetisk utforming i samsvar med tiltakets funksjon og i samspill med omgivelser og stedlig byggeskikk. Det skal ikke brukes farger på tak eller vegg som skiller seg ut fra omgivelsene på en negativ måte.
- Dersom det under eventuelt arbeid i marken oppdages gjenstander eller spor etter tidligere menneskelig aktivitet i omsøkte areal, må arbeidet stanses og melding straks sendes Sametinget og Troms fylkeskommune, kulturetaten jf. kulturminnelovens § 8, 2. ledd.
- Jfr plan- og bygningslovens § 21-9 vil tillatelse til tiltak etter § 20-1 første ledd bokstav m falle bort dersom det ikke er rekvirert oppmålingsforretning etter lov om eigedomsregistrering § 6 innen 3 år etter at tillatelsen ble gitt, eller dersom matrikkelføring vil være i strid med lov om eigedomsregistrering.

OBS.
Selger av de godkjente fradelte parsellene må opplyse kjøperne om vilkårene som er satt i delingsgodkjenningen ved at kopi av dette vedtaket blir overlevert de nye eierne.

Klageadgang

*Vedtaket kan påklages til **Nordreisa kommune.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Den videre saksgangen:
Søknaden er oversendt oppmålingskontoret, som i løpet av oppmålingssesongen sender faktura for oppmålings- og tinglysningsgebyr for tomta som er godkjent fradelt. Før oppmåling kan skje må gebyret være betalt, og tomta snø og telefri. Det kan til tider være ventetid for å få oppmålingen utført, men boligtomter vil bli prioritert. I forkant av utmålingen vil du bli kontaktet. Dersom du har spesielle ønsker om tidspunkt for kartforretningen må du ta kontakt med oppmålingskontoret i god tid før oppmålingen. Etter at oppmålingen har funnet sted, vil målebrev bli utstedt og sendt Statens kartverk for tinglysning.

Vi gjør oppmerksom på at ervervet kan være konsesjonspliktig for kjøper, avhengig av størrelsen på tomta og om det foreligger nært slektskap. Ved alle erverv som er konsesjonsfritt må kjøper fylle ut skjemaet "egenerklæring om konsesjonsfrihet" som må følge skjøtet til tinglysning påført dokumentasjon fra kommunen om at ervervet er konsesjonsfritt. Ved konsesjonspliktige erverv må "søknad om konsesjon ved erverv av fast eiendom" sendes kommunen. Både "egenerklæring", SLF- 360 og "søknad om konsesjon", SLF-359 kan hentes på internett, www.slf.dep.no, eller ved henvendelse til landbrukskontoret.

Bortfall av tillatelse:
Er oppmåling ikke rekvirert senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort.

Med hilsen

May Halonen
konsulent

Nordreisa kommune
Utviklingsavdeling

Pål Halvor Bjerkli og Wenche Lise Johansen
Straumfjordnes 181
9151 STORSLETT

Delegert vedtak
Delegert utvalg drift - nr. 88/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2013/4138-3	22213/2014	1942/65/132	02.06.2014

Delegert vedtak - søknad om deling/makebytte gnr 1942/65/132

Henvisning til delegasjon: Delegasjonsreglement vedtatt av Nordreisa driftsutvalg sak 67/06.

Henvisning til lovverk: Jordloven § 12, matrikkellovens § 6, plan- og bygningsloven § 20-1.

Saksopplysninger:
Vi viser til søknad datert 2.12.13 om deling av ca 29 daa fra gnr 65, brn 132. Vi beklager den lange saksbehandlingstiden, men på grunn av stor sakspågang har denne type saker ikke vært prioritert.

Det søkes om deling av ca 29 daa fra gnr 65, brn 132 som tilleggsareal til gnr 65, brn 21 som eies av Asmund Skogstad. Formålet med delingssøknaden er at grunneierne har inngått avtale om makebytte av areal for å få en bedre utnyttelse av egne eiendommer.

Pål Halvor Bjerkli og Wenche Lise Johansen eier driftsenheten gnr 65, brn 34, 132 og 145, samt gnr 60, brn 4. Driftsenheten har jfr gårdkart hos Skog og landskap følgende arealer:

Gnr	Fulldyrka	Overfl	Innmarks-beite	Skog mid bonitet	Skog lav bon	Uprod skog	Myr	Annet	Totalt
60/4	25,9		15,2	42,1		802,3	11,1	1650,8	2547,3
65/34	68,7		10,7	10,1	0,1	18,4		47,8	155,8
65/132	16,7			101,7		149,0		174,9	442,3
65/145	5,5	5,0		12,6		4,7		1,9	29,7
Sum	116,8	5,0	25,9	166,5	0,1	974,4	11,1	1875,4	3175,2

Det omsøkte arealet ligger på gnr 65/132 og i søknaden er det oppgitt at arealet utgjør ca 29 daa. Oppmålt på kart er det avmerkete målt til ca 42 daa. Parsellen består av 26 daa produktiv skog på middels bonitet og ca 16 daa uproduktiv skog.

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Vurderinger:
Gnr 65, brn 21 eies av Asmund Skogstad, men forpaktes av datteren Gunhild Skogstad som driver med kjøttproduksjon av skotsk høylandsfe. Arealet ligger godt arronderingsmessig inntil 65/21 og ca 100 m fra den eksisterende driftsbygningen. Arealet skal brukes til beite, og evt på sikt sette opp en driftsbygning for utegangerne.

I jordlovens § 12 står det blant annet: *Ved avgjerd av om samtykke til deling skal givast, skal det leggjast vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket. I vurderinga inngår mellom anna omsynet til vern av arealressursane, om delinga fører til ei driftsmessig god løysing, og om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Det kan leggjast vekt på andre omsyn dersom dei fell inn under formålet i jordlova.*

I rundskriv M-1/2013 er blant annet dette utdypet nærmere slik: "Dette betyr blant annet at det må legges vekt på en utforming av eiendommen som kan føre til kostnadseffektiv drift. Arronderingsmessige forhold som avstander, utforming av teiger og lignende må trekkes inn. En driftsmessig god løsning innebærer at driftsenhetene bør være samlet og med korte driftsavstander. Det er også en driftsmessig god løsning dersom bygningsmassen og driftsapparatet kan utnyttes på en god måte. Vanligvis vil oppbygging av en enhet mot større bruk føre til reduksjon i driftskostnadene. Et slikt resultat vil være et moment ved avveiningen av om en oppnår en driftsmessig god løsning."

I utgangspunktet er all arealavgang en reduksjon av en eiendoms avkastningsevne. I dette tilfellet er det inngått en avtale om makebytte av areal mellom kjøper og selger. Arealet som søkes som tilleggsareal til driftsenheten gnr 65/34 m.fl. er ikke like stort i areal, men differansen mellom dette har partene ordnet opp i med en kompensasjon. Delegert vedtak om deling/makebytte på Skogstads eiendom er gjort i vedtak 90/14 av 3.6.14.

Adkomsten fra Straumfjordnesveien til resten av arealet på 65/132 går over den omsøkte parsellen. Driftsenheten gnr 65/34 m.fl må sikres tinglyst rett til å bruke eksiterende adkomst og skogsbilveg.

I og med at det omsøkte arealet er ubebygd er det konsesjonspliktig ved erverv.

Vedtak:
Nordreisa kommune godkjenner fradeling av inntil 42 daa fra gnr 65, brn 132 (som inngår i driftsenheten 65/34) som tilleggsareal til driftsenheten gnr 65/21 i Nordreisa.

Delingen godkjennes jfr jordlovens § 12, matrikkellovens § 6 og plan- og bygningsloven §§ 20-1-m.

Ved avgjørelsen er det lagt vekt på at fradeling er i tråd med intensjonen i jordlovens § 12 som går ut på å tilrettelegge for kostnadseffektiv drift med tilføring av tilleggsareal som arronderingsmessig ligger godt til. Arealressursen på eiendommen det deles i fra vil bli redusert, men et makebytte tilfører en del av arealet tilbake.

Det settes følgende vilkår:
- Det omsøkte arealet må sammenføyes med eiendommen den tilføres.

- Adkomsten fra Straumfjordnesveien til resten av arealet på 65/132 går over den omsøkte parsellen. Driftsenheten gnr 65/34 m.fl må sikres tinglyst rett til å bruke eksiterende adkomst og skogsbilveg.
- Dersom det under eventuelt arbeid i marken oppdages gjenstander eller spor etter tidligere menneskelig aktivitet i omsøkte areal, må arbeidet stanses og melding straks sendes Sametinget og Troms fylkeskommune, kulturetaten jf. kulturminnelovens § 8, 2. ledd.
- Jfr plan- og bygningslovens § 21-9 vil tillatelse til tiltak etter § 20-1 første ledd bokstav m falle bort dersom det ikke er rekvirert oppmålingsforretning etter lov om eigedomsregistrering § 6 innen 3 år etter at tillatelsen ble gitt, eller dersom matrikkelføring vil være i strid med lov om eigedomsregistrering.

Klageadgang

*Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune**.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Den videre saksgangen:
Søknaden er oversendt oppmålingskontoret, som i løpet av oppmålingssesongen sender faktura for oppmålings- og tinglysningsgebyr for tomta som er godkjent fradelt. Før oppmåling kan skje må gebyret være betalt, og tomta snø og telefri. Det kan til tider være ventetid for å få oppmålingen utført, men boligtomter vil bli prioritert. I forkant av utmålingen vil du bli kontaktet. Dersom du har spesielle ønsker om tidspunkt for kartforretningen må du ta kontakt med oppmålingskontoret i god tid før oppmålingen. Etter at oppmålingen har funnet sted, vil målebrev bli utstedt og sendt Statens kartverk for tinglysning.

Vi gjør oppmerksom på at ervervet kan være konsesjonspliktig for kjøper, avhengig av størrelsen på tomta og om det foreligger nært slektskap. Ved alle erverv som er konsesjonsfritt må kjøper fylle ut skjemaet "egenerklæring om konsesjonsfrihet" som må følge skjøtet til tinglysning påført dokumentasjon fra kommunen om at ervervet er konsesjonsfritt. Ved konsesjonspliktige erverv må "søknad om konsesjon ved erverv av fast eiendom" sendes kommunen. Både "egenerklæring", SLF- 360 og "søknad om konsesjon", SLF-359 kan hentes på internett, www.slf.dep.no, eller ved henvendelse til landbrukskontoret.
Bortfall av tillatelse:
Er oppmåling ikke rekvirert senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort.

Ved eventuelle spørsmål til oppmåling kan oppmålingsingeniør kontaktes på
tlf: 77770764 / 40419291.

Med hilsen

May Halonen

Kopi til:
Asmund Skogstad Straumfjordnes 117 9151 STORSLETT

Nordreisa kommune
Utviklingsavdeling

Asmund Skogstad
Straumfjordnes 117
9151 STORSLETT

Delegert vedtak
Delegert utvalg drift - nr. 90/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2013/4139-3	22386/2014	1942/65/11	03.06.2014

Delegert vedtak - søknad om deling/makebytte gnr 1942/65/11

Henvisning til delegasjon: Delegasjonsreglement vedtatt av Nordreisa driftsutvalg sak 67/06.

Henvisning til lovverk: Jordloven § 12, matrikkellovens § 6, plan- og bygningsloven § 20-1.

Saksopplysninger:
Vi viser til søknad datert 4.12.14 om deling av ca 11 daa fra gnr 65, brn 11. Vi beklager den lange saksbehandlingstiden, men på grunn av stor sakspågang har denne type saker ikke vært prioritert.

Det søkes om deling av ca 11 daa fra gnr 65, brn 11 som tilleggsareal til gnr 65, brn 34 som eies av Pål Halvor Bjerkli og Wenche Lise Johansen. Formålet med delingssøknaden er at grunneierne har inngått avtale om makebytte av areal for å få en bedre utnyttelse av egne eiendommer.

Driftsenheten gnr 65, brn 11, 21, 22, 29, 50 og 81 har jfr gårdkart hos Skog og landskap følgende arealer:

Gnr	Fulldyrka	Overfl	Innmarks-beite	Skog mid bonitet	Skog lav bon	Uprod skog	Myr	Annet	Totalt
65/11	28,1			136,3	9,8	100,4		58,6	333,2
65/21	15,9			2,2		1,7		8,7	28,6
65/22	34,2		0,2	51,5		41,9	0,1	8,7	136,4
65/29	13,1	2,5		43,4		60,3	1,5	65,6	186,4
65/50	13,9			6,2					20,1
65/81	18,4			23,5				0,7	51,6
Sum	123,6			263,1	9,8	213,3			756,3

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Det omsøkte arealet ligger på gnr 65/11 og i søknaden er det oppgitt at arealet utgjør 11 daa. Oppmålt på kart er det avmerkete målt til ca 11,2 daa. Parsellen består av et eldre granfelt, hogstklasse 4, og adkomsten fra Straumfjordnesveien til gnr 65/34 går over denne parsellen.

Vurderinger:
Driftsenheten gnr 65, brn 21 eies av Asmund Skogstad, men forpaktes av datteren Gunhild Skogstad som driver med kjøttproduksjon av skotsk høylandsfe. Det omsøkte arealet har lite nytteverdi for driftsenheten gnr 65/21. Arealet ligger godt arronderingsmessig inntil 65/34 og adkomsten til driftsbygningen går over denne parsellen.

I jordlovens § 12 står det blant annet: *Ved avgjerd av om samtykke til deling skal givast, skal det leggjast vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket. I vurderinga inngår mellom anna omsynet til vern av arealressursane, om delinga fører til ei driftsmessig god løysing, og om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Det kan leggjast vekt på andre omsyn dersom dei fell inn under formålet i jordlova.*

I rundskriv M-1/2013 er blant annet dette utdypet nærmere slik: "Dette betyr blant annet at det må legges vekt på en utforming av eiendommen som kan føre til kostnadseffektiv drift. Arronderingsmessige forhold som avstander, utforming av teiger og lignende må trekkes inn. En driftsmessig god løsning innebærer at driftsenhetene bør være samlet og med korte driftsavstander. Det er også en driftsmessig god løsning dersom bygningsmassen og driftsapparatet kan utnyttes på en god måte. Vanligvis vil oppbygging av en enhet mot større bruk føre til reduksjon i driftskostnadene. Et slikt resultat vil være et moment ved avveiningen av om en oppnår en driftsmessig god løsning."

I utgangspunktet er all arealavgang en reduksjon av en eiendoms avkastningsevne. I dette tilfellet er det inngått en avtale om makebytte av areal mellom kjøper og selger. Arealet som søkes som tilleggsareal til driftsenheten gnr 65/34 m.fl. er ikke like stort i areal, men differansen mellom dette har partene ordnet opp i med en kompensasjon. Delegert vedtak om deling/makebytte på Bjerkli/Johansens eiendom er gjort i vedtak 88/14 av 2.6.14.

I og med at det omsøkte arealet er ubebygd er det konsesjonspliktig ved erverv.

Vedtak:
Nordreisa kommune godkjenner fradeling av inntil 11,5 daa fra gnr 65, brn 11 (som inngår i driftsenheten 65/21) som tilleggsareal til driftsenheten gnr 65/34 i Nordreisa.

Delingen godkjennes jfr jordlovens § 12, matrikkellovens § 6 og plan- og bygningsloven §§ 20-1-m.

Ved avgjørelsen er det lagt vekt på at fradeling er i tråd med intensjonen i jordlovens § 12 som går ut på å tilrettelegge for kostnadseffektiv drift med tilføring av tilleggsareal som arronderingsmessig ligger godt til. Arealressursen på eiendommen det deles i fra vil bli redusert, men et makebytte tilfører en del av arealet tilbake.

Det settes følgende vilkår:
- Det omsøkte arealet må sammenføyes med eiendommen den tilføres.
- Dersom det under eventuelt arbeid i marken oppdages gjenstander eller spor etter tidligere menneskelig aktivitet i omsøkte areal, må arbeidet stanses og melding straks sendes Sametinget og Troms fylkeskommune, kulturetaten jf. kulturminnelovens § 8, 2. ledd.

- Jfr plan- og bygningslovens § 21-9 vil tillatelse til tiltak etter § 20-1 første ledd bokstav m falle bort dersom det ikke er rekvirert oppmålingsforretning etter lov om eigedomsregistrering § 6 innen 3 år etter at tillatelsen ble gitt, eller dersom matrikkelføring vil være i strid med lov om eigedomsregistrering.

Klageadgang

*Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune**.** Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Den videre saksgangen:
Søknaden er oversendt oppmålingskontoret, som i løpet av oppmålingssesongen sender faktura for oppmålings- og tinglysningsgebyr for tomta som er godkjent fradelt. Før oppmåling kan skje må gebyret være betalt, og tomta snø og telefri. Det kan til tider være ventetid for å få oppmålingen utført, men boligtomter vil bli prioritert. I forkant av utmålingen vil du bli kontaktet. Dersom du har spesielle ønsker om tidspunkt for kartforretningen må du ta kontakt med oppmålingskontoret i god tid før oppmålingen. Etter at oppmålingen har funnet sted, vil målebrev bli utstedt og sendt Statens kartverk for tinglysning.

Vi gjør oppmerksom på at ervervet kan være konsesjonspliktig for kjøper, avhengig av størrelsen på tomta og om det foreligger nært slektskap. Ved alle erverv som er konsesjonsfritt må kjøper fylle ut skjemaet "egenerklæring om konsesjonsfrihet" som må følge skjøtet til tinglysning påført dokumentasjon fra kommunen om at ervervet er konsesjonsfritt. Ved konsesjonspliktige erverv må "søknad om konsesjon ved erverv av fast eiendom" sendes kommunen. Både "egenerklæring", SLF- 360 og "søknad om konsesjon", SLF-359 kan hentes på internett, www.slf.dep.no, eller ved henvendelse til landbrukskontoret.

Bortfall av tillatelse:
Er oppmåling ikke rekvirert senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort.

Ved eventuelle spørsmål til oppmåling kan oppmålingsingeniør kontaktes på
tlf: 77770764 / 40419291.

Med hilsen

May Halonen

Kopi til:
Pål Halvor Bjerkli og Wenche Lise Johansen Straumfjordnes 181 9151 STORSLETT

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohkan

Kulturetaten

Nordreisa kommune
Utviklingsavdelingen
Postboks 174
9151 STORSLETT

Vår ref.:	**Saksbehandler**:	**Arkiv**:	
13/38-29	Johnni Håndstad	243D13 SAKSARKIV	
Løpenr.:	**Tlf. dir.innvalg**:	**Deres ref.**:	**Dato**:
18453/14	77 78 82 27	2013/4168-1	22.05.2014

TILSAGN OM TILSKUDD TIL LIVSSYNSNØYTRALE SEREMONIROM 2013

Viser til søknad datert 12.12.13 om tilskudd fra ovennevnte tilskuddsordning.

Fylkesrådet har behandlet søknaden fra Nordreisa kommune vedr. Seremonirom ved Halti kulturhus i utvalgssak 89/14, datert 19.05.14 – og søknaden ble innvilget med en bevilgning på **kr 410 000,-.**

Generelle retningslinjer for utbetaling av bevilget beløp:

1. Innvilget søknad skal fortrinnsvis benyttes i tildelingsåret. Midler som ikke er brukt i løpet av to år etter at stønad er bevilget blir inndratt.
2. Sluttutbetaling foretas ikke før revidert regnskap er sendt inn sammen med kommunal bekreftelse på at anlegget er fullført i samsvar med godkjente planer.

Med vennlig hilsen

Ellen Østgård
fylkeskultursjef

Vibeke Skinstad
avd.leder folkehelse, idrett og friluftsliv

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Kopi:
Kulturdepartementet, Samfunns- og frivillighetsavdelingen, Postboks 8030 Dep, 0030 Oslo

Besøksadresse
Strandveien 13
Postadresse
Postboks 6600, 9296 TROMSØ

Telefon
77 78 80 00
Epost mottak
postmottak@tromsfylke.no

Telefaks
77 78 80 01

Bankgiro
4700 04 00064
Internettadresse
www.tromsfylke.no

Org.nr.
NO 864 870 732

GÁIVUONA SUOHKAN
KÅFJORD KOMMUNE
Rådmannen

NORDREISA KOMMUNE
4 JUN 2014
SAKSNR.
LØPENR.
DOK.NR. | ARK.KODE

Fylkesmannen i Troms
Postboks 6105
9291 TROMSØ

Mearrádus dieđihuvvo/Melding om vedtak

Du čujuhus/Deres ref:	Min čuj./Vår ref	Arkiivačoavdda/Arkivkode	Beaivi/Dato
	2012/4885-24	K01	03.06.2014

Særutskrift for godkjenning - Revisjon av snøscooterløyper i Kåfjord kommune

Vedlagt oversendes særutskrift fra møte i hovedutvalg drift den 31. mars 2014.

Frist for godkjenning av snøscooterløyper i Kåfjord: 15.07.14.

Mearrádusa don sáhtát váidalit dása: ***Gaivuona suohkan.*** *Váidalanáigemearrin leat 3 vahku dan beaivvi rájis og oaččut reivve čállojuvvon poastačujuhussii. Doarvái lea ahte váidalus postejuvvo ovdalgo áigemearri nohká.*

Váidalus galgá sáddejuvvot čálalaččat guhte lea dahkan mearrádusa, namat mearrádusa maid váidalat, dan nuppástusa dahje daid nuppástusaid maid siđat, ja váidalusa sivaid. Jos don váidalat nu maŋŋit ahte lea eahpečielggas minsii leatgo váidalan mearriduvvon áiggis, de dáhtut du muitalit goas dát diehtu joavdá.

Vedtaket kan påklages til ***Kåfjord kommune.*** *Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Dearvvuođaiguin/Med hilsen
Ina Engvoll
Ina Engvoll
sekretær
Direkte innvalg: 77719204

Kopi til:

Nordreisa kommune	Postboks 174	9156	Storslett
Statskog	Pb 63, Sentrum	7801	NAMSOS
Driftsutvalget v/ leder Britt Pedersen	Trollvik	9147	BIRTAVARRE
Statens Reindriftforvaltning Troms	Pb 1183	9326	BARDUFOSS
Mattilsynet	Pb 383	2381	BRUMUNDDAL

Intern kopi:
Gunn Andersen
Birger Olsen

GÁIVUONA SUOHKAN
KÅFJORD KOMMUNE

Arkivsaknr: 2012/4885 -19
Arkiv: K01
Saksbehandler: Birger Olsen
Dato: 12.03.2014

Særutskrift

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
PS 5/14	Kåfjord Hovedutvalg for Drift	31.03.2014

Revisjon av snøscooterløyper i Kåfjord kommune

Henvisning til lovverk: Lov 1977-06-10 nr. 82 : Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag
Lov 2009-06-19 nr.100: Lov om forvaltning av naturens mangfold
Rundskriv T-1/96 : Motorferdsel i utmark og vassdrag
Forskrift av 14.12.11 nr.1234: Snøscooterløyper i Kåfjord kommune

Bilag skannet/vedlagt:
- ✓ Høring – Revisjon av snøscooterløyper i Kåfjord kommune, sak 47/2013 Kåfjord Hovedutvalg for Drift
- ✓ Innkomne høringer 12 stk.
- ✓ Kart med forslag til snøscooterløyper
- ✓ Klausuleringsbestemmelser, fra mattilsynet
- ✓ Ang. sammenknytning av snøscooterløyper i Nord-Troms og Finnmark, fra det Kongelige Klima- og Miljødepartement

Vedlegg

1 Diverse vedlegg revisjon av snøscooterløyper i Kåfjord kommune

2 Vedlegg Brev

3 HØRING

REVISJON AV SNØSCOOTERLØYPER I KÅFJORD KOMMUNE

Bilag vedlagt i saksmappe:
- ✓ Referat møte mellom Fylkesmannen miljøvernavdelingen og Kåfjord kommune

Saksprotokoll i Kåfjord Hovedutvalg for Drift - 31.03.2014

Behandling:

Forslag til tilleggspunkt: utvalget ønsker utredning av kostnadene til merking, brøyting mv. av scooterløyper i Kåfjord fra høsten 2014.

Rådmannens innstilling med nytt tilleggspunkt enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Nordmannvikdalen/Dážavággi snøscooterløype opprettholdes uten endringer. Parkering ved Ev6. Lengde ca. 18 kilometer.
2. Olderdalen/Dálvvesvággi snøscooterløype opprettholdes som før og med samme klausuleringsbestemmelser, men åpner tidligst 1. februar. Parkering ved veg like øst for kommunehuset. Lengde ca. 21 kilometer.
3. Nomedalen/Noammervággi snøscooterløype gjenåpnes med samme trase som tidligere til Holmevannet. Parkering ved grustaket. Det forutsettes at gitte grunneiertillatelser fortsatt er gyldige. Lengde ca. 11 kilometer.
4. Trollvik – Holmevannet – skoggrensen Badjánanvággi snøscooterløype opprettholdes med mindre endringer (flyttet fra Nesset i Birtavarre til skoggrensen i Badjánanvággi). Parkering ved Trollvikelva. Lengde ca. 21 kilometer.
5. Badjánanvággi skoggrense – Birtavarre – Kåfjorddalen – Guolasjávri – Duolbajávri snøscooterløype opprettholdes med mindre endringer (flyttet fra Nesset i Birtavarre til skoggrensen i Badjánanvággi). Bygdeløypa Birtavarre – Kåfjorddalen stenges etter føreforholda og senest 20. april. Parkering på Nesset i Birtavarre, Kraftstasjon og snuplass/anleggsveg i Kåfjorddalen. Det merkes/skiltes for kryssing av fylkesveg ved Nessebakken. Lengde ca. 46 kilometer.
6. Ny snøscooterløype Badjánanvággi – Njárgavárri i Nordreisa kommune – Stuora Njuorojávri – Geatkutjávri i Nordreisa kommune, åpnes med forbehold om at Nordreisa kommune og grunneiere gir tillatelse. Løypa stenges når Nordreisa kommune stenger sitt løypenett. Avlastningsløype for bygdeløypa i Birtavarre og tilknytningsløype for Nomedalen/Noammervággi og Trollvik snøscooterløype. Prøveordning som evalueres ved neste revisjon. Lengde ca. 13 kilometer.
7. Gussagurra – Gakkamus Áhkkejávri – Geatkkutjávri i Nordreisa kommune, holdes åpen til Gakkamus Áhkkejávri 4. mai, og stenges derfra til Nordreisa når Nordreisa kommune stenger sitt løypenett. Lengde ca. 9 kilometer.
8. Ny snøscooterløype Gakkamus Áhkkejávri – Vuolimus Áhkkejavri – Guolasjávri, åpnes som en prøveordning i en tidsbegrensa periode fra løypa åpnes og til 15. april. Prøveordning som evalueres ved neste revisjon. Lengde ca. 3 kilometer.
9. Gáiskeriidi – Manndalen – Uhcávákkas – Duolbajávri snøscooterløype opprettholdes uten endringer. Løypa mellom Gáiskeriidi – Ápmelaššæter stenges etter føreforholda og seinest 20. april. Løypa mellom Ápmelaššæter - Duolbajávri åpnes tidligst 16. mars. Lengde ca. 32 kilometer.
10. Unna Goddejávri – "Solgropa" – Magervannet snøscooterløype opprettholdes uten endringer. Lengde ca. 7 kilometer.
11. Duoobajávri – Bievlajávri snøscooterløype utgår til fordel for ny løype (nr. 12). Fjernet ca. 10 kilometer.

12. Ny løype Goddejávri – Ráššanippa – Bajimus Smuolkojávri – Gakkamus Smuolkajávri – Voulimus Smuolkojávri snøscooterløype åpnes som en prøveordning som evalueres ved neste revisjon. Lengde ca. 12 kilometer.
13. Utvalget ønsker utredning av kostnadene til merking, brøyting mv. av scooterløyper i Kåfjord fra høsten 2014.

Det forutsettes at:

1. Tidligere skredvurderinger fra NGI fortsatt er gyldige
2. Grunneiertillatelser for eksisterende løypenett fortsatt gjelder og at det gis tillatelser av grunneiere til nye løyper. Der det har vært hjemmelsovergang siden forrige gang må det innhentes nye underskrifter/tillatelser av samtlige eiere.
3. Nordreisa kommune gir tillatelse til opprettelse av nye løypekilometer og opprettholder eksisterende snøscooterløype i Nordreisa

Det innføres automatisk stengning av snøscooterløyper i rasutsatte områder ved faregrad 4, og løypene åpnes ikke før det foreligger kompetent skredvurdering, eller faregraden har gått ned. Løyper kan også stenges i faregrad 3.

Nytt løypenett åpnes fra 01.01.2015, og tas opp senere til revisjon når kommunal arealplan rulleres. For senere år åpnes snøscooterløypa på høsten/vinteren når miljø og føreforhold er forsvarlig. Løypene stenges senest 4. mai, eller ved andre oppsatte tidspunkt.

For kvalitetssikring av saken, sendes vedtaket med klageadgang/innsigelse til fylkesmannen i Troms, berørte reinbeitedistrikt/-forvaltning, Statskog, Nordreisa kommune og Mattilsynet, før saken legges fram til Kommunestyret for sluttbehandling.

Det utarbeides nye/revideres forskrifter om snøscooterløyper Gáivuotna/Kåfjord kommune.

Merkeavtale for snøscooterløyper – formannskapssak 0002/04, tas opp til revisjon og reforhandles før løypenettet åpnes.

Rådmannens innstilling

1. Nordmannvikdalen/Dážavággi snøscooterløype opprettholdes uten endringer. Parkering ved Ev6. Lengde ca. 18 kilometer.
2. Olderdalen/Dálvvesvággi snøscooterløype opprettholdes som før og med samme klausuleringsbestemmelser, men åpner tidligst 1. februar. Parkering ved veg like øst for kommunehuset. Lengde ca. 21 kilometer.
3. Nomedalen/Noammervággi snøscooterløype gjenåpnes med samme trase som tidligere til Holmevannet. Parkering ved grustaket. Det forutsettes at gitte grunneiertillatelser fortsatt er gyldige. Lengde ca. 11 kilometer.
4. Trollvik – Holmevannet – skoggrensen Badjánanvággi snøscooterløype opprettholdes med mindre endringer (flyttet fra Nesset i Birtavarre til skoggrensen i Badjánanvággi). Parkering ved Trollvikelva. Lengde ca. 21 kilometer.

5. Badjánanvággi skoggrense – Birtavarre – Kåfjorddalen – Guolasjávri – Duolbajávri snøscooterløype opprettholdes med mindre endringer (flyttet fra Nesset i Birtavarre til skoggrensen i Badjánanvággi). Bygdeløypa Birtavarre – Kåfjorddalen stenges etter føreforholda og senest 20. april. Parkering på Nesset i Birtavarre, Kraftstasjon og snuplass/anleggsveg i Kåfjorddalen. Det merkes/skiltes for kryssing av fylkesveg ved Nessebakken. Lengde ca. 46 kilometer.
6. Ny snøscooterløype Badjánanvággi – Njárgavárri i Nordreisa kommune – Stuora Njuorojávri – Geatkutjávri i Nordreisa kommune, åpnes med forbehold om at Nordreisa kommune og grunneiere gir tillatelse. Løypa stenges når Nordreisa kommune stenger sitt løypenett. Avlastningsløype for bygdeløypa i Birtavarre og tilknytningsløype for Nomedalen/Noammervággi og Trollvik snøscooterløype. Prøveordning som evalueres ved neste revisjon. Lengde ca. 13 kilometer.
7. Gussagurra – Gakkamus Áhkkejávri – Geatkkutjávri i Nordreisa kommune, holdes åpen til Gakkamus Áhkkejávri 4. mai, og stenges derfra til Nordreisa når Nordreisa kommune stenger sitt løypenett. Lengde ca. 9 kilometer.
8. Ny snøscooterløype Gakkamus Áhkkejávri – Vuolimus Áhkkejavri – Guolasjávri, åpnes som en prøveordning i en tidsbegrensa periode fra løypa åpnes og til 15. april. Prøveordning som evalueres ved neste revisjon. Lengde ca. 3 kilometer.
9. Gáiskeriidi – Manndalen – Uhcávákkas – Duolbajávri snøscooterløype opprettholdes uten endringer. Løypa mellom Gáiskeriidi – Ápmelaššæter stenges etter føreforholda og seinest 20. april. Løypa mellom Ápmelaššæter - Duolbajávri åpnes tidligst 16. mars. Lengde ca. 32 kilometer.
10. Unna Goddejávri – "Solgropa" – Magervannet snøscooterløype opprettholdes uten endringer. Lengde ca. 7 kilometer.
11. Duoobajávri – Bievlajávri snøscooterløype utgår til fordel for ny løype (nr. 12). Fjernet ca. 10 kilometer.
12. Ny løype Goddejávri – Ráššanippa – Bajimus Smuolkojávri – Gakkamus Smuolkajávri – Voulimus Smuolkojávri snøscooterløype åpnes som en prøveordning som evalueres ved neste revisjon. Lengde ca. 12 kilometer.

Det forutsettes at:

1. Tidligere skredvurderinger fra NGI fortsatt er gyldige
2. Grunneiertillatelser for eksisterende løypenett fortsatt gjelder og at det gis tillatelser av grunneiere til nye løyper. Der det har vært hjemmelsovergang siden forrige gang må det innhentes nye underskrifter/tillatelser av samtlige eiere.
3. Nordreisa kommune gir tillatelse til opprettelse av nye løypekilometer og opprettholder eksisterende snøscooterløype i Nordreisa

Det innføres automatisk stengning av snøscooterløyper i rasutsatte områder ved faregrad 4, og løypene åpnes ikke før det foreligger kompetent skredvurdering, eller faregraden har gått ned. Løyper kan også stenges i faregrad 3.

Nytt løypenett åpnes fra 01.01.2015, og tas opp senere til revisjon når kommunal arealplan rulleres. For senere år åpnes snøscooterløypa på høsten/vinteren når miljø og føreforhold er forsvarlig. Løypene stenges senest 4. mai, eller ved andre oppsatte tidspunkt.

For kvalitetssikring av saken, sendes vedtaket med klageadgang/innsigelse til fylkesmannen i Troms, berørte reinbeitedistrikt/-forvaltning, Statskog, Nordreisa kommune og Mattilsynet, før saken legges fram til Kommunestyret for sluttbehandling.

Det utarbeides nye/revideres forskrifter om snøscooterløyper Gáivuotna/Kåfjord kommune.

Merkeavtale for snøscooterløyper – formannskapssak 0002/04, tas opp til revisjon og reforhandles før løypenettet åpnes.

Saksopplysninger

Snøscooterløypene ble sist revidert i 1997, 2000 og 2006, og forskrift om endring av snøscooterløyper i Gáivuotna-Kåfjord kommune, ble fastsatt i 2007 med siste endring 14.12.2011 i forbindelse med stenging av Nomedalsløypa og åpning av Olderdalsløypa.

Saken har vært ute på høring i butikkene, lag og foreninger, berørte parter og tilgjengelig på Kåfjord kommunes hjemmeside, og det er kommet inn 12 skriftlige tilbakemeldinger. Av rasjonaliseringshensyn er ikke høringsskrivene skrevet inn i saksutredningen, men er tilgjengelig elektronisk for politikerne og som papirvedlegg ved utsendelse.

Kåfjord kommune, har bedt snøscooterforeningene fremme forslag til endringer av dagens løyper, dersom det er ønskelig.

Kåfjord kommune, har hatt arbeidsmøte med fylkesmannen miljøvernavdelingen i en tidlig fase.

Det er kommet inn flere forslag til endringer og opprettelse av nye snøscooterløyper, som har vært på høring.
I tillegg har det kommet inn andre ønsker om løypetraseer som kommunen ikke tar stilling til under denne behandlingen. Noe kan komme senere som mindre endringer. Eksempelvis forlengelse av snøscooterløypa på Nyvoll i Birtavarre til Campingplassen og bensinstasjonen.

Forslag til endringer:

- Forlengelse av Olderdalsløypa; a) innover til Slettvoll mot Nomedalen, evt. ned til Slettveien. Økning med inntil 2 kilometer. b) fra vann ved Heargegáisa til Gievacahca. Økning med inntil 1 kilometer.
- Gjenåpning av Nomedalsløypa. Økning med ca. 11 kilometer.
- Ny avlastningsløype fra Badjánanvággi over Skaidi til Geatkutjávri. Økning med ca. 13 kilometer (ca. 7,5 kilometer i Kåfjord og ca. 5,5 kilometer i Nordreisa).
- Forlengelse av isfiskeløype fra Gaskkasmus Ahkkejávri til Guolasjávri. Økning med ca. 3 kilometer.
- Fjerning av løypa fra Duolbajávri til Bievlajávri, og opprettelse av ny løype fra Goddejávri til Voulimus Smuolkojávri. Reduksjon med ca. 10 kilometer.

Vurdering

Aktuelle løypetraseer er vurdert i forhold til naturmangfoldsloven jfr. høring (Kåfjord Hovedutvalg for Drift sak 47/2013) og under saksbehandlingen, der prinsippene skal legges til grunn ved utøving av offentlig myndighet i beslutninger som berører naturmangfoldet. Med dagens lokalkunnskap og søk i databaser, vil dette ikke påføre naturmangfoldet større belastning enn at dette kan forsvares med skånsom bruk av snøscooterløypene, når miljø og føreforhold er gunstig og med hensynsfull kjøring i forhold til andre brukere av naturen.
Rundskriv T-1/96 sier blant annet følgende om oppretting av løyper for snøscooter, at en snøscooterløype bør legges slik at det dekker et reelt transportbehov.

Formålet med motorferdselloven er ut fra et samfunnsmessig helhetssyn å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag, med sikte på å verne naturmiljøet og fremme trivselen. Dette innebærer at motorferdselen i utmark skal begrenses mest mulig.

Det er kommet inn ønske om å tilknytningsløype fra Olderdalen mot Nomedalen og løype ned dalen til Slettveien. Dette er begrunnet med mulighet for bruk av snøscooterløypa når den er stengt pga. rasfare, og gunstig solplass mv.
For å begrense tilgangen til snøscooterløypa med klausuleringsbestemmelser pga. kommunalt vanninntak er det ikke ønskelig med tilknytningsløype, og det må tilgodeses andre brukergrupper i områder uten motorferdsel. Slettveien er lett tilgjengelig for allmenn bruk fra parkeringsplass ved kirkegården og ovenfor bebyggelse.
Begrenset åpningstid er pga. kommunale kostnader med ukentlig inspeksjon med 2 snøscootere/personer og økt vannprøvetaking når løypa er åpen. Bruken av løypa før februar vil i hovedsak også være liten (jfr. klausuleringsbestemmelser).

Det er stort engasjement for å gjenåpne Nomedalsløypa. Ved løypestart i grustaket er det mulighet for parkering av bil/tilhenger.

Oppdeling av løypa til skoggrensen i Badjánanvággi, er for at strekningen fra skoggrensen i Badjánanvággi - Birtavarre – Guolasjávri er uten rasfare, og at det er naturlig "flaskehals" å stenge fra skoggrensen i Badjánanvággi opp dalen når det er rasfare. Området skoggrensen Badjánanvággi med åpen hytte til allmenn bruk er relativt mye brukt.

Det er kommet inn forslag til etablering av avlastningsløype for bygdeløypa i Birtavarre, anlagt mellom Badjánanvággi over Skaidi til Geatkutjávri. Løypa går på 2 steder gjennom Nordreisa kommune, og passerer 2 private hytter på Skaidi, der 1 er åpen for allmenn bruk. Ved denne hytta legge løypa med en avstand på over 300 meter, dette for å unngå tilfeldig (unødvendig) snøscootertrafikk til hytta. Nordreisa har i sin høringsuttalelse uttalt at forslag om ny løype vil bli vurdert videre av Nordreisa kommune i revisjon av snøscooterløyper i Nordreisa kommune.
Løypa anbefales ikke åpnet av Statskog. Dette begrunnes med høyalpin trase med tildels krevende terreng i dårlig vær. Det er få naturlige turmål under vegs, utenom endemålet som er Geatkutjávri. Statskog er grunneier på deler av strekningen, men i hovedsak er det private grunneiere som eier fiskevann, hytter og areal i området. Eiendomsgrensene er ikke avklart over skogsbeltet, så for å kunne godkjenne løypa må samtlige grunneiere i Kåfjorddalen som grenser opp (forlengelse av eiendomsgrensene) mot løypa gi tillatelse før løypa kan åpnes. Evt. snøscooterløype må også legges godt utafor rasfarlige områder.

Det ønskes en ny isfiskerløype mellom Gaskkasmus Ahkkejávri (øvre Ahkkejávri) via Vuolimus Áhkkejavri (nedre Áhkkejavri) til snøscooterløypa på Guolasjávri. Dette for å unngå å måtte kjøre ned (rundt) Gussagurra og så tilbake Guolasjávri (Stuoranjarga). Dette forslaget var også foreslått ved forrige revisjon, men ikke anbefalt innvilget, da en ønsket å tilgodese andre brukergrupper, som ønsker stillhet og tradisjonelt friluftsliv.
Løypa anbefales ikke av Statskog, da det ikke kan ses på hvilke behov løypa skal dekke, og at strekningen bør tilgodeses skiløpere med utgangspunkt i etablerte snøscooterløyper.
Kommunen støtter argumentasjon, men ønsker å prøve ut denne løypa i en periode med tidsbegrenset åpningstid fra løypeåpning til 15. april. Løypa kan bli fjernet ved neste revisjon.

Fjerning av løypa mellom Duoobajávri – Bievlajávri snøscooterløype ønskes fjernet pga. liten trafikk, til fordel for ny løype Goddejávri – Ráššanippa – Bajimus Smuolkojávri – Gakkamus Smuolkajávri – Voulimus Smuolkojávri. Manndalen snøscooterforening har befart løypa og mener at omsøkt trase med flere fiskevann vil egne seg godt som nytt alternativ. Løypa anlegges som en "blindveg" for å unngå gjennomgangstrafikk. Kåfjord Fiskarlag mener at løypa til Bievlajávri er et bedre alternativ, lun plass mv. Sørlig del av løypa kan fjernes. Nytt område er mer utfordrende og det kan streifbeite rein fra Baalfamilien.
Løype 10 foreslås forlenget fra Magervannet sør for Moskkugaisa – Borsjojávri – Bievlajávri.
Snøscooterløypa åpnes som en prøveordning som evalueres ved neste revisjon.
Angitte løypekilometer er cirka lengde. For større nøyaktighet og eksakte lengder skal det kjøres opp elektronisk dataspor, som også skal danne kartgrunnlaget for snøscooterløypenettet i Kåfjord kommune.

Kåfjord kommune, har et ansvar for alle brukergrupper i utmarka og hensynet til naturmangfoldet. Kommunen har et relativt stort løypenett, som i hovedsak dekker transportbehovet i hele kommunen. I tillegg gis det flere dispensasjoner for nødvendig transportbehov med snøscooter. Kun i ytre del av kommunen er det ikke etablert løypenett, Skardalen, og på Nordneslandet som ikke egner seg så godt pga. brattlendt og rasfare.
Interessen for snøscooterkjøring og atv er stadig økende. Det registreres mye ulovlig kjøring av nevnte kjøretøy. Barmarkskjøring gir synlige "sår" i naturen som tar lang tid å reversere (gro), og snøscooterkjøring utenom merka løyper skaper uro, misfornøyelse og forstyrrelser på mennesker, dyr, øvrig miljø og andre som deler bruken av naturen i utmarka.
Det er kjent at det kjøres snøscooter før snøscooterløypene åpnes, og det følges ikke merka løyper. Viser til sporobservasjoner og henvendelser til kommunen. Kjøring fra løype for og raste er generelt lovlig inntil 300 meter fra merka løype – der det egner seg, og fører må selv forsikre seg om at det ikke stoppes i rasutsatte områder, eller til ulempe for andre.
Snøscooterløyper over fiskevann bør legges langs strandsonen (utenom gode fiskeplasser), dette for ikke å forstyrre de som fisker på isen.

For å kunne forsvare snøscooterbruk, må det iverksettes mer holdningsskapende arbeid og mer kontrollert bruk av motorkjøretøyet, med gjensidig hensyn til andre.

For å holde dagens løypenett åpen i Kåfjord, betaler kommunen kr. 222,- (2004 sats) per kilometer merka løyper, snørydding av parkeringsplasser ved løypestart og kontroll/vannprøvetakning i Olderdalen. Totalt koster dette i underkant av kr. 300 000,-.

Kåfjord kommune, er ansvarlig for at snøscooterløypenettet skal være så sikkert og miljømessig som mulig. Erfaringsmessig har det vært for tilfeldig, og uvilje til å stenge snøscooterløypene ved rasfare. Dette vil nå bli betydelig skjerpet og løypene vil automatisk bli stengt ved faregrad 4. Løyper kan også bli/holdes stengt ved faregrad 3.

For bedre utnyttelse av framtidig snøscooterløypenett i forhold til næring, bør det arbeides for etablering og sikring av tilknytningsløyper til Nordreisa, Finnmark Storfjord, Finland og Sverige. Ideelt sett kunne en løype opp Kåfjorddalen med tilrettelagt parkering mv. rasjonalisert løypenettet betydelig, gitt besparte kostnader, og unngått områder med rasfare.
Andre kjøringer i næring, dispensasjonssøknader til vedtransport og til hytter, opptrekking av skiløyper, og annen nyttekjøring, ville selvsagt bli vurdert positivt.

Kåfjord kommune, vil også i kommende periode, forhandle og inngå avtale med snøscooterforeningene i kommunen for å bistå med innhenting av grunneiertillatelser, merking og nedtakning av stikker, innsamling av søppel, og merke løypene ved stengning pga. rasfare ol.

Nordreisa kommune
Utviklingsavdeling

Landbruksministeren. Departementenes servicesenter
Postboks 8129 Dep
0032 OSLO

Delegert vedtak
Delegert utvalg drift - nr. 100/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/2082-1	24447/2014		17.06.2014

Nordreisa driftsutvalg - Forvaltningen sin manglende oppfølging av gjeldende rovviltpolitikk

Stortinget har gjennom rovviltmelding (revisjon av 2004) og rovviltforliket 2011 søkt å komme fram til en avveining mellom hensynet til både rovvilt og beiteinteresser. I rovviltutsatte områder innebærer forliket et todelt mål der rovvilt og beitenæring skal ivaretas. Beitenæringen i Nord-Troms, og landet for øvrig, har siden 90-tallet opplevd sterk økning av rovvilt med påfølgende uforholdsmessig høye husdyrtap på (utmarks)beite. Denne utviklingen har påvirket næringen svært negativt og bl.a. ført til omfattende nedlegging av bruk.

Næringen uttrykker sterk bekymring og frustrasjon over at Stortingets instruks til forvaltningen og gjeldende regelverk ikke følges opp i det vedtatte rovviltforliket. Forskjell i virkelighetsoppfatningen mellom forvaltning og næring er her svært stor. Det oppleves lite vilje og tilrettelegging av iverksettelse av nødvendige tiltak for oppnåelse av bestandsmål fastsatt av Stortinget.
Anmodning om uttak av rovvilt følges i alt for liten grad opp, da spesielt fellingstillatelser på rovvilt i beiteområder. Rovvilt tettheten gjør det derfor i praksis svært vanskelig å drive produksjon med basis i utmarksbeite. En konsekvens av dette, er at blant annet selvforsyningsmålet blir vanskelig å nå. I dag opplever vi dessverre en sterk økning i konfliktnivået mellom næring og forvaltning, dette burde vært motsatt.

Miljøverndepartementet (MD), Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Fylkesmannsembetet (FM) har på forskjellig nivå hatt ansvar for iverksettelse av Stortingets instruks for den vedtatte politikken. Begge målsetningene i forliket er viktig i et miljøperspektiv, men slik dagens situasjon oppleves, er det bred enighet om at det eksisterer en klar favorisering av hensynet til rovvilt på bekostning av beitenæringen. Næringen ser ikke nødvendigvis den vedtatte rovviltpolitikken som det

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

største problemet, men den manglende oppfølging av denne. Inntrykket er at rovviltforvaltningen blir styrt med "hard hånd" av sentrale myndigheter i MD og DN, og at denne praksisen blir fulgt opp av FMs miljøvernavdelinger. Beitenæringene opplever at overordnet miljøforvaltning er veldig nøye med at bestandene ikke kommer under fastsatte bestandsmål, men langt fra like opptatt av å redusere bestandene når disse ligger over bestandsmålene.

Samlet sett er utmarksbeitet i Troms det beste i Norge, der hele 25 % av tilgjengelig beiteareal er i beste beiteklasse. Sammenlignet ligger denne klassen på 12 % på landsbasis. Troms kan ha plass til om lag 824 000 saueenheter. I dag utnytter vi 175 000 forenheter? pr dag, dvs. 17 % utnyttelse. En følge av blant annet forvaltningspraksisen, er at et svært stort verdipotensial forblir uutnyttet.

Det finnes en rekke konkrete eksempler på hvordan forvaltningspraksis ikke følger gjeldende politikk og der vedtak og tolkninger av regelverk går i disfavør til beitenæringen. Her følger noen eksempler:

- Fellinger bør skje under ordinær jakt og dagens jakttidsbestemmelser fungerer svært lite tilfredsstillende. Gjeldende jakttidsbestemmelser i tid og rom er svært uheldig utformet og bidrar sterkt til å vanskeliggjøre jakt. Konsekvensen er manglende uttak.
- Rovviltnemndene, som er satt til å forvalte rovviltpolitikken, opplever at DN og MD setter til side vedtak i den regionale rovviltnemnda. Eksempelvis ble nemda for region 8 i desember 2012 overstyrt av MD i forhold til fastsetting av kvoter for jakt. I Rovviltforskriften § 5. slås det fast at "I hver forvaltningsregion skal en rovviltnemnd ha hovedansvaret for forvaltningen av gaupe, jerv, bjørn og ulv. Rovviltnemnden skal gjennomføre vedtatt nasjonal rovviltpolitikk innenfor sin region, og skal ha nær kontakt med berørte kommuner og organisasjoner." I dag er det DN som har ansvar for rovvilt som ikke har nådd bestandsmål. Inntrykket er at DN og FM også utøver praktisk ansvar for arter som har nådd sine bestandsmål, selv om dette hører under rovviltnemndene sitt mandat, jf. ovenfor nevnte forskrift. Dette oppfattes å være i særlig strid med gjeldende politikk og forvaltningsregler som bl.a. slår fast at ”Det er et mål at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes”. Det er en bred oppfatning at det er en utbredt manglende vilje til å regulere bestanden av fredet rovvilt til fastsatt nivå, på tross av anmodninger og råd fra regional rovviltnemd.
- Arten jerv har gjennom flere år ligget langt over bestandsmålet, og uttaket gjennom lisensfelling har vært godt under de vedtatte kvoter. I 2012 var det registrert 28 ynglinger, dvs. 280 % over bestandsmålet. Det finnes ingen statlig organisert registrering av gaupebestanden, bare registreringer ut i fra publikums observasjoner og gjennom frivillighet. Stortinget har her tidligere presisert at det skal skaffes gode bestandsdata. Det finnes i dag heller ikke gode registreringer for arten kongeørn. Statens Naturoppsyn (SNO) (direkte under DN) bærer preg av å ha for lite ressurser for gjennomføring av gode nok tellinger. Det vises her til lav aktivitet for å fremskaffe gode nok data. Dermed blir tall fra modellberegninger mye brukt istedenfor. Tilliten til disse bestandstallene er derfor generelt liten i næringen. Forvaltning av ekstraordinære tiltak som skadefelling av rovvilt fungerer svært lite hensiktsmessig. Næringen opplever avslag på fellinger, tross dokumenterte tap. Grunnlaget for slike avslag oppfattes mange ganger som usaklig og noe merkelig begrunnet. Når det f. eks har blitt søkt om forebyggende tiltak ved fellinger på vinteren når jakta kan drives effektivt, har disse blitt avslått grunngitt i at det ikke er en såkalt pågående tapssituasjon. At det ikke gis fellingstillatelse når faren for store tap og dyrelidelser er overhengende, oppleves som uforståelig og skaper stor bekymring for tap en vet vil komme. Denne praksisen oppfattes av næringen som at "hovedregelen" til DN

er at rovvilt må gjøre skade først. Etter at sikker skade er påvist, kan felling vurderes. Det hevdes videre fra næringen at saker som FM kunne tatt stilling til, ofte oversendes DN for "avgjørelse" eller "høring", resultatet blir ofte et avslag. Sen søknadsbehandling fra DN på skadefellinger er ofte gjeldende, noe som igjen resulterer i større tap og lidelser eller ingen uttak av skadedyr.

- Erstatningsordningen ligger hos FM sin miljøvernavdeling i Troms. Denne oppfattes å ha sterke føringer fra DN. Det blir stilt uforholdsmessig høye krav til dokumentasjon ved tap til rovvilt, dermed blir få dyr godkjent erstattet. Konklusjonen av dette blir at næringen må tåle høye tap som ikke blir erstattet. Denne praksisen bidrar til å høyne konfliktnivået og bidrar til flere nedleggelser av bruk. Praksisen med hvor mange dyr som erstattes er også forskjellig mellom fylkene. Nettopp det å redusere konflikten mellom beitenæring og rovviltforvaltning har stor betydning for de som i dag får avkortet sine søknader om rovvilterstatning. Årlig bevilges det millioner til forebygging av skader forvoldt av fredet rovvilt på beitedyr og til å dempe konfliktnivået som skyldes rovvilt. Av såkalte forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT-midler) alene blir det brukt store summer som viser seg å ha liten eller ingen effekt så lenge rovvilt bestandene fortsetter å være langt over de fastsatte nivåer. For at slike midler skal ha effekt, må de styres i mye større grad til uttak av rovvilt. På bakgrunn av dette, henstilles Riksrevisjonen om å avklare rovviltforvaltningen sin oppfølging av nevnte vedtatte politikk og instruks.

Med hilsen

Nordreisa kommune
Driftsutvalg v/ leder Geir Sagelv

Protokoll fra møte i rovviltnemnda for region 8 den 27.5.2014

NORDREISA KOMMUNE
28 MAI 2014
SAKSNR.
LØPENR.
DOK.NR. | ARK.KODE

Telefonmøte
Tid: 09:00–09.45 (én time møte og én time forberedelse)

Deltakere

Rovviltnemnda	Andre
John Karlsen (leder) Fred Johnsen (nestleder) Margit Mathisen Sigrund Hestdal Trine Noodt	Jørgen Remmen (FM i Finnmark, miljøvernavd.) Andreas Røsæg (FM i Troms, miljøvernavd.)

Sakliste

8/14	Godkjenning av innkalling og sakliste	s. 1
9/14	Orienteringssaker	s. 1
10/14	Kvoter for betinga skadefellingstillatelser på jerv, gaupe og ulv 2014/2015	s. 2
11/14	Anmodning om kvote for betinga skadefelling av bjørn 2014	s. 8

8/14 Godkjenning av innkalling og sakliste

Vedtak:
Rovviltnemnda vedtar enstemmig innstilling til vedtak.

Innstilling til vedtak:
Rovviltnemnda for region 8 godkjenner innkalling og sakliste til møte den 27.5.2014.

9/14 Orienteringssaker

- Nemnda orienterer om evt. aktiviteter siden forrige møte
- Kort orientering fra Fylkesmannen i Finnmark
- Kort orientering fra Fylkesmannen i Troms

10/14 Kvoter for betinga skadefellingstillatelser på jerv, gaupe og ulv 2014/2015

Vedtak:
Rovviltnemnda vedtar enstemmig innstilling til vedtak.

Innstilling til vedtak:
Med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 jf. § 7 (8-12) og forskrift om forvaltning av rovvilt § 8 fatter rovviltnemnda i region 8 vedtak om følgende kvote for betinget skadefelling for perioden 1.6.2014–15.2.2015:
10 betingede fellingstillatelser på jerv, 3 betingede fellingstillatelser på ulv og 3 betingede fellingstillatelser på gaupe.

Vedtaket er fattet på grunnlag av at bestandsmålet for jerv i regionen er oppfylt, store tap av sau og rein til rovvilt siste år, samt vitenskapelig- og forvaltningsbasert kunnskap om at et uttak av denne kvoten ikke vil true jerven sin overlevelse, eller genetiske mangfold innenfor naturlige utbredelsesområder i Troms og Finnmark.

I vedtaket om kvote for skadefelling av ulv er det lagt til at denne arten ikke skal ha livskraftig bestand i regionen.

Rovdata har per dato ikke offentliggjort antall registrerte familiegrupper av gaupe for registreringssesongen 2013/2014. Måloppnåelsen for region 8, og dermed rovviltnemndas myndighet til å vedta kvote for betinget skadefelling på gaupe, avhenger av hvor mange familiegrupper Det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt angir for registreringssesongen 2013/2014. Dersom rovviltnemnda mister myndighet på gaupe, vil dette vedtaket være rovviltnemndas anmodning ovenfor Miljødirektoratet.

Nemnda vil vurdere å trekke tilbake betingede fellingstillatelser, for eksempel hvis det blir registrert eller fattet mistanke om annen avgang i løpet av perioden, eller hvis kjønns- og alderssammensetningen blant skutte dyr er uheldig.

Fellingstillatelse som gis av fylkesmannen, bør om mulig gis til et kommunalt/interkommunalt fellingslag dersom dette er etablert for det området fellingstillatelsen gis.

Klageadgang
Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for sekretariatet for rovviltnemnda i region 8 ved Fylkesmannen i Troms, jf. forvaltningsloven § 32.

Politiske føringer og lovverk som ligger til grunn for forslaget:
- St. meld. nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur
- Lov om forvaltning av naturens mangfold av 19.6.2009
- Innst. S. nr. 174 (2003-2004)
- Lov av 29.5.1981 om viltet (Viltloven)
- Forskrift av 18.3.2005 om forvaltning av rovvilt
- Forvaltningsplan for rovvilt i region 8, vedtatt 10.10.2013
- Forvaltningsplan for gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i region 7 – Nordland, vedtatt mars 2011

Saksfremstilling

Betingede skadefellingstillatelser
Målet med en fellingstillatelse er i utgangspunktet å felle bestemte individer knyttet til bestemte situasjoner, og ikke å regulere en rovviltbestand. Fellingstillatelser avgrenses derfor i tid og rom. Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, mens regulering av bestandsstørrelsen i regelen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt. For jerv og bjørn er det ønskelig at skadefelling skal benyttes også der lisensfellingskvoten ikke blir tatt ut.

Betinget skadefelling er vedtak med hjemmel i naturmangfoldlovens § 18 om felling av enkeltindivid av rovvilt for å stanse eller forhindre skader på bufe eller tamrein, der det på forhånd er fastsatt kvote og vilkår av overordnet myndighet. Fylkesmannen kan av eget tiltak eller etter søknad, fatte vedtak om iverksetting av felling innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnda eller Miljødirektoratet. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan.

Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til:
- områdets betydning som beitemark
- skadenes omfang og utvikling
- potensialet for framtidige skader
- mulighetene for å gjennomføre forebyggende tiltak

En fellingstillatelse kan iverksettes i flere områder samtidig, forutsatt at nødvendig kommunikasjon er etablert for å hindre at det skytes flere individer enn vedtatt kvote.

Det kan gis godtgjøring til medlemmer av kommunale/interkommunale skadefellingslag som deltar når det gis skadefellingstillatelse. Det er fastsatt en døgnsats på kr. 1400,– per deltaker. Fylkesmannen setter en økonomisk ramme for hver fellingstillatelse som gis. Direkte og dokumenterte kostnader dekkes for alle fellingslag, også de som ikke er kommunalt eller interkommunalt oppnevnte lag, begrenset oppad til kr. 15000,–.

Bestandsmål og myndighet til å fastsette kvote for betingede fellingstillatelser
Etter forskriften om forvaltning av rovvilt av 18.03.05 er landet delt inn i åtte forvaltningsregioner. Hver region har tilhørende nasjonale mål for ynglinger innenfor regionens grense. Finnmark og Troms er slått sammen til region 8 med følgende bestandsmål:
- 10 ynglinger av gaupe, hvorav 4 ynglinger i Finnmark
- 10 ynglinger av jerv, hvorav 3 ynglinger i Finnmark
- 6 ynglinger av bjørn
- 0 ynglinger av ulv

Når bestanden ligger over eller på de nasjonalt fastsatte målene for den enkelte region kan en rovviltnemnd, tildele kvote for betinget skadefelling på gaupe, jerv, bjørn og ulv til Fylkesmannen, for å forhindre at disse artene gjør skade på bufe eller tamrein. Vurdering av om nemnda har myndighet baseres på tall fra det Nasjonale overvåkningsprogrammet. For bjørn og ulv baseres dette på dokumenterte data om siste års ynglinger. For jerv og gaupe baseres det på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de siste tre årene. Kvota for betinget skadefelling gjelder fra 1. juni til og med 15. februar.

Samarbeidsavtale mellom rovviltnemndene i region 7 og 8
Fylkesgrensa mellom Troms og Nordland er ingen naturlig barriere for rovvilt. Rombaken er en mer naturlig grense, derfor har rovviltnemnda i region 7 og rovviltnemnda i region 8 inngått en samarbeidsavtale:

Rovviltnemnda i region 7 og rovviltnemnda i region 8 har inngått følgende avtale om kvotejakt på gaupe, lisensfelling av jerv, samt kvoter for betingede skadefellinger av jerv, gaupe, bjørn og ulv:

1. Ved fastsetting av:
    - kvote for jakt på gaupe,
    - kvote for lisensfelling av jerv,
    - kvoter for betingede skadefellinger av jerv, gaupe, bjørn og ulv

i grenseområdene mellom Nordland og Troms, skal følgende område i Nordland omfattes av kvotevedtak for Troms:

Fastlandsdelen av Tjeldsund kommune, hele Evenes kommune og den delen av Narvik kommune som ligger nord for Rombaken (fra Rombaksbotn går grensa for området i Norddalen opp til Ofotbanen og langs Ofotbanen til svenskegrensa).

2. Kvotevedtak i dette området fastsettes av rovviltnemnda i Troms, som en del av fellingsområdene på Troms-sida av grenseområdet.

3. Sekretariatet for rovviltnemnda i region 8 skal ved utarbeidelse av saksframlegg for fastsetting av kvoter, legge vekt på:
    - bestandssituasjonen for de aktuelle artene i området,
    - fastsatt bestandsmål for de aktuelle artene i Nordland,
    - føringer i gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland
    - tapssituasjonen for sau og rein i området

4. Rovviltnemnda i region 7 skal gis anledning å komme med merknader til saken før det fattes vedtak om slike kvoter.

5. Kvotejakt og lisensfelling i dette området administreres av Fylkesmannen i Troms. Søknader om skadefelling av jerv, gaupe, ulv og bjørn i dette området skal behandles av Fylkesmannen i Troms i nært samarbeid med Fylkesmannen i Nordland.

6. I de tilfeller der Direktoratet for naturforvaltning har myndigheten til å fastsette slike kvoter i en eller begge rovviltregionene, oppfordres det til at DN fatter vedtak i samsvar med denne avtalen. Det legges til grunn at rovviltnemnda i region 8 kan fatte vedtak om kvoter i det aktuelle området i Nordland også i tilfeller hvor myndigheten til å fastsette slike kvoter i region 7 er tillagt DN.

7. Denne avtalen gjelder for perioden 6.9.2012–1.6.2015. Ved avtalens utløp skal det vurderes evt. videreføring av tilsvarende samarbeid. Avtalen kan oppheves umiddelbart dersom en av nemndene ønsker dette.

Bestandssituasjonen for jerv i region 8
I perioden 2011–2013 er det i snitt påvist 19 årlige ynglinger av jerv i region 8. Det ble registrert 18 ynglinger i 2011, 28 ynglinger i 2012 og 11 ynglinger i 2013. Området i

Nordland som omfattes av kvote for betinget skadefelling utgjør omkring 10 prosent av området «Nord-fylket» i Nordland, hvor bestandsmålet for jerv er tre ynglinger. De tre siste årene har det ikke vært registrert ynglinger av jerv i samarbeidsområdet.

Kjent avgang
I løpet av jaktårene (1. april–31. mars) 2011/2012, 2012/2013 og 2013/2014 er det registrert en avgang på henholdsvis 42, 68 og 23 jerver (inkludert valper ved hiuttak). Etter 31. mars 2014 er det foretatt fire hiuttak, to i Finnmark og to i Troms. I Finnmark var begge uttakene én tispe med to valper. I Troms ble det ved ett hi tatt ut tispe og én valp, mens det ved ett annet hi ble tatt ut tispe og to valper, her ble det også funnet en død valp i et sekundærhi, denne var drept av et annet dyr. Den siste kjente avgangen av jerv i samarbeidsområdet med Nordland er en jervetispe som ble felt ved skadefelling i Evenes i 2012.

Vurdering av kvote for skadefelling
Kjent avgang av jerv har hatt en økende trend frem til 2012/2013. Til tross for dette har vi ikke sett en nedgang i antall ynglinger før sesongen 2013/2014 hvor antall registrerte ynglinger var nede i elleve. Det er stor usikkerhet knyttet til hvor mange ynglinger som kommer til å bli registrert i inneværende sesong. Uttak ved skadefelling av jerv skal i tillegg til å avhjelpe akutte situasjoner og hindre tap, bidra til at kvoter for uttak blir fylt, om det viser seg at kvoten ikke vil bli fylt gjennom ordinær lisensfelling før lisensfellingsperioden er over. Med denne bakgrunn vil sekretariatet tilrå en kvote på 10 jerver.

Bestandssituasjonen for ulv i region 8
Det er ikke påvist ynglinger av ulv, eller revirmarkerende par i region 8 eller i samarbeidsområdet med Nordland de siste år. Nærmeste yngling på finsk side var øst for Ivalo på grensa mellom Russland og Finland. Denne flokken har status som "Removed" i Finland etter skadefelling, men det kan være streifdyr i området igjen. I 2010 var det en økning i omfanget av streifdyr i finsk Lapland sett i forhold til årene før. I jaktåret 2011–2012 ble en ulv felt nær norsk grense i området mellom Nellim og Karigasnemi. Det har vært flere meldinger om ulv, men det har ikke blitt dokumentert med sikkerhet ulv i regionen siden 2011, hvor fire reiner ble dokumentert tatt av ulv i Kautokeino.

Vurdering av kvote for skadefelling
Sekretariatet vil understreke viktigheten av eventuelt genetisk verdifulle individer. Vi mener likevel det er riktig å ha en skadefellingskvote på ulv, dette sett opp mot tapspotensialet som ligger i evt. ulv i reinbeiteland, eller i sauebeiter. Sekretariatet vil tilrå en betinget skadefellingskvote på tre ulver.

Bestandssituasjonen for gaupe i region 8
I treårsperioden 2011–2013 er det i snitt påvist 11,5 årlige ynglinger av gaupe i region 8. For registreringsperioden 2012/2013 har det nasjonale overvåkningsprogrammet konkludert med at ti familiegrupper ble registrert. Resultater for registreringsperioden 2013/2014 foreligger ikke enda. Ut fra sekretariatets tolkninger av data i rovbasen ser det ut til at registreringene vil tilsi en nedgang i antall ynglinger det siste året.

Området Store Haugfjell er det eneste området i Nordland, administrert av rovviltnemnda i region 8 som er forvaltningsområde for gaupe, dette området er del av fellingsområdet «nordfylket», som skal legges til grunn ved målstyring av uttak i samsvar med kriteriene for kvotejakt på gaupe. Nordfylket har mål om tre årlige ynglinger av gaupe. I

registreringssesongen 2013/2014 ble det ikke registrert yngling av gaupe i dette området. I registreringssesongen 2012/2013 ble det registrert én yngling i nordfylket.
Kjent avgang
Kjent avgang siden 1.6.2013 i region 8 er på 11 gauper, 7 i Finnmark (3 hunner og 4 hanner) og 4 i Troms (én hunn og tre hanner), i tillegg er det kjent avgang på én hunngaupe i Evenes, som inngår i samarbeidsområdet mellom region 7 og 8. Avgang mellom 1.6.2012 og 31.5.2013 i region 8 var på 16 gauper, hvorav ti hanner og seks hunner. Avgang mellom 1.6.2011 og 31.5.2012. var på 19 gauper, Fordelingen var på ni hunner og ti hanner.

Vurdering av kvote for skadefelling
Betinget skadefellingskvote på gaupe var seks dyr i region 8 de to forrige sesongene. Registreringene over registreringssesongene 2011/2012–2013/2014 har vist en nedadgående trend i regionen som helhet, mest markant har denne trenden vært sør i regionen. Sekretariatet mener det nå er riktig å ha en høyere terskel for å innvilge skadefelling på gaupe, spesielt sør i regionen. Sekretariatet tilrår en skadefellingskvote på tre gauper.

Bestandsmål
Bestandsmålet for jerv i region 8 er oppfylt. Det er ikke bestandsmål for ulv i regionen. Rovviltnemnda i region 8 har myndighet til å fastsette kvote for betingede fellingstillatelser på jerv og ulv i regionen for perioden 1. juni 2013 til og med 15. februar 2014. Miljødirektoratet har myndighet til å fatte eventuell kvote om betingede fellingstillatelser i tilfeller der de nasjonale målene i regionen ikke er nådd, dette gjelder for kommende sesong skadefelling av bjørn i region 8. Om det for kommende sesong gjelder skadefelling av gaupe er per dato usikkert. Rovdata mottok brev fra Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) datert 20. mai 2005, her heter det: « *Det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt skal angi antall årlige ynglinger av rovvilt det enkelte år. For jerv og gaupe oppgis også antall årlige ynglinger som et gjennomsnitt av antall ynglinger de foregående tre år. Dette tallet angir måloppnåelsen i den enkelte region. Direktoratet ber om at tall for gjennomsnittlig antall årlige ynglinger av jerv og gaupe i rovviltregionene oppgis som heltall. Der gjennomsnittet for disse tre år ikke er heltall, bes nyttet vanlige avrundingsregler for å angi antall ynglinger samlet for treårsperioden.*»

Vurdering av kvote for betinga skadefelling 2014/2015
Fylkesmennene administrerer skadefellingstillatelsene. Skadefellingstillatelser belastes kvoten for lisensfelling eller kvotejakt etter at nemnda har fattet vedtak om kvote for kvote og lisensfelling.

Det er hjemmel i naturmangfoldloven § 18 til å tillate uttak av vilt for å avverge skade på for eksempel husdyr og tamrein. Det dokumenteres hvert år tap av både sau og rein til jerv og gaupe i regionen som sannsynliggjør store tap av beitedyr til disse rovdyrene.

I følge naturmangfoldloven § 5 skal alle arter og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt slik at de forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengig av. Naturmangfoldlovens § 7 krever at prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget § 8, føre var prinsippet § 9, økosystemtilnærming og samlet belastning § 10, kostnader ved miljøforringelse § 11 og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12.

Kunnskap om rovviltartene, både jerv, gaupe, bjørn og ulv er noe av det beste vi har på artsnivå både når det gjelder bestandssituasjon og økologi. Rovviltforvaltningen har hatt høy prioritet de siste år, og vi har etter hvert også en god forvaltningskunnskap om hvordan rovviltartene reagerer på aktiv forvaltning.

Antall registrerte årlige ynglinger av jerv i region 8 var i 2011, 2012 og 2013 henholdsvis 18, 28 og 11. Per 23.5.2014 er det 13 ynglinger av jerv (7 i Troms og 6 i Finnmark) som i rovbase er dokumentert eller antatt sikker. Dette tallet antas å stige noe etter barmarkskontroller.

Antall registrerte familiegrupper av gaupe er nært bestandsmålet for regionen. Endelige resultater fra siste sesong foreligger ikke nå. Trolig vil registrert gaupebestand ligge under bestandsmålet denne sesongen isolert sett, mens den vil ligge på eller like under bestandsmålet som gjennomsnitt for de siste tre år. På grunn av utviklingen i registrert gaupebestand, spesielt regionalt, men også nasjonalt, må terskelen for skadefellingstillatelser være forholdsvis høy. Beitenæringen, spesielt reindriften har store utfordringer knyttet til gaupe, og historien har vist at vi ofte har akutte skadesituasjoner hvor det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning enn skadefelling. Sekretariatet vil tilrå en skadefellingskvote på tre gauper.

Det er ikke bestandsmål for ulv i regionen. Dersom det oppstår skadesituasjon på grunn av ulv skal det vurderes om denne må felles. Dette vil true artens overlevelse i regionen som er et naturlig utbredelsesområde for ulv og kan redusere sjansen for å opprettholde ønsket genetisk mangfold hos ulv. Siden det ikke er satt mål om ulv i region 8 er dette imidlertid i tråd med gjeldene politikk og en aksept for at det ikke skal være ynglende ulv her.

Kunnskapsgrunnlaget er derfor godt nok til at det kan fattes en beslutning om kvote for betinga skadefelling på jerv, gaupe og ulv i region 8. jf. prinsippet i naturmangfoldloven § 8. Det er ikke nødvendig å legge føre-var-prinsippet (§9) til grunn i denne vurderingen. Kvoten er mindre enn det som normalt settes for kvote- og lisensjakt for jerv og gaupe. Etter at kvotejakt/lisensjakt starter vil dyr som felles på skadefelling belastes denne kvoten. Skadefellingskvotene vurderes ikke å føre til en samlet belasting (§10) som på sikt kan true artenes overlevelse. Siden det ikke er snakk om kostnader ved miljøforringelse i denne saken er det ikke aktuelt å vurderer saken i forhold til § 11. Skadefelling er en strengt regulert aktivitet og det er ikke aktuelt å vurdere alternative miljøforsvarlige teknikker eller driftsmetoder jf. § 12 her.

Konklusjon
Etter en samlet vurdering av bestandssituasjonen for gaupe, jerv og ulv, erfaringer med store tap av beitedyr og etter naturmangfoldlovens prinsipper §§ 8–12 vil sekretariatet tilrå en kvote for betinga skadefelling på jerv, gaupe og ulv for sesongen 2014/2015. Kvoten bør settes til 10 jerver, tre gauper og tre ulver.

11/14 Anmodning om kvote for betinga skadefelling av bjørn 2014

Vedtak:
Rovviltnemnda vedtar enstemmig innstilling til vedtak.

Innstilling til vedtak:
Rovviltnemnda i region 8 anmoder Miljødirektoratet om å fatte skadefellingskvote på seks – 6 – bjørner i region 8 og samarbeidsområdet med Nordland.

Saksfremstilling

Det er Miljødirektoratet som setter kvote for skadefelling av bjørn i region 8. Rovviltnemnda ønsker likevel å gi sin anmodning til direktoratet om kvote for skadefelling av bjørn i regionen på grunnlag av bestandssituasjon og skadebildet i regionen.

Bestandssituasjon
Det blir årlig registrert bjørnebinne med unger i både Troms og Finnmark. Status for 2013 er 2,4 ynglinger av bjørn i region 8 basert på estimater fra det skandinaviske bjørneprosjektet. I 2013 ble det samlet DNA fra 62 bjørn i region 8, i Finnmark: 50, hvorav 23 binner, og i Troms: 12, hvorav 5 binner. I 2012 ble det samlet DNA fra 55 bjørner i region 8, i Finnmark 49, hvorav 26 binner, og i Troms 6, hvorav én binne. I 2011 ble det samlet DNA fra 58 bjørn i region 8, i Finnmark: 46, hvorav 23 binner, og i Troms: 12, hvorav 5 binner. I samarbeidsområdet med Nordland (samarbeidsavtale mellom rovviltnemndene i region 7 og 8, se forvaltningsplan for rovvilt i region 8 vedtatt 10.10.2013 side 90) har det ikke blitt samlet DNA fra bjørn de siste årene.

Kjent avgang
Siden 1.6.2013 har det vært avgang på én bjørn i region 8, dette var en hannbjørn som ble felt ved skadefelling i Sør-Varanger den 9.5.2014. Avgang fra 1.6.2012 til 31.5.2013 var totalt 5 bjørn i region 8. I Troms ble det felt en bjørn på skadefelling i Kåfjord kommune. I Finnmark ble det felt fire hannbjørner hvorav to på skadefelling, en på lisensjakta og en på «særlige tilfelle». De siste årene har det ikke blitt registrert avgang på bjørn i Nordland nord for Saltfjellet.

Sekretariatet viser til at rovviltforliket er tydelig på at man skal ta ut bjørn utenfor binneområdene. Det er viktig å ha en kvote som gir handlingsrom for å ta ut skadevoldende bjørn hele sesongen. Sekretariatet viser til økt antall bjørn registrert i Troms samt til betydelig bjørneaktivitet våren 2014 flere steder i Finnmark. Her er det observert binner både med årsunger og fjorårsunger. Dette er positivt, da bestandsmålet enda ikke er nådd. Samtidig er det å forvente at det vil føre til at flere bjørner kommer til å skape konflikter i forhold til beitedyr i B-områder for bjørn. Sekretariatet anbefaler en kvote på 6 bjørner i 2014.

Nordreisa kommune

Arkivsaknr: 2014/1228-4
Arkiv: 1942/83/5
Saksbehandler: May Halonen
Dato: 18.06.2014

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
38/14	Nordreisa driftsutvalg	30.06.2014

Søknad om deling gnr 1942/83/5

Henvisning til lovverk:
Jordloven §§ 9 og 12
Matrikkellovens § 6
Plan- og bygningsloven §§ 1-8, 19-2, 20-1, 26-1. 27-2, 27-1, 2 og 4, og 28-1.

Vedlegg
1 Kart
2 Kart hele 83-5

Rådmannens innstilling

Nordreisa kommune godkjenner i medhold av jordloven § 9 omdisponering av ca 3,5 dekar tidligere fulldyrka jord til boligformål fra gnr 83, brn 5. Det er ved avgjørelsen lagt vekt på at det i dette tilfellet foreligger bosetningshensyn og samfunnsinteresser av en slik vekt at landbruksinteressene bør vike.

Nordreisa godkjenner i medhold av jordloven § 12 fradeling av totalt ca 6 dekar til boligformål fra gnr 83, brn 5. Etter en total vurdering vektlegges boligformålet og samfunnsinteressen fordi jordbruksarealet ikke har vært i drift på mange år og det er ikke annen landbruksdrift i området.

Deling godkjennes også slik:

- Deling godkjennes jfr matrikkellovens § 6.
- Deling godkjennes jfr plan- og bygningsloven §§ 20-1-m, 26-1, 27-1, 27-2, 27-4 og 28-1
- Dispensasjon fra delings- og byggeforbudet i 100 meters beltet i strandsonen godkjennes jfr plan- og bygningsloven § 1-8
- Dispensasjon fra kommuneplanens arealdel godkjennes jfr plan- og bygningslovens 19-2.

Ved avgjørelsen er det lagt vekt på at fradeling trolig ikke vil komme i konflikt med natur- og kulturmiljø og friluftslivet i området siden tomta allerede er bebygd. Etablering av boligtomter i distriktet er positivt for bosettingen.

Det settes følgende vilkår:

- Det kan ikke gjøres tiltak i strandsonen som er til hinder for allmenn ferdsel.
- Byggetiltak kan ikke igangsettes før byggesøknad er levert, søknaden er behandlet og godkjenning er gitt.
- Hvis det skal gjøres endringer på vann- og avløpsanlegget, må tiltakshaver sjekke om det er søknadspliktig.
- Dersom det under arbeid i marken oppdages gjenstander eller spor etter tidligere menneskelig aktivitet i omsøkte areal, må arbeidet stanses og melding straks sendes Sametinget og Troms fylkeskommune, kulturetaten jf. kulturminnelovens § 8, 2. ledd.
- Ved eventuelt bygging skal det sikres god estetisk utforming i samsvar med tiltakets funksjon og i samspill med omgivelser og stedlig byggeskikk. Det skal ikke brukes farger på tak eller vegg som skiller seg ut fra omgivelsene på en negativ måte.
- Jfr plan- og bygningslovens § 21-9 vil tillatelse til tiltak etter § 20-1 første ledd bokstav m falle bort dersom det ikke er rekvirert oppmålingsforretning etter lov om eigedomsregistrering § 6 innen 3 år etter at tillatelsen ble gitt, eller dersom matrikkelføring vil være i strid med lov om eigedomsregistrering.

Saksopplysninger

Søkere:
Mildrid Pramli, Hamneideveien 87, 9181 Hamneidet
Jenny K. Halvorsen, Hestvikveien 5, 9181 Hamneidet

Eiendommen ligger på Hamneidet, om lag 30 km fra Storslett sentrum. Parsellen som søkes fradelt er på ca 6 daa og består av bolighuset på gnr 83, brn 5 med omliggende uthus. Ca 3,5 daa av dette er tidligere dyrka mark, som i på gårdskart er definert som fulldyrka jord. Deling av omsøkte parsell må derfor godkjennes omdisponert jft jordlovens § 9 og delt jfr jordlovens § 12.

I følge gårdskart fra Skog og landskap har eiendom gnr 83, brn 5 to parseller og et totalareal på 406,7 daa. Av dette er 16,4 daa fulldyrka jord, 7,4 daa skog på middels bonitet, 171,9 daa uproduktiv skog og resten annet areal (mesteparten fjell).

Den tidligere eieren av eiendommen døde i 2013 og hans to søstre har overtatt eiendommen i fellesskap. De ønsker å selge bolighuset på eiendommen til boligformål. Dette fører til at 83/5 blir uten bolighus, men planene videre er at de skal dele eiendommen slik at de da har hver sin parsell, for så å oppheve sameiet. De bor begge like ved på tomter som er utskilt fra denne eiendommen.

Planstatus
Eiendommen er i kommuneplanens arealdel (vedtatt 20.3.14) definert som LNFR, landbruk, natur, frilufts- eller reindriftsområde, og det er nødvendig med dispensasjon fra plan- og bygningsloven § 19-2. Det omsøkte arealet ligger innenfor 100 metersonen til sjø, og det er nødvendig med dispensasjon fra plan- og bygningsloven § 1-8.

I plan og bygningsloven av 27.06.08 § 19-2 heter det: *"at dispensasjon ikke kan gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering. Det kan ikke dispenseres fra saksbehandlingsregler."*

Før det gjøres vedtak skal blant annet fylkeskommunen og statlig myndighet, hvis saksområde

blir direkte berørt, være gitt mulighet til å uttale seg. Ved vurderingen av om det skal gis dispensasjon fra planer skal statlige og regionale rammer og mål tillegges særlig vekt. Kommunen bør heller ikke dispensere fra planer, lovens bestemmelser om planer og forbudet i § 1-8 når en direkte berørt statlig eller regional myndighet har uttalt seg negativt om dispensasjonssøknaden.

I plan og bygningsloven § 1-8. - *Forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag – heter det: I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.*

Høring:

Saken ble sendt til høring den 21.5.14 til Fylkesmannen i Troms, Troms fylkeskommune, Sametinget og reinbeitedistriktet. Det er ikke kommet inn uttalelser i saken.

Vurdering

Vurderinger i forhold til jordloven og landbruk:
I jordlovens § 1 står det: *Arealressursane bør disponerast på ein måte som gir ein tenleg, variert bruksstruktur ut frå samfunnsutviklinga i området og med hovudvekt på omsynet til busetjing, arbeid og driftsmessig gode løysingar. Ein samfunnsgagnleg bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut frå framtidige generasjonar sine behov. Forvaltinga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.*

I jordlovens § 9 står det: *Dyrka jord må ikkje brukast til føremål som ikkje tek sikte på jordbruksproduksjon. Dyrkbar jord må ikkje disponerast slik at ho ikkje vert eigna til jordbruksproduksjon i framtida. Departementet kan i særlege høve gi dispensasjon dersom det etter ei samla vurdering av tilhøva finn at jordbruksinteressene bør vika. Ved avgjerd skal det mellom anna takast omsyn til godkjende planar etter plan- og bygningslova, drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området, kulturlandskapet og det samfunnsgagnet ei omdisponering vil gi. Det skal òg takast omsyn til om arealet kan førast attende til jordbruksproduksjon.*

I jordlovens § 12 står det: *Deling av eigedom som er nytta eller kan nyttast til jordbruk eller skogbruk må godkjennast av departementet. Det same gjeld forpakting, tomtefeste og liknande leige eller bruksrett til del av eigedom når retten er stifta for lengre tid enn 10 år eller ikkje kan seiast opp av eigaren (utleigaren). Med eigedom meiner ein òg rettar som ligg til eigedomen og partar i sameige. Skal dyrka jord takast i bruk til andre formål enn jordbruksproduksjon, eller skal dyrkbar jord takast i bruk slik at ho ikkje vert eigna til jordbruksproduksjon i framtida, kan samtykke til deling ikkje givast utan at det er gitt samtykke til omdisponering etter § 9.*

Ved avgjerd av om samtykke til deling skal givast, skal det leggjast vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket. I vurderinga inngår mellom anna omsynet til vern av arealressursane, om delinga fører til ei driftsmessig god løysing, og om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Det kan leggjast vekt på andre omsyn dersom dei fell inn under formålet i jordlova.
Sjølv om det etter tredje ledd ikkje ligg til rette for å gi samtykke til deling, kan samtykke givast dersom deling vil vareta omsynet til busetjinga i området.

For dyrka og dyrkbar mark er det nødvendig med tillatelse til omdisponering i forhold til § 9 for at man kan godkjenne deling i forhold til § 12.

Gnr 83/5 har ikke vært i selvstendig drift siden på 70-80 tallet. Dyrka marka har vært høstet av andre bruk, men det er også noen år siden. Det kan man se på flyfoto. Det søkes deling av ca 6 daa tomt med påstående bolighus, fjøs og uthus fra gnr 83, brn 5. Den omsøkte parsellen strekker seg fra den kommunale Hestvikveien ned til sjøen og arealet består av omtrent 3 daa tun og strand, og resten tidligere fulldyrka jord som ikke er høstet på noen år.

Iflg jordlovens § 9 er det forbudt og omdisponere dyrka og dyrkbar jord til annet formål. Forutsetningen er likevel at arealet alene eller sammen med annet jordbruksareal på eiendommen, kan gi grunnlag for jordbruksproduksjon. Det må objektivt sett ligge til rette for jordbruksproduksjon. Produksjonen må samtidig være av et visst omfang, enten for salg eller for eget bruk. Områdets karakter vil spille en viss rolle. Det er relevant å trekke inn i vurderingen om eiendommen ligger i et typisk jordbruksområde.

Eiendommen 83/5 har ifølge gårdskart totalt kun 16,4 daa fulldyrka jord. Det er for lite til selvstendig og økonomisk drift. Jorda har i ikke blitt høstet de seks siste årene, og vi vet ikke når tid sist det ble høstet der. Det er ingen aktive bruk i området. Det har vært to sauebruk i Bakkeby, ca en mil unna. Det ene er lagt ned i år og det andre skal legges ned. Det nærmeste bruket er da et sauebruk på Langslett, ca 15 km unna. Formålet med delingen er boligformål, og selgerne har en konkret kjøper. Den omsøkte parsellen er beregnet til ca 6 daa, som er 1 daa mer enn maksimum størrelsen jfr arealplanen. Men forholdene ligger slik til rette at størrelsen blir slik for at bygninger og adgang til strand skal bli med på en parsell. Det at boligen igjen blir tatt i bruk og det blir fast bosetting der, er samfunnsnyttig og positivt for bosettingen i området. Dette samfunnshensynet er i denne saken viktigere å ivareta, en bevaring av tidligere dyrka mark i et område hvor det ikke lenger er aktive bruk i drift.

Deling av dyrkamark til annet formål skal også vurderes i forhold til jordlovens § 12. Formålet med delingsbestemmelsen er å sikre og samle ressursene som grunnlag for landbruksdrift for nåværende og fremtidige eiere. Arealressursene skal disponeres på en måte som gir en tjenlig, variert bruksstruktur ut fra samfunnsutviklingen i området og med hovedvekt på hensynet til bosetting, arbeid og driftsmessig gode løsninger.

Det er fullt mulig å bo på Hamneidet og ha jobb enten på Storslett, eller i Skjervøy tettsted. Til Storslett er det 30 km, og til Skjervøy sentrum ca 20 km. Siden all landbruksdrift i området er opphørt, ser vi ikke at en boligtomt akkurat her har noen store ulemper og i følge jordloven skal man vektlegge boligformål hvis delingen ellers ikke får negative konsekvenser.

Oppsummert har vi ikke negative punkt med fradelingen av en boligtomt på 6 daa siden:

- jordbruksarealet ikke har vært i drift på mange år
- det er ikke annen landbruksdrift i området
- formålet er fast bosetting

Vurdering i forhold til plan- og bygningsloven:
I flg. plan- og bygningslovens § 26-1, 27-1, 2 og 4, samt 28-1 skal ikke ny grunneiendom opprettes som kommer i strid med denne loven, hvor det ikke er forsvarlig adgang til trygg og tilstrekkelig drikkevann, slokkevann og mulighet for bortføring av avløpsvann. Det må være mulighet for lovlig og sikker adkomst, samt sikkerhet for farer og ulemper som følge av natur eller miljøforhold.

§ 27-1 og 2 - vann og avløp:
Delingen gjelder en bebygd boligtomt som har privat vannforsyning og avløpsanlegg. Det er ikke nødvendig med nærmere vurderinger i denne sammenhengen.

§ 27-4 – adkomst/avkjørsel:
Den omsøkte parsellen har etablert avkjørsel fra kommunal vei innenfor egne planlagte grenser.

§ 28-1 – natur- og miljøforhold:
Kulturminner og kulturlandskap
I følge økonomisk kartverk og Askeladden er det ikke registrerte kulturminner på eiendommen. Det er et registrert kulturminne på naboeiendommen gnr 83/10, om lag 120 m fra omsøkte parsell. Delingen skal ikke medføre markinngrep, kun deling med av eksisterende bebyggelse. Hvis det gjøres bygningsmessige endringer på bebyggelsen, bør det gjøres på en tradisjonell måte og tilpasses den eksisterende byggestilen med tanke på farge, vinkler, utforming og høyde.

Friluftsinteressene
Den omsøkte parsellen går fra den kommunale veien og helt ned til sjøen og hele parsellen er innenfor 100 fra sjøen. Denne delen av gnr 83/5 ligger innerst i en bred bukt og sjøbunnen her er langgrunn. Vi er usikker på hvor attraktivt området er for allmennhetens ferdsel. Det vil bli satt vilkår om strandområdet av den omsøkte parsellen ikke gjerdes inn slik at den frie ferdselen avgrenses.

Reindrift
Reindriftsinteressene vil ikke bli berørt av denne fradelingen siden den omsøkte parsellen allerede er bebygd.

Risikovurdering
I følge NVE sitt skredkart er det er ikke snøskred i området.
Eiendommen heter Utleir og i følge NGU sitt løsmassekart består hele området her av marin strandavsetning. Det betyr at det i området kan være marin leire og kvikkleire som innebærer ustabile grunnforhold. Den omsøkte delingen innebærer deling av eksisterende bebyggelse og dermed ikke markinngrep.

Vurderinger i forhold til naturmangfoldloven:
Alle tiltak som berører natur må vurderes etter prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 som tok til å gjelde fra 1.7.2009. I naturmangfoldlovens § 1 heter det: *Lovens formål er at naturen og dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.*

I lovens § 4 om forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer heter det:
Målet er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosesser som kjennetegner den enkelte naturtype. Målet er også at økosystemets funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt de anses rimelige.

I lovens § 7 som omhandler prinsipper i offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12 framgår det følgende: *Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.*

Dette vil si at når natur er berørt skal formålet og forvaltningsmålet i denne loven vurderes. Reglene for bærekraftig bruk og vern av naturen skal være førende. Prinsippene i §§ 8 – 12 skal vurderes vedrørende naturmangfold, dvs biologisk mangfold, landskap og geologi, og vurderingene skal framgå i framstillingen av saken.

Området er søkt opp i Miljødirektoratet sin Naturbase som er en offisiell oversikt over verneområde, statlig sikra friluftslivsområder og kartlagte områder med utvalgte naturtyper og økologiske funksjonsområde for prioriterte arter.

Område er registrert som rasteområde for grågås. Arten er ikke benevnt som prioritert eller truet art.

Vi anser kunnskapsgrunnlaget om de berørte økosystemene, jamfør NML § 8, for å være godt. Den samlete belastningen, jamfør NML § 10, på de berørte økosystemene er vurdert til å være liten. Kommunen har i sin vurdering av saken vektlagt at delingssøknaden går ut på tomt til den eksisterende bebyggelsen på eiendommen og vi kan ikke se av deling av omsøkte parsell kommer i konflikt med trua eller sårbare arter og naturtyper. NML §§ 9, 11 og 12 vurderes til ikke å være relevante for saken.

Dispensasjon:
Den omsøkte tomta ligger i LNFR-området og deling av omsøkte tomt til boligformål medfører dispensasjon fra kommuneplanens arealdel jfr plan- og bygningslovens § 19-2. Hele parsellen ligger innenfor 100 metersonen til sjøen delingen medfører også dispensasjon fra plan- og bygningslovens § 1-8.

Søknaden gjelder deling av eksisterende bebyggelse og den omsøkte tomta skal selges til boligformål. Vi kan ikke se at forholdene endres ut i fra slik bruken har vært i alle år, siden det nå ikke er landbruk igjen i området. Den allmenne frie ferdselen i strandsonen ikke må hindres.

Ved en dispensasjon fra kommuneplanen arealdel må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering.

Etter en samlet vurdering kan vi ikke se at ulempene med en dispensasjon fra kommuneplanens arealdel er større enn fordelene, fordi bygningen allerede står der og formålet er fast bosetting. Ny fast bosetting i distriktene er positivt og samfunnsnyttig.

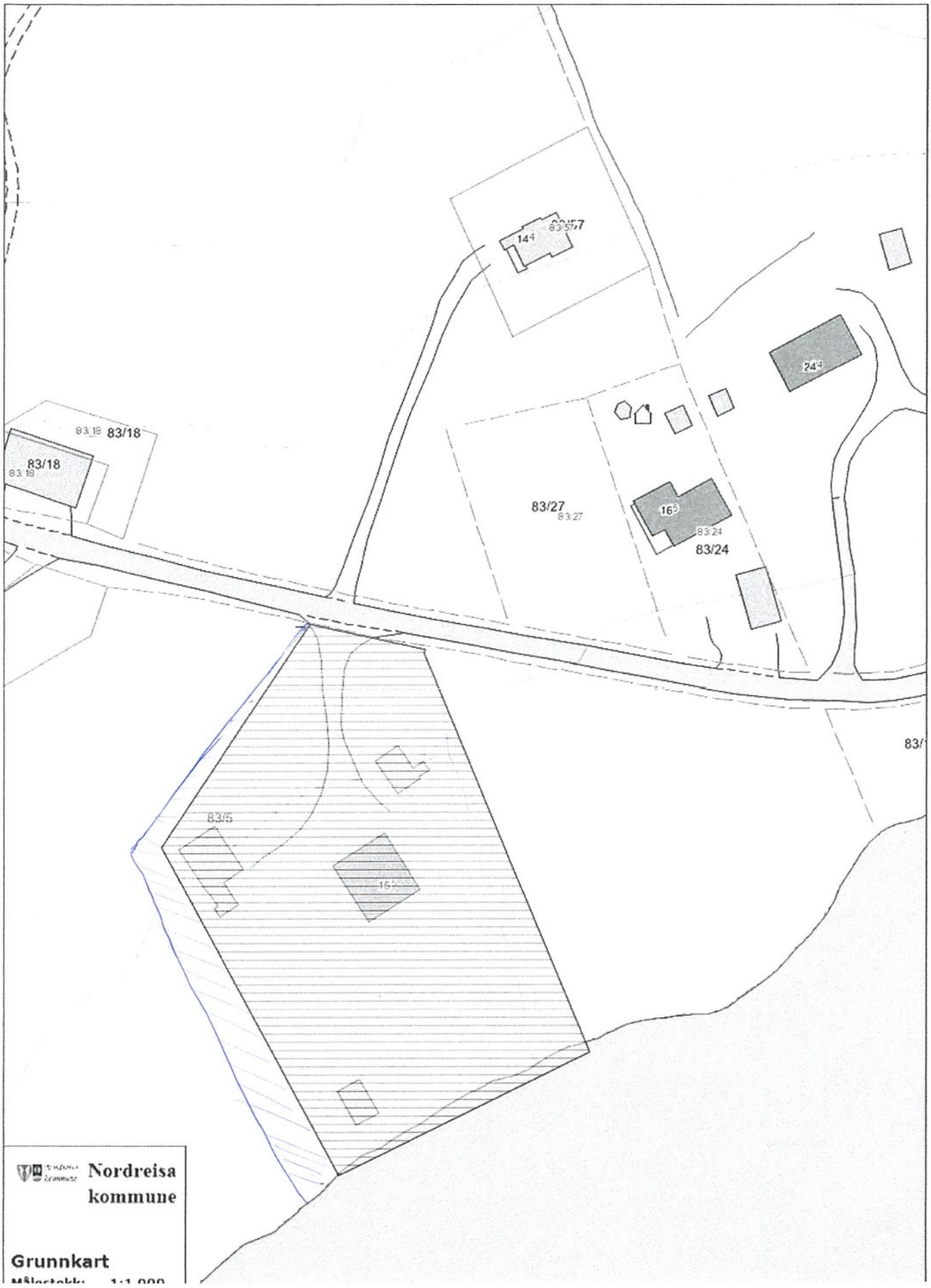
144
83/57
244
83/18
83/18
83/18
83/27
83/27
165
83/24
83/24
83/5
165
Nordreisa kommune
Grunnkart

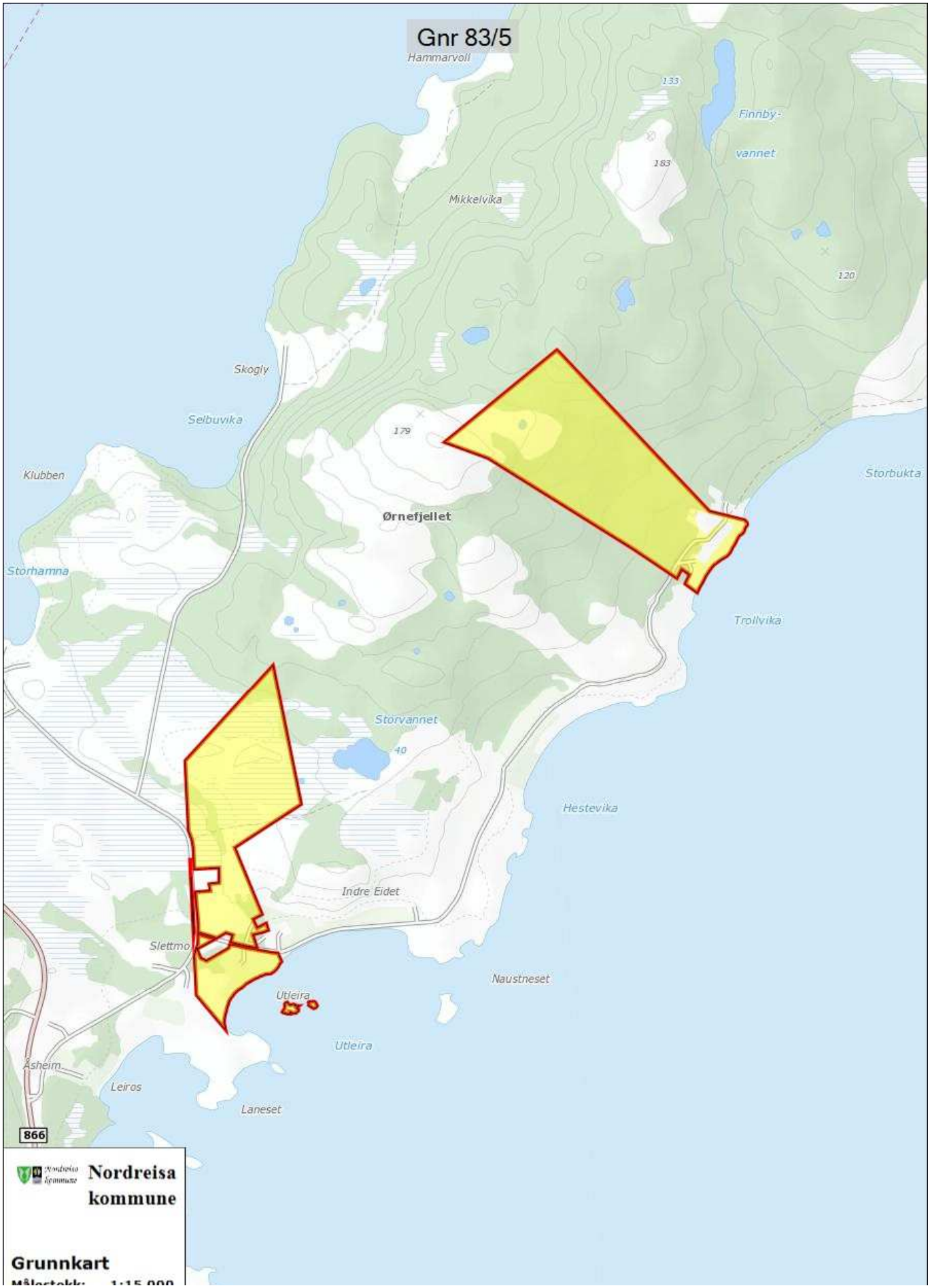
Gnr 83/5
Hammarvoll
133
Finnby-
vannet
183
Mikkelvika
120
Skogly
Selbuvika
179
Klubben
Storbukta
Ørnefjellet
Storhamna
Trollvika
Storvannet
40
Hestevika
Indre Eidet
Slettmo
Naustneset
Utleira
Utleira
Åsheim
Leiros
Laneset
866
Nordreisa kommune
Grunnkart

Nordreisa kommune

Arkivsaknr: 2014/1751-4
Arkiv: V00
Saksbehandler: Kyrre Pedersen
Dato: 20.06.2014

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
39/14	Nordreisa driftsutvalg	30.06.2014

Høringsinnspill. Regional plan for landbruk i Troms 2014 -2025

Henvisning til lovverk:

Vedlegg
1 Høring og offentlig ettersyn av regional plan for landbruk i Troms 2014-2025
2 Vedlegg 1: Status og utviklingstrekk
3 Vedlegg 2: Forvaltning- og utviklingsaktører
4 Vedlegg 3: Økonomiske virkemidler til næringsutvikøing
5 Vedlegg 4: Statistikk
6 Vedlegg 5: Erstatningers og forsikringsordninger

Rådmannens innstilling

Nordreisa kommune ønsker å gi følgende innspill til Regionalplan for landbruk i Troms 2014 – 2025:

Nordreisa kommune konkluderer med at innholdet i planutkastet er som langt vi kan se det, svært godt tilpasset tromslandbruket. Utkastet gir en god beskrivelse av situasjonen og gir et godt utgangspunkt for videre handlingsplaner og strategier. Nordreisa kommune har ikke noen spesielle bemerkninger utover dette.

Saksopplysninger

Fylkesrådet har i møte 06.05.14 vedtatt at planutkast for regional plan for landbruk i Troms sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i minimum seks uker og fram til 15.08.14 jfr. pbl §§ 8-3 og 5-2. Fylkesrådet ber med dette om uttalelse på innholdet i regional plan. Fylkestinget vil vedta endelig plan høsten 2014.

Forslag til planutkast med vedlegg er vedlagt. Den ligger også til offentlig ettersyn i resepsjonen på fylkesbygget i Tromsø. Utkastet finnes elektronisk på fylkeskommunens hjemmeside: www.tromsfylke.no

Dette innspillet er sett i sammenheng med dokumentet Næringspolitisk strategi Nordreisa kommune 2014-2024 og gjeldende arealplan.

Nordreisa kommune har i løpet av de siste to årene revidert planverket for kommunen. Dette medfører at innspillet har politisk forankring.

Fra kommuneplanens samfunnsdel 2012-2015 står det blant annet:

Landbruket er en viktig næring i kommunen som leverer mange ulike produkter. Jordbruket har lang tradisjon i Nordreisa og er en av kommunens viktigste næringer, selv om det har vært store endringer i strukturen, antall gårdsbruk og antall sysselsatte de siste 15 årene. Nordreisa er den største jordbruks-kommunen i Nord-Troms, og om lag 4 % av kommunens arbeidsstokk er sysselsatt direkte i næringen. I 2011 ble 308 jordbruks-eiendommer høstet av 66 aktive bruk.

Jordbruket står overfor mange utfordringer. Bruksutbygging og generasjonsskifte hindres av dårlig lønnsomhet og liten mulighet for ferie og fritid. Inntektsmuligheter er sammen med økt verdiskaping og kontinuerlig utvikling en forutsetning for et livskraftig jordbruk. Det er også avgjørende for konkurransedyktighet, rekruttering og nye investeringer. I tillegg er avløserordninger viktig for at bondeyrket skal være attraktivt også i fremtiden gjennom å sikre mer fritid og avløsning ved sykdom. En satsing på dette vil gi oss aktive og robuste bruk som er lønnsomme og har gode betingelser sosialt.

Matproduksjonen i jordbruket og jordvern vil være viktig for at næringen skal kunne opprettholdes. Per 2012 er det i Nordreisa 13 962 dekar dyrket mark.
Mye av livsgrunnlaget for produksjonen på gårdene er basert på leiejord. Om lag 90 % av grovfôrprodusentene har leieareal, og cirka 50 % av disse har mer enn 50 % leiejord.

Nordreisa er blant de kommunene i fylket og landet som har hatt størst problemer med tap av sau og spesielt lam til rovdyr. Gjennom-snittstapet var størst på begynnelsen av 2000-tallet, men har gått litt ned de siste årene. Det har likevel vært en nedgang på 59 % i antall sauebruk de siste 10 årene. Mange av brukene er lagt ned på grunn av rovdyrsituasjonen.
Arktisk jordbruk produserer råvarer med unike kvaliteter for landbruks- og matproduksjon, og tilrettelegging for videreutvikling, produksjon og foredling av jordbruksprodukter er viktig. Kommunen ønsker å ha fokus på lokal-produsert mat og økologisk produksjon. Per 2012 har Nordreisa 6,1 % økologiske arealer. Det nasjonale målet er at 15 % av produksjonen skal være økologisk i 2015.

Det bør også stimuleres til produksjon av andre varer og tjenester innen kombinasjonen reiseliv, landbruk, kultur og miljø. Jordbruket skaper mange arbeidsplasser i og rundt driften og har stor betydning for opprettholdelsen av levende bygder og bosetting. Alt dette er i tråd med kommunens satsing som nasjonalparkkommune og Storslett som nasjonalparklandsby og vil bidra til positiv omdømmebygging.

Jordbruket er viktig for et velpleid kultur-landskap. Å stimulere til opprettholdelse av kulturlandskapet gjennom aktiv bruk er derfor svært viktig.
Jordbruket er gjennom sine verdier en viktig medspiller for styrket helse og velferd. Dette gir tilfredse brukere og nye muligheter for tjenesteproduksjon på landbrukseiendommer. Satsing på for eksempel «Inn-på-tunet»-tiltak vil være et naturlig virkemiddel.

Gjennom jordbrukets arealer og utmark skapes det frilufts- og rekreasjonsområder som er viktig å ivareta. Disse arealene er særlig viktig for barns lek, trivsel, opplevelse av natur og kulturarv og rekruttering til friluftsliv.

Vurdering

Oversendte regionalplan utkast for landbruk er utarbeidet i nært samarbeid med Troms kommunene, næringen og dens organisasjoner, Fylkesmannen i Troms og Troms Fylkeskommune, samt andre. Planutkastet bærer derfor preg av å være svært godt tilpasset tromslandbruket.

Utkastet er så langt vi ser det, et godt dokument som beskriver næringen og dens utfordringer på en god måte. Den inneholder de momenter som Troms landbruket står overfor. Dette gjelder både på det regionale og som et verktøy overfor statlig overgripende nivåer.
Siden beitenæringen er særdeles viktig for Troms, vil vi spesielt trekke frem kapittel 4.7 Rovvilt som en god beskrivelse av situasjonen og et godt utgangspunkt for videre handlingsplaner og strategier.

Utkast 04.04.14

NORDREISA KOMMUNE
Kopi: Berg F.
20 MAI 2014
SAKSNR.
LØPENR.
DOK.NR.
ARK.KODE

Arktisk landbruk
– ei næring med mange muligheter

Regional plan for landbruk i Troms
2014-2025

Innhold

Forord 4
Sammendrag 5
1 Innledning 6
2 Rammevilkår og handlingsrom 8
2.1 Regelverk, planer og strategier 8
2.2 Andre rammefaktorer 9
2.3 Økonomisk situasjon 12
3 Kort om Tromslandbruket 17
4 Temaområder 19
Overordnede mål, strategier og tiltak 19
4.1 Produksjon av mat 19
4.1.1 Tradisjonell matproduksjon 19
4.1.2 Økologisk produksjon av mat 31
4.1.3 Lokal mat og matspesialiteter 34
4.2 Skogbruk og klimatiltak i skogen 35
4.2.1 Hogst 35
4.2.2 Ressursoppbygging – skogkultur 36
4.2.3 Karbonbinding 36
4.2.4 Mer bruk av tre og treprodukter 36
4.2.5 Kompetanse og veiledning 37
4.3 Bygdenæringer 40
4.3.1 Inn på tunet 40
4.3.2 Grønt reiseliv 41
4.3.3 Bygdeservice 43
4.4 Eiendoms-, areal- og boligpolitikk 44
4.4.1 Eiendomsstruktur og jordleie 44
4.4.2 Jordvern 45
4.4.3 Eiendoms- og boligpolitikk 46
4.5 Rekruttering 48
4.5.1 Generasjonsskifte/eierskifte 48
4.5.2 Omdømme 49
4.6 Kompetanse 50
4.6.1 Naturbruksutdanning i videregående skole 50
4.6.2 Agronomutdanning for voksne 51
4.6.3 Etter- og videreutdanning 51
4.7 Rovvilt 53

4.8 Viltforvaltning/viltskade 56
4.8.1 Elg 56
4.8.2 Gås 57
4.9 Landskapsressurser og produksjon av fellesgoder 57
4.9.1 Kulturlandskap og kulturminner 57
4.9.2 Bruk av utmarka til friluftsformål og folkehelse 59
4.10 Samfunnssikkerhet og beredskap i landbruket 61
4.10.1 Matsikkerhet 61
4.10.2 Mattrygghet 61
4.10.3 Helse, miljø og sikkerhet på gården 62
4.10.4 Dyrevelferd 62
4.10.5 Beredskap 63
5 Organisering og opplegg for medvirkning 64

Faktaboks 1 7
Faktaboks 2 10
Faktaboks 3 12
Faktaboks 4 24
Faktaboks 5 51

Vedlegg:
1. Status for Tromslandbruket
2. Aktører i Tromslandbruket
3. Virkemidler i Tromslandbruket
4. Statistikk
5. Erstatnings- og forsikringsordninger i planteproduksjonen i Troms
6. Handlingsprogram 2014-2018 for Regional plan for landbruk i Troms

Forord

Sammendrag

1 Innledning

Landbruket i Troms har mange oppgaver. Det skal først og fremst bidra til produksjon av ren og trygg mat, tilpasset forbrukernes etterspørsel. Landbruket er viktig for sysselsetting og bosetting i hele fylket. Et livskraftig landbruk er avgjørende for å holde kulturlandskapet ved like og som produsent av miljø- og kulturverdier og andre fellesgoder. Landbruket spiller også en viktig rolle i klimautfordringene gjennom skogens store evne til å binde CO_2 og som leverandør av virke til mange formål og ren energi.

Troms er en del av arktis. Arktisk råd har definert arktis som havområdene fra Trøndelagskysten og landområdene i hele Nord-Norge. Arktisk landbruk omfatter alt landbruk i Nord-Norge, og er en næring med mange muligheter!

Klima, topografi, geologi og lysforhold bidrar til å gi råvarer fra det arktiske landbruket karakter og særpreg. Dette gir kvalitetsfortrinn med mulighet for ekstra verdiskaping under begrepet «arktisk kvalitet» (faktaboks 1). Nordnorsk landbruksråd (faktaboks 3) har arbeidet med å gi konkret innhold til begrepet. En viktig milepæl for dette arbeidet ble nådd da begrepet arktisk landbruk ble brukt som betegnelse på det nordnorske landbruket i nordområdemeldingen (2011) og landbruksmeldingen (2011). Landbruksmeldingen uttrykker vilje til satsing på det arktiske landbruket blant annet gjennom regionale virkemidler. Dette har lagt grunnlaget for ei utvida satsing.

Det er potensiale for økt verdiskaping fra det arktiske landbruket. Sterke trender skaper betalingsvilje for produkter som skiller seg ut på smak, sunnhet, produksjonsmetode eller historie. Etter en generasjon med pris- og effektivitetspress har markedet endret reglene. Satsing under paraplyen «arktisk kvalitet» kan gi en større samla verdiskaping i landbruket, den vil understøtte reiselivsnæringen og kunne bidra til et mer offensivt og attraktivt bilde av næringen.

Det er langt fra visjoner til produkter som gir penger i kassa. Grunnlaget må være systematisk å identifisere, utvikle og bygge ut komparative fortrinn. Dette er nordnorsk landbruk i gang med gjennom sin satsing i *Utviklingsprogrammet for arktisk landbruk.* Programmet er utarbeidet av Nordnorsk landbruksråd og har som hovedmål å forsterke og utvide produksjons- og inntektsmulighetene for landbruket i landsdelen.

Det å drive landbruk i arktiske strøk langt mot nord byr på både utfordringer og muligheter. Produksjon av råvarer av unik kvalitet utgjør et potensial, ikke bare for landbruks- og matproduksjon, men også for utvikling av andre varer og tjenester innenfor for eksempel mat- og reiselivsområdet. Det er nå viktig med regional merkevarebygging, der det legges vekt på de unike arktiske kvaliteter som ligger i produksjon av mat i rent i et kaldt klima.

Formålet med planen
I følge plan- og bygningslovens § 8-1 skal regional planmyndighet utarbeide regionale planer for de spørsmål som er fastsatt i regional planstrategi. Fylkestinget vedtok i sak 62/12 oppstart av arbeidet med regional plan for landbruk i Troms.

Regional plan for landbruk i Troms skal være et styringsverktøy som er retningsgivende for utviklingstiltak, prosjekter og virkemiddelbruk på regionalt og kommunalt nivå. Næringen står overfor mange utfordringer, og planen skal systematisere og skissere løsninger gjennom tiltak som kommer til uttrykk i handlingsprogram. Videre skal planen være grunnlag for

utforming av regionale strategidokumenter. Regional plan for landbruk har en varighet på 12 år fra 2014 – 2025.

Planen skal bidra til å:
- sette landbruket på den regionalpolitiske dagsordenen
- avklare og prioritere tiltak som skal gjennomføres for å styrke landbruket
- skape begeistring for og i landbruket
- legge til rette for en regionalt tilpasset landbrukspolitikk
- styrke de fortrinn som arktisk landbruk har

Mål for landbruket i Troms er

Matproduksjon
Øke dagens produksjonsvolum minst i tråd med nasjonale målsetninger og videreutvikle matfylket Troms

Skogbruk og klima
Bedre utnyttelse av skogressursene og økt satsing på klimatiltak

Bygdenæringer
Videreutvikle landbruket som produsent av velferdstjenester og andre bygdenæringer

Handlingsprogram
Til planen er det utarbeidet et fireårig handlingsprogram (2014-2017) for gjennomføring av planen. Handlingsprogrammet definerer tiltak, anslår ressursbehov og utpeker ansvarlig organ og samarbeidspartnere for gjennomføring av strategier og tiltak. Handlingsprogrammet vedtas av regional planmyndighet og rulleres årlig.

Faktaboks 1
Arktisk kvalitet
Nordnorsk matproduksjon foregår under vekstbetingelser med lange, lyse dager og lave sommertemperaturer. De lave temperaturene kombinert med mye lys, fører til at planter fra nord ofte utmerker seg med god søtsmak sammenlignet med planter dyrket lenger sør. Både gulrøtter og kålrot fra nord smaker søtere og mindre bittert enn tilsvarende grønnsaker dyrket lenger sør. Lav temperatur og mye lys setter også i gang stressreaksjoner hos plantene som gjør at de produserer stoffer som virker som helsebringende antioksidanter.

I nordlige områder og til fjells utvikles beiteplanter langsomt og kvaliteten bevares over lengre tid i beitesesongen. Slike forhold gir god tilvekst hos beitedyr og kan være med på å prege kvaliteten på kjøttproduktene.

2 Rammevilkår og handlingsrom

Utviklingen i landbruket er i stor grad styrt av regelverk, planer og strategier på flere nivå. For å finne handlingsrommet i arbeid med å utvikle landbruket i Troms, er det viktig å ha oversikt over dette samt andre forhold som setter rammer for Tromslandbruket.

2.1 Regelverk, planer og strategier

Internasjonalt

Internasjonale avtaler for handel over landegrenser har betydning for utvikling av norsk landbrukspolitikk. I januar 2014 ble det enighet om ny WTO-avtale for handel over landegrensene. I følge avtalen skal det forhandles frem nytt regelverk for landbrukssubsidier i løpet av 4 år. De nye reglene kan gi utfordringer i form av tollreduksjoner og endring av importkvotene for sentrale landbruksprodukter. Den nye avtalen kan ha betydning for utforming av støtteordninger og markedsordninger i landbruket. Også tidligere WTO-avtaler har gitt utfordringer for landbrukssektoren gjennom bestemmelser knyttet til omfang og utforming av landbruksstøtte og tollbeskyttelse for enkelte produkter.

Nasjonalt

For å fremme en bærekraftig utvikling har plan- og bygningsloven av 2008 fått nye bestemmelser om at Kongen hvert fjerde år skal utarbeide et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Forventningene peker på oppgaver og interesser som regjeringen mener det er viktig at fylkeskommunene og kommunene fokuserer på i planleggingen i inneværende periode for å bidra til gjennomføring av gjeldende nasjonal politikk. Knyttet til landbruk heter det at Regjeringen forventer at:

- *planleggingen bidrar til å opprettholde og videreutvikle landbruket og landbruksbasert foredlingsvirksomhet.*
- *fylkeskommunene og kommunene gjennom planleggingen bidrar til å opprettholde et bærekraftig skogbruk over hele landet.*

I desember 2011 la Regjeringen fram stortingsmeldingen *Velkommen til bords (*Meld. St. 9 2011/2012), om landbruks- og matpolitikken framover. Den presenterer fire overordnede mål for den norske landbruks- og matpolitikken - matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskapning og bærekraftig landbruk.

Sentrale føringer ellers fremgår av:

- årlige proposisjonene for budsjett og jordbruksoppgjør
- Meld. St. 21 (2011-2012) Norsk klimapolitikk
- Meld. St. 39 (2008-2009) Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen
- Klimakur 2020. Tiltak og virkemidler for økt opptak av klimagasser fra skogbruk. TA 2596 (2010). Klima og forurensingsdirektoratet.
- Strategi for likestilling i landbrukssektoren (2007)
- Handlingsplanen Økonomisk, agronomisk – økologisk! (2009)
- Nasjonal strategi for Inn på tunet (2012) og Handlingsplan for inn på tunet 2013-17
- Nasjonal strategi for reiselivsnæringen Destinasjon Norge (2012)

Regionalt

Regional planstrategi for Troms 2012-2015 gir en oversikt over hvilke planer og strategier som skal utarbeides i inneværende periode. Regionale planer som skal utarbeides i tråd med prosesskrav etter plan- og bygningsloven og som har innvirkning på landbruket:

- regional plan for Troms (revidert fylkesplan)

- regional transportplan
- regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk (2014-2025)
- regional plan for reindrift

I tillegg skal fylkeskommunen utarbeide planer/strategier /meldinger uten prosesskrav etter plan- og bygningsloven. Disse vil bli utarbeidet gjennom bred medvirkning, hvor sentrale aktører blir involvert og hvor planarbeidet vil bli ledet av Troms fylkeskommune. Aktuelle tema i forhold til landbruk er internasjonal virksomhet, næringsutvikling, tjenesteproduserende næringer, kulturnæringer, videregående opplæring og FoU.

Fra 2014 skal det basert på fylkesplanen, utarbeides et handlingsprogram med strategier som rulleres årlig. Tiltak vil inngå i de årlige strategiplanene som de ulike aktørene vedtar.

Kystskogmeldinga (2008) som er vedtatt av fylkene langs kysten, gir strategier og tiltak for skogbruk og skogen sin rolle i klimasammenheng for de aktuelle fylkene.

I fylket er det en rekke planer/programmer/strategier som landbruksplanen bygger på og som ved senere rulleringer, vil måtte forankres i regional plan for landbruk. Disse er:
- Økologisk handlingsplan for Troms 2008-2012
- Strategiplan for hagebær i Nord-Norge 2013
- Matstrategi Troms 2013-2016
- Regionalt bygdeutviklingsprogram 2013-2016 med:
    - regionalt næringsprogram
    - regionalt miljøprogram
    - regionalt skog- og klimaprogram

Lokalt
Kommuneplanlegging og bruk av plan- og bygningsloven er av de viktigste virkemidlene kommunene har til en samordnet politikkutforming og tilrettelegging for landbruksbasert næringsutvikling.

2.2 Andre rammefaktorer

Ressursgrunnlaget

Jordressursene

Jordbruket i Troms preges av små enheter. Den dyrka jorda ligger i smale striper langs sjøen. I de store dalførene Målselvdalen, Bardudalen og Reisadalen finner vi store elveavsetninger som gir godt grunnlag for landbruk. I disse områdene er eiendommene større enn langs kysten og i fjordstrøkene.

Landarealet i Troms fylke er på 24 869 km². Jordbruksarealet er på 239 261 daa og utgjør 1 %. Det gjør Troms til det fylket i landet med nest minst dyrka mark i prosent av fylkets totalareal. På landsbasis er ca. 3 % av det totale arealet dyrka mark. Av det totale jordbruksarealet er 83 % klassifisert som fulldyrka.

Skogressursene

Troms er et frodig fylke med gode vekstforhold for skog og skogen dekker ca. 1/3 av landarealet. Av et totalt skogareal på 8,08 mill. daa, utgjør lauvskogen over 90 %. Produktivt skogareal er på 4,15 mill. daa (Landskogtakseringa 2011). Omlag 2,5 mill. daa er økonomisk drivbart.

Beiteressursene i utmarka
Utmarksbeite er en viktig del av ressursgrunnlaget for jordbruket og reindrifta i Troms. I 2011 gikk 112 000 sau, 6 300 storfe, 12 000 geit og 325 hester på utmarksbeite i Troms i minst 5 uker (SLF). I 2010 hadde norsk reindrift ca. 56 000 voksne rein på sommerbeite i Troms. I tillegg til dette utnytter svensk reindrift sommerbeitet i de indre delene av fylket med om lag 41 000 voksne dyr.

Skog og landskap publiserte i 2012 en undersøkelse av utmarksbeitene i Troms (se faktaboks 2). Undersøkelsen viser at i 2011 ble 20 % av det praktisk nyttbare beitet i Troms utnytta av husdyr. Tar vi også med de ca 97 000 voksne tamrein som er i fylket, er tallet 55 %.

Faktaboks 2
Landets beste utmarksbeiter
Landskapet i Troms med daler og høye fjell bidrar til gode utmarksbeiter hele sesongen. Dyra flytter seg gradvis oppover i høyden etter hvert som det grønnes og får dermed nytt gress med den beste kvaliteten hele beitesesongen.

Skog og landskap publiserte i 2012 en undersøkelse av utmarksbeitene i Troms. Den viser at det er prosentvis betydelig mye mer beiteareal av svært god kvalitet i Troms (25 %) enn i noen andre fylker (se figur). Av undersøkelsen fremgår det at 85 % av landarealet i Troms kan regnes som tilgjengelig utmarksbeiteareal. Dette kan klassifiseres som mindre godt, godt og svært godt beite. *Nyttbart beiteareal* (klassene *godt* og *svært godt beite*) utgjør ca. 65 % av tilgjengelig utmarksbeiteareal.

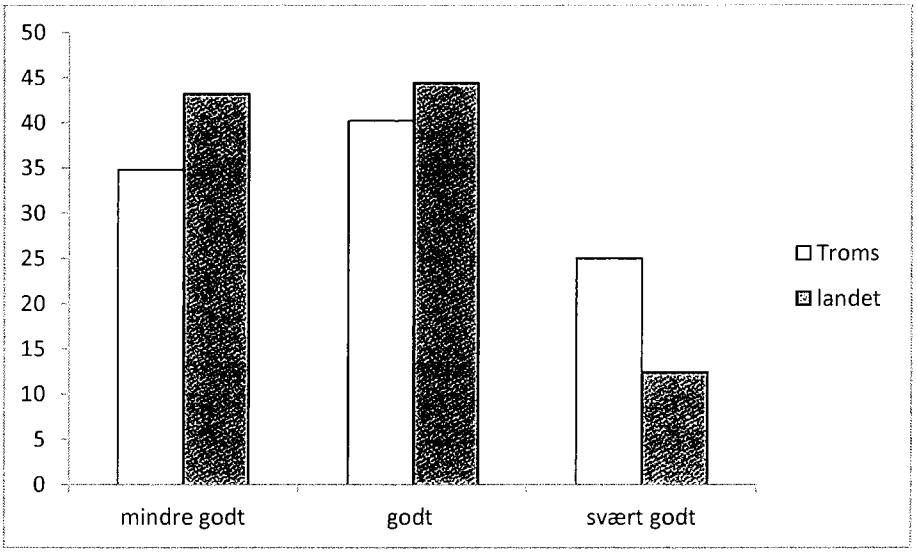

Areal av ulik beitekvalitet for husdyr i Troms og i hele landet, vist som prosent av tilgjengelig utmarksbeiteareal.

Samhandling reindrift og landbruk
Reindrift er en primærnæring som i enkelte sammenhenger defineres inn under landbruksnæringen og andre ganger ikke. Ved utarbeidelse av regional plan for landbruk i Troms er det valgt ikke å definere reindriften inn under landbruket. Det er likevel flere kontaktpunkter mellom landbruksnæringen og reindriftsnæringen. Dette innebærer både felles interesser og mulige kilder til konflikt.

Det er et faktum at det meste av områdene som benyttes til jordbruk og skogbruk også er definert som beiteområder for rein. Problemer knyttet til rein på innmark og nydyrking er

kjente tema i Troms. Da landbruksplanen ikke er en arealplan, er det valgt ikke å gå videre inn på denne type arealproblematikk. Temaet vil være en naturlig del av arbeidet med regional plan for reindrift, jfr Regional planstrategi for Troms 2012-2015.

Når det gjelder områder der reindrift og landbruk har felles interesser og kan dra nytte av hverandre, er dette arbeidet inn i planen.

Klimaendringer
Landbruket flere steder i verden merker nå klimaendringene, og i mange områder kan dette føre til redusert landbruksproduksjon. Andre steder kan temperatur- og nedbørsendringer ha positive effekter på landbruket. Nyere forskning viser at de viktigste klimaendringene i Norge vil inkludere økte temperatur, økt nedbør og hyppigere tilfeller av ekstremvær. Økt temperatur i sommerhalvåret vil forlenge plantenes vekstsesong og gi grunnlag for økt produksjon i jord og skog. Klimaendringene kan dermed gi nye muligheter for landbruket i nordområdene, som muligheter for flere slåtter og muligheter for å dyrke nye, mer produktive arter og sorter.

Samtidig viser forskningen at klimaendringene vil medføre mildere, mer ustabile vintre og også mye nedbør om høsten. Milde, ustabile vintre kan gi utfordringer med vinteroverlevelse hos flerårige planter mens våte høster kan gi innhøstingsproblemer og problemer med flom og jordpakking.

Tromslandbruket har de senere år fått føle på hvordan klimaet er med og setter rammer for landbruksproduksjonen. Milde vintre har i de siste årene økt vinterskadene på flerårig eng og beite i fylket med store tap som i liten grad erstattes. Økt nedbør fører til flom og til økt behov for grøfting. Disse erfaringene har vist oss viktigheten av forsikrings- og erstatningsordninger som gjør det mulig å drive forutsigbar, lønnsom landbruksdrift. En oversikt over de erstatnings- og forsikringsordninger knyttet til klimarelatert skade, som er tilgjengelig for Tromslandbruket fremgår av vedlegg 5.

Internasjonalt samarbeid
Samarbeid over landegrensene er viktig for å utvikle landbruket i nord. Det er derfor viktig å legge til rette for samarbeid over landegrensene for å videreutvikle det arktiske landbruket, både i Nord-Norge, på Nordkalotten, i Barents, og sirkumpolart. Eksempelvis har regjeringen i den norsk-russiske avtalen om styrket grensenært samarbeid, notert planteforedling, fôrproduksjon, utvikling av elitefrø av nordlige sorter og utvikling av reindriften som særlig interessante samarbeidsområder innenfor landbruk.

Samarbeid om utvikling i landbruket inngår i de fleste samarbeidsavtalene fylkeskommunen har med regionene i nord. Sortsutvikling tilpasset nordlig klima inngår her.

Faktaboks 3
Nordnorsk landbruksråd (NNLR) er en paraplyorganisasjon for landbruksorganisasjonene og samvirke i Nord-Norge. NNLR har til formål, gjennom koordinering og samarbeid mellom landbrukets organisasjoner i landsdelen, å fremme nordnorsk landbruk sine interesser og arbeide for ei positiv utvikling av landbruket i landsdelen. Rådet skal spesielt ta opp relevante næringspolitiske saker både for primærlandbruket og landbruksindustrien i landsdelen.

NNLR har siden det ble opprettet, arbeidet for at man skal bruke betegnelsen **arktisk landbruk** om det nordnorske landbruket. Hensikten med dette har vært å synliggjøre det særegne ved landbruk på yttergrensa mot nord og å kunne markedsføingare næringens unike kvaliteter og løfte næringens verdi i samfunnet.

I 2005 etablerte NNLR et **FoU-program for Arktisk landbruk og naturbruk**. Der er formålet at næring, forskning og forvaltning utvikler FoU-tiltak som er nyttig for landbruksnæringen i nord. Det er behov for kunnskapsutvikling i landbruket, og det er viktig å samordne kompetansemiljøene for å bli mer relevante for næringsutviklinga i landsdelen. Programmet har vært en suksess og har gitt FoU-aktiviteten i nord et løft. Det har vakt interesse utenom landsdelen og er brukt som eksempel på hvordan næring og forskning kan og bør samarbeide.

2.3 Økonomisk situasjon

Landbruket preges av omstrukturering. Driftsenhetene blir stadig større med hensyn til areal, dyr, melkekvoter og omsetning. Det er fortsatt en utvikling der økonomien i næringen marginaliseres og kravet til effektivisering og nytenkning øker. Den enkelte bonde har store muligheter til å påvirke egen lønnsomhet gjennom faglig dyktighet, planlegging og tilpassede investeringer.

Bøndenes inntekter fra jordbruket er sammensatt av flere faktorer:
1. Inntekter fra salg av produkter
2. Tilskudd (flere typer tilskudd, se nedenfor)

Rammene for inntektsgrunnlaget legges i jordbruksavtalen. Jordbruksavtalen garanterer ikke et visst inntektsnivå, men legger grunnlaget for inntektsmuligheter.

Målpriser (produktpriser)
I jordbruksavtalen avtales målpriser for de ulike jordbruksvarene. En målpris er den pris som jordbruket reelt sett skal kunne oppnå ved balanse i markedet (produksjon tilpasset etterspørsel), det fastsatte importvernet og de mulighetene for markedsreguleringer som er til disposisjon. Kostnader som påløper i forbindelse med overproduksjon (markedsregulering og lavere produktpris) belastes jordbruket.

Tilskuddsordninger
Tilskuddsordningene i jordbruket oppfattes som kompliserte. Hensikten med tilskuddsordningene er å kompensere for ulike driftsvilkår som geografi, klima, bruksstørrelse og kanalisering av produksjoner.

Tilskuddordningene kan grupperes i:
1. Produksjonsavhengige
2. Produksjonsnøytrale
3. Kostnadsnedskrivende
4. Utviklingstiltak

Skillet mellom disse gruppe er ikke alltid like klare. Nedenfor omtales kort de viktigste tilskuddsordningene. En rekke ordninger er ikke omtalt. De finnes omtalt i jordbruksavtalen.

Produksjonsavhengige tilskudd
Dette er i første rekke tilskudd pr dyr og/eller produsert mengde og distriktstilskudd. Tilskudd til husdyr gis pr enhet, men satsene er avtakende med økende besetningsstørrelse.

Distriktstilskuddet på melk gir en merpris på melka i Troms på fra kr 0,92 til kr 1,71 pr liter (ulike soner). Distriktstilskuddet på kjøtt utgjør knapt kr 12,00 for storfe og geit, ca kr 13,50 for sau og lam og vel kr 5,00 for gris (litt ulike satser i fylket pga sonegrenser). Det er ulike soner for melk og kjøtt.

Produksjonsnøytrale tilskudd
Areal- og kulturlandskapstilskudd. For arealtilskuddet er det for grovfôr en sats for arealer inntil 250 daa og en redusert sats for arealer over 250 daa. Egne satser for potet, grønnsaker og bær. Kulturlandskapstilskuddet har samme sats i hele landet og uavhengig av areal.

Tilskudd til ferie og fritid er en del av velferdsordningene i landbruket. Maksimalt tilskudd er kr 72 000,- pr foretak og beregnes på grunnlag av dyretall.

Driftstilskuddet i melkeproduksjonen er en sum pr foretak, litt høgere i Nord-Norge (unntatt for geit) enn ellers i landet.

Regionalt miljøprogram inneholder flere ordninger som skal ivareta miljøhensyn.

Kostnadsnedskrivende tiltak
Tilskudd i forbindelse med bygging eller ombygging av driftsbygninger. Tilskuddet beregnes i forhold til kostnadsoverslaget og kan i Troms maks utgjøre 1 700 000,-.

Erstatningsordningene i landbruket
Disse er nærmere omtalt i vedlegg 5.

Utviklingstiltak
Gjennom Landbrukets utviklingsfond og andre tiltak er det satt av midler til utviklingstiltak. Disse midlene påvirker ikke direkte inntektsgrunnlaget i jordbruket, men skal bidra til utvikling og på den måten styrke landbruket. Eksempler er: Utviklings- og tilretteleggingsmidler, utviklingsprogram for lokalmat og reiseliv, skogbruk, bioenergiprogrammet, forskning, tilskudd til dyreavl, frøavl mv.

Måling av bøndenes inntekter
Som grunnlag for å måle bøndenes inntekter og utvikling i disse er det etablert faginstanser som skal bidra med faktagrunnlag. Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) har som hovedoppgave å legge fram materiale som kan danne grunnlag for vurdering av den økonomiske stilling i jordbruket, først og fremst til bruk under forhandlingene om

jordbruksavtalene. BFJ har representanter fra flere departementer, faglagene i jordbruket og statistisk sentralbyrå.

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) er sekretariat for BFJ. NILF utarbeider hvert år «*Driftsgranskinger i jord- og skogbruk*». Driftsgranskingene er en sammenstilling og bearbeiding av 8-900 regnskap fra yrkesmessig drevne bruk, der inntekt fra gården utgjør en vesentlig del av familieinntekta. Brukene velges ut slik at de representerer ulike landsdeler, størrelsesgrupper og driftsformer.

For hele Nord-Norge inngikk 107 bruk i driftsgranskingene. Av disse 107 var 58 ku og storfeslakt, 14 med geit og 21 med sau. Å trekke ut brukene fra Troms vil på grunn av lite antall gi usikker statistikk.

For Nord-Norge viser driftsgranskingene for 2012 følgende, der alle resultatmål er i kroner pr årsverk i jordbruket

	Kyr og storfeslakt	Sauehold	Geit
Antall bruk som inngår i beregningene	*60*	*20*	*14*
Driftsomfang	*22,6 årskyr*	*155 v f sau*	*115 årsgeiter*
Arbeidsforbruk	*1,95 årsverk*	*1,13 årsverk*	*1,83 årsverk*
Salgsinntekter av melk, kjøtt mv	536 000	237 078	290 207
+Tilskudd	353 132	388 924	444 825
Sum produksjonsinntekter	889 132	626 002	735 814
- Kostnader	624 538	419 048	543 222
Driftsoverskudd i jordbruket	**264 594**	**206 954**	**192 493**
Andre næringsinntekter, i alt	*34 065*	*40 645*	*112 241*
Familiens lønnsinntekter, i alt	*176 723*	*282 835*	*238 139*

Driftsoverskudd alle inntekter i jordbruket minus alle kostnader i jordbruket. Resultatmålene i tabellen er gjennomsnittet av de foretak som inngår i materialet. Variasjoner og lignende er omtalt under de enkelte produksjonene nedenfor.

Et annet lønnsomhetsmål i jordbruket er dekningsbidrag. Dekningsbidrag er inntekter minus variable kostnader, kostnader som varierer med produksjonsomfang. Typiske eksempler på variable kostnader er handelsgjødsel, såvarer, fôrmidler, konserveringsmidler mv. I dekningsbidragsberegninger holder en de faste kostnadene utenom. Dekningsbidrag sier ingen ting om totaløkonomien på et gårdsbruk, men er godt egnet til å brukes som sammenligningsgrunnlag mellom bruk med samme produksjon, også uavhengig av produksjonsomfang. Dekningsbidrag brukes også mye i plansammenheng.

Kumelkproduksjon
TINE gjennomfører «Effektiviteskontroll» (EK) blant en del melkeleverandører. Gjennom EK analyseres driftsresultater på enkeltbruk. Et sentralt resultatmål som benyttes av EK er oppnådd dekningsbidrag pr årsku med og uten tilskudd. Fra Troms har vi fått data fra 23 kumelkprodusenter. Når en ser bort fra de 3 høyeste og 3 laveste dekningsbidragene pr årsku uten tilskudd er det likevel en variasjon fra ***kr 18 372,- til kr 26 451,-.***

Rapporten «Analyse - Melk i Troms» er omtalt i kap 5.2.1, mål 4 og 5.

Geitmelk

Tilslutningen til EK for geit er liten, bare 6 produsenter. Ser en bort fra den med høyest og den med lavest dekningsbidrag får en i gjennomsnitt for tre år en forskjell i dekningsbidrag på ca kr 850,- pr årsgeit mellom beste og dårligste for de gjenværende fire.

Geita særpreges av at den er godt tilpasset våre forhold med små bruk. Den er en god kulturlandskapspleier og et sosialt dyr. Med vår plass som geitfylke nr 1 er geita utpekt som arktisk merkevare. Dette gir kvalitets- og kompetansemessige utfordringer, samtidig gir det store muligheter for å skape merverdi og dermed bedre inntekter.

Sauehold
Det finnes tall for saueholdet tilsvarende TINEs effektivitetskontroll. En har likevel inntrykk av at variasjonene i dekningsbidrag er minst like store i saueholdet som i melkeproduksjonen.

De viktigste faktorene som påvirker lønnsomheten i saueholdet er:

- Antall lam pr vinterfôr sau
- Høstvekt
- Slaktekvalitet

Eksempel på dekningsbidrag ved ulike lammetall og høstvekter med en besetningsstørrelse på 100 vinterfora (vf) sau:

	Antall lam pr vf sau		
Høstvekt i kg	1,5	1,8	2,0
42	235 000	273 000	298 000
45	243 000	283 000	310 000
48	252 000	294 000	322 000
51	260 000	304 000	333 000

Kilde: Nortura

I saueholdet er det om å gjøre å produsere flest mulig kilo kjøtt til god kvalitet. Antall lam (avdråtten) er den enkeltfaktoren som har størst betydning for produksjonsinntektene. Inntektene fra ull utgjør i gjennomsnitt 6-7 % av inntektene i saueholdet.

Sauehold er en relativt ekstensiv produksjon. Derfor er det viktig for totaløkonomien at de faste kostnadene til driftsbygning, maskiner/redskaper mv holdes på et nøkternt nivå.

Sauen særpreges av at den bedre enn noe annet dyr gir verdiskaping ved å utnytte utmarksbeiter. Sauen bruker lite importert kraftfôr. Sauen er det husdyret som er best egnet til å kombinere med annet arbeid.

Sau og lam utgjør en vesentlig del av råvarene i foredlingsindustrien og en stor andel av lammeslaktene produseres på små enheter. Pr. 1.1.2013 hadde vi denne strukturen i saueholdet i Troms:

Antall vf sau pr foretak	Antall foretak	Sum vf sau	% av alle vf sau
≤ 50	153	4 437	9
51 - 100	162	12 164	24
101 - 200	160	23 403	46
201 - 300	30	7 068	14
301 - 400	3	994	2
> 400	5	2 345	5
Sum	512	50 411	100

Kilde: Statens landbruksforvaltning.

Av tabellen ser vi at 33 % (1/3) av saueholdet skjer på små bruk med inntil 100 vf sau og hele 79 % på enheter med inntil 200 vf sau. De små sauebrukene har altså stor betydning for slaktetilførslene og dermed for økonomien i slakteriene som igjen slår tilbake på produsentene.

Poteter, grønnsaker og bær
Vi har ikke tilsvarende økonomistatistikk for produksjon av poteter, grønnsaker og bær som for husdyrproduksjonene.

For å utjevne klima- og andre driftsulemper gis det et distriktstilskudd på kr 1,30 pr kg matpotet i Nord-Norge. I tillegg et arealtilskudd på kr 930,- pr daa. i hele Nord-Norge (mot kr 80,- i resten av landet).

For grønnsaker gis det et arealtilskudd på kr 1 650,- pr daa i Nord-Norge (mot kr 550,- i resten av landet).

For bær (jordbær og andre bærarter) gis det et distrikts- og kvalitetstilskudd på kr 5,71 pr kg (ved omsetning gjennom godkjent omsetningsledd) og et arealtilskudd på kr 1 450,- pr daa i Nord-Norge og deler av det øvrige Norge mot kr 1 000,- i resten av landet.

Økonomien i disse produksjonene er svært avhengig av den enkeltes produksjons- og driftslederkompetanse. For alle disse produksjonene ligger det et bra økonomisk potensial i å ta ut merpriser i lokalmarkedet selv om det er mer arbeidskrevende.

3 Kort om Tromslandbruket

Under er en kort beskrivelse av status for Tromslandbruket i dag og dermed det som er utgangspunkt for nærmere beskrivelse av utfordringer og muligheter for landbruksnæringen i fylket. Utfyllende beskrivelse av status og utviklingstrekk siste 10 års periode fremgår av vedlegg 1.

Troms har naturgitte fortrinn for matproduksjon som godt jordsmonn, store beitearealer av svært god kvalitet, kaldt klima som reduserer behovet for bruk av sprøytemidler, og et lysklima som gir særlige kvaliteter når det gjelder næringsinnhold i kjøtt og melk (indirekte gjennom fôropptak) og næringsinnhold, smak og farge i bær og grønt.

Troms er fortsatt det største geitfylket i landet. Foredlingsindustrien i Troms har relativt sett kommet styrket ut av strukturrasjonaliseringen i TINE og Nortura med store og moderne anlegg som tar i mot kjøtt og melk fra hele landsdelen. Det finnes også en del sterke lokale produsentmiljø og foredlingsbedrifter i fylket.

Troms har også sterke kompetansemiljø innen forskning, utdanning og rådgiving rettet mot landbruket i landsdelen.

På skogbrukssiden er Troms et fylke med store bjørk- og barskogressurser under oppbygging. Skogen utgjør en betydelig ressurs som råstoff for materialer til ulike formål og til energi.

Hovedutfordringen i landbruket i Troms i dag er den store nedgangen både i antall bruk og i produksjon. I perioden 2001 – 2012 var nedgangen i antall jordbruksforetak i Troms mer enn 40 %. I samme periode var nedgangen på landsbasis under 30 %. Landbrukspolitikken, nye krav til driftsbygninger og teknologiutviklingen har ført til stadig færre og større bruk samtidig som produksjonen er blitt opprettholdt nasjonalt. Også i Troms er driftsenhetene blitt større, men Tromslandbruket har ikke evnet å opprettholde produksjonsvolumet. Det gir utfordringer spesielt for foredlingsindustrien i Troms som tar i mot melk og kjøtt fra hele Nord-Norge.

Eiendomsstruktur og jordleie er en stor utfordring for Tromslandbruket. Nær 60 % av jorda som drives i Troms i dag er leid, oftest på kortsiktige vilkår. Dette medfører lange transporter, ofte krysskjøring, større maskiner enn jordas bæreevne, ikke optimal anvendelse av husdyrgjødsla, manglende drenering mv. Dette har ført til en struktur som hverken er økonomisk eller miljømessig bærekraftig.

Landbruket består av svært kompetanseintensive produksjoner der hver gårdbruker er en selvstendig næringsdrivende som bør beherske ulike disipliner som økonomi og driftsledelse, fôring og stell av dyr, jord- og plantekultur, mekanikk, skogbruk, miljø, energi, kvalitetskrav, helse, miljø og sikkerhet, bygdenæringer mm. God rekruttering, et høyt kunnskapsnivå og videreutvikling av kunnskapssystemene er av avgjørende betydning for at landbruks- og matsektoren skal nå de landbrukspolitiske målene.

Husdyrnæringen i fylket bruker utmarksressursene til produksjon av mat gjennom beitebruk. Skog og landskap har undersøkt beitekvaliteten i fylket og kommet fram til at Troms er på landstoppen i beitekvalitet. Det er prosentvis betydelig mye mer beiteareal av svært god kvalitet i Troms (25 %) enn i noen andre fylker. Grunnen er en kombinasjon av klima og berggrunnsforhold. I tillegg til beitedyr er det store bestander av rovvilt i fylket.

Rovviltpolitikken representerer store utfordringer for næringsvirksomhet og dyrevelferd i store deler av fylket.

Landbruket i Troms har store materielle og menneskelige ressurser som i langt større grad enn i dag kan bidra til å løse kommunenes og andres utfordringer i tjenesteproduksjonen innen oppvekst, velferd, helse og omsorg.

Muligheter og utfordringer i Tromslandbruket
For utvikling av Tromslandbruket er det viktig å identifisere og overvinne utfordringer, og identifisere og utnytte mulighetene. Ved oppstart av arbeidet med regional plan for landbruk, ble det gjennomført en SWOT-analyse av Tromslandbruket. Av den fremkommer følgende muligheter og utfordringer som de viktigste for Tromslandbruket:

De største mulighetene for å utvikle landbruket i Troms ligger i:

- Klima og lysforhold som bidrar til arktiske kvalitetsfortrinn
- Naturbruksskoler og fagsenter som kan bidra til nødvendig og tilpasset kompetanseutvikling
- Stor etterspørsel etter investeringskapital
- Meget gode utmarksbeiter og blant landets beste sauebønder
- På landstoppen i ytelse pr enhet i kumelkproduksjonen
- Landets største og beste geitfylke
- Stort potensial for å videreutvikle potet-, grønnsak- og bærproduksjonen
- Store muligheter innen trevirke og bioenergi
- Stor interesse for å utvikle bygdenæringer i tilknytning til gården og gårdens ressurser

De største utfordringene for å utvikle landbruket i Troms ligger i:

- Klima
- Eiendomsstruktur/jordleie
- Svak rekruttering og avvikling av drifta på gårdsbruk
- Kapitalmangel
- Manglende kapasitet og kompetanse i tiltaksapparatet
- For liten kapasitet og manglende samordning i den private veiledningstjenesten
- For svak etablererkultur
- Uttynnet fagmiljø og lange avstander
- Strukturrasjonaliseringen i husdyrbruket utfordrer driftslederrollen og medfører miljømessige utfordringer
- Rovvilt
- Forskning. For lite forskning basert på nordnorske utfordringer og under vårt lysklima

4 Temaområder

I det videre vil ulike tema knyttet til landbruket i Troms bli presentert. Innenfor hvert tema blir det gjort rede for muligheter og utfordringer og det blir pekt på mål og strategier for å imøtekomme disse. Det listes også opp mulige tiltak og aktuelle aktører som kan bidra til gjennomføring av disse.

Omtalen av de enkelte temaområdene viser en rekke mulige tiltak som kan bidra til å styrke landbruket i fylket. Det vil være behov for store ressurser for å følge opp alle tiltakene og det er derfor nødvendig å synliggjøre hvilke områder som skal prioriteres. I handlingsprogrammet som utarbeides for 4 år om gangen, blir det synliggjort hvilke områder/tiltak som skal prioriteres i perioden.

Overordnede mål, strategier og tiltak

Overordnede mål for landbruket i Troms skal oppnås gjennom satsing på:

- Rekruttering, omdømme bygging og stolte bønder
- Kompetanseutvikling med fokus agronomi og driftsledelse
- Sikring av produksjonsgrunnlaget
- Grovfôrbasert husdyrproduksjon
- Effektiv regulering av bestander av fredet rovvilt
- Troms som geitfylke
- Arktisk kvalitet bygd på lokale ressurser og miljøvennlige driftsformer
- Økt bruk av bioenergi og trevirke
- Variert verdiskaping for å utnytte en større del av gårdens ressurser

For å sikre måloppnåelse er det viktig at alle aktører i landbruket i Troms trekker i samme retning. Utarbeidelse av regional plan for landbruk er viktig i den forbindelse. Gjennom den kan vi samordne innsatsen.

Mål 1: Samordnet innsats for et livskraftig landbruk i levende bygder i Troms

Målet skal oppnås ved å

- samordne bruken av tilgjengelige virkemidler
- arbeide målrettet ovenfor politikerne i fylket
- samordne utviklingsaktører
- styrke fortrinn ved arktisk landbruk gjennom samordnet innsats i hele landsdelen

4.1 Produksjon av mat

4.1.1 Tradisjonell matproduksjon

Troms er i en unik posisjon hva gjelder vårt naturgitte mangfold. Vi har de beste forutsetninger for beitebasert husdyrproduksjon. Det er også gode forhold for produksjon av potet, grønnsaker og bær av særlig god kvalitet. Produksjonen er grunnlaget for en

foredlingsindustri som bidrar til betydelig verdiskaping og sysselsetting i fylket. Det må være et mål at matproduksjonen i Troms skal økes i takt med etterspørselen og at økningen i størst mulig grad skal være basert på lokale ressurser.

Grovfôrbasert husdyrproduksjon
Med de gode beiteressursene som er i fylket (se faktaboks 1), er det naturlig å satse på beitebasert husdyrproduksjon.

Grovfôrproduksjon på innmark
Satsing på beitebasert husdyrproduksjon krever betydelig satsing på grovfôrproduksjon på innmark for fôrtilgang gjennom vinteren.

God agronomi
Landbruket i Troms preges av faglige utfordringer mht. jord- og plantekultur. God jordkultur og drenering er viktig for at enga skal klare seg gjennom vinteren.

Utviklingen mot mer ekstensiv drift gjelder landbruket i hele landet, men trenden og trusselen er sterkest i Nord-Norge. Mer ekstensiv drift innebærer at dyrkingstilstanden over tid forfaller som en følge av forsømt jordkultur og dårlig drenering som igjen medfører dårlig hevd med forsuring, mye ugras og reduserte avlinger. Årsaken er et samspill av mange, ofte selvforsterkende, faktorer som dels har med strukturelle endringer og mekanisering å gjøre, dels med plantemateriale og dyrkingsteknikk, og dels med dreneringstilstand og kalking. Økt andel leiejord og dårlig arrondering er med på å forverre situasjonen. Fokus på jordkultur er mindre på leiejord, særlig der det er korte kontrakter. Derfor blir god arrondering vanskelig å få gjennomført.

I Nord-Norge har vi hatt flere vintre med værforhold som gjør det krevende for plantene å overleve. 2010 var av denne grunn et katastrofeår for landbruket i Troms. Statistikken for perioden 2003 til 2012 viser at ca 31 % av tilskuddene til vinterskader på eng ble utbetalt til gårdbrukere i Troms (SLF). Dårlig drenering og jordkultur vil forverre følgene av klimarelaterte skader. I vedlegg 5 fremgår det hvilke erstatnings- og forsikringsordninger som er tilgjengelig for planteproduksjonen i Troms og hvordan de fungerer for Tromslandbruket.

God jordkultur er helt avgjørende i økologisk landbruk. Forbedret jordkultur er derfor en forutsetning for å kunne øke tilbudet av økologisk produserte landbruksvarer.

I sum representerer de nevnte utviklingstrekkene en trussel mot framtidig landbruk- og matproduksjon. Mest markant kommer dette til uttrykk i Nord-Norge. Det er derfor nødvendig å komme i gang med mottiltak i vår landsdel så snart som mulig. Det finnes mye god kunnskap om jordkultur, men det har vært lite fokus på dette fagområdet de siste 20 årene. Denne kompetansen må få større oppmerksomhet, og det er nødvendig både å ta i bruk eksisterende kompetanse og å utvikle ny. Det er også behov for større Forsknings og Innovasjons (FoI) -innsats slik at man i samhandling mellom næring, rådgiving og forskning kan utvikle ny kunnskap og bedre løsninger.

Sortsutvikling
Dagens plantemateriale er ikke godt nok for det framtidige nordnorske landbruket. Samspillet mellom temperatur og daglengde i Nord-Norge skiller seg fra de fleste andre områder. Dette tilsier at vi må ha egen sortsutvikling under våre forhold, med seleksjon og utprøving under de klimatiske forhold som sortene skal brukes under.

I Norge har Graminor AS ansvaret for foredling av jord- og hagebruksvekster. Etter avviklingen av aktiviteten til Graminor på Vågønes ser man med bekymring på at det ikke lenger skal være noen fagpersoner knyttet til planteforedling lokalisert i landsdelen. Regional tilstedeværelse er en viktig forutsetning for å forstå og ha fokus på de særskilte utfordringene i nord.

Klimatilpasning
Nyere kunnskap og forskning, bl.a. det nylig avslutta prosjektet «Klima og landbruk i Nord-Norge», viser indikasjoner på at en fremover vil få økt vekstsesong og lengere perioder uten snødekke i Nord-Norge. Klimaendringer i nordområdene kan medføre store endringer innen grovfôrproduksjon på relativt kort sikt. Mye tyder på at særlig vinterklimaet vil endres sterkt, og påvirke blant annet overvintring av plantene. Forskning for å tilpasse planteproduksjonen i Nord-Norge til et endret klima, er en viktig forutsetning for et konkurransedyktig landbruk i nord. For å lykkes i dette arbeidet er det viktig at kunnskapsproduksjonen styrkes og fortsatt skjer i landsdelen.

Mål 2: Effektiv og bærekraftig utnyttelse av grovfôrarealene på innmark

Målet skal oppnås ved å

- bygge opp kunnskap om god agronomi i alle ledd
- sikre tilgang til sorter tilpasset nordlig klima nå og i fremtiden

Beitebruk
Beitebruksnæringen er en av landets største utmarksnæringer, men beitebruken er ikke alltid forvaltet eller fokusert i tråd med dette. Fylkets utmarksarealer er for en stor del oppdelt i små eiendommer med stor grad av teigblanding. Dette er et hinder for næringsmessig utnytting av utmarksressursene. Samarbeid mellom grunneiere, og mellom grunneiere og andre aktører er et viktig område å ta tak i for å fjerne flaskehalser for utnyttelse av utmarka.

Beitearealplaner er et verktøy for rasjonell beitebruk. Formålet med en slik plan er å dokumentere beiteressursene i kommunen, beitebruken slik den drives, bidra til å synliggjøre verdiskapingen denne virksomheten står for og skape grunnlag for en god og oppdatert forståelse for beitenæringen hos politikere, forvaltning og samfunnet omkring. Forståelse for flerbruk av utmarka samt regler og ambisjoner for beitebruken kan også være et mål med utarbeidelsen av beitearealplaner.

Beitelagene sin plass i Tromslandbruket er viktig, og er på mange måter limet for sauebrukene i bygdene. Omtrent 90 % av sauebrukene i Troms er medlemmer i et beitelag. Beitelagene har som hovedoppgave å organisere beitebruken slik at beitene blir best mulig utnyttet, samt å samordne og effektivisere tilsynet med dyrene for å hindre tap på beite. Det gis årlig tilskudd til dyr på beite gjennom ordningen *Organisert beitebruk*, som er en del av *Regionalt miljøprogram* hos Fylkesmannen. Mange lag fungerer godt med stor og kreativ aktivitet, andre trenger litt oppfrisking.

For best mulig utnyttelse av beiteressursene er det viktig med god kompetanse om bruk av disse. Å sikre gårdbrukerne kompetanse på tema om beitebruk vil derfor være viktig.

For å kunne utnytte utmarksbeitearealene i Troms på best mulig måte, er det også viktig med god rovviltforvaltning som ivaretar både rovdyrene og beitenæringen. Dette tema er nærmere omtalt under kapittelet om rovvilt (5.8).

Mål 3: Effektiv og bærekraftig utnyttelse av utmarksbeitene i Troms

Målet skal oppnås ved å

- synliggjøre beitebruken i kommunale planverk
- styrke beitelagene
- øke kompetansen om bruk av beiteressursene

Bygg
Takten i fornyelse av driftsbygninger er for lav for å opprettholde produksjonen i fylket. Dette gjelder alle de viktigste tradisjonelle produksjonene. Kapitalslitet i Tromslandbruket er vesentlig større enn investeringstakten. Samtidig medfører lav panteverdi på eiendommene vanskeligheter med å gjennomføre nyinvesteringer, og eventuelle lån blir tilsvarende dyre. Bidrag fra det offentlige er derfor nødvendig for å kunne gjennomføre investeringer. BU-ordningen er viktig for å sikre fornying av Troms-landbruket. Rammene for BU-tilskudd er små i forhold til etterspørselen.

Det er en alminnelig oppfatning at kostnadene ved bygging av driftsbygninger er relativt høye i Troms sammenlignet med andre fylker lenger sør i landet. Særlig ved transport av tunge bygningsartikler, som betong, der en er avhengig av ferge, blir transportkostnadene store. Investeringstakten i Tromslandbruket er i den store sammenhengen såpass beskjeden at det ikke har vært interessant nok for lokale entreprenører å engasjere seg i utbygging av landbruket. Dette medfører liten eller ingen konkurranse og svak kompetanse på landbruksbygg hos entrepenørene. Disse forholdene medfører høye byggekostnader.

Etter at planenheten hos Fylkesmannen ble faset ut i 2009, er bruksutbygging og spesielt prosjektering, i vesentlig grad avhengig av kapasiteten hos Norsk landbruksrådgiving. Norsk landbruksrådgiving har også i noen grad overtatt rådgivning og kontroll av byggeplaner. Det er likevel et vesentlig misforhold mellom planleggingskapasitet og kravet til kvalitet på byggeplaner.

Mål 4: Sikre en bygningsmasse tilpasset dagens krav til landbruksproduksjon

Målet skal oppnås ved å

- jobbe for å forbedre finansieringsordningene for investering i driftsbygninger
- sikre gårdbrukeren tilstrekkelig og god kvalitet på rådgivning og hjelp i byggeperioden, fra ide til drift av bygg

Kumelk
I rapporten «Melk i Troms» (2011) fremgår det en prognose som indikerer at 40 % av kumelk-produsentene i Troms vil ha avviklet drifta innen år 2015 såfremt det ikke iverksettes særskilte tiltak. Samtidig vil produksjonen reduseres med 25 %. Dette er alvorlig for produsentmiljøet i fylket og for forsyninga til TINE Nords anlegg.

Det er relativt sett like mange kumelkprodusenter som slutter i Troms fylke som i Nord-Norge for øvrig, men de produsentene som er igjen greier ikke å produsere den kvoten som blir ledig. Dette er en urovekkende trend. Troms har en samlet kumelkekvote som er ca. 6 mill. liter større enn produksjonen. Dette viser at det er mulig å øke produksjonen i fylket. Lav kvotefylling i kumelkproduksjonen er en utfordring. Kvoteprisen i Troms er og har vært svært lav, og enkelte år blir ikke all ledig kvote solgt tilbake til næringen.

De melkebruk som er under betydelig utvidelse, bruker gjerne flere år på å komme opp i ønsket kapasitetsutnyttelse. Dette kan ha å gjøre med både planlegging, gjennomføring og tilgang på produksjonsdyr. Det er viktig å holde fokus på raskest mulig kapasitetsutnyttelse i forbindelse med driftsutbygging både med tanke på inntjening og med tanke på å opprettholde produksjonsvolumet i fylket.

Å lykkes i moderne melkeproduksjon krever gode kunnskaper og ferdigheter i svært mange disipliner og fag. Nøkkelen vil være at «daglig leder», bonden, løser rollen som bedriftsleder på en god måte. Dette innebærer at arbeid med strategier, analyser og planlegging gis fokus og prioritet. Som andre bedriftsledere vil bonden som oftest ha behov for bistand i dette arbeidet, men vil likevel kreve forståelse i økonomi og produksjonsfag.

Et prosjekt kalt «Lønnsom kapasitetsutnyttelse» er under gjennomføring i Troms. Der får den enkelte melkebonde beregnet den mest lønnsomme utnyttelse av gårdens kapasitet med ingen eller små investeringer. Beregningene viser at slik optimalisering vil gi større produksjon og bedre økonomi for det enkelte bruk, altså større verdiskaping. Den typen ledelses- og styringsverktøy bør brukes rutinemessig, ikke minst på de store melkebrukene.

Mål 5: Utnytte produksjonspotensialet for kumelk i Troms

Målet skal oppnås ved å

- utnytte gårdens kapasitet på en lønnsom måte
- ha kontinuerlig fokus på melkeproduksjon og dens muligheter

Geit/kje

Et så stort geitfylke som Troms burde ha som ambisjon om alltid å ligge i forkant i nyutvikling og å ta i bruk ny kompetanse. Sagt på en annen måte: Troms skal være en motor i utviklingen av geitenæringen i landet.

De senere år er det gjennomført flere store prosjekter i fylket knyttet til geitmelkproduksjonen i Troms, blant annet *NORA-prosjektet*, *Kompetansesenter geit* (se faktaboks 4), *Saneringsprosjektet* og *Kjefjøsprosjektet* (de to siste er ikke avsluttet).

I Troms produseres det i dag mer geitmelk enn det er avsetning for. Det bør satses på å utvikle nye produkter av geitmelk både i stor og liten skala, for økt avsetning av geitmelka.

Kje- og geitkjøtt er en delikatesse som etterspørres i markedet – særlig i storhusholdningen. Som en tilpasning til markedet bør det derfor satses på å finne økonomisk rasjonelle måter å gjennomføre fôring og slakting på.

Mål 6: Utvikle geita som arktisk merkevare og videreutvikle Troms som ledende geitfylke i landet

Målet skal oppnås ved å

- opprettholde geitmelkproduksjonen minst på dagens nivå
- videreføre satsing på kompetanse og utvikling i geitholdet
- jobbe for kommersiell utnyttelse av geit- og kjekjøtt

Faktaboks 4

Kompetansesenter geit ble opprettet i 2010 som et 3-årig prosjekt. Lokaliseringen ble lagt til Senja videregående skole, og hovedmål for prosjekt var å øke kompetansen i geitnæringen, samt være et koordinerende og kunnskapsformidlende senter som grunnlag for forskning, næringsutvikling og rekruttering.

Kompetansesenteret har gjennomført aktiviteter som Geithøgskole (20stp), «Geitnytt» - eget informasjonsskriv til geitbøndene, webside www.geithold.no, fagsamlinger, utgitt hefte om bygninger til geit, medarrangør av nasjonale geitdager i Troms m.m.

Prosjektet ble avsluttet i 2013, men enkelte aktiviteter videreføres gjennom Troms landbruksfaglige senter.

Sau/lam
Det produseres for lite lammekjøtt til det norske markedet. Underskuddet er voksende og det er etter hvert etablert stabile varestrømmer av importert lammekjøtt. Hovedtyngden av importert lammekjøtt kommer i dag fra Island, Skottland og Namibia. Den innenlandske produksjonen er relativt stabil – noe varierende fra år til år avhengig av beiteforhold og lammetall.

Lammekjøttproduksjonen er godt tilpasset forholdene i Troms med gode og unike utmarks - og beiteressurser (se faktaboks 2). Dette har gitt gode produksjonsresultater over lang tid. Gode produksjonsresultater skyldes ikke bare gode beiter, men også dyktige produsenter og produsentmiljø basert på stor interesse for utvikling av produksjonen. Flere miljøer i Troms er ledende på avlsarbeidet i landet. Fortsatt fokus på avlsarbeid og utvikling av gode avlsmiljø i fylket er viktig for videre utvikling av produksjonen.

Mål 7: Øke lammekjøttproduksjonen basert på beitebruk

Målet oppnås ved å

- styrke avlsmiljøene
- styrke kompetansen til produsentene

Se også delkapitler om grovfôrproduksjon og beitebruk s 20-21.

Spesialisert kjøttproduksjon på storfe
Underdekningen av norsk storfekjøtt har vært økende de siste årene. Det er derfor markedsmessig rom for betydelig økning. Med større melkeproduksjon pr ku, vil antall melkekyr reduseres og behovet for ammekyr vil ytterligere økes for å dekke opp for behovet.

Økonomien i spesialisert kjøttproduksjon på storfe har ikke vært god. Ved siste jordbruksforhandlinger fikk imidlertid storfekjøttproduksjonene et løft, og det økonomiske grunnlaget er derfor betydelig bedre nå.

Med de beiteressursene vi har i fylket, burde det ligge godt til rette for ammeku og produksjon av storfekjøtt. Forsøk med sambeiting av storfe og småfe i fylket har vist positiv effekt både på beitekvaliteten og gjengroing.

Spesialisert kjøttproduksjon på ammeku er en produksjon som krever en helt egen kompetanse. Skal en lykkes med denne produksjonen, er det helt vesentlig å kunne utnytte produksjonens egenart. Derfor vil kompetansebygging være et viktig grunnlag for at denne produksjonen skal lykkes i Troms.

Spesialisert kjøttproduksjon på storfe inkluderer også sluttfôring av okser fra melkekubesetninger. En del kalver sendes ut av fylket for sluttfôring. Utviklingen går i retning av større og større spesialisering. For storfe betyr det at melkeprodusentene får større fokus på melk og mindre på kjøtt – og selger derfor kalv til sluttfôringsenheter. Videre er det en tendens til at rekruttering av kviger til egen besetning ikke er tilstrekkelig. Etterspørsel av kviger og kyr er økende.

Det er også en tendens at det blir flere med ammekyr som selger kalv for oppfôring. Denne driftsformen passer svært godt for små bruk med store beiteressurser.

Mål 8: Økt kjøttproduksjonen av storfe

Målet oppnås ved å

- rekruttere nye produsenter av ammeku
- øke kompetanse om produksjonen
- øke spesialiseringen i produksjonen

Kraftfôrbasert husdyrproduksjon

Gris
Markedssituasjonen for gris er for tiden presset med overproduksjon og sterke tiltak for å få produksjonen i balanse. Utviklingen i denne situasjon avhenger av hvilke tiltak næringen tillates å iverksette for å tilpasse produksjonen i forhold til markedet.

Utviklingen de senere årene har vært at svinekjøttproduksjonen har økt mye på landsbasis, mens den i Troms fylke har stagnert og de siste år hatt en betydelig reduksjon. For gris er det konsesjonsfrihet opp til 2100 slaktegrisenheter. Bruksstørrelsen i Troms ligger vesentlig under dette, og også langt under gjennomsnittsstørrelsen på landsbasis. Dette viser at utviklingen av svineholdet i Troms ikke har skjedd i samme takt som ellers i landet.

Svineproduksjonen er en liten, men viktig produksjon i Troms. Den har betydning for sysselsettingen på gårdene og den er svært avgjørende for å sikre en jevn tilgang av råstoff til slakteri og foredlingsindustrien i fylket. Gris inngår som en viktig bestanddel i kjøttprodukter – spesielt pølser og pålegg. En utvikling av arktiske kjøttprodukter basert på nordnorske råvarer, har derfor behov for gris, selv om hovedingrediensen er småfe eller storfe.

Legitimiteten for norsk kraftfôrpolitikk ligger i at svinehold er en vesentlig del av husdyrholdet i hele Norge. Uten svinehold i Troms og Finnmark har en ikke lenger grunnlag

for å opprettholde dagens særnorske forordninger knyttet til EØS-avtalen. Det vil derfor være av avgjørende betydning for svineholdet totalt i landet, at svineholdet i Troms og Finnmark videreutvikles i forhold til dagens beskjedne omfang.

Mål 9: Tilstrekkelig produksjon av gris for å dekke behovet til produksjon av arktiske kjøttprodukter

Målet oppnås ved å

- opprettholde og utvikle eksisterende produksjonsapparat
- heve kompetansen i produksjonen

Egg

Det er konsesjonsfrihet i eggproduksjonen opp til 7500 høns. Hovedtyngden i eggproduksjonen i Troms skjer på få enheter, hvorav de fleste ligger på konsesjonsgrensen. I hovedsak sendes eggene til Trøndelag for lysing og pakking.

Markedssituasjonen på egg er preget av overskudd etter den store omleggingen i 2012 hvor burdrift ble avviklet i Norge. Produksjonen foregår nå som frittgående og i miljøbur. Hovedtyngden i Troms produseres i miljøbur. På landsbasis er fordelingen ca halvparten på hver av produksjonsmåtene.

Eggproduksjonen er preget av store volumer (130 tonn pr år og konsesjon er for 7500 høns). Det betyr at små endringer i marginer, gir store økonomiske utslag. Produksjonen setter derfor store krav til faglig dyktighet og gode resultater.

Markedet etterspør egg fra frittgående høns.

Mål 10: En robust eggproduksjon i Troms

Målet oppnås ved å

- opprettholde og utvikle eksisterende produksjonsapparat
- heve kompetansen i produksjonen
- tilpasse produksjonen til markedet

Planteproduksjon

Bær
Forbruket av bær er sterkt økende. For landet som helhet økte bærsalget gjennom detaljhandelen i 2011 med 25 % og i 2012 med 49 %. Det betyr at i løpet av 2013 vil verdien av bær gjennom butikk, passere verdien av potetsalget. Det er å anta at bildet er tilsvarende for Troms. Et annet utviklingstrekk er at bær beveger seg fra å ha vært et rent sesongprodukt til å bli en helårsvare som ferske bær. Bær vinner også frem i drikkemarkedet.

Det er med andre ord et stort potensiale for å dyrke mer bær i Troms – både til ferskkonsum, men også i foredlede produkter. Det siste for å utnytte bærmarkedet gjennom hele året. Av de bær vi kan dyrke i Troms til ferskkonsum, er det først og fremst jordbær og bringebær som hittil har fått et omfang som gir volum. Særlig bringebær har hatt en enorm utvikling i forbruk. Øvrige bærsorter som er aktuelle er solbær, rips og stikkelsbær. Foreløpig er det lite forbruk av disse bærslagene, men disse kan være svært aktuelle i foredlede produkter. Disse bærslagene egner seg også godt for mekanisering av produksjonen og kunne dermed gi større produksjonsenheter og et godt råstoffgrunnlag for videreforedling.

For å utnytte potensialet i bærproduksjonen i Troms, er det behov for større produksjon. Det må settes inn tiltak for økt rekruttering. Det er svært få unge bærprodusenter i dag. Bærproduksjonen må presenteres og utvikles på de unges premisser. Få næringer er så avhengig av god kompetanse som bærproduksjon. Vi er i et klimatisk grenseområde for bærproduksjon. Det setter ekstra store krav til kompetanse. Skal vi få interesse for næringen, må vi vise til produksjonsresultater. Produksjonsresultater og kompetanse henger svært nøye sammen.

Bærproduksjonen har behov for investeringsvirkemidler. For å utvikle næringen, er det behov for investeringsvirkemidler til de som ønsker å komme i gang eller å videreutvikle produksjonen.

Utviklingsoppgaver i forbindelse med våre spesielle utfordringer i nord må prioriteres. Det gjelder klimatilpasset sortsmateriale, klimatilpassede tiltak (tuneller, jorddekke mv) og utnyttelse av vårt spesielle klima (lys, smittepress mv).

For å utnytte det økende markedet på bær, må produkter av bær som helårsvare utvikles. Det gjelder særlig å utnytte det økende drikkemarkedet.

I en nylig utarbeidet «Strategiplan for hagebær i Nord-Norge» fremkommer det en rekke tiltak som bygger opp om disse strategiene. Utfordringene vil være gjennomføringen av tiltakene. Det er ikke bare en økonomisk utfordring, men det er en utfordring at det ikke finnes noe fellesapparat som kan stå for drivkraft og gjennomføring. Det viktigste tiltaket vil derfor være å få etablert et apparat som kan være motoren i dette arbeidet. Det kan være en liten gruppe bestående av representanter fra bærdyrkerne, rådgivingsapparatet, forskning og forvaltning. Arbeidet kan enten foregå som regulær drift i gruppen, eller organiseres som egne prosjekt knyttet til spesielle oppgaver.

Mål 11: Økt hagebærproduksjon og foredling av bær i Troms

Målet oppnås ved å

- etablere apparat for drivkraft og gjennomføring av strategiplan
- sikre kompetanseheving og rekruttering for produsenter og veiledningsapparat
- øke kapitaltilgang
- øke fokus på forskning og utvikling
- utvikle nye produkter

Potet
Matpotetproduksjonen i Troms er på ca 3000 tonn i året. Total matpotetomsetning i Troms er på ca 10 000 tonn pr år. Det er med andre ord rom for betydelig økt produksjon av potet i Troms for salg til lokalt marked.

Kvalitet
Dersom potetnæringen i Troms skal være leveringsdyktig på potet hele året, må det dyrkes potet som opprettholder kvaliteten gjennom hele lagringssesongen – til og med juli (august hovedsakelig til videreforedling).

I dag krever forbrukeren at poteten skal være pen å se til og snar å tilberede. Det raskt voksende salget av små utenlandske delikatessepoteter taler et tydelig språk. For at potetene skal se pen ut, må skallet holde gjennom opptak, lagring, sortering og vasking. Modning av potetplantene i åkeren må til for å oppnå skallfaste poteter. Sorter for langtidslagring (eks Mandel og Asterix) har behov for rundt 120 dager i jorda for å oppnå full modning og topp skallkvalitet. I Troms har vi 80-90 dager til rådighet.

Det er viktig med fokus på å utvikle nye potetsorter tilpasset nordnorske driftsforhold. Dette gjøres i dag blant annet gjennom prosjektet *Utvikling av nye potetsorter for Arktisk landbruk* på gården Grundnes i Målselv. Prosjekteier er Evy og Olav Grundnes, og prosjektet støttes av Graminor, Fylkesmannen, 'Arktiske midler', Bama, Gartnerhallen, Tromspotet og Produsentorganisasjonen OTTAR. Å finne nye sorter er et langt lerret å bleke, men arbeidet foregår midt i det nordnorske matfatet og metoden virker så langt lovende.

Tidligpotet
Produksjonen av nordnorsk tidligpotet har gått fra omtrent null fram til 2010, til ei omsetning på over 300 tonn i 2013. Utfordringa er tidlig (helst sist i juli) og stabil leveranse. Prisene på tidligpotet raser i månedsskiftet juli/august. Matvarekjedene legger planer og gjør avtaler flere måneder før tidligpoteten er klar til omsetning.

For å få tilgang til mer av tidligpotetmarkedet i Troms, må potetprodusentene inn på en mer arbeidsintensiv produksjon med lysgroing og bruk av plast og duk. Da vil en langt på veg kunne sikre en tidlig nok leveranse hvert år. De klimatiske variasjonene svinger mer i nord enn noen andre steder i landet. Likevel skulle det være mulig å komme tidligere i gang med opptaket på tidligpotet enn i dag.

Få dyrkere

Potetprodusentmiljøet i Troms er lite og sårbart. Noen få dyrkere har over 100 daa potet. Med større adgang til hjemmemarkedet vil det være plass til flere produsenter. Med flere produsenter vil risikoen spres på flere dyrkere, og leveransene til pakkeriene sikres i større grad. Ikke minst vil leveringsdyktighet på tidligpotet dra fordel av mange produsenter. Tidlig oppstart av opptak av små mengder potet pr daa – kanskje helt ned mot 600 kg pr daa vil kunne få varehandelen på banen for omsetting av nordnorsk potet kanskje allerede midt i juli.

Flomutsatt dyrkingsjord
En god del av de gode potet- og grønnsaksarealene i fylket er flomutsatt. Det bør tilrettelegges og inspireres til nydyrking av egna arealer, sikret mot flom.

Sykdomspress og strukturskader
Potetproduksjonen krever gode omløp. Dyrking av potet på et jordstykke i mer enn 2 år på rad er ikke anbefalt. I omløpet bør det være 2-3 år uten potet for å redusere smittepresset i jorda, og bygge opp jordstrukturen. Tilgangen på jord egna for potetproduksjon (helst steinfri selvdrenerende jord med god arrondering) er en av de mest begrensende faktorene for vekst i potetproduksjonen i Troms pr i dag.

Mål 12: Potetbonden i Troms – leveringsdyktig på mengde og kvalitet hele året

Målet oppnås ved å

- utvikle nye potetsorter tilpasset en arktisk vekstsesong
- legge til rette for produksjon av modne poteter på 80-90 dager
- øke lagerkapasitet
- styrke faglig og sosialt potetmiljø
- øke tilgang på arealer for dyrking av potet

Grønnsaker
Det har vært stor tilbakegang i både antall aktive dyrkere og areal som benyttes til grønnsakproduksjon i Troms de siste tiårene. Samtidig øker mengden grønnsaker vi spiser og folk etterspør i stadig større grad lokalproduserte varer. Potensialet for salg av grønnsaker i Troms er derfor stort både gjennom butikk og markedssalg.

Det er mange utfordringer knyttet til produksjon og salg av grønnsaker under arktiske forhold. Samtidig gir lysforholdene, langsom vekst og lav temperatur unike produkter med mindre bitterhet, mer sødme og mer smak (se faktaboks 1 om *Arktisk kvalitet*).

Arbeidet knyttet til grønnsaksproduksjonen i Troms er konsentrert i noen korte sommermåneder. Sammenlignet med potetproduksjon er grønnsaksproduksjonen mindre automatisert og krever mer manuelt arbeid. Utfordringer med skadedyr, ugress og marginale forhold gjør produksjonen svært kunnskapskrevende. Det er viktig med godt tilbud om opplæring til de som ønsker å produsere grønnsaker og et veiledningsapparat som kan følge dem opp. I dag er det begrenset tilbud om opplæring til grønnsaksprodusenter i fylket.

Rådgivingsapparatet har også begrenset kompetanse på området da det har vært lite etterspurt de senere år.

Det er i dag begrenset med mottak- og distribusjonsapparat for grønnsaker i Troms. I tillegg til dyrking må bonden derfor ofte selv også stå for pakking og salg av varene. Mangel på volum og leveringsevne over tid (kort og usikker sesong) gir utfordringer i forhold til butikkleveranser. Mange som har prøvd å selge gjennom butikk opplever at man "drukner" i øvrig vareutvalg, får dårlig plassering og dårlig oppfølging av varene.

For sorter som krever oppal i drivhus før utplanting mangler Troms i dag gartnerier/produsenter som kan produsere store mengder planter for utplanting. Dette er en utfordring i forhold til en rekke sorter som kålrot, knutekål, hodekål, brokkoli, purre osv. På den positive siden er grønnsaksproduksjon lite kapitalkrevende, og kan drives på jorder som er mindre interessante for grasproduksjon pga størrelsen. For bruk med lite areal gir derfor grønnsakproduksjon gode muligheter.

Lokalmarkedet blir i stadig større grad klar over egenskapene med arktiske grønnsaker og etterspør disse. Trenden rundt lokalmat og mat som opplevelse gir også muligheter for grønnsaksdyrking som del av alternative driftsformer. Det kan være reiselivskonsepter, småskala matproduksjon, andelsgårder, Inn på tunet osv.

I forhold til volumproduksjon er det vekstene kålrot, nepe, knutekål og gulrot som har potensial for dyrking i større volum. Spesialiteten "Målselvnepe" viser at det er potensial for større grønnsaksproduksjon i Troms. Her finnes det et eksisterende mottaksapparat gjennom Tromspotet som i dag distribuerer "Målselvnepe" også til andre deler av Norge.

Mål 13: Økt grønnsaksproduksjon i Troms for å utnytte potensialet og etterspørsel i markedet

Målet oppnås ved å

- øke kompetansen i alle ledd
- jobbe for effektive mottaks- og distribusjonssystemer
- øke produksjonsvolum

4.1.2 Økologisk produksjon av mat

I økologisk produksjon er det en målsetting å drive på en mest mulig bærekraftig måte samt å ha en driftsform som i størst mulig grad ivaretar husdyrenes behov for utfoldelse og naturlig adferd. Erfaringer fra det økologiske jordbruket gir samtidig en økologisering av det konvensjonelle landbruket med blant annet alternative metoder for plantevern, jordbearbeiding og ugrasrensking, fokus på vekstskifte og dyrevelferd. I tillegg er ekstensiv drift med mye beitebruk med på å hindre gjengroing av kulturlandskapet.

Det er en nasjonal målsetning at 20 % av norsk produksjon og forbruk av mat skal være økologisk innen 2020.

Landbruket i Troms har fordeler i økologisk produksjon på grunn av at klimaet gir et relativt lavt smittepress av sykdommer og skadedyr på plantene, samt mindre problem med ugress enn lengre sør i landet. Klimaet gir imidlertid også en større utfordring for produksjon av eget økologisk fôr.

Økologisk landbruk er minst like avhengig av god jordkultur og drenering som bruk som driver konvensjonelt (se kap 5.2.1 om god agronomi). Det må gis ekstra stimulans til tiltak som kan forbedre jordtilstanden på økologiske bruk.

Økoløft-prosjektet i Nordreisa og Kåfjord som ble avsluttet i 2010 og det pågående Økomelkprosjektet i regi av Tine, har vist at det er interesse for å legge om til økologisk drift i fylket. Det er imidlertid noen rammevilkår som gjør at flere ikke ser seg mulighet til å legge om.

Økologisk melk og storfekjøtt
Fra 2010 besluttet Tine å ikke gå inn på nye avtaler om tillegg for økomelk. Dette gjør at potensielt nye produsenter ikke ser at det blir økonomi i å legge om. Gjennom *Økomelk-prosjektet* har TINE åpnet for å gi avtale om økotillegg til nye produsenter i Nordland og Troms sør for Lyngen kommune. I nordfylket er det imidlertid per nå ikke mulig for nye produsenter å få tillegg for økomelka.

Rammevilkårene for melkeproduksjon har betydning også for produksjon av økologisk storfekjøtt da det gjennom melkeproduksjon også ales opp ungdyr til slakt.

Geit er en betydelig produksjon i Troms, men økologisk geitmelk oppnår ikke merpris hos TINE. Det må arbeides for å få til dette gjennom foredling av økologisk geitmelk enten gjennom å stimulere til ysting på gårdsnivå eller at TINE utvikler økologiske produkter basert på geitmelk.

Økologisk småfehold
Når det gjelder økologisk sauehold, så ligger forholdene veldig godt til rette for slik produksjon i Troms. I dag er det lite *økologisk småfehold* i Troms. Interessen er til stede, men omlegging begrenses av tilgang på gjødsel og areal. Behov for store grovforarealer gjør at det er vanskelig å få det til å strekke til med egen gjødsel og transportkostnadene blir for store ved transport av økologisk gjødsel sørfra. Dette hinderet er av så stor betydning at det er få som ser seg anledning til å legge om. En satsing på gris i Troms vil kunne bidra til bedre tilgang på gjødsel til disse brukene.

Økologisk potet- og grøntproduksjon
Troms har et aktivt potetmiljø og dette gir mulighet for økologisk produksjon. I og med at omfanget av produksjon både på potet og grøntsektoren er så liten også i resten av landsdelen, bør det inngås et samarbeid mellom miljøene i nord om en bred satsing på disse produksjonene.

Kompetanse-rådgiving/veiledning
Kunnskap om økonomiske muligheter på omlagte bruk er viktig for å sikre realistiske lønnsomhetsvurderinger for de som er på planleggingsstadiet for mulig omlegging. Gårdbrukere som har lyktes i sin økologiske produksjon er de beste ambassadørene og

kunnskapsbasene for å få flere bønder til å legge om. Det bør satses på mentorordninger der etablerte økologiske gårdbrukere veileder og følger opp nye produsenter.

Det har vist seg at det er svært viktig med tett oppfølging fra veiledningsapparatet for å gjøre gårdbrukerne trygg på at det lar seg gjøre å legge om til økologisk uten for mye arbeid og økonomisk tap. Det er behov for økt fokus på økologisk i veiledningsapparatet.

Nettverk og samhandling
I Troms er det små miljø innenfor økologisk produksjon. Det er viktig med møteplasser samt samordning av oppgavene innenfor feltet. Man må derfor videreutvikle nettverk og samhandling mellom produsenter, bedrifter, FoU-miljø, næringsorganisasjoner og virkemiddelapparat på regionalt og lokalt nivå. Det bør også legges til rette for god samhandling og samarbeid over fylkesgrensene.

Forskning og utvikling
Forskning og utvikling samt kompetanseheving er viktig for å løse viktige problemstillinger og få opp kunnskap og interesse for økologisk landbruk i nord. Økt kunnskap om økologisk dyrking i vår landsdel er viktig for en positiv utvikling.

Kunnskapen som finnes om økologisk produksjon i nord må ut i næringen.
Kompetanseheving
både for gårdbrukerne, veiledningsapparatet, forvaltningen, organisasjonene og omsetningsleddet er nødvendig.

Helhetlig satsing
I Troms må en i planperioden få opp en mer helhetlig satsing på økologisk landbruk. Det er bygd opp en sterk basiskunnskap om økologisk landbruk i fylket. Nå må en utvide satsingen til å se hele satsingen og alle aktørene samlet og få en helkjedesatsing fra produsent – distribusjon/foredler – salg – forbruker.

Den helhetlige satsingen gjelder også ut mot forbruker. Økologi innbefatter mange felt i samfunnslivet og en må få inn en bevissthet om dette også i helsesektor og undervisning m.m.

Mål 14: Øke økologisk produksjon og forbruk i Troms i tråd med nasjonale målsetninger

Målet oppnås ved å

- satse på hele kjeden fra produsent til forbruker
- øke kompetansen i rådgivnings- og veiledningsapparatet
- øke produksjon og forbruk av økologisk melk
- legge til rette for økologisk småfehold
- jobbe for økt økologisk forbruk

4.1.3 Lokal mat og matspesialiteter

Nasjonalt og internasjonalt ser vi en sterk økning i interessen for kortreist mat – mat basert på lokale råvarer og som bearbeides lokalt. I en verden der grenser bygges ned er maten og tradisjoner fra egen region identitetsbyggende. Turistene ønsker genuine opplevelser fra det området de besøker, der maten og matkulturen er viktige ingredienser. I tillegg er økt fokus på miljø og troen på at lokal mat er mer helsemessig sikker, grunner til den økte interessen. En stor andel av råvarene fra Troms-jordbruket bearbeides og selges i Nord-Norge.

Vårt naturgitte mangfold er unikt for Troms. Vi bor midt i matfatet! Råvarene fra fylket kommer fra ulike landbruksproduksjoner, reindrift, fiske, oppdrett, fangst og sanking. Det brede mangfoldet av type produkter er avgjørende for at serveringsbedrifter skal kunne lage spennende helhetlige menyer med mat fra regionen og gi gjestene en stor matopplevelse.

Samiske mattradisjoner der både lammekjøtt og rein inngår, kan gi et nytt innhold innenfor matspesialiteter i fylket. Sammen med samisk mat, historier og informasjon om samisk kultur, vil det kunne gi et mye bredere produkt både innenfor lokal markedet og reiselivsmarkedet.

Trendene er med produsentene. Forbrukerne sier at de ønsker å kjøpe mer lokal mat. Lokal mat har generelt et godt omdømme og målinger viser at forbrukerne kjøper mer av dette.

For å lykkes med en lokalmat-satsing er det viktig at en tenker lønnsomhet og ser satsingen fra kundens ståsted. Kunden kan være forbruker, butikk, serveringssted eller andre, og alle disse har til felles at mat fra alle bransjer, hav og land vurderes samlet. Matsatsingen i fylket må følgelig også sees på som en felles blågrønn satsing.

I arbeidet med *Matstrategi Troms 2013-2016* melder bedriftene i Troms om behov for kompetanseheving og rekruttering til næringene. Tilgangen til kvalifisert arbeidskraft er vanskelig for både matprodusentene og serveringsstedene. Samarbeid er det viktigste verktøyet for å styrke bedriftene. En mener også at tiden er inne for å arbeide for en felles nordnorsk arktisk matregion samt at samarbeidet mellom reiselivsbransjen og matprodusentene bør styrkes.

Hovedutfordringen til lokalmatprodusentene er tid og ressurser. Tid til å drive utviklingsarbeid i egen bedrift og ressurser i form av investeringstilskudd eller annet for å kunne vokse. For enkelte produksjoner er også stabile råvareleveranser en utfordring. Distribusjon og salg er spesielt utfordrende i Nord-Norge hvor det er lange avstander og få alternative markeder til kjedene. Kompetansebehovet er også stort på flere områder. Det er mye ny kompetanse som kreves for å gå fra å være råvareleverandør til å selge foredlede varer. Serveringssteder med fokus på lokal mat melder om at deres hovedutfordring er å kjenne til produsentene og få stabile leveranser av god kvalitet.

Mål 15: Øke produksjonen og mangfoldet av lokal mat og matspesialiteter basert på råvarer fra Troms

Målet oppnås ved å

- styrke matprodusentene
- se mat og reiseliv i sammenheng
- jobbe for en arktisk matregion

4.2 Skogbruk og klimatiltak i skogen

Hovedutfordringa for skogbruket i Troms er best mulig utnytting av dagens skogressurs, og å bygge opp en framtidig skogressurs med større kubikkmasse og tilvekst og med mer etterspurte og lønnsomme sortiment. Den årlige tilvekst i skogen kan fordobles. Skogbruk er langsiktig. Et bestand har ei omløpstid fra 70 år og oppover. Investeringer i skogkultur er investeringer for framtida og kommende generasjoner. En høy innsats i skogkultur i dag vil også gjøre at en kan ta ut større virkesmengder både på kort og lang sikt.

Kartlegging av miljøverdier er positivt, men det hender ofte at de brukes ukritisk. Kunnskapsgrunnlaget er ofte dårlig, kriteriene er diffuse og hjemmelsgrunnlaget for ordningene er mangelfullt. Det må finnes fram til ordninger som avklarer miljø- og skoginteressene slik at næringsinteressene kan ivaretas og unødvendig byråkrati unngås.

Mange av de utfordringer som skogbruket har, er behandla i flere utredninger og stortingsmeldinger, og i embetsoppdraget til Fylkesmannens landbruksavdeling. Utfordringene er nedenfor omtalt i 5 delutfordringer: hogst, ressursoppbygging, karbonbinding, mer bruk av tre og treprodukt og kompetanse og veiledning.

4.2.1 Hogst

Viktige rammer for hogsten er salgspris og mulighet for avsetning. Det er rom for å øke hogsten av lauvskog, men da må infrastruktur som veger og kaier bygges ut. Uten veger kan ikke vedmarkedet og industrien sikres ei jamn forsyning med tilstrekkelig virke. Det er stor mangel på skogsveger i Troms. Det er svært kostbart å kjøre fram tømmer med lassbærere i terrenget sammenlignet med lastebiltransport på skogsveger. Forskjellen kommer fort opp i over 100 kroner pr. kubikkmeter tømmer og kilometer terrengtransport. Dagens tømmerbiler setter store krav til vegstandarden. Flere av de eksisterende vegene er bygd ut i ei tid med andre krav til bæreevne og linjeføring. Det er derfor behov både for nybygging, ombygging og opprusting av skogsvegene.

En del av det offentlige vegnettet har heller ikke den standarden som kreves i dag. I tillegg til skogsveger, er høvelig driftsutstyr og dyktige fagpersoner avgjørende for avvirking og framdrift av tømmer. Entreprenører og planleggere må kunne få nødvendig opplæring.
En del tømmer, både inn og ut av fylket, fraktes med båt. Enkelte steder mangler høvelige kaier. I en Sintef rapport fra 2011 er behov og plassering av tømmerkaier behandlet. LMD har de siste par åra gitt særskilte midler til tømmerkaier.

Eiendomsstrukturen er ei utfordring. Mange små eiendommer med lite tømmervolum pr. daa, gjør det nødvendig med samarbeid over eiendomsgrensene. Tilrettelegging for dette samarbeidet krever både informasjon- og planleggingskapasitet.

4.2.2 Ressursoppbygging – skogkultur

Det ligger godt til rette for å øke produksjonen av bartretømmer. Fylket har flere hundre tusen daa som egner seg godt for barskog. Over hundre års erfaring med planting av barskog viser at vi kan bli sjølforsynt med tømmer av god kvalitet. Målet er langsiktig, og det kreves målretta innsats.

En produksjon på 100 000 m^3 skurlast, som er forbruket i dag, vil i tillegg gi et bruttovolum på omlag 450 000 m^3 masse- og energivirke i form av kvister, massevirkeandel (50 % av stammen), bark, bakhon og sagflis. Økt skogplanting vil på den måten gi både skurlast og energivirke til framtidig biobrensel og biodrivstoff.

Skogkulturtiltak må også settes inn for å bedre virkeskvaliteten og den økonomiske avkastningen i de naturlige furuskogene og i egna lauvskogareal. Furumoene er utsatt for stort press for omdisponering til andre formål. Det må bli sterkere vern av furumoene mot avskoging og nedbygging.

En betydelig større skogkulturinnsats må planlegges og gjøres slik at det biologiske mangfold blir ivaretatt.

Skogplanteproduksjonen må opprettholdes. Det vil bidra til økt leveringssikkerhet og at produksjonen tilpasses lokale forhold. Samtidig vil kompetansen ivaretas og bygges opp. Plantematerialet må være av riktig proveniens, det vil si at plantene må være av nordlig herkomst og tilpassa våre lys og klimaforhold. Markedet for slike planter er begrensa, og ei sikker planteforsyning må legge opp til å møte ulike klima- og avsetningsforhold. Det er utfordrende å holde oppe skogplanteproduksjonen i vanskelig driftsår.

4.2.3 Karbonbinding

Binding av CO_2 i skog er en sikker, rask og kostnadseffektiv metode. I Troms kan det bindes langt mer CO_2 enn det gjøres i dag. Vi har store områder der skogvolumet, og derved binding og lagring av CO_2, kan mangedobles ved å skifte ut glissen lauvskog med barskog. Utfordringa er hvordan vi best mulig kan øke CO_2 fangsten ytterligere uten at det skaper unødvendig store konflikter mot andre interesser.

Rapporten «Planting av skog på nye arealer som klimatiltak» ble lagt fram 29. august 2013. Den er utarbeidet av Miljøverndepartementet og Landbruks- og matdepartementet. De nye arealene som er vurdert er åpne areal og gjengroingsareal med under optimal skogproduksjon. Rapporten tilrår planting av 1 mill. daa slikt areal i løpet av 20 år. Det vil si 50 000 daa i året. Troms er et av fylkene som har store areal av slike marktyper. Rapporten gir ei omforent, faglig anbefaling av hvilke areal i landet som egner seg til planting etter ei avveiing mellom hensynet til klima, naturmangfold, andre miljøverdier og næring.

4.2.4 Mer bruk av tre og treprodukter

I verdikjeden fra stubbe til marked kommer den største verdiskapinga ved videreforedling av virket. Skal bruken av tre øke, forutsetter det at markedet utvikles slik at det er avsetning for de virkeskvaliteter som kan produseres. Det lokale markedet er viktig.

Skogen tar opp og lagrer karbon. Ved å bruke tømmer og materialer av tre, vil karbonet lagres videre. Trelast kan i stor grad erstatte andre bygningsmaterialer som har et mye dårligere karbonregneskap. «Tre er et fornybart bygningsmateriale, og det eneste materialet man kan øke bruken av uten å øke byggesektorens miljøbelastning. Fremstilling av treprodukter er,

sammenlignet med alternative produkter, lite energikrevende og gir lite prosessutslipp. Både treprodukter og avfallsprodukter fra skog og treproduktkjeden kan brukes som bioenergi og erstatter fossilt brensel. Karbon lagres i tre gjennom hele livsløpet, og tiltak for å øke levetiden til treprodukter vil derfor bidra til å forlenge lagringen av karbon. Mulighetene for å øke bruken av tre avhenger av rammebetingelser på flere områder» (Meld. St. 9 *Velkommen til bords*, 2011-2012). Stortingsmeldingen om norsk klimapolitikk sier omtrent det samme.

Dette er et godt grunnlag for å øke verdiskapinga i skogbruket. Innovasjon Norge forvalter to verdiskapingprogram for økt bruk av tre: Bioenergiprogrammet og Trebasert innovasjonsprogram.

Innenfor trebasert inovasjonsprogram er det etablert et nettverk av tredrivere. En tredriver arbeider i ett område, eller fylke, og har som oppgave å arbeide for økt bruk av tre ved å hente, skape og spre kunnskap mellom næringsdrivende. Innovasjon Norge gir støtte til å etablere tredrivere.

Et godt produsentmiljø for videreforedling av tømmer vil gjøre det lettere å ta i bruk den stigende virkesmengden vi vil få fra barskogen. Kompetanseheving og utviklingsprosjekt er nyttige tiltak for å sikre, og å utvide, framtidig verdiskaping

4.2.5 Kompetanse og veiledning

Skogeiere, skogsentreprenører, transportører, vedprodusenter, sagbrukseiere og småprodusenter må ha mulighet for kurs og opplæring i skogbruk innenfor sine arbeidsfelt. Et godt utbygd og effektivt veiledningsapparat har vist seg å være avgjørende for å legge til rette for økt aktivitet i skogen i fylket. Dette veiledningsapparatet bør oppgraderes. Skogeeiersamvirket kan bidra til å skape engasjement og forståelse for større satsing på kompetanse og samhandling i næringen lokalt og regionalt.

4.2.6 Utfordringer

De utfordringer skogbruket står ovenfor, løses best med å bygge opp en større skogressurs med god kvalitet og å øke verdiskapinga i skognæringen. Hensyn til miljø, kulturlandskap og friluftsliv skal ivaretas.

Øke hogsten på kort og lang sikt

Etterspørselen etter flis og tømmer er stigende. Skogsveger og et godt tilpassa driftsapparat er avgjørende for å møte denne utfordringa. For å trygge en større og jevnere tilførsel av virke til bioenergianlegg og trebearbeidende bedrifter, må infrastrukturen med veger og velteplasser bygges ut. Bygging av skogsveger er kostnadskrevende, og medfører store utgifter for skogeierne. Skal vi få bygd tilstrekkelig med skogsveger, bør statstilskottet økes, og fylkeskommunale bidrag må vurderes. Flaskehalser for tømmertransport på offentlige veger må utbedres.

Det må legges til rette for samarbeid over eiendomsgrenser for mer rasjonell hogst. Driftsplaner med miljøregistreringer (MIS) er her et nyttig hjelpemiddel, og slike bør utarbeides. Skogeiere og entreprenører må ha tilgang til, og gis mulighet for, nødvendig opplæring som en del av eiendomsforvaltningen og for å få effektive og trygge arbeidsplasser. Et faglig og godt veiledningsapparat må være på plass.

Bygge opp skogressursen

Statlige tilskudd har vært en avgjørende forutsetning for en aktiv skogkultur. Slike investeringer er langsiktige, ofte med et hundreårsperspektiv. Med de utfordringer vi har i dag

med trang økonomi, er det viktig at tilskuddsordningene til investeringer i skogkultur blir opprettholdt og helst utvidet.

Etter hogst må det aktivt legges til rette for ny skog. I framtidige lauvskog- og furubestand må naturlig forynging følges opp med tiltak som sikrer kvantum og kvalitet. På noe furumark må det plantes, og på god produktiv mark må det plantes anna barskog, hovedsakelig gran, men andre verdifulle og godt egna treslag må også vurderes.

Mye av gjengroingsmarka bør plantes for å gi større verdiskaping enn det ei sakte tilgroing med lauvkratt vil gi. Tilgang på godt plantemateriale av egnede treslag og riktig proveniens, må sikres. Det offentlige må støtte planteproduksjonen i fylket i vanskelig klima- og driftsår.

Øke opptak og binding av karbon i skogen
Vi må systematisk bygge opp en skogressurs som vil være et viktig bidrag for å ta opp og binde karbon. Tilplanting med barskog på gjengroingsareal og i lauvskog med liten bestokning må økes ut over det som vanligvis blir tilgjengelig ved vanlig skogsdrift. Slike areal kan få en egen status og høyere offentlige tilskudd.

For binding av CO_2 må areal som er hogd, raskt settes i produksjon. Lang ventetid på forynging må unngås. Treslag med stor kapasitet for karbonbinding og lagring må brukes. Kartlegge gjengroingsareal etter kriterier i rapporten *Planting av skog på nye arealer som klimatiltak*, og aktuelle områder for tilplanting plukkes ut.

Det må satses på planteforedling som gir større tømmervolum av god kvalitet. Skjøtselstiltak med ungskogpleie og gjødsling må gjennomføres. Forbudet mot hogst av ungskog bør gjeninnføres.

Mer bruk av tre og treprodukt
Skal skogen være en del av verdiskapinga og sysselsettinga rundt om i fylket, må det være mulig å få avsatt tømmer og treprodukt i nærområdet. Etablering av småskala treindustri der skogressurser og nærmarked er sammenfallende, må utvikles og støttes.

Tilrettelegging for bruk av bioenergi i større offentlige og private bygg vil være med på å skaffe mulighet for god, lokal avsetning av flisvirke. For å unngå lange og dyre transporter av flisvirke er det en fordel å ha flere flisfyringsanlegg rundt i fylket. Det er viktig å arbeide for en optimal logistikk slik at krysstransport av virke unngås.

Kommuner som har prioritert bioenergi som energibærer i sine klima- og energiplaner, må få tilskudd for å prioritere denne satsinga. Dette vil være et viktig bidrag for øke bruk av trevirke.

For å kunne ha sikker levering av lauvtrevirke til industri (ikke ved og flisfyring), må skogeierne i fylket få tilbake samme tilskuddsordning som tidligere var for drift av sponplatevirke. Tilskuddet skal kompensere for driftsvansker som følge av liten bestokning og småfallent virke. Dette er også en del av arbeidet med å få opp en mer verdifull skogressurs.

Selv om vi må se ut over fylkesgrensene for å skaffe nok trelast, er det ønskelig at det bygges mest mulig i tre også i vårt fylke. Ved offentlige og større private nybygg bør det legges til rette for at det også kan brukes trelast produsert i lokalmiljøet. Dette kan være spesielle produkter, eller delleveranser. Til vanlig husbygging, vedlikehold og reparasjoner kan lokalt

trevirke nyttes i større utstrekning enn i dag. Tre kan også brukes mer når det bygges nye driftsbygninger i landbruket. Det bør etableres ei stilling som tredriver i Troms.

Kompetanse og veiledning
Skogeiere, skogsentreprenører, transportører, vedprodusenter, sagbrukseiere og småprodusenter må ha mulighet for kurs og opplæring i skogbruk innenfor sine arbeidsfelt. Et godt utbygd og effektivt veiledningsapparat har vist seg å være avgjørende for å legge til rette for økt aktivitet i skogen i fylket. Dette veiledningsapparatet bør oppgraderes. Skogeeiersamvirket kan bidra til å skape engasjement og forståelse for større satsing på kompetanse og samhandling i næringen lokalt og regionalt.

Mål 16: Øke hogsten i Tromsskogen

Målet oppnås ved å

- forbedre infrastrukturen
- satse på hogstfremmende tiltak
- fokusere på driftsplaner som hjelpemiddel for rasjonell hogst

Mål 17: Bygge opp skogressursene og bedre kvaliteten på framtidsskogen

Målet oppnås ved å

- øke skogplantingen
- sikre god kvalitet på framtidsskogen

Mål 18: Øke opptak og binding av karbon i skogen

Målet oppnås ved å

- øke stående kubikkmasse og tilvekst pr. arealenhet

Mål 19: Øke bruk av trevirke

Målet oppnås ved å

- bruke mer bioenergi
- bruke tre som bygningsmateriale
- øke leveranser av lauvtrevirke til industri

4.3 Bygdenæringer

Troms er et småbruksfylke. Det viser seg vanskelig å skaffe nok inntekter til at ett til to årsverk kan finansieres av gårdens utkomme innenfor tradisjonelt landbruk. Mange gårdbrukerpar har derfor arbeid utenfor gården, men ønsker gjerne å kunne leve av gården. Ved å satse på bygdenæringer i tillegg til den tradisjonelle gårdsdrifta kan det åpne seg mulighet for at flere kan ha sitt virke på gården og leve av gårdens ressurser. For å få til dette er det viktig å legge til rette for informasjon om muligheter, og tilrettelegging for kompetanseoppbygging på ulike områder.

4.3.1 Inn på tunet

Inn på tunet er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. Tjenestene skal gi mestring, utvikling og trivsel. Potensialet for videre utbygging av *Inn på tunet* er stort. Store utfordringer i helse- og omsorgssektoren og behov for alternative opplæringsarenaer og arbeidstreningsarenaer gjør at landbruket kan være en viktig ressurs for disse. Stortingsmelding 29 (2012-13) *Morgendagens omsorg*, *Oppfølgingsplan for arbeid og psykisk helse* og *Samhandlingsreformen* peker alle på behovet for nytenkning i tjenestebildet der lokale ressurser bør kunne spille en større rolle.

I februar 2012 la Regjeringen fram *Inn på tunet -Nasjonal strategi.* Viktige stikkord i strategien er: Kompetanse, videreutvikling, kvalitet og kvalitetssystemer, langsiktighet og prioritering av utvalgte tjenestesektorer. Høsten 2013 presenterte Regjeringen *Handlingsplan for Inn på tunet 2013-2017*. De viktigste tiltakene som er skissert i handlingsplanen er: Konseptutvikling, kommunikasjon og informasjon, koordinering og samarbeid, kompetanse, utdanning og forskning, og godkjenningsordning og kvalitetssikring.

Inn på tunet står i en særstilling blant bygdenæringene fordi den i tillegg til sysselsetting og verdiskaping i landbruket bidrar til vekst og utvikling blant sårbare grupper i samfunnet. Dermed spares storsamfunnet for store beløp i sosialutgifter, institusjonsopphold mv. Inn på tunet bør også være uavhengig av svingninger i konjunkturene.

Det er flere eksempler innen psykiatrien der pasienter er forespeilet et liv med piller og institusjon, men som gjennom Inn på tunet har fått bygget opp selvbildet og kommet over i utdanning og arbeid. Barn og unge som har vist mange tegn på å falle utenfor, har gjennom individuell tilrettelegging i Inn på tunet, kommet over i en positiv utvikling. Inn på tunet-tilbud til personer med alders demens i en tidlig fase, kan spare institusjonsinnleggelse med ½ - 2 år.

De viktigste utfordringene i forbindelse med utvikling av *Inn på tunet* i Troms er:

- En aktiv holdning i kommunene, NAV mv for å se hvilke muligheter Inn på tunet kan gi i tjenesteproduksjonen. Inn på tunet er i sin natur tverrfaglig og fordrer ofte samhandling på tvers av etablerte strukturer.
- Langsiktighet. Det er viktig for alle involverte parter at det er forutsigbarhet i avtaler mv.
- Kvalitet er helt avgjørende for omdømme og status i bransjen. Den etablerte godkjenningsordningen er et viktig bidrag for å sikre kvalitet og må kontinuerlig følges opp. Godkjente *Inn på tunet*-bedrifter bidrar også til trygghet blant kjøperne.
- Kompetanse er den viktigste enkeltfaktoren for å kunne utvikle gode Inn på tunet-tilbud. Det handler om kompetanse hos kjøper, tilbyder og i noen grad hos brukerne. Kompetanse hører nært sammen med kvalitet.
- Forankring. En planmessig utvikling av *Inn på tunet* krever at det er forankret i aktuelt planverk, administrativt og politisk forankret.

Mål 20: Verdiskaping i landbruket gjennom tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstilbud

Målet oppnås ved å

- kvalitetssikre tilbudene
- utvikle kompetanse blant tilbydere
- styrke dialogen mellom kjøper og selger og nærmere samarbeid om utvikling av tilbudene
- tilrettelegge for nettverksbygging
- dokumentere kvalitet i, og effekter av, *Inn på tunet*
- forankre *Inn på tunet* i samfunnsplanleggingen

4.3.2 Grønt reiseliv

Mulighetene for gårder og bygder som vil satse på reiseliv er gode. Mange gårder har gode ressurser, som uten de store investeringer, kan tilrettelegge for overnatting og opplevelser.

I utviklingen av grønt reiseliv i Troms, møter vi på de samme utfordringer som gjelder for reiselivet i fylket ellers. Dette gjelder samferdselsløsninger, markedsføring og turistinformasjon. Dette er tema det må jobbes med for reiselivet i fylket generelt og som fremgår av Troms fylkeskommunes reiselivsstrategi for Troms 2013-2017. Når det gjelder de tiltak som kan gjøres for grønt reiseliv spesielt, er det utfordringer knyttet til produktpakking (produktutvikling), samarbeid og nettverk, kunnskap og kompetanse, portal for informasjon og booking.

Produktutvikling og produktpakking

Den økonomiske utviklingen med økt velstand og høyere utdanningsnivå, fører til økt etterspørsel og vilje til å bruke ressurser på kultur, opplevelse og reiser. Reiselivsnæringen må derfor dreies fra enkeltstående tradisjonelle reiselivsprodukter, til et samarbeid om helhetlige opplevelsesprodukter som inkluderer kultur, mat, historie, natur og aktiviteter, i tillegg til transport og overnatting.

En viktig basis som produktutvikling/produktpakking må støtte seg til, er infrastruktur som samferdsel, parkeringsmuligheter, merkede løyper og stier, naturguideutdanning/kurs, kart (både digitale og ordinære), turistinformasjon, gode hjemmesider og booking.

Vi ser også at produktpakking i form av å tilrettelegge rundreiser for grupper av turister kan komme sterkere som nisjeprodukt.

Samarbeid og nettverk
Ofte utvikles de beste opplevelsesproduktene i samarbeid med andre etablerere, gårdbrukere, organisasjoner eller andre, og dette kan gjelde for hele kjeden som turisten «må ha» - transport, overnatting, mat og aktiviteter/opplevelser. Vi ser at bygder som har gått sammen (også i samarbeid med kommunen) om å utvikle tilbud, har fått betydelig utvikling og lønnsomhet innen reiseliv.

Tromsø har de siste årene opplevd en svært sterk økning av nordlysturismen, og de største byene i fylket trekker naturlig nok turister fordi de har enklere tilgjengelighet og overnattingstilbud som er lett å finne. Bygdene kan utvikle og by på mange opplevelser som byene ikke kan. Det er nødvendig med godt samarbeid mellom byer og distriktene på reiseliv.

Kunnskap og kompetanse
For gårds- og bygdeturismen er kunnskap og kompetanse hos vertskap og eiere om reiselivsnæringen avgjørende for om reiselivstilbudene skal lykkes. Den som skal etablere reiselivstilbud må skaffe seg kunnskaper innen vertskap, markedsføring, økonomi, vår egen historie/kultur/tradisjoner, offentlige krav til servering/mat mv. Denne kunnskapen og kompetansen tilbys i vårt utdanningssystem på ulike nivåer, og også som temakurs i regi av offentlige og private aktører.

Vi ser imidlertid at det kan være behov for å utvikle kurspakker, også som nettbasert læring, på temaer innen reiseliv spesielt beregnet på gårds-/bygdeturisme.

Vi har utfordringer knyttet til å sikre at gårds- og bygdeturisme holder god kvalitetsstandard. En mulig vei å gå er å innføre offentlige kvalitetskrav til produkter og tjenester. Dette kan gjøres både gjennom sertifiseringsordninger og gjennom opplæring.

Vi har også mulighet til å kunne lage en felles nettportal for utdanninger og kurs tilrettelagt for reiseliv. I dag finnes det mange, både offentlige og private tilbydere av kurs og opplæring. Denne jungelen av tilbydere kan bli oversiktlig i en felles nettportal.

Informasjon og markedsføring
Vi har en utfordring i Nord-Norge når det gjelder å gjøre informasjon tilgjengelig og etablere og drive dedikerte nettsteder for markedsføring av bygdeturisme og småskala reiseliv. Vi ser et behov for blant annet:

- Pool av naturguider, gjerne med ulike spesialiseringer
- Oppdaterte kart, både digitale og papirbaserte som også viser turløyper, overnatting og opplevelser for hele fylket. I dag finnes slike kart over enkelte kommuner og steder
- Merking av løyper er viktig og også nødvendig i et langsiktig naturhensyn perspektiv
- Sikkerhet. Etablere flere og bruke Vegvesenets elektroniske tavler til å varsle skred- og flomfarer, samt opprette et nettsted spesielt for dette formålet

- Nye måter å gi turistinfo. Det kan vurderes om serveringssteder, distriktshoteller og kiosker skal kunne distribuere og formidle turistinfo i en større grad og utvidet grad i forhold til i dag.
- Felles portal for alle gårds- og bygdeturismetilbydere for markedsføring og booking.
- Skilting av gårder og bedrifter langs veiene

Ved fokus på dette vil en oppnå betydelig oppgradering av synlighet og tilgjengelighet samt ivaretakelse av sikkerhet.

Felles nettportal
På Island har organisasjonen Icelandic Farm Holiday (eid av gårdbrukerne selv) samlet alle 180 gårds-/bygdeturismetilbyderne i en portal på nettet. Organisasjonen markedsfører, kvalitetssikrer tilbudene og driver hjemmesiden inkludert bookingssystemet. De legger også til rette for grupper og rundturer. Mye tyder på at dette er grunnlaget for en sterk vekst i bygdeturismen på Island.

I Nord-Norge er det i dag visit- og destinasjonsselskaper som markedsfører og har bookingløsninger. De små tilbyderne innen gårds- og bygdeturismen opplever at de ikke er så fornøyd med oppfølging, råd og hjelp. Det bør vurderes en fellesløsning for Nord-Norge for booking og nettmarkedsføring for alle innen småskala reiseliv. I tillegg vil og skal hver enkelt tilbyder markedsføre seg i inn- og utland etter eget ønske og behov.

Mål 21: Lønnsomme reiselivstilbud på gårdene og bygdene i Troms

Målet oppnås ved å

- satse på pakking av produkter
- legge til rette for samarbeid og nettverk blant tilbyderne
- mobilisere til nyetablering
- sikre kompetanse blant tilbyderne
- satse på informasjon og markedsføring

4.3.3 Bygdeservice

Ideen bak *bygdeservice* bygger på å utnytte bønders ledige arbeids- og maskinkraft i stillere deler av året.

Bygdeservice råder over et stort spekter av utstyr. De har relativt lave driftskostnader fordi en bruker utstyr en har fra før, utnytter ledig kapasitet samt at oppdragene tas innimellom ordinært gårdsarbeid. Derfor kan de holde konkurransedyktige priser og kan stille på kort varsel for utføring av oppdrag på en kvalitetsmessig god måte.

Potensialet for bygdeservice er stort både i bynære og mer rurale strøk. Utnytting av dette potensialet vil bidra til å styrke inntektsgrunnlaget og det psykososiale miljøet for deltakerne og i bygdene.

Mål 22: Verdiskaping i landbruket ved å tilby tjenester til lokalsamfunnet

Målet oppnås ved å

- legge til rette for bygdeservicelag i Troms

4.4 Eiendoms-, areal- og boligpolitikk

4.4.1 Eiendomsstruktur og jordleie

En av hovedutfordringene for Tromslandbruket er eiendomsstruktur og mye jordleie. Det vanlige er at hver gårdbruker leier av mange utleiere, og ofte på kortsiktige vilkår og med ulik avstand fra eget tun. Kortsiktige avtaler medfører svakt vedlikehold av arealene, det oppnås små avlinger og bøndene må høste langt større arealer enn nødvendig. Lang transport av fôr og gjødsel medfører økte kostnader i produksjonen.

Finansiering av utbyggingsprosjekt på gårdsbruk er en langsiktig investering. Andelen leiejord utgjør som regel en stor del av arealgrunnlaget for en utbygging. Nå kreves normalt leiekontrakter på inntil 10 år. Kortsiktig leieavtaler skaper usikkerhet både for utbygger og långivere. Nedbetalingstiden på lån til slike prosjekter er normalt 20 til 25 år. Langsiktige lån er bare delvis nedbetalt når leieavtalene går ut. Leietiden burde være tilnærmet like lang som nedbetalingstiden på lånene til prosjektet. Det vil være lettere å få langsiktig lån til finansiering av prosjekter med mer langsiktige leieavtaler. En praksis med leieavtaler opp mot 15 til 25 år vil kreve en holdningsendring både hos utleiere, leiere og forvaltere.

Å legge til rette for mer langsiktige leieavtaler, samt større muligheter for å kjøpe arealer som ikke brukes av eier, er nødvendig for å utvikle Tromslandbruket til ei framtidsretta næring med finansieringsordninger som er tilpasset nedskrivningstiden på investeringene.

Jordloven er endret slik at muligheten for å få tilgang på tilleggsjord er enklere. Disse endringene er ikke gjort kjent på en tilfredsstillende måte. Det bør gjennomføres informasjonsmøter eller bygdemøter for å gjøre de nye mulighetene kjent. Erfaringen viser at på slike møter vil bygda ofte presse på for å få gjennomført de beste løsninger for alle parter. Skriftlig orientering når ikke fram. Det er viktig å få folk i tale og få analysert hva den enkelte kan greie seg med, hva en kan greie seg uten, men som kan være viktig for den som har yrket sitt i landbruket.

Ved omsetting av landbrukseiendom hvor eier ikke skal drive jorda bør kommunen vurdere å sette vilkår om videresalg av innmarka som tilleggsjord til nabobruk i drift. Kjøper kan beholde hus og utmark. Ofte er det huset og rettighetene i utmark til jakt og fiske som er det viktigste for kjøper som ikke skal drive jorda. I dag er kostnadene ved å dyrke opp et dekar dyrkbar jord om lag det dobbelte av hva som betales for fulldyrka jord ved kjøp som tilleggsjord.

4.4.2 Jordvern

Kun 1 % av landarealet i Troms er jordbruksareal for matproduksjon. Disse arealene er under press. I et langsiktig perspektiv er det viktig for fylket å kunne produsere mat på de arealene som er best egnet. Jordbruksarealene er grunnlaget for å kunne utvikle lokale matprodukter.

Omdisponeringsforbudet i jordloven legger opp til et strengt jordvern. Regjeringen har de siste årene flere ganger innskjerpet kommunenes ansvar for å ta vare på jordressursene i sin forvaltning etter plan- og bygningsloven og etter jordloven. Selv om forbudet mot nedbygging av dyrka og dyrkbar jord er klar, er utviklingen når det gjelder nedbygging urovekkende.

Plan og bygningsloven er et nyttig redskap når landbrukets produksjonsarealer skal skjermes mot utbygging. Den gir kommunen mulighet til å kartfeste «*hensynssoner*».

Bruken av hensynssoner tar utgangspunkt i at kommunen selv vektlegger en sektorinteresse, definerer omfang og lokalisering av hensynet og utformer kartet. Hensynssoner utformes da etter kommunens vurderinger, behov og forutsetninger. Kommunen kan gi retningslinjer som vil ivareta hensynet til landbruksnæringen og som er tilpasset utfordringene for den aktuelle kommunen. Regionale myndigheter kan gi råd om arbeidet basert på nasjonale forventninger tilpasset forholdene i Troms fylke.

Landbrukets kjerneområder

Et viktig virkemiddel for å nå målene om redusert nedbygging av dyrket og dyrkbar mark er at kommunene peker ut landbrukets viktigste ressursområder, eller kjerneområder, og tegner disse inn på et kart som vedtas politisk. Disse bør omfatte større sammenhengende arealer dyrka jord, og tilsvarende arealer dyrkbar jord som i praksis lett lar seg dyrke.

Et slikt kart gir signal om å unngå omdisponering av jordressursene og er et bidrag til god og langsiktig forvaltning av jordbrukslandskapet. Ved å følge opp klare og langsiktige prioriteringer i planleggingen, kan arealenes kvaliteter for matproduksjon og opplevelser sikres.

Utgangspunktet er regjeringens jordvernpolitikk for vern av dyrket og dyrkbar mark. Det er viktig at jordvern vektlegges i arealplaner som behandles i kommunene.
Arbeidet vil gi en vekting av arealenes betydning for landbrukssektoren. En effekt av prosessen er at arealer av mindre betydning for landbruksnæringen også kartlegges. Håndhevingen av et restriktivt jordvern vil ikke være like viktig i slike områder og de kan enklere brukes til andre formål.

Kjerneområde landbruk kan også inngå som en del av en landbruksplan eller annen tilsvarende temaplan. Kartet er også nyttig ved forvaltning av kommunale midler til miljøtiltak i landbruket og ved utforming av regionale miljøprogrammer.

Regional planretningslinje

Regional planmyndighet fastsetter følgende planretningslinje:

- **Landbrukets kjerneområder** skal innarbeides i kommunens samfunns- og arealplan. Kjerneområdene innarbeides i kommunens arealdel som **hensynssone landbruk** når det skal utarbeides ny arealdel til kommuneplanen.

Regionale planretningslinjer utarbeides for å ivareta nasjonale og regionale hensyn og interesser. Regional planretningslinje skal legges til grunn for kommunal samfunns- og arealplanlegging. Regional retningslinje for arealbruk er et egnet virkemiddel for sikring av jordressursene. En regional plan med retningslinjer for arealbruk vil ha den virkning at den skal legges til grunn for kommunal planlegging og gi grunnlag for innsigelse til kommunale arealplaner.

Med kjerneområder for landbruket menes de arealene i kommunen som er viktige for to av landbrukets sentrale samfunnsoppgaver - matproduksjon og opprettholdelse av jordbrukets kulturlandskap. Hensikten er å prioritere arealene i et langsiktig perspektiv og unngå nedbygging og oppstykking av jorda, eller forringelse av kulturlandskapet.

Det anbefales at kjerneområdene har en viss størrelse og sammenheng. Hvilke arealer som skal inngå som kjerneområder for landbruk, må bygge på en konkret faglig vurdering i hvert enkelt tilfelle, og ut fra lokale forhold og prioriteringer. Aktuelle kriterier kan være:

- Arealkvalitet av dyrket mark, basert på jordsmonn og produksjonsevne
- Terrengets hellingsgrad og egnethet for moderne driftsformer
- Arealets størrelse og arrondering
- Dyrkingsreserver i skogsmark

En helhetlig registrering og prioritering av viktige områder for jordbruk og kulturlandskap, i form av "kjerneområde landbruk", danner grunnlag for utviklingen av en langsiktig landbruks-/næringsplan knyttet til kommuneplanens samfunnsdel.

Mål 23: Landbrukets ressursgrunnlag skal sikres for å utvikle et lønnsomt og bærekraftig jord- og skogbruk i fylket

Målet oppnås ved å

- øke bruken av langsiktige leiekontrakter
- sikre landbrukets ressursgrunnlag gjennom kommunale planprosesser

4.4.3 Eiendoms- og boligpolitikk

Kommunene i Troms har ulike utfordringer knyttet til eiendoms- og boligpolitikk. Noen er preget av stor vekst og etterspørsel etter boliger, mens andre er preget av fraflytting.

Tema bosetting i denne planen avgrenses til å gjelde bosetting relatert til landbrukseiendommer. Det er stort potensiale i å få flere til å bosette seg på landbrukseiendommer. Slike eiendommer representerer verdifulle ressurser og har potensial for bosetting og verdiskaping gjennom selvstendig drift. Det går fram av Stortingsmelding nr. 25, (2008 – 2009) *Lokal vekstkraft og framtidstru. Om distrikts og regionalpolitikken*, at utfordringen ligger i å synliggjøre potensialene i eiendommene som gode boplasser, og å

stimulere til raskere omsetting av slike eiendommer. Her kommer virkemidlene i eiendoms- og bosettingspolitikken inn som sentrale, fordi de kan medvirke til å nå målene om et aktivt landbruk som grunnlag for næringsutvikling, sysselsetting og bosetting i ulike deler av landet.

Kommunene har ansvar for å gjøre lokalsamfunnene til attraktive steder å bo og leve i, med de juridiske virkemidlene som blant annet ligger i konsesjonsloven. Ett av virkemidlene er reglene om boplikt. Reglene om lovbestemt boplikt på landbrukseiendommer ble innført i 1974. I begrunnelsen ble det blant annet vist til at det var mange tilfeller på at personer uten særlig tilknytning til landbruket hadde fortrengt eier av landbrukseiendom på en uheldig måte. Ved lovendring i 2001 ble det lagt større vekt på rene bosettingshensyn som begrunnelse for boplikten. Dette hensynet er også tatt inn i formålsparagrafen i konsesjonsloven. Skal boplikten oppfylles må eier ta eiendommen som sitt reelle bosted.

Utfordringer
Det er ulike utfordringer i de ulike kommunene i Troms. Også innad i den enkelte kommune kan det være stor variasjon. Trenden er økt vekst i enkelte større tettsteder/kommunesenter, mens det utenfor disse områdene i stor grad er fraflytting og tomme bolighus, eventuelt at bolighus i stor grad blir benyttet til fritidsboliger og bare er i bruk i enkelte deler av året.

En hovedutfordring er å få fast bosetting i de mange ledige våningshusene på landbrukseiendommer i Troms. Ofte er det lite aktuelt for eier å selge eiendommen ut av familien, selv om de verken bor der eller driver eiendommen. Eiendommen kan ha vært i familien i generasjoner, men blir i dag bare benyttet i fritidssammenheng mens jorda leies ut. Dette gjør det vanskelig for yngre generasjoner, som ønsker å drive et bruk, å komme inn på markedet. Bruksrasjonalisering, hvor innmark selges som tilleggsjord til nabobruk, mens eier blir sittende igjen med tunet og utmarka, har samme effekt. En utfordring er hvor vidt vi opprettholder en variert bruksstruktur ved denne type bruksrasjonaliseringer. Her vil det være kryssende interesser i det å styrke driftsgrunnlaget på aktive bruk kontra det å holde oppe en variert bruksstruktur, hvor også de mindre bruk er med på å opprettholde bosetningen. Endringene i delingsparagrafen i jordloven 1. juli 2013 legger opp til denne type bruksrasjonalisering. Når innmarka er delt fra og solgt, og bare tunet er igjen, blir ofte eiendommen straks eller i neste generasjon en fritidseiendom. Etter dagens lovverk vil det oftest heller ikke være boplikt på eiendommer hvor innmarka er fradelt og solgt til nabobruk.

I områder hvor boliger og nedlagte og fraflyttede landbrukseiendommer omsettes til fritidsformål i konkurranse med boligkjøpere, bør kommuneplanens samfunnsdel være forumet hvor en strategi for å gjøre noe med dette løftes frem. Dersom kommunen ikke ønsker å gjøre seg bruk av virkemidler som konsesjonsloven for å snu denne utviklingen, kan andre kreative løsninger diskuteres.

I andre deler av landet har enkelte kommuner en boligstrategi som går ut på at det i kommuneplanens arealdel avsettes arealer hvor det skal oppføres små leiligheter til ungdom og studenter, andre arealer hvor det skal føres opp frittliggende boliger til barnefamilier, og til slutt arealer hvor det skal oppføres sentralt beliggende leiligheter til seniorer som ikke lenger har behov for store hus. Slik får en frigjort hus, og kanskje også landbrukseiendommer, dersom det finnes sentralt beliggende leiligheter tilgjengelig til en pris som ikke overstiger prisen som betales for huset eller landbrukseiendommen. Det er grunn til å tro at pris på landbrukseiendom er lav fordi markedet tror at myndighetene regulerer prisen på denne type eiendom. Dette er en myte som kan rettes opp gjennom den type bygdemøter som er omtalt over i kapittelet om jordleie.

Mål 24: Øke bosetting på landbrukseiendommer uten fast bosetting

Målet oppnås ved å

- stimulere til raskere omsetting av landbrukseiendommer uten aktiv drift
- målrette bruken av eiendomsjuridiske virkemidler

4.5 Rekruttering

Rekruttering handler om videreføring av drift, utvikling av drifta og rekruttering til nye næringer også utenom generasjonsskifte. Med det store antallet som slutter i landbruket og relativt mange av dagens gårdbrukere som pensjoneres om få år, er potensialet for rekruttering inn i yrket stort

4.5.1 Generasjonsskifte/eierskifte

Odelsloven og tradisjonene rundt odelsretten innebærer at de aller fleste landbrukseiendommer blir omsatt innen familien. Likevel kan det være vanskelig å få noen i familien til å overta drifta når bonden når pensjonsalder. Neste generasjon vil da ofte være vel etablert, med familie og annen karriere. Konsekvensene av dette er ofte at gårdsbruk tas ut av produksjon fordi ingen er villig til å ta over og videreføre drifta.

Rekruttering til yrket og overtakelse av gård ved generasjonsskifte henger tett sammen. Generasjonsskifte innen landbruket er en krevende prosess. Det handler om å komme tidlig i gang, om menneskelige og familiære faktorer, økonomi, skatt, avgifter mv. Salgsverdi for gården er ofte for lav til innkjøp av ny bolig slik at de som legger ned drifta velger å bo videre på gården. Samtidig må ofte kjøper gjennomføre store investeringer for å videreføre driften.

Generasjonsskifte er et ømtålig tema i mange familier. Det kan være til hinder for gode prosesser. Det er viktig å snakke om framtida lenge før eierskifte er aktuelt. Helst bør det være et tema fra barna er små. Kommunene bør jevnlig bringe dette tema på banen blant gårdbrukerne.

Å tilrettelegge for generasjonsskifte også utenfor familie, er viktig for framtidig rekruttering til landbruket. De som vil satse på landbruket, særlig de unge, må få muligheter til å skaffe seg tilstrekkelige arealer, rekrutteringskvoter, kompetanse og kapital til fornying av driftsapparatet. Gårdsbruk som har vært lagt ut for salg har så langt ikke vært vanskelig å få omsatt i Troms. Endringen i odelsloven gjeldende fra 1.1.13 har gjort det enklere med salg av gårdsbruk og rekruttering utenom familien.

Det er et stort behov for kapital og pantesikkerhet ved oppstart og overtagelse av gårdsbruk. Ofte er pantegrunnlaget på bruk i Troms dårlig da disse brukene tradisjonelt sett er små med lite egen jord og lite verdifull skog og bygningsmasse. Når man i tillegg havner utenfor ordninger som etablererstipend og oppstartsstøtte som andre næringer kan få fra Innovasjon Norge, bidrar det ytterligere til å vanskeliggjøre oppstart.

Det er behov for gode garantiordninger fra landbrukssamvirket overfor private banker, til kjøp av livdyr, melkekvote og lignende. Generasjonsskiftetilskudd og lån burde og kunne gis ved

generasjonsskifte utenom familie. For eksempel ved at en ung bonde vil overta en gård i drift fra en nabo eller lignende.

4.5.2 Omdømme

Omdømme handler om hvordan næringen presenterer seg utad og innad gjennom hver enkelt bondes, og organisasjonenes, handlinger og holdninger.

Bondeyrket blir ikke alltid oppfattet som attraktivt, og det blir blant annet pekt på dårlig lønnsomhet, lav status og lite fritid. For å bidra til å bedre omdømmet, er det behov for en holdningsendring. Her må næringen og forvaltingen stå sammen for å synliggjøre at bondeyrket er attraktivt og meningsfylt, bl. a. gjennom styrking av lønnsomhet, tilgang på avløsere og utvikling av sosiale og kulturelle tilbud i bygde-Norge.

Det må være fokus på at bondeyrket er et spennende arbeid, hvor det er utfordringer på alle plan fra plantekultur, til mekanikk, maskinkjøring, dyrehold, bedriftsledelse og gründervirksomhet. Det finnes ikke to like dager, og man opplever en variasjon i oppgaver som er helt unik. Hverdager kan spenne fra fullt kjør i høyonn og industriell produksjon, til roligere dager hvor bonden har tid til en pust i bakken. Det faktum at en selv er herre over egen skjebne, kan fort veie opp for litt lavere inntekt. Dette må kommuniseres ut av bønder som er stolt av sitt yrke og sin livsstil!

Mål 25: Opprettholde drift på gårdene i Troms

Målet oppnås ved å

- opprettholde og videreutvikle drift på eksisterende gårdsbruk
- bidra til nyetableringer
- informere om de økonomiske virkemidlene som finnes
- vurdere nye virkemidler

Mål 26: Smidige og kunnskapsbaserte eierskifter i landbruket

Målet oppnås ved å

- sørge for informasjon og motivasjon til gårdbrukerfamilier
- sikre god rådgivning om tema eierskifte

Mål 27: Gi landbruket et godt og fortjent omdømme

Målet oppnås ved å

- fokusere på det positive innenfor landbruket
- bedre gårdbrukernes yrkesstolhet
- synliggjøre landbruket

4.6 Kompetanse

All utvikling bygger på kompetanse. Landbruket består av svært kompetanseintensive næringer der den enkelte utøver bør beherske mange disipliner som økonomi og driftsledelse, fôring og stell, jord- og plantekultur, mekanikk, skogbruk, miljø, energi, kvalitetskrav, helse, miljø og sikkerhet, bygdenæringer mm. Kapitalkrav, strukturrasjonalisering med større enheter, endrede driftsforutsetninger og dermed et mer og mer profesjonalisert landbruk, stiller store krav til den enkelte utøver for å kunne oppnå tilfredsstillende økonomi. Den enkeltes driftsmåte og kompetanse påvirker også i stor grad det økonomiske utbyttet som oppnås. Klimaendringer, produktivitetsvekst, ny kunnskap mv forutsetter at den enkelte yrkesutøver holder seg godt faglig oppdatert. Det er viktig at de som skal inn i næringen tilbys utdannelse for å kunne møte alle disse kravene.

Arktisk landbruk vil i liten grad kunne konkurrere på kvantitet og må derfor være best på kvalitet. En forutsetning for å kunne utnytte de kvalitetsfortrinn som arktisk landbruk har, er høy kompetanse i alle ledd i verdikjeden. Ei næring med høy kompetanse er også viktig for å få til utvikling, stolthet og rekruttering.

4.6.1 Naturbruksutdanning i videregående skole

En viktig brikke for kompetanseoppbygging og rekruttering til det arktiske landbruket er naturbruksskolene. Flere av naturbruksskolene sliter i dag med lav søkning og begrensede ressurser. Her er det nødvendig at det tas tak slik at ikke utdanningstilbudet forvitres. Det er viktig at skoleelever får god informasjon om landbruksutdanninga og de utdanningsløp som tilbys i fylket og andre steder. Rådgivere i grunnskolen må være oppdatert og ha kunnskap om de valgmulighetene som finnes, samt ha evne til å skissere hvilke karrieremuligheter grønn utdanning kan gi. Det bør vurderes hvorvidt ressursene kan utnyttes bedre på tvers av fylkesgrensene.

I tillegg til videregående opplæring, er naturbruksskolene også en viktig arena for etterutdanning (se faktaboks 5). Eksempel på dette er nettbasert agronomutdanning, potetskole, grovfôrskole og geitskole.

Det et på nasjonalt plan satt i gang et arbeid med evaluering av landbruks- og gartnerutdanninga og kartlegging av behovet for fagskoler. Dette arbeidet må følges opp med innspill fra landbruket i Troms.

For å heve kunnskapsnivået blant gårdbrukerne, bør den eksisterende yrkesutdanninga stimuleres og utvikles, og i tillegg bør det utvikles tilbud på fagskolenivå. Det finnes i dag ingen fagskole innen landbruksfag i Troms. På landsbasis er det tilbud inne storfe og driftsledelse, planteproduksjon og driftsledelse, arborist og anleggsgartner og blomsterdekoratørfaget. Det bør settes i gang utredning av en fagskole for arktisk landbruk

med hovedvekt på arktisk landbruk, driftsledelse og bær/grønt/potetproduksjon som et nordnorsk tiltak.

Faktaboks 5
Troms landbruksfaglige senter som ble opprettet i 1999 som del av Senja videregående skole, er etablert for å drive kurs-, etterutdanning og annen kompetansevirksomhet overfor landbruksbefolkningen i Troms fylke. Antall deltakere på kurs, fagdager o.l i regi av fagsenteret har vært 400 – 500 pr år, og det har vært gjennomført 30 – 40 aktiviteter pr. år.

Fagsenteret har hatt sterkt fokus på initiering og gjennomføring landbruksrelaterte utviklingsprosjekt. Her kan nevnes beiteprosjekt i Troms (www.beitebruk.no), kompetansesenter – geit, geitskole, geithøgskole (stp), potetskole (stp), agronomutdanning for voksne. For tiden er fagsenteret sterkt involvert i utvikling av arktisk kjekjøttproduksjon.

4.6.2 Agronomutdanning for voksne

I Troms er det vanlig at de som går inn i landbruksyrket gjør det i godt voksen alder, ofte etter at de har skaffet seg annen utdanning og annen yrkeserfaring. Disse har helt andre behov for tilrettelagt landbruksutdanning enn de som går ordinær videregående skole. Agronomkurs for voksne bør videreføres som et tilbud til denne gruppa.

4.6.3 Etter- og videreutdanning

I Troms har vi mye god erfaring med at korte kurs (2 dager) er gode, faglige arenaer. Disse er brukerstyrte og tar opp tema som gårdbrukerne er opptatt av. Tilskuddene til slike kurs er små, men gir god effekt. Det er viktig at forvaltningen tilpasser seg behovet. Det er viktig med gode, erfarne arrangører av slike kurs for å sikre faglig og pedagogisk kvalitet. Kortkurs er også velegnet i forbindelse med fokus på utvalgte tema i hele fylket eller større deler av det.

Troms mangler tilbud om utdanning innen skogbruk. De som ønsker å utdanne seg innen dette området må reise til andre fylker. Næringsutøvere i skogbruket må ha mulighet for kurs og faglig oppdatering innenfor sine arbeidsområder.

I Troms har vi ingen utdanninger som retter seg direkte mot enkelte bygdenæringer, men det er mulig å ta studier innen reiseliv og lignende ved andre høgskoler mv. Innovasjon Norge tilbyr en rekke kurs og rådgiving i forbindelse med etablering, utvikling og drift. Kompetansenettverket for lokalmat i Nord-Norge ved Bioforsk tilbyr en rekke kurs, besøksordning og veiledning innen lokal mat.

Eksisterende tilbud om høyere utdanning innen landbruksfag på nasjonalt nivå må opprettholdes og videreutvikles slik at de dekker framtidas behov for kandidater med høy kompetanse. Landbruket i Troms må gi innspill på hva næringen trenger av kompetanse.

4.6.4 Kompetanse i veiledningsapparatet

Det er viktig at gårdbrukere og skogeiere kan innhente informasjon og kunnskap fortløpende fra et velfungerende veilednings- og rådgivingsapparat. Kommunal landbruksforvaltning, Norsk landbruksrådgiving og samvirkeorganisasjonenes rådgivingstjeneste er viktige støttespillere for næringen. Det er viktig at disse funksjonene fungerer godt og har ressurser og kompetanse til å kunne bistå med kunnskap.

Landbruksrådgivninga i fylket er allsidig, men blir ofte oppfatta som fragmentert og innen skogbruk mangelfull. Norsk landbruksrådgivning har 10 enheter i landsdelen, av disse er 3 i Troms. Bedre samordning av rådgivningstjenesten er reist ved flere anledninger og arbeidet bør nå settes i gang. Utfordringene for den faglige rådgivninga er først og fremst nedgang i antall bruk og redusert produksjon.

Etter at kommunene overtok ansvaret for landbruksforvaltninga er bemanninga mer enn halvert. Det er få kommuner som har kapasitet og kompetanse til å drive landbruksbasert næringsutvikling, til tross for en klar sammenheng mellom kommunal innsats og faktisk næringsutvikling. Dette vil i stor grad påvirke næringens muligheter for å drive et framtidsrettet landbruk med god økonomi og lønnsomhet i framtida.

4.6.5 Forskning og utvikling

Det er behov for kunnskapsutvikling i nordnorsk landbruk, og det er viktig å samordne kompetansemiljøene for å bli mer relevante for næringsutviklingen i landsdelen.

Nordnorsk landbruksråd (NNLR, se faktaboks 3?) er en paraplyorganisasjon for landbruksorganisasjonene og samvirke i Nord-Norge. I 2005 etablerte NNLR et FoU-program for Arktisk landbruk og naturbruk. Der er formålet å utvikle FoU-tiltak som er nyttig for landbruksnæringen i nord. Det er viktig å støtte opp om arbeidet til NNLR for å sikre en helthetlig satsing på forskning og utvikling knyttet til nordnorsk landbruk.

Mål 28: Sikre grunn- og videreutdanning i landbruket med tilstrekkelig antall elever/studenter

Målet oppnås ved å

- gjøre utdanningstilbudet innen naturbruk bedre kjent og mer attraktivt for ungdom
- gi ungdom bedre mulighet for relevant arbeidspraksis i landbruket

Mål 29: Gårdbrukere og veiledningstjeneste med god kompetanse om landbruksdrift under arktiske forhold

Målet oppnås ved å

- skape forståelse og entusiasme for kompetanseheving
- gi tilbud om allsidig kompetanseutvikling som dekker alle sider ved landbruksdriften
- sikre god kompetanse og kapasitet i veiledningsapparatet
- sikre målrettet forskning og utvikling tilpasset Tromslandbrukets behov og potensiale

4.7 Rovvilt

Nasjonal rovviltpolitikk
Norsk forvaltning av fredet rovvilt (jerv, gaupe, bjørn, ulv og kongeørn) er fundamentert på stortingsmelding nr 15 (2003-2004), «Rovvilt i norsk natur» og Stortingets behandling av denne gjennom innstilling til Stortinget nr. 174. Føringene i disse to dokumentene er fulgt opp i rovviltforskriften («Forskrift om forvaltning av rovvilt»). I 2011 inngikk Stortinget et nytt rovviltforlik basert på representantforslag 163 S (2010-2011). Dette bekrefter hovedlinjene i forliket av 2004, men med visse justeringer. Blant annet er nasjonale bestandsmålet for bjørn redusert og det er lagt sterkere føring for forvaltningens bidrag til regulering av bestandene mer presist på bestandsmål.

Rovviltforliket i Stortinget innebærer et todelt mål. Norge skal ha en forvaltning som opprettholder bestandene av fredet rovvilt på fastsatt bestandsmål samtidig som næringsinteresser og andre samfunnsinteresser ivaretas på best mulig måte. Dette skal skje gjennom følgende hovedstrategier:

- Arealdifferensiering – skille rovvilt og beitedyr i tid og rom (områder avsatt henholdsvis til rovvilt og beitedyr)
- Bestandsregulering gjennom alminnelig jakt
- Forebyggende tiltak i konfliktområder
- Skadefelling av skadegjørere

Regional forvaltning
Norge er inndelt i 8 rovviltregioner hvor Troms og Finnmark er en region. I hver region er det nasjonalt fastsatte bestandsmål for hver rovviltart. Regionale rovviltnemnder er ansvarlige for å utarbeide en forvaltningsplan som viser hvordan nasjonal rovviltpolitikk skal gjennomføres i egen region. Disse inneholder en beskrivelse av status, utfordringer, mål, strategier og virkemiddelbruk for den enkelte region. En av de viktigste strategiene er prinsippet om arealdifferensiering. I Troms skal forvaltningen av rovvilt i hovedsak skje i indre strøk, dvs øst for E6 (i Nord-Troms enda lenger øst). Områdene vest for E6 er prioritert til beitedyr. Tross dette er det årlig betydelige tap av beitedyr også vest for E6.

Utfordringer
For saueholdet representerer jerv og gaupe de største tapene, for reindrifta er gaupa og kongeørna de største skadevolderne.

I 2012 ble det for Troms utbetalt til sammen 13,5 millioner kroner i erstatning for beitedyr (sau + rein) tatt av rovvilt. Av dette utgjør erstatning for sau vel 3,5 millioner kroner. I tillegg kommer indirekte tap (f.eks søyer som har mistet lam og må sendes til slakt pga jurbetennelse). Konflikten representerer store utfordringer med hensyn til næringsvirksomhet og dyrevelferd i store deler av fylket. I konfliktområder må en påregne at tap til rovvilt er en betydelig faktor for bortfall av sauebruk.

Rovviltnemnda i Troms og Finnmark har i sin forvaltningsplan for fredet rovvilt gjort rede for mål, strategier og ikke minst utfordringene som må løses for å lykkes med målsettingen om å ha både beitedyr og rovvilt i regionen (kapittel 10). Dette støttes fullt ut. Beitenæringene er særdeles viktig for Troms. Av den grunn er det viktig å sikre løsninger som regionen kan leve med fremover. Det er derfor ønskelig å utdype og forsterke det som står i nevnte forvaltningsplan om utfordringer, mål og strategier.

Det er en opplevelse av at intensjonen med nevnte rovviltforlik ikke er oppfylt. Dette gjelder spesielt bestandsregulering og uttak av rovvilt som gjør skade i akutte situasjoner. Dette er svært viktige virkemidler da de fleste andre forebyggende tiltak ikke har virkning. I den grad de har virkning, har de store negative konsekvenser for praktisk drift, arbeidsomfang og driftsresultat for næringene.

Det er generell oppslutning om at hovedvirkemiddelet for bestandsregulering skal være alminnelig jakt (kvote- og lisensjakt). Imidlertid må virkemiddelet utformes slik at det blir hensiktsmessig. Dagens regelverk og praktisering av dette oppfattes for stivbeint og byråkratisk og er pr i dag den største begrensningen for å oppnå tilfredsstillende resultat. Det er flere eksempler på dette. I Troms har en hatt langt mer jerv enn bestandsmålet over flere år. Det har derfor blitt brukt mye ressurser lokalt og regionalt på kursing og opplæring i åtejakt på jerv, deriblant bruk av fangstbås. Dagens regelverk fordrer at båsen har fysisk tilsyn to ganger i døgnet. Dette vanskeliggjør sjansen for å lykkes av flere grunner. Slik fangst bør skje med god avstand fra veier, bebyggelse, ferdsel osv. Tilsynet samt tilførsel av åte blir da utfordrende vinterstid pga av snøforhold, mørke, kulde osv. Bruk av snøscooter ville i stor grad løse dette problemet, men hindres ofte av motorferdselloven. Tilsynet kan med enkelhet løses gjennom viltkamera med MMS-funksjon, men dette aksepteres ikke av overordnet miljøforvaltning, uten at det gis noen forklaring på hvorfor. Resultatet i Troms er at satsingen på båsfangst er smuldret bort.

Et annet eksempel er miljøforvaltningens manglende vilje til å utvide jakttiden for gaupe. På grunn av lys- og klimaforholdene i Nord-Norge ville en måneds ekstra jakt (april) være gunstig for jaktuttaket, spesielt i år med stor bestand. En slik endring ville ikke komme i konflikt med yngelperioden eller andre dyrevelferdsmessige forhold.

Et tredje, mer overgripende eksempel, er innføringen av grunneiers tillatelse for jakt på rovvilt ved stortingsforliket i 2004. Tidligere var lisensjakt på jerv holdt utenom grunneiers tillatelse. På grunn av manglende grunneierorganisering i Troms og uoversiktlige forhold med hensyn til grunneiers tillatelse er flere aktuelle områder i Troms i praksis ikke tilgjengelige for jegere flest.

Det kan nevnes flere slike eksempler. Felles for dem er at de bunner i regelverk som i liten grad er tilpasset praktiske og/eller geografiske/regionale forhold. Dette burde det kunne justeres for uten at det gikk på bekostning av miljømessige interesser som bestandsmål, jaktetikk eller dyrevelferd.

Som nevnt ovenfor, har en i flere år, på tross av økende aktivitet gjennom alminnelig jakt, hatt langt større bestand av jerv i Troms enn fastsatt bestandsmål. Ekstraordinære uttak er et virkemiddel overordnet miljøforvaltning har tilgjengelig for å regulere bestanden i slike situasjoner, men en har ikke hatt vilje til eller vært i stand til å regulere bestanden ned til fastsatt nivå på tross av anmodninger og råd om hvordan dette kunne gjøres fra regional rovviltnemnd. Selv etter at en i rovviltforliket av 2011 presiserte miljøforvaltningens ansvar for uttak av resterende lisensfellingskvote (jerv og bjørn) gjennom ekstraordinære uttak, oppleves det fortsatt som om den fraskriver seg dette ansvaret. Beitenæringene opplever at overordnet miljøforvaltning er veldig nøye med at bestandene ikke kommer under fastsatte bestandsmål, men langt fra like opptatt av å redusere bestandene når disse ligger over bestandsmålene.

Løsningen kan være å overføre ansvaret for ekstraordinære uttak til rovviltnemndene. Pr i dag har Miljødirektoratet myndigheten, og bruker da Statens Naturoppsyn (SNO) til å gjennomføre uttakene etter egen instruks (som ikke begrenses av alminnelige retningslinjer for skadefelling og jakt). Ved overføring av denne myndigheten til regionalt nivå inkludert muligheten til å benytte SNO til effektuering av oppdragene, ville regional Rovviltnemnd og Fylkesmannen få de virkemidlene en trengte for å få til en helhetlig og regionalt tilpasset forvaltning. Dette ville også gi et reelt innhold i rovviltforlikets presisering av at det er et mål at regional myndighet i rovviltforvaltningen styrkes.

Som nevnt er det i Troms årlig store tap til freda rovvilt også i områder prioritert til beitedyr. I tillegg til alminnelig jakt er skadefelling ved akutt rovviltskade et viktig virkemiddel i slike områder. Rovviltforliket av 2011 sier at i slike områder skal det ikke være rovvilt som utgjør et skadepotensial. Gjeldende praksis er at det må ha skjedd dokumentert skade før skadefelling iverksettes. Beitenæringene mener at tilstedeværelse av rovvilt i slike områder utgjør allerede et skadepotensial og at terskelen for iverksetting av skadefelling må senkes.

Som nevnt er kongeørnbestanden på bestandsmålet eller over. Fra beitenæringenes side oppleves tap til kongeørn som et økende problem. Det kan gis skadefelling for kongeørn. Dette er imidlertid mest aktuelt i hekketiden hvor risikoen for å avlive hekkende fugl med unger på reir er stor. Som kjent er det ikke kvotejakt eller andre regulerende virkemidler for kongeørn. I praksis betyr dette at en pr i dag ikke har noen aktiv forvaltning av kongeørn.

Ordningen med kommunale og interkommunale skadefellingslag synes heller ikke å fungere godt nok. Alt for mange skadefellingsoppdrag mislykkes og bidrar således ikke til å avklare tapssituasjonen. Det er flere grunner til dette. Etablering av skadefellingslag er frivillig, og det blir således tilfeldig om slike etableres. De største utfordringene med å få en slik frivillig ordning til å fungere er ugunstige lønns- og arbeidsvilkår, tidsklemme hos personell som oftest har annet og bedre betalt arbeid, manglende økonomisk kompensasjon til kommunene for dekning av administrative kostnader samt et regelverk (motorferdselloven, jaktforskrifter osv) som setter kraftige og ofte uforståelige begrensninger for gjennomføringen av skadefellingen. En løsning kunne være å overføre ansvaret for effektuering av skadefellinger til SNO som er statens feltapparat. Dette ville løse alle utfordringene nevnt ovenfor i tillegg til at en kunne sikre lokal medvirkning gjennom å hyre inn de beste jegerne lokalt som hjelpemannskaper.

Mål 30: Redusere konfliktnivået mellom beitedyr og rovvilt gjennom effektiv bestandsregulering av fredet rovvilt

Målet oppnås ved å

- jobbe for effektivt uttak av rovvilt gjennom alminnelig jakt (kvotejakt og lisensfelling)
- sikre mer presis bestandsregulering gjennom ekstraordinære uttak
- jobbe for mer effektivt uttak av rovvilt ved akutt skade (skadefelling)

4.8 Viltforvaltning/viltskade

Det overordnede målet i norsk viltforvaltning er å sikre viltet og viltets leveområder slik at naturens produktivitet og artsrikdom blir tatt vare på. Viltloven inneholder et generelt fredningsprinsipp hvor alt vilt i utgangspunktet er fredet. Miljødirektoratet fastsetter jakttider for de artene det kan jaktes på.

Kommunene er den lokale viltmyndighet og utgjør en svært viktig del av forvaltningen, spesielt innen forvaltningen av elg og viltskader fra hjortevilt, og småvilt som hare, rype, skogsfugl og ender. Fylkeskommunens oppgaver er knyttet til å sikre de høstbare, ikke truede viltartene, og går i hovedsak ut på å veilede kommuner og rettighetshavere.

Viltforvaltning inngår som tema i *Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2014-2025*.

Jakt regulerer viltbestandene og begrenser skade på beitemark og beitedyr. Jakt har tradisjonelt vært et viktig supplement til tradisjonelt landbruk og fiske i Troms. Det har gitt et svært viktig bidrag i naturalhusholdninga. Jakt har historisk sett vært en viktig del av landbruket. I dag er jakt forbundet med rekreasjon og friluftsliv, og er for de fleste ikke nødvendig for matauk eller økonomisk utbytte.

4.8.1 Elg

Veksten i elgbestanden i Troms er stor, og medfører flere former for belastning på landbruket og samfunnet for øvrig.

Vinterbeiting på furu av elg har økonomiske konsekvenser for skogeierne. Det foreligger omfattende tallfesting av det økonomiske skadeomfanget fra Sør-Norge. I Troms er det ikke gjennomført noen slik systematisk kartlegging og kostnadsvurdering av skadene.

Osp er, sammen med rogn og selje, blant de viktigste beiteplantene for elg, hjort og rådyr. Økende beitetrykk fra hjortevilt kan føre til nedgang i bestandene av osp. Osp er det lauvtreslaget i Troms som er best egnet for skur. Det er også omfattende elgbeite på rogn og vier, men dette er av liten økonomisk betydning for skogbruket i fylket. Elgen sitt beitepress og skadeomfang kan dokumenteres ved elgbeiteundersøkelser. Det er i svært liten grad blitt gjort i Troms.

Omfanget av beiteskader av elg på rundballer er økende, spesielt i områder med stor tetthet i vinterhalvåret. De store skadene i Målselv og Bardu oppstår ved at elg trekker inn til vinterbeitene fra nabokommunene på kysten. Det er derfor svært viktig med regionalt samarbeid om elgforvaltningen. Elgstammen må forvaltes slik at skadetrykket den medfører for landbruket og andre samfunnsverdier er på et akseptabelt nivå.

4.8.2 Gås

Grågås utgjør i økende grad ulemper og økonomisk belastning for jordbruket i Troms. Det gjelder fortrinnsvis hekkende grågås som benytter eng som oppholdssted og beiteområde. Det fører til tap av plantemasse og nedtråkking av plantemateriale. I tillegg kommer langtidsskader som følge av intensivt beite vår og høst. Det påfører gårdbrukere utgifter til innkjøp av tilleggsfôr samt utgifter ved oftere å måtte fornye enga.

I Troms er det ikke tradisjon for særlig omfattende jakt på gås. Fylkesmannen kan tillate fremskyndet start på grågåsjakta med inntil 15 dager i områder der det er utarbeidet forvaltningsplan. Det er lite skade knyttet til andre arter av gjess i Troms.

Erfaringen viser at i områder hvor grunneier tillater jakt på gås, og hvor slik jakt blir utøvd, så begrenses problemet ganske effektivt. I forhold til tidligskadene på eng, bør det tillates og utøves vårjakt. Økt jakt på gås bør i størst mulig grad skje innenfor ordinær jakttid. Dette kan best skje ved at grunneier tillater jakt på gås, og at det selges jaktkort. Det bør utarbeides forvaltningsplaner for grågås der det er omfattende problemer med grågås i landbruket.

Mål 31: Redusere skader forårsaket av vilt på skog og gressavling

Målet oppnås ved å

- sikre en bærekraftig elgbestand
- redusere beiteskader av grågås

4.9 Landskapsressurser og produksjon av fellesgoder

4.9.1 Kulturlandskap og kulturminner

Kulturlandskapet i Troms er preget av lengere tids bosetting og omfattende beitebruk. Et variert og mangfoldig kulturlandskap er rammen for et trivelig miljø som gir mulighet for opplevelse og rekreasjon både for fastboende og turister. Opprettholdelse av jordbrukets kulturlandskap er viktig både kulturhistorisk og for biologisk mangfold, samt at det kan ha et økonomisk aspekt knyttet til næringsutvikling og reiseliv. For å opprettholde verdien i landbrukets kulturlandskap, er det nødvendig med fortsatt bruk, skjøtsel og vedlikehold.

Kulturminner er spor vi mennesker har satt etter oss. Bygninger, gravhauger, hustufter og andre elementer kan fortelle oss om menneskers liv og virke gjennom tidene. Hvert år forsvinner rundt en prosent av kulturminnene her til lands. Det nasjonale målet er at tapet av kulturminner ikke skal være mer enn 0,5 % pr år. For hvert kulturminne som går tapt, mister vi viktig kunnskap om vår kultur og historie. Mange kulturminner ligger i landbrukets kulturlandskap og landbruket spiller dermed en viktig rolle for ivaretakelse av disse.

Økende grad av store irreversible naturinngrep gjør det utfordrende å forvalte natur- og kulturverdiene i landskapet. For at også fremtidige generasjoner skal leve i og av landskapet, må vi forvalte landskapet som en ressurs i samfunnsutviklingen på en slik måte at vi bevarer og videreutvikler dets kvaliteter i et langsiktig perspektiv.

Landskapskonvensjonen understreker at landskapet er en felles ressurs og et felles ansvar. I landskapet møtes mange ulike slags verdier og ressurser - kulturelle, økologiske, sosiale og økonomiske. Det er ofte ulike interesser knyttet til hvordan landskapsressursene skal benyttes. Et tett samarbeid mellom offentlig forvaltning, organisasjoner og private er en forutsetning for å håndtere landskapets mangfold av verdier på en bærekraftig måte.

Moderne drift gjør at kulturminnene på innmark er særlig utsatt for skade og ødeleggelse. Kommunene må i større grad ta i bruk kulturminnedatabasen Askeladden for å sikre at tiltak i landbruket ikke kommer i konflikt med fredete kulturminner. Alle saker som gjelder grøfting/drenering, nydyrking, samt maskinell hogst og skogplanting må vurderes iht. kulturminneverdier. Regional kulturminneforvaltning skal gis mulighet til å uttale seg i slike saker, jfr rundskriv M-19/97 om nydyrking og forskrift av 25.06.2013 om tilskudd til drenering av jordbruksjord

Kulturminneforvaltningen har i for liten grad oversikt over kulturminner i utmark. Dette skyldes i hovedsak at områdene ikke ble innlemmet i den omfattende registreringen for økonomisk kartverk som ble gjennomført til utpå 1980-tallet. Det er behov for mer registrering av kulturminner i utmark.

Å holde kulturlandskapet åpent er en stor utfordring i Troms som ellers i landet. Når landskapet gror igjen, endres landskapsbildet og enkeltelementer som kulturminner blir ikke lenger synlig. Videreføring av tilskuddsordninger som SMIL (Spesielle tiltak i landbruket) og RMP (Regionalt miljøprogram) er viktige bidrag til skjøtsel av kulturminner og kulturlandskap i landbruket.

Landbruk er en næring med lange tradisjoner og dype røtter i norsk kultur. Bygninger og tun er viktige elementer i kulturlandskapet og er med på å gi Troms sitt unike kulturlandskap hvor folk i generasjoner har utnyttet ressurser både i sjøen og på land. Bygninger som ikke lengre er i bruk på gårdene står ofte uten vedlikehold og gjerne til nedfalls. Dette gir et inntrykk av forfall og lite aktivitet. Det er behov for å sette i stand og vedlikeholde bygningene på gårdstunene som ledd i å bevare kulturlandskapet. Bygninger som i dag ikke er i bruk må vurderes som ressurs knyttet til for eksempel ulike tilleggsnæringer. Gjennom å tilpasse og gi bygninger ny bruk heller enn å rive og bygge nytt, ivaretar en viktige elementer på gårdstunet, samtidig som kulturlandskapet bevares. Dette er verdiskaping i ledige landbruksbygg. I tillegg til ny bruk av eldre bygninger er det behov for å bevare for ettertiden et representativt utvalg bygninger som er eller har vært knyttet til landbruket.

Å få landbruket til å delta i å bevare og skjøtte landbrukets kulturminner er positivt og kan gi gården en ekstra dimensjon. Kunnskap om gårdens historie er motiverende for videre bevaring. Det er behov for kunnskap og kompetanse om kulturminneverdiene på gården.

Også immaterielle kulturminner knyttet til landbruket er viktige verdier. Tradisjonskunnskap og gamle handverksteknikker er interessant og gir både økt kunnskap og opplevelse.

I samarbeid med regional kulturminneforvaltning kan det legges til rette for etablering av kulturstier som kan benyttes som aktivitetstilbud for gården og bygda. Dette er også viktig i et folkehelseperpektiv.

Mål 32: Ta vare på verdiene i kulturlandskapet, og gjøre kulturlandskapet og kulturminnene til en ressurs for næringsutvikling i bygdene

Målet oppnås ved å

- bedre oversikten over de viktigste kulturlandskapsverdiene i landbruket og bruke disse i planlegging
- ivareta bygningsmiljøene på gårdene som del av kulturlandskapet i bygda
- sikre skjøtsel av kulturminner/kulturlandskap
- bruke kulturlandskapet som en ressurs for landbruket og bygdenæringene

4.9.2 Bruk av utmarka til friluftsformål og folkehelse

I tillegg til tradisjonell landbruksdrift ved beite og skogsdrift, er det også en rekke andre muligheter knyttet til utmarka. De store utmarksressursene i Troms er av stor betydning som turområde for folk flest. Det å legge til rette for flerbruk av utmarka gir også muligheter for økt verdiskapning i landbruket, som for eksempel gjennom tilbud innen *Inn på tunet*, jaktturisme og reiseliv.

Tilrettelegging for flerbruk av utmarka

Bruk av utmarka kan være grunnlag til konflikt mellom ulike interesser. Det er viktig å legge til rette for flerbruk av utmark, men med tilrettelegging følger også økt bruk. Manglende respekt for beitende dyr, lukking av grinder og båndtvang kan i en del områder bli ei belastning for næringen. Hunder som av forskjellige grunner er løse i beiteområder, kan for eksempel forårsake store skader på dyr. Ved tilrettelegging for bruk av utmark i beiteområder er det derfor viktig å informere om at det drives næringsvirksomhet og husdyrhold i området. Kommunale skilt som opplyser om parkering på eget ansvar innenfor beitegjerder, båndtvang, hvilke dyr som beiter i området og hvordan man forholder seg i møte med dyra, må på plass. Turgåere som kommer over skadde/døde dyr må oppfordres til å rapportere tilbake til produsenten. Jo flere som bruker utmarka, desto større sjanse for at flere skadde/døde dyr kan oppdages. Opplysning om og telefonnummer til den som har beitedyr i området må stå på infoskiltet. I tillegg må infoen legges ut på sosiale medier, på nett og i aviser.

Ved etablering av turstier o.l. må det lages hensiktsmessige porter i utmarksgjerdene. «Sluseporter» vil muliggjøre fri ferdsel, samtidig som beitedyr ikke finner åpne porter å gå igjennom. Ved etablering av store og små hyttefelt i beiteområder, må det tas hensyn til beitedyra. Oppsett av gjerde og porter til turstier må avklares med de som benytter området til beitedyr.

Mål 33: Redusert konfliktnivå mellom landbruksnæring og allmenheten i utmark

Målet oppnås ved å

- tilrettelegge for flerbruk av utmarka

Økt verdiskaping fra høsting av vilt, urter og bær
Jaktrettighetene tilhører grunneier. For å øke verdiskapningen fra småviltjakt og innlandsfiske er det nødvendig med et godt samarbeid mellom, og organisering av, grunneierne i utmarkslag. Det er utfordrende å drive med småviltjakt i et område med en mengde små eiendommer hvor det ikke er organisert med salg av jaktkort. Grunneierne er ofte ikke så veldig sterkt motivert da de økonomiske verdiene for den enkelte, lille eiendom, er beskjedne. Det er derfor behov for å fremme organiseringa av utmarkslag i Troms.

Det er gode muligheter for kommersiell bruk av utmarksressurser i Troms som høsting av urter, bær og sopp for salg og til videreforedling. Utvikling av nye produkter av naturressursene, samt sanking for bruk i videreforedling av småskala mat er svært aktuelt som en del av satsingen på lokalprodusert og tradisjonsbasert mat. Innholdsstoffer i viltvoksende bær og urter er svært aktuelle for bruk i naturmedisin og kosmetikk. Dette er store vekstnæringer og nordnorske ressurser kan utnyttes bedre.

Mål 34: Økt verdiskapning fra småviltjakt

Målet oppnås ved å

- samordne grunneiere for bedre utnyttelse av verdiskapning for småviltjakt

Bruk av verna områder
Det har i de siste årene blitt satt fokus på at nasjonalparker og andre verneområder skal gi grunnlag for opplevelsesturisme og dermed økt verdiskaping i lokalsamfunnene. Nasjonalparkene er dratt inn i nasjonal politikk både med hensyn til reiseliv og bærekraftig lokalsamfunnsutvikling. Som ledd i dette er det etablert ordninger for henholdsvis nasjonalparkkommuner og nasjonalparklandsbyer. Det er flere kommuner i Troms som er nasjonalparkkommuner, og Nordreisa er i tillegg utpekt til nasjonalparklandsby.

Bygde-, aktivitets- og opplevelsesturisme er en del av landbruket. Aktivitets- og opplevelsesturismen i Troms utgjør utvilsomt ei vekstnæring og en stor mulighet for landbruket. Verneområdene innebærer betydelige opplevelsesverdier. Stemplet som nasjonalpark eller verneområde forsterker dette. *Landbruket må delta i den kommersielle utnyttinga av verna områder.*

Mål 35: Landbruket må medvirke til økt kommersiell utnytting av verna områder

Målet oppnås ved å

- øke samarbeid mellom landbruket og vernemyndighetene om kommersiell bruk av verna områder

4.10 Samfunnssikkerhet og beredskap i landbruket

Utfordringene i landbruket med hensyn til samfunnssikkerhet og beredskap er flersidig og må løses på flere nivå. Statlige, regionale og lokale aktører må legge til rette for at gårdbrukerne får tilfredsstillende og klare retningslinjer knyttet til dette.

4.10.1 Matsikkerhet

Å produsere nok, trygg og variert mat av god kvalitet er den viktigste oppgaven landbruket løser for samfunnet. Tilgang til nok og trygg mat er også en viktig del av vår nasjonale beredskap.

Matsikkerhet tas ofte for gitt i Norge, til tross for økt uforutsigbarhet i global matproduksjon. Statistikk og trender viser at landbruksnæringen i Troms er nedadgående og ivaretagelsen av «kritisk masse» i forhold til lokal industri blir en utfordring for fremtiden. Dette vil kunne få konsekvenser for fylkets bidrag til den nasjonale matsikkerheten. En kartfesting av landbrukets kjerneområder vil i et slikt perspektiv være et nyttig verktøy for å sikre fremtidig matproduksjon i fylket, jfr. kap. 4.4.2 Jordvern.

4.10.2 Mattrygghet

Med mattrygghet menes at det er god kontroll med produksjonen av næringsmidler slik at menneskene ikke blir syke av å spise maten. Det faglige ansvaret for mattrygghet i Norge ligger til Mattilsynet.

Produksjon av trygg mat er en forutsetning for en livskraftig landbruks- og matsektor i Norge. Kontinuerlig produksjon av trygg mat skaper tillit og sikrer avsetning av varer og legitimitet for et levende landbruk. I en situasjon med økt konkurranse fra omverdenen på det norske markedet, vil produksjon av trygg mat av høy kvalitet, god plante- og dyrehelse og god dyrevelferd være en viktig konkurransefaktor for den norske verdikjeden for mat.

Norge har en gunstig situasjon sammenlignet med andre land når det gjelder uønskede fremmedstoffer og smittestoffer i mat. Det er viktig å sikre gode rutiner og god hygiene i hele matproduksjonskjeden, og legge vekt på gode forbyggende tiltak og beredskap slik at den gunstige situasjonen opprettholdes. Det skal være sporbarhet gjennom hele verdikjeden.

For landbruket er de private, mindre vannanleggene, inklusive gårdsbrønner, en spesiell utfordring for mattryggheten. Mange gårdsanlegg har i dag ikke renseutstyr og nødvendige barrierer som sikrer tilstrekkelig god og stabil vannkvalitet. Samtidig kan slike vannkilder være utsatt for tilsig av urent vann. Det bør rettes fokus på informasjon og veiledning for å sikre trygg vannforsyning på gårdsbruk.

Kvalitetssystem i landbruket (KSL) dekker alle typer matproduksjon på norske gårdsbruk, og stiller krav til hvordan produksjonen skal gjennomføres og hva som skal dokumenteres. Kvalitetssystemet bygger på kravene lover og forskrifter stiller til matproduksjon, dyrevelferd og miljøhensyn, men stiller også enkelte tilleggskrav som landbruksnæringen har definert selv. KSL omfatter også krav til arbeidsmiljø, herunder HMS, som omtales nærmere under. Ordningen administreres av Matmerk.

4.10.3 Helse, miljø og sikkerhet på gården

Et godt arbeidsmiljø er en god investering både for hver enkelt bedrift og næringsaktør, og det er god samfunnsøkonomi. For landbruket innebærer det at et systematisk HMS-arbeid må prioriteres både i næringen som helhet, og at det reflekteres i HMS-arbeidet på den enkelte gård. KSL stiller krav til blant annet arbeidsmiljø, herunder HMS, og bygger på de kravene som arbeidsmiljøloven stiller.

Brannsikkerhet

Feil på el-anlegg og feil bruk av el-utstyr, er årsak til de fleste landbruksbranner. For å begrense skade forårsaket av brann, er det viktig med godt vedlikehold av elektriske anlegg i driftsbygninger samt god kunnskap om brann i landbruket. Ved bygging av nye driftsbygninger er det viktig at kommunen bidrar til sikkerhet for dyr og mennesker gjennom en forsvarlig forvaltning av både plandel og teknisk del av plan og bygningslov.

Sikkerhet og bondehelse

Landbruket er en risikoutsatt arbeidsgruppe i forhold til ulykker og yrkeslidelser. Arbeidstagerne i landbruket representerer 3 % av de sysselsatte i Norge, men står for rundt 20 % av dødsulykkene. Landbruket er spesielt med at det ikke bare er arbeidsgiver og arbeidstaker som er usatt for ulykker. Gården er ofte en boplass for flere, og sikkerheten til kårfolk, barn, ektefelle og besøkende skal også ivaretas. Typiske ulykker kan være fallulykker, ulykker ved håndtering av maskiner og redskaper og ulykker ved håndtering av storfe og hest.

Belastningslidelser og psykiske lidelser er også viktige områder knyttet til bondens helse. Landbrukets HMS-tjeneste har kunnskap og kompetanse om forebygging av ulykker i landbruket og har fokus på bondehelse. Sikkerhet og bondehelse er også en viktig del av KSL-systemet på den enkelte gård.

4.10.4 Dyrevelferd

God dyrevelferd er et mål i seg selv, og er et gode for samfunnet og konkurransefortrinn for norsk landbruk.

Dyrevelferden vurderes samlet sett som god i Norge. I internasjonal sammenheng er norsk regelverk for dyrevelferd på et høyt nivå. Til tross for dette er det fremdeles noen utfordringer knyttet til dyrevelferd i landbruksproduksjon. Det er bl.a. rapportert stigende tapstall for både sau og rein på beite, og det er en rekke utfordringer knyttet til driftsformer og infrastruktur i norsk husdyrproduksjon. Det er viktig med god oppfølging av dette fra Mattilsynet for å sikre at dyrevelferden ivaretas.

Dyrevelferden er næringens og dyreholders ansvar. Det er viktig at dyreholdere legger vekt på gode forhold for dyrene. Kunnskap er en forutsetning for god behandling av dyr. Det er nødvendig å sikre at godt kompetansetilbud om hold av produksjonsdyr.

Mattilsyn og dyrevernsnemnder gjennomfører jevnlige kontroller på alle bruk med husdyrhold for å sikre god dyrehelse. Bruk som har behov for oppfølging for å ivareta dyrehelse, sikres videre bistand.

4.10.5 Beredskap

Lov av 23. juni 2000 om helsemessig og sosial beredskap, har som formål å verne befolkningens liv og helse og bidra til at nødvendig helsehjelp og sosiale tjenester kan tilbys befolkningen under krig og ved kriser og katastrofer i fredstid. En rekke andre lover og forskrifter bygger opp om dette. Forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid (2001) krever at kommunene skal utarbeide beredskapsplan og utføre beredskapsplanlegging. Det er viktig å sikre at landbruket blir hensyntatt i lokale og regionale beredskapsplaner.

Troms fylke byr på store utfordringer tilknyttet hendelser som flom, ras, havnivåstigning mv. Storflommen i Indre Troms i 2012 medførte store ødeleggelser på dyrkamark, elveforebygginger, skogareal, veier og bruer. Skred, flom og vinterstengte veier kan skape problemer for levering av melk og besøk av veterinær eller i form av slukkeberedskap ved brann. Slike hendelser kan også medføre begrensninger i tilgang på strøm, vann og telefon og det kan oppstå problemer knyttet til forurensing fra gjødsel og diesellagre. Dette kan få konsekvenser for matsikkerhet, mattrygghet, sikkerhet på gården og dyrehelse. Det er viktig at hensynet til denne typen hendelser innarbeides i gårdens beredskapsplan.

Senere års erfaring med flom i Troms og prognoser om klimaendring som vil medføre økt vannføring i elvene, viser at det er behov for sikring av jordbruksjord. Per i dag er ikke sikring av jordbruksjord prioritert av NVE. Det bør jobbes for en endring av dette.

Mål 36: God matsikkerhet, mattrygghet, sikkerhet på gårdsbruk og dyrevelferd i Tromslandbruket

Målet oppnås ved å

- sikre tydelig informasjon fra forvaltningsapparatet
- sikre mattrygghet fra mat produsert i fylket
- ha fokus på helse, miljø og sikkerhet i landbruket
- ha fokus på god dyrehelse
- sørge for god beredskap på gårdsbruk og se landbruket som en bidragsyter i beredskapssammenheng

5 Organisering og opplegg for medvirkning

Styringsgruppe
Styringsgruppa har hatt det overordna ansvaret for arbeidet med regional plan for landbruk.

Styringsgruppa består av politisk ledelse i fylkeskommunen, Fylkesmannen i Troms og representanter fra næringen:

- Kari-Anne Opsal, fylkesråd for plan og næring/Willy Ørnebakk, fylkesråd for næring (fra 19.mars 2013)/Line Miriam Sandberg, fylkesråd for næring, kultur og helse (fra 08.01.14)
- Svein Ludvigsen, Fylkesmannen i Troms/Bård M. Pedersen, assisterende fylkesmann
- Asgeir Slåttnes, Troms Bondelag
- Margrethe Wikran, Troms Bonde- og småbrukarlag
- Bitten Hanstad, Allskog BA

Prosjektledelse
Prosjektledelsen har hatt ansvar for å drøfte fremdrift og forslag fra sekretariatet og å komme med anbefalinger til styringsgruppa. Prosjektledelsen består av Fylkesmannens landbruksdirektør og avdelingsdirektør plan, samt avdelingsleder for planavdelingen i Troms fylkeskommune:

- Marianne Vileid Uleberg, konstituert landbruksdirektør (til 1. des 2012)/Berit Nergård Nyre, landbruksdirektør, Fylkesmannen i Troms
- Per Elvestad, avdelingsdirektør plan, Fylkesmannen i Troms
- Stine Larsen Loso, plansjef, Troms fylkeskommune/Synnøve Lode, plansjef (vikariat for Stine Larsen Loso i perioden 26. mars 2013-25. mars 2014).

Sekretariat
Sekretariatet har fulgt opp hele prosessen med regional plan for landbruk og utarbeidet grunnlagsmateriale for planarbeidet og forslag til planutkast. I tillegg har sekretariatet hatt ansvar for å forberede saker og innkalle til møter i sekretariat- og prosjektledelsesgruppene og til møter i styringsgruppa. Sekretariatet er satt sammen av ansatte hos Fylkesmannen i Troms og Troms fylkeskommune. Representantene fra Fylkesmannen er Arve Kleiven, Marianne Vileid Uleberg og Lill-Hege Nergård, og fra fylkeskommunen er det Kjetil Helstad og Synnøve Lode.

Referansegruppe
Det er opprettet en referansegruppe som består av representanter fra det regionale partnerskapet for landbruksrelatert næringsutvikling, NHO, LO og Økoprof Nord. Referansegruppa er holdt orientert om prosessen og har vært et rådgivende organ til prosjektledelse og styringsgruppa i planarbeidet.

Temagrupper
Det er opprettet temagrupper som har komme med innspill til de ulike temaområdene som skal omtales i planarbeidet. Gruppene er satt sammen av personer som representerer ulike nivå i forvaltningen, landbruksnæringen, andre relevante næringer og fagpersoner med spisskompetanse på ulike fagområder.

Medvirkning
Arbeidet med regional plan for landbruk har gått over to faser. Første fase var utarbeidelse av planprogram, som ble vedtatt av Fylkesrådet 17. juni 2013. Andre fase har vært utarbeidelse av selve den regionale planen for landbruk med handlingsprogram.

Felles for prosessene har vært fokus på medvirkning. Planarbeidet har fulgt plan- og bygningslovens krav for regional medvirkning. Det er lagt vekt på bred medvirkning og involvering fra et tidlig tidspunkt i planarbeidet. Ved sammensetning av styringsgruppe, prosjektledelse, sekretariat, referansegruppe og temagrupper er det lagt vekt på å dekke et bredt spekter av interessenter.

Det er gjennomført informasjons- og dialogmøter med referansegruppe, kommuner og regionråd.

Utkast 19.03.2014

Vedlegg 1 Status og utviklingstrekk

Innhold

1 Jordbruk 1
2 Skogbruk og klimatiltak i skogen 7
3 Bygdenæringer 11
4 Eiendoms-, areal- og boligpolitikk 13
5 Rekruttering og kompetanse 14
6 Rovvilt 16
7 Viltforvaltning/viltskade 16
8 Miljø, kulturlandskap og kulturminner 16
9 Økonomisk situasjon 17
10 Trender i Tromslandbruket 21

Dette vedlegget viser status for utviklingen for landbruket i Troms siste 10 års periode (ca 2002-2012).

1 Jordbruk

Landbruket har gjennomgått ei omfattende strukturrasjonalisering etter siste verdskrig. Som ellers i landet har antallet bruk i drift i Troms gått ned over lang tid. Siden 2002 har antall gårdsbruk i drift i fylket gått ned med 37 % fra 1643til 1040 i 2012 (fig. 1). For landet som helhet har nedgangen vært på 25 %. På samme tid er mye av produksjonen opprettholdt, men også der er nedgangen å merke.

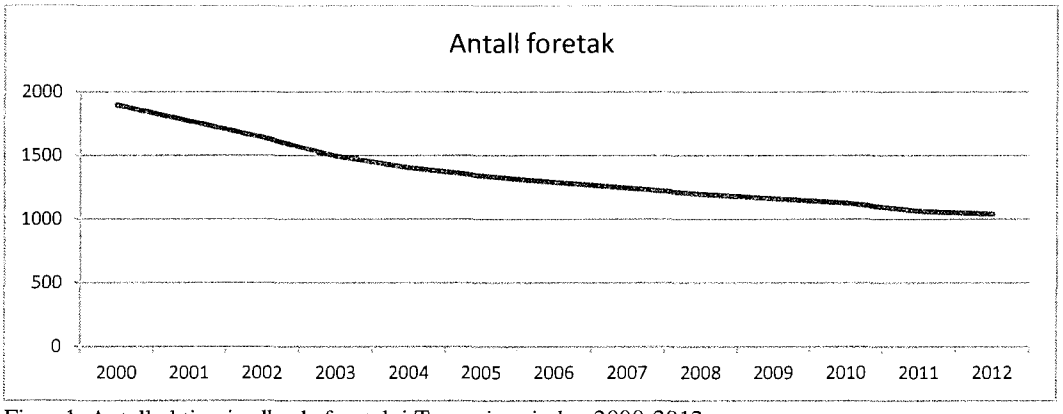

Figur 1. Antall aktive jordbruksforetak i Troms i perioden 2000-2012.

Selv om det meste av dyrkajorda på de nedlagte brukene er tatt i bruk som leiejord av de brukene som er igjen, har 11 % av jordbruksarealet i fylket gått ut av drift siden 2002 (fig. 2).

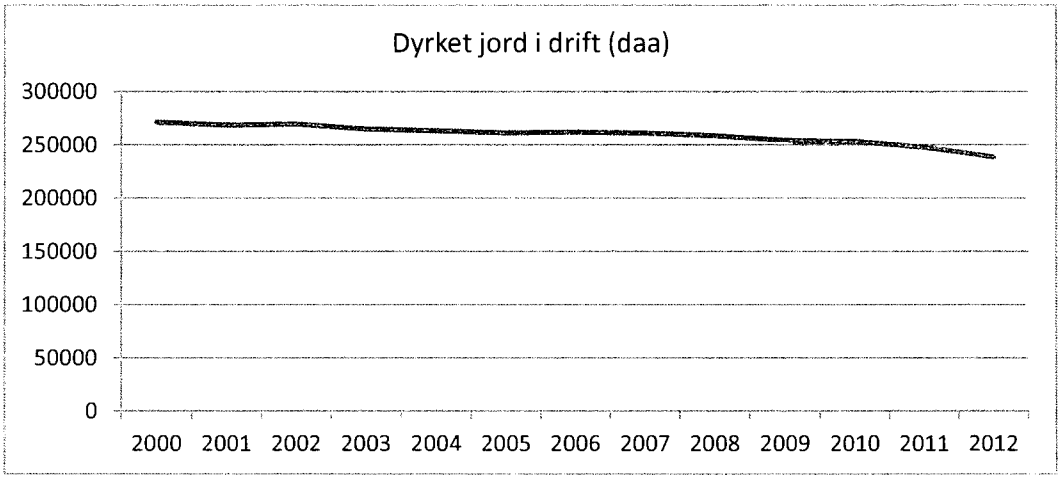

Figur 2. Antall daa dyrket jord i drift i Troms i perioden 2000-2012.

Verdiskaping og sysselsetting

De samlede produksjonsinntektene fra jordbruket i Troms var i 2009 på ca kr. 700 millioner og den samlede verdiskapingen for jordbruket i Troms økte fra kr. 285 millioner i 2004 til kr. 300 millioner i 2013 (NILF-notat 2010-5, NILF 2013). Av dette var den største økningen i saueholdet selv om antall dyr gikk ned fra vel 59 000 til omtrent 52 000 dyr. Verdiskapingen i melkeproduksjonen gikk noe ned i samme periode.

Sysselsettingen i jordbruket i Troms gikk i perioden 2004 til 2013 ned fra 1783 årsverk til 1169 årsverk.

I tillegg til at jordbruket direkte skaper verdier og sysselsetting regionalt, bidrar jordbruksnæringen også indirekte til verdiskaping og sysselsetting i andre næringer. Dette skyldes at jordbruket etterspør varer og tjenester fra andre næringer og ved at jordbruket er en stor leverandør av varer til næringsmiddelindustrien. Næringsmiddelindustrien tilknyttet landbruket hadde i Nord-Norge og landet for øvrig totalt sett en negativ utvikling i perioden 2004 – 2009 hva gjelder antall sysselsatte, mens utviklingen i Troms var positiv og økte fra 891 til 915 sysselsatte.

I følge NILF (notat 2005-8) kan en regne en sysselsettingsmultiplikator på 1,4 hensyntatt konsumvirkningene i Troms. Dette vil si at en sysselsetting på 1169 personer i jordbruket i 2013, gir 468 sysselsatte i andre næringer, og totalt 1637 sysselsatte i Troms, både direkte i jordbruket og indirekte i andre næringer tilknyttet jordbruket. Når det gjelder de indirekte produksjonsverdiene til andre næringer, er denne multiplikatoren i Troms om lag 1,8. Dette betyr at den samlede verdiskapingen i fylket, direkte og indirekte, fra jordbruket var på om lag kr. 540 mill. i 2013.

Tabell 1. Verdiskaping og sysselsetting i landbruket i Troms (direkte og indirekte) i 2004, 2009 og 2013.

	2004	2009	2013
Produksjonsinntekt jordbruket Troms (mill kr)		700	
Verdiskaping (mill kr)	285	306	300
Sysselsetting	1783	1411	1169
Sysselsatte i næringsmiddelindustri tilknyttet jordbruket	891	915	
sysselsetting (direkte + indirekte)	2496	1975	1637
Verdiskaping (direkte+indirekte) (mill kr)	513	551	540

Verdiskapingen i jordbruket i Troms i 2013 var på kr 296 230 497. Beitebasert husdyrproduksjon basert på sau, storfe og geit er produksjonene som dominerer (fig. 3). I 2013 utgjorde kumelkproduksjon 44 % av verdiskapinga i Tromsjordbruket etterfulgt av sauehold med 32 % og geithold med 14 %.

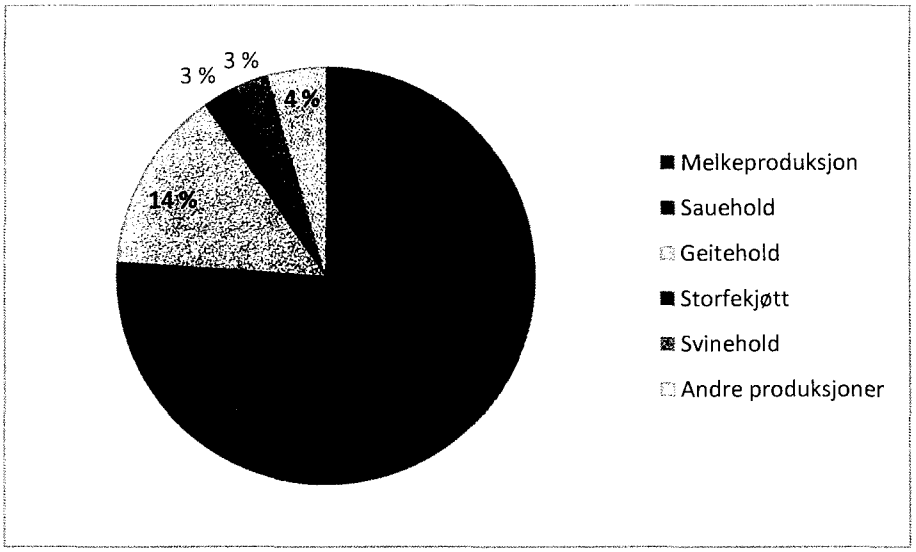

Figur 3. Verdiskapning i jordbruket i Troms i 2013 fordelt på produksjoner.

Matproduksjon

Husdyrproduksjon
Større nedgang i antall bruk enn antall dyr (fig. 4) viser at det stadig blir flere dyr per bruksenhet på de brukene som blir igjen i alle produksjoner.

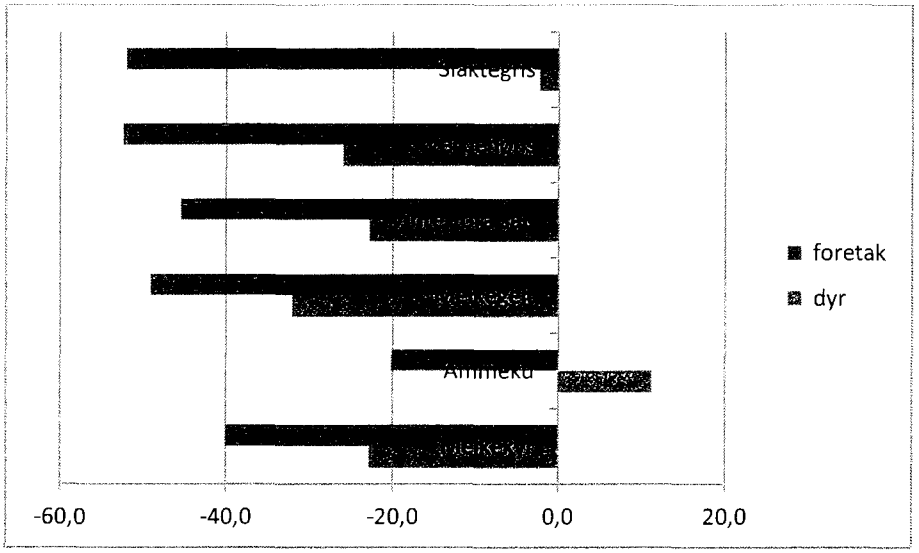

Figur 4. Prosentvis endring i antall dyr og antall foretak fra ulike produksjoner i Troms fra 2002 til 2012.

Kumelk
I Troms fylke har det de siste årene vært en nedadgående trend både når det gjelder antall kumelk-produsenter og produsert melkemengde. Rapporten «Melk i Troms» viser at innmålingstallene for melk har ligget relativt stabilt rundt 34,0 mill. liter i perioden fram til år 2007. Fra 2008 vises det markert fall i melkevolumet og i 2011 var innmålt melkevolum falt

til 30,25 mill. liter. Dette tilsvarer et fall på 11,7 % i forhold til 2007-nivået, som er et naturlig sammenligningsgrunnlag. I Finnmark har levert melkevolum ligget rundt 18-19 mill. liter melk helt siden 2003. I Nordland har levert melkevolum holdt seg stabilt mellom 101 og 103 mill. liter kumelk, i perioden 2003 til 2010.

Geitmelkproduksjon
Fortsatt er Troms landets klart største geitfylke, med 87 geitmelkbruk og 9031 melkegeiter, hvor Sogn og Fjordane følger med 56 geitmelkbruk som nummer to og Møre og Romsdal som nummer tre med 30 geitmelkbruk (SLF, 31.07.2012). Totalt antall geiter var pr. 31.07.2012 i Troms 12 388, mens tilsvarende tall i Sogn og Fjordane var 8 798 og i Møre og Romsdal 7 212.

Troms er definert som et nasjonalt satsingsområde for geitmelkproduksjon med muligheter for industriell foredling. I 2010 ble det etablert et kompetansesenter for geit i Troms hvor hovedmålet var å øke kompetansen i geitnæringen, samt å være et koordinerende og kunnskapsformidlende senter som grunnlag for forskning, næringsutvikling og rekruttering (se faktaboks 4 i planen).

Det har vært en halvering av antall geitbruk både i Troms og i landet for øvrig de siste 10 årene (se fig 4). Produksjonen av geitmelk er også redusert i løpet av de siste 10 årene.

Prosjektet "Friskere geiter" har som målsetting at alle buskaper i landet skal ha sanert eller meldt seg på for sanering for infeksjonssykdommer innen utgangen av 2011. I perioden 2012 – 2014 vil det foregå et omfattende arbeid med sanering av de siste besetningene.

Kjøttproduksjon på storfe
Nedgang i antall melkekyr har også ført til en reduksjon av den totale kjøttproduksjonen på melkebruk. I Troms viser spesialisert kjøttproduksjon en økning i antall dyr de siste 10 årene, mens antall bruk er noe redusert (fig. 4). 1 2002 var det 103 bruk med 761 dyr, og i 2012 var det 79 bruk med 901 dyr.

Sau
Antall sau i Troms er redusert med 23 % siste 10 års periode (fig 4). Det er en betydelig større nedgang enn i landet for øvrig som har hatt en nedgang på 13 %. Antall sauebruk i Troms er nær halvert i samme periode. Det er også grunn til å nevne at i en del områder, spesielt i indre deler av Troms, har bortfallet av bruk vært nært eller direkte knyttet opp mot store og vedvarende tap av sau til rovvilt.

Gris
Innenfor svineholdet har det vært en nedgang på vel 50 % i antall bruk fra 50 til 24 bruk siste 10 års periode. Størrelsesutviklingen i antall purker per bruk i Troms har ikke fulgt samme utviklingen som på landsbasis. På landsbasis er gjennomsnittsstørrelsen 42 purker/bruk, mens det i Troms ligger på 22 purker /bruk. Produksjonen har imidlertid holdt seg ganske stabil på rundt 4100 slaktegris. Det har sammenheng med at flere er rene slaktegrisprodusenter.

Egg
Når det gjelder kommersiell fjørfenæring i Troms fylke, er det kun eggproduksjon det er snakk om (verpehøns over 20 uker). Også i denne næringen er det nedgang fra 92 foretak med 43 013 dyr i 2002 til 49 foretak med 31 774 høns i 2012. Hovedtyngden av eggproduksjon

skjer på fem bruk, hvorav fire produserer opp mot konsesjonsfri grense (7500) og en med noen færre, men med alt salg lokalt. I 2013 etableres en ny produsent med 7500 høns. (fig. 4).

Høsten 2011 ble det vedtatt at eggpakkeriet på Silsand skulle nedlegges, og at egg fra Troms skulle fraktes til Trondheim for der å pakkes, og så sendes tilbake i butikk.

Pelsdyr

I Troms er det gode forutsetninger for pelsdyrhold. Klimaet passer godt for denne produksjonen og vi har nærhet til fôrressursene. Produksjon av pelsdyrskinn i Troms er nesten avviklet. Pr 01.01.2011 var det ett bruk som søkte om produksjonstilskudd. Tallet for 2002 var 14 bruk. Nedlegging av fôrkjøkkenet på Myre i Vesterålen, samt en del motstand mot pelsdyrnæringen generelt, er nok sterkt medvirkende til denne utviklingen.

Planteproduksjon

Tabell 2. Planteproduksjon i jordbruket i Troms i 2012 (produksjon og antall foretak), og prosentvis endring 2002-2012 for Troms og for landet.

	2012		% Endring 2002-12	
Planteproduksjon	Troms	Troms % av landet	Norge	Troms
Potet (daa)	2895	2,3	144,5	-10,3
Produsenter potet	195	8,5	-68,6	-71,5
Grønnsaker (daa)	88	0,1	-59,2	-46,7
Produsenter grønnsaker	24	2,9	-49,5	-42,9
Bær (daa)	148	0,3	84,5	-33,9
Produsenter bær	37	4,0	-48,0	-58,9
Veksthus (m2)	7659	0,8	-13,8	-52,9
Produsenter veksthus	18	3,6	-50,2	-53,8

Potet

I perioden 2002 til 2012 har arealet til potetdyrking i Troms variert mye fra i underkant av 3000 daa til nær 4000 daa (tabell 2). Samtidig har det vært en stor nedgang i antall søkere om produksjonstilskudd for denne produksjonen (72 %).

Bioforsk Nord Holt og Landbruk Nord (Norsk landbruksrådgiving) har fokus på forskning og rådgiving innenfor potetdyrking. De siste 10 årene har det vært vilje til satsing på kunnskapsbygging fra ulike miljøer – og det har gitt solid utvikling på området. Fylkesmannen har blant annet gjennom 'Handlingsplan for potetdyrking i Troms 2005-2008' hatt særskilt fokus på utviklingen av potetproduksjonen gjennom flere år. Også Innovasjon Norge har hatt potet som ett av sine satsningsområder. Tromspotet AS og Art Nor AS har hatt kontinuerlig fokus på sortsutprøvinger og produktutvikling. Spesialitetsmerkevaren: 'Gulløye fra Nord-Norge' er et godt eksempel på denne satsinga (KSL Matmerk beskyttet opprinnelsesmerking). Potetskolen (30 stp) ble utviklet i samarbeid mellom Troms Landbruksfaglige senter og Landbruk Nord, og ble gjennomført i Troms i 2006-2008. Senere er opplegget adoptert også andre steder i Norge.

Produsentmiljøene i fylket er gode. Dyrkerne er innovative og har mye pågangsmot. Det er forholdsvis mye aktivitet knyttet til de ulike lagene -produsentorganisasjonen OTTAR, Sør-Troms potet og grønt og Tromsøysund produsentlag.

Grønnsaker, bær og veksthus

Som for potet varierer også produksjonsarealet for grønnsaker betydelig fra år til år. Antall produsenter er nesten halvert siste 10-års periode (tabell 2). Når det gjelder bær og veksthusproduksjoner, har det i løpet av de siste 10 år vært en halvering av både søkere og areal i drift.

Det er ønskelig med økning i produksjonen av både potet, grønnsaker, bær og prydplanter i Troms. Ved produksjon på egnede arealer vil produsentene ha gode muligheter for å øke inntjeningen per arealenhet. Produsenter som lykkes med disse produksjonene vil også være viktige ambassadører for å få andre med.

Økologisk produksjon av mat

Økologisk landbruk er i vekst, men utviklinga går sakte. Det er en nasjonal politisk målsetting at det skal være 15 % økologisk produksjon og forbruk innen 2020. Dette er et ambisiøst mål som krever en storstilt satsing samt en omstilling til å tenke økologisk i alle deler av verdikjeden.

Pr 2012 var det 46 økologiske driftsenheter i Troms og 6112 daa av jordbruksarealet var omlagt til økologisk. Dette utgjorde 2,6 % av jordbruksareal i drift. Økologisk areal i drift har holdt seg stabilt rundt 6000 daa i Troms siste 10 års periode (fig. 5). Det er betydelig dårligere utvikling enn i landet som helhet der økologisk areal i drift har gått fra 1,8 til 4,8 % av totalt areal i drift i samme periode.

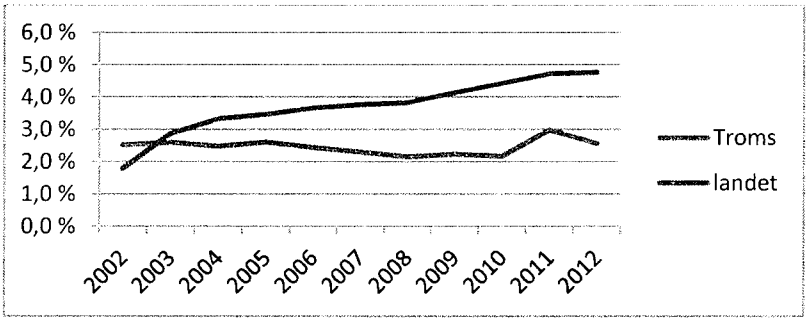

Figur 5. Andel økologisk jord i drift av totalt jordbruksareal i drift i Troms og for landet som helhet.

Mesteparten av økologisk produksjon i Troms er knyttet til grovfôrproduksjon og grovfôrbasert husdyrhold. Det var i 2012 82 økologiske melkekyr i fylket (tabell 3). Det er en nedgang på 20 dyr fra 2002. Den største veksten har vært på økologiske ammekyr som har gått fra 4 til 27 fra 2002 til 2012.

Tabell 3. Økologisk husdyrproduksjon i Troms, nasjonalt og i Troms i % av hele landet i 2012.

	Ammekyr*	Melkekyr*	Andre storfe	sauer og lam	geiter
Troms	27	82	87	818	10
Hele landet	3628	9049	16720	48328	1295
% av landet	0,5	0,9	0,5	1,7	0,8

*Debio 2012, *SLF*

Det er forventninger til prosjektet «Økt produksjon og forbruk av økologisk melk i Nord-Norge» som startet opp i 2010. Prosjektet er et samarbeid mellom Fylkesmennene og fylkeskommunene i Troms og Nordland, Tine Nord og landbruksrådgivninga. Det antas at satsninga på tapping av økologisk melk ved anleggene i Harstad og Sandnessjøen vil gi resultater i form av økt produksjon og omsetning av økologisk melk i Troms. Dette vil også kunne gi resultater for produksjon av økologisk storfekjøtt da det gjennom melkeproduksjon også ales opp ungdyr til slakt.

Økologisk planteproduksjon spesielt på potet og bær, utgjør en betydelig andel av landets totale produksjon.

Tabell 4. Økologisk planteproduksjon i Troms, nasjonalt og i Troms i % av hele landet i 2012.

	Potet	Grønnsaker	Urter	Bær
Troms (daa)	43	13	2	38
Hele landet (daa)	1163	3703	99	678
% av landet	3,7	0,4	2,0	5,6

Debio 2012

Økologisk kjøtt blir omsatt i de Debio-godkjente slakteriene til Nortura, og til Tømmernes slakteri i Nordreisa. En del av storfekjøttet samt kjøtt av lam selges som økologisk, resten går inn i den ordinære varestrømmen. Ved Tine Meieriet Nord i Harstad tappes det økologisk lettmelk. Tilgangen er ikke stor nok til å dekke etterspørselen i markedet.

Lokal mat og matspesialiteter

Lokalmat er i vekst! I 2012 økte salget av norske matspesialiteter med 6,7 % (AC Nielsen), og totalomsetningen er beregnet til 2,8 milliarder kroner på landsbasis. Det finnes ikke tilsvarende tall for Nord-Norge, men det er all grunn til å tro at trenden er den samme i nord. Markedet innen reiselivet og serveringsbransjen øker også fordi denne bransjen er i økende grad opptatt av å gi gjestene en lokalmat-opplevelse.

Satsingen på lokal mat gjennom nasjonale utviklingsprogrammer, har ført til en økning av både produsenter og produkter samt kvaliteten på disse de siste 10 årene. Troms har et mangfold av unike råvarer, og har en rekke dyktige produsenter både på kjøttsiden og på sjømat-siden. Gulløye fra Tromspotet ble kåret til *«Årets frukt og grønt»* i *Det norske måltid 2011* og *«Årets ost 2011»* kom fra Vildenvang gårdsysteri i Nordreisa. En regner med at det med stort og smått er ca 150 produsenter av lokalmat i fylket. I tillegg er det en rekke spisesteder som satser spesielt på lokalmat på menyen.

Troms har en egen matstrategi, *Matstrategi Troms 2013-2016*. Strategien er et samarbeid mellom Troms fylkeskommune, Norges Råfisklag, Norges Sjømatråd, Innovasjon Norge, Bioforsk og Fylkesmannen i Troms. Målet til strategien er å bidra til å styrke matbedriftene i Troms. Den er unik i sitt slag ved at den samordner ei satsing fra både blå og grønn sektor. Som oppfølging av strategien gjennomføres årlige tiltaksplaner der årlige Matverksted og egen stand på Matstreif i Oslo er sentrale elementer. Troms har også deltatt på mat- og reiselivsmessa Grüne Woche i Berlin sammen med Nordland og Finnmark i 2012- 2014.

2 Skogbruk og klimatiltak i skogen

Skogressursene

Troms er et lauvskogfylke og skogen dekker ca 1/3 av landarealet. Av et totalt skogareal på 8,08 mill daa, utgjør lauvskogen 90 %. Produktivt skogareal er på 4,15 mill daa (Landsskogtakseringa 2011). Om lag 2,5 millioner daa er økonomisk drivbart, forutsatt tilstrekkelig utbygging av skogsbilvegnettet.

Troms er et frodig fylke med gode vekstforhold for skog. I den eldre og gamle lauvskogen er det liten stående virkesmengde pr. daa. Kvaliteten på dette virket er slik at det stort sett egner seg til massevirke. Barskogen domineres av ungskog og yngre produksjonsskog. Dette er skogreisingsskog av gran og furuskog der en betydelig del er kommet opp etter store hogster i krigsåra. Denne skogen er i god vekst og har god kvalitet.

På den frodige marka i Troms har grana vist seg å oppnå en stor og verdifull produksjon. Gran og grandominert skog utgjør 4,5 % av det produktive skogareal og over 18 % av total tilvekst på samme areal. Tilveksten av gran er økende. Dette vil forsterke seg i årene framover etter hvert som arealene med planta granskog gjør seg mer gjeldende.

Fylket har lite barskog, og det importeres hvert år rundt 100 000 m^3 skurlast til en verdi av 150-200 mill. kroner.

Tabell 5. Areal, volum og tilvekst for ulike skogtyper i Troms (produktiv skog) (Landsskogtakseringa 2011).

Treslag	**Areal (da)**	**Stående volum med bark (m^3)**	**Tilvekst (m^3)**
Gran og grandominert skog	185 000	1 775 000	79 000
Furu og furudominert skog	263 000	2 013 000	42 000
Lauvskog og lauvdominert skog	3 702 000	17 690 000	298 000
Sum	4 150 000	21 478 000	419 000

Skogeiendommer

I Troms er det over 9 000 eiendommer med mer enn 25 daa produktiv skog, av disse har ca. 3 000 over 250 daa. Staten er en stor grunneier i Troms. Av gårdsbruk i drift har 540 mer enn 250 daa skog.

Hogst

Årlig avvirkes det om lag 195 000 m^3 virke i Troms, hvorav ca 65 000 m^3 er for salg (tabell 6).

Tabell 6. Avvirking i Tromsskogen 2011.

Ved til brensel	165 000 m^3, hvorav 35 000 m^3 for salg
Fyringsflis	25 000 m^3
Bartrevirke	5 000 m^3
Sum	195 000 m^3

Om lag 40 000 m^3 av volumet hogges maskinelt av profesjonelle skogsentreprenører. Over 90 % av hogstkvantumet er bjørk. Det er gode muligheter for å øke hogsten fra dagens nivå.

Avvirkinga til ved omfatter både hjemmeforbruk og salg. Dagens ved- og flisforbruk utgjør om lag 350 GWh. Med en strømpris på kr 0,60 /kWh har det en verdi på ca. kr. 210 mill. Bartrevirke er gran- og furutømmer til sagbruk og flis.

Nesten alt av salgsvirke av tømmer og flis hogges av skogsentrepenører. Mange skogeiere hogger ved i egen skog.

Skogsveg
Troms er et av fylkene med lavest skogsvegtetthet. Et godt utbygd skogsbilvegnett er helt nødvendig for å kunne drive skogarealene effektivt og miljøvennlig og for å kunne øke avvirkinga. I dag har vi ca. 900 km skogsbilveg og 1 600 km traktorveg. Hovedplan for nye skogsveger som nylig er utarbeidet, viser et behov for 530 km skogsbilveg og 1 300 km traktorveg.

Avsetningsmuligheter – bioenergi, produksjonsflis
Ved har alltid vært viktigste bruksområde. Etter at sponplatefabrikken i Sørreisa sluttet å kjøpe virke i 2009, har et stigende kvantum gått til flisfyringsanlegg.

Det er 5 større flisfyringsanlegg i Troms. Anleggene hadde følgende produksjon av varme basert på fyringsflis i 2011: Nordreisa (2 GWh), Tromsø (32 GWh), Dyrøy (3 GWh), Bardu (10 GWh), Harstad (10 GWh). Anlegget i Harstad startet opp i 2012 og har kapasitet på 50-60 GWh. Det er også flere mindre biobrenselanlegg i drift og under utredning. Finnfjord smelteverk begynte i 2012 å bruke flis i sin produksjonsprosess. Det har de siste årene vært arbeidet med å bruke flis til produksjon av bioetanol.

Etterspørselen etter flis er stor, og den vil stige etter hvert som igangsatte anlegg trapper opp og nye anlegg kommer i drift. Uttak av flisvirke kan økes betraktelig.

Det er lite hogstmoden barskog i Troms, men hogsten kan økes allerede i dag. I framtida vil betydelige areal med barskog bli hogstmoden. Dette vil åpne nye muligheter for næringsutvikling og økt lønnsomhet i skogbruket.

I fylket er det rundt 270 vedprodusenter som produserer et noe større kvantum for salg. Noen få har det som eneste inntektskilde, mens det store flertallet av vedprodusenter har vedproduksjon som biinntekt. Vedprodusentene driver med en enkel og viktig bearbeidingsprosess. Vedfyring er kortreist fornybar energi og er en miljøvennlig energiproduksjon i klimasammenheng.

Videreforedling
Det er ca 120 gårdssagbruk i fylket. Det er få sagbruk som driver næringsmessig produksjon av trelast. Noen få sagbruk kan tilby enkel videreforedling av trelast, slik som høvling. I fylket er det et fåtall sagbruk som selv har utstyr for å tørke trelast kunstig.

I fylket er det rundt 75 ulike bedrifter/aktører som driver med foredling av trevirke. Bedriftene omfatter alt fra småskala produksjonsbedrifter innen f.eks. dreiing og trearbeid til større bedrifter innen f. eks. trappe-, kjøkken- og ferdighusproduksjon. Forbruket av trevirke innen bygg er økende i fylket. Nesten all trelast som brukes i produksjonen importeres til fylket.

Skogkultur
Skogkultur omfatter foryngelse og pleie av ungskog, dvs. arbeid som utføres i en skogbestand fram til det kan tas ut nyttbart virke fra skogen. Investeringene i skogkultur er langsiktige, og påvirker utviklingen i skogen 60-120 år framover. Intensiteten i skogkulturarbeid i dag gir nivået for avkastning i framtida.

Planteaktiviteten i Troms er sterkt redusert etter 2003 da statstilskuddet til planting ble fjernet. Selv om tilskuddet kom på plass igjen i 2006, har ikke investeringene tatt seg opp til et

tilfredsstillende nivå. Før 2003 ble det plantet rundt 7 000 daa pr år, i 2005 23 daa og i 2012 1 500 daa. Finansieringsordningene har for små rammer til å kunne øke aktiviteten til det tidligere nivået på over 7 000 daa i året eller høyere. Den kraftig reduserte planteaktiviteten vil føre til et mindre avvirkningsvolum av bartre i framtida. En stor del av hogstfeltene forynges naturlig med lauvskog i form av stubbeskudd og noe frøforynging.

For å sørge for best mulig kvalitet på framtidsskogen, er det nødvendig med kvalitetsfremmende tiltak som supplering, rydding, avstandsregulering, skjermhogst og stammekvisting. Fylket har et stort etterslep i stell av ungskog. De siste fem årene er det utført ungskogpleie på bare 1600 daa årlig. Behovet er langt større.

Skogplanter til fylket produseres på Bardufoss planteskole.

Skogplanting som klimatiltak
Skog i vekst både lagrer og tar opp CO_2 fra atmosfæren. Nettotilveksten i skogen (total tilvekst fratrukket hogst og naturlig avgang) binder hvert år rundt 400 000 – 500 000 tonn CO_2 i Troms. Dette er over 40 % av årlig CO_2-utslipp i fylket.

Skogbruk – miljø, friluftsliv, kulturminnevern
Det er et overordnet mål å finne løsninger som kombinerer næringsvirksomhet i skogbruket med hensyn til natur, friluftsliv og kulturminnevern. Skogbruket har et selvstendig ansvar for å sikre at hensynet til miljøverdier blir ivaretatt når skogbrukstiltak gjennomføres. Miljøhensyn er innarbeidet i alle tilskuddsordningene i skogbruket. Skogeiersamvirket har sitt eget sertifiseringssystem tilknytta PEFC (Pan European Forest Certification).

Det er gjennomført en rekke naturfaglige kartlegginger av skogarealene i Troms. Av registreringer som kan være utfordrende og aktivitetshemmende for landbruket, nevnes INON (Inngrepfrie NaturOmråder i Norge), kartlegging av naturtyper, hensynssoner og artsobservasjoner.

Etterutdanning, korte kurs
Etter forvaltningsreformen i 2010 har fylkeskommunen ansvar for etterutdanning i landbruket. Skogbrukets kursinstitutt, bygdesagforeninga, Norsk ved, skogeierlag, skogselskap og offentlig skogforvaltning er leverandører av kurs og kompetansehevende tiltak.

Åpent marked
Handelen med tømmer og treprodukt er markedsstyrt med åpen internasjonal konkurranse uten tolldiskriminering. Vi driver verdens nordligste skogbruk, samtidig som vi har et lønnsnivå som overgår de fleste av konkurrentene våre.

Kystskogbruket
Melding om Kystskogbruket, vedtatt av Fylkestinget i Troms 11. juni 2008, har tatt for seg utfordringer og potensialet i skogbruket i kystfylkene fra Rogaland til Finnmark. Utfordringene kan variere mellom fylkene, men det er mange felles utfordringer. I meldinga er utfordringer og tiltak for skogbruket langs kysten listet opp. Disse er:

- Økt bruk av trevirke
- Økt avvirkning på kort og lang sikt
- Ressursoppbygging og kvalitet på framtidsskogen
- Skog og klima

Det er satt i gang flere felles prosjekt og tiltak for å løse disse utfordringene. Et skognæringsnettverk, Skognæringen Troms, er et resultat av dette.

3 Bygdenæringer

Basis for næringsutvikling i landbruket er en solid og bærekraftig volumproduksjon av mat i hele landet. Med bakgrunn i de store menneskelige og materielle ressursene og naturresursene som landbruket forvalter, har imidlertid landbruket et godt utgangspunkt for å styrke inntektsgrunnlaget ved å utvikle vare- og tjenesteproduksjon gjennom bygdenæringer.

Ca tre av fire foretak i jordbruket i Troms må hente inntekter utenom gården for å få økonomien til å gå rundt. Ved å ta i bruk alle gårdens ressurser kan flere av disse finne sitt virke på eller i tiknytning til gården. Dette betyr at bygdenæringer er viktig for å opprettholde matproduksjon og spredt bosetting i Troms.

Inn på tunet

Inn på tunet er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. Tjenestene skal gi mestring, utvikling og trivsel.

I Troms har vi ca 60 *Inn på tunet*-bedrifter. Disse er fordelt på ca 18 kommuner. I disse bedriftene utføres årlig 55-60 årsverk.

For å bidra til best mulig kvalitet, er det utviklet et eget kvalitetssystem for *Inn på tunet*. For å bli godkjent som *Inn på tunet*-bedrift, må dette kvalitetssystemet være på plass innen 1.1.2014.

Inn på tunet bidrar til større mangfold i tjenestetilbudene til kommunene, NAV m fl.
Sett i sammenheng med det øvrige tjenestetilbudet, vil ofte *Inn på tunet* bidra til bedre og billigere tilbud på kort og lang sikt.

Inn på tunet inngår i Fylkesmannens satsing rettet mot barn og unge, «Sjumilssteget». *Inn på tunet* bidrar i første rekke med arenaer for mestring, utvikling og trivsel. På den måten bidrar *Inn på tunet* med å leve opp til FNs barnekonvensjon om medbestemmelse, god omsorg, fullverdig liv, god helse og god utdanning.

I Troms er det tilbud til barn og unge som i antall er overlegent størst. Det gjelder ferie-, fritids- og avlastningstilbud og skole-/gårdsamarbeid. Det er etterhvert også etablert en del *Inn på tunet*-bedrifter som i samarbeid med NAV/vekstbedrifter tilbyr arbeidstrening. Tilbud til eldre er foreløpig fraværende.

Faktaboks

Effekter i lokalsamfunnet og storsamfunnet av *Inn på tunet*, et eksempel

Et sauebruk på vel 80 v f sau + litt poteter, grønnsaker mv i et lite lokalsamfunn, tilsvarer ca 0,8 årsverk.
Hun: Hovedansvarlig for *Inn på tunet*-virksomheten med ca 1 årsverk + ca 1,2 årsverk innleid hjelp fra arbeidstakere i lokalsamfunnet
Han: Hovedansvarlig for gårdsdrifta, og selvstendig håndverker (snekker) utenom gården i vel 0,8 årsverk pluss ca 1,0 årsverk innleid hjelp fra lokalsamfunnet.

Gårdsbruket, som i dette tilfellet gir det minste bidraget til den samlede familieinntekten, gir opphav til 4,8 årsverk. I tillegg bidrar aktivitetene på gården til indirekte sysselsetting i form

av kjøp av varer og tjenester. En kan regne at gårdsdrifta og håndverksvirksomheten utløser 0,4 årsverk pr utført årsverk i indirekte sysselsetting og Inn på tunet-virksomheten 0,2 årsverk pr utført årsverk. Samlet utgjør den indirekte sysselsettingen ca 1,4 årsverk. Det relativt lille sauebruket gir altså opphav til i alt vel 6 årsverk – i et lite lokalsamfunn.

Uten gårdsbruket ville det ikke vært grunnlag for *Inn på tunet*-virksomheten og sannsynligvis heller ikke for familiens bosetting på stedet.

En ungdom som hadde store psykiske vansker og svært dårlig selvbilde var av legene forespeilet et liv i institusjon og med piller. Vedkommende begynte i det små med arbeidstrening på denne gården og ble vist tillit, sett og ble trodd på. Gradvis ble selvbildet bygget opp med det resultat at vedkommende har fått seg utdanning og i dag ansatt i full stilling!

Uten *Inn på tunet* ville vedkommende etter all sannsynlighet bodd resten av livet i en institusjon. Med en døgnpris på kr 6 500,- (dette er lavt anslått) vil det gi en årlig kostnad på ca kr 2 370 000. Med 42 år i institusjon (25-67 år) vil det koste samfunnet kr 99 000 000. I løpet de tre årene vedkommende var i *Inn på tunet*-tiltak betalte kommunen i størrelsesorden kr 100 000,- pr år. Med en investering på kr 300 000 i forebygging har kommunen spart samfunnet for en kostnad på kr 99 000 000, en «forebyggende forsikringspremie» på 0,3 %. I tillegg kommer den verdiskaping vedkommende bidrar med i yrkeslivet og ikke minst, en helt annen livskvalitet som ikke er målbar i penger.

Grønt reiseliv

Reiselivsnæringen har synergier med, og er gjensidig avhengig av landbruk- og fiskerinæringen. Disse tre næringene er bærebjelkene for utvikling, verdiskapning og lønnsomhet i distriktene i Troms.

Det distriktsbaserte samspillet mellom landbruks- og reiselivsnæringen hadde i 2008 en omsetning på 55 - 75 milliarder kr i Norge (Bygdeforskning, rapport 4/08). For Nord-Norge var omsetningen på kr 18,6 milliarder, hvorav overnattings- og serveringsbransjen utgjorde kr 5,4 milliarder.

Grønt reiseliv er gårds- og bygdeturisme knyttet til overnatting, aktiviteter og opplevelse inkludert lokal mat og mattradisjoner.

Prosjekt *Grønt reiseliv – bygdeturisme i Troms 2012-2014,* er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannen, fylkeskommunen og Innovasjon Norge. Prosjektet har som hovedmålsetting *å få flere gårdbrukere og andre med tilknytning til bygdene til å satse på småskala reiseliv som tilleggsnæring*. Dette skal bidra til:

- å utvikle landbruket og etablere nye næringer
- økt lokal aktivitet som gir økt lokal verdiskapning
- å skape nye muligheter for lønnsomhet og sysselsetting i landbruket og på bygdene
- at gårdene kan styrke sitt inntekstgrunnlag gjennom å utnytte egne og andre lokale ressurser
- bolyst og inspirere unge til å velge å overta gårdene og satse videre.

Prosjektet har vist at interessen for å starte opp med bygdeturisme er betydelig i Troms. Tall for omfang er meget usikre, men en grov kartlegging viser at 94 gårder i Troms har reiseliv som tilleggsnæring.

Det viser seg at gårder som satser på en miks mellom gårdsdrift og reiseliv er de som får mest lønnsomhet ut av reiselivsatsningen. Dette beror på at gårdbrukeren har inntekter fra gårdsdriften i delene av året der turistsesongen er lav. I sum blir altså lønnsomheten for gården totalt sett bedret. Dette står i motsetning til rene serveringsbedrifter eller overnattingsbedrifter som sliter med lønnsomhet i sin helårsdrift.

Bygdeservice
Bygdeservice er samvirkeforetak av bønder etablert for å yte tjenester til kommuner, bedrifter, privatpersoner og andre. Tjenestene kan variere fra snørydding, transport, bygg- og vedlikeholdsarbeid til vaktmestertjenester, vikar- og konsulentoppdrag eller andre funksjoner basert på deltakernes kompetanse.

Etablerte bygdeserviceforetak kan vise til god inntjening. Samtidig har bygdeserviceforetak en fin sosial dimensjon. Troms er et av få fylker hvor det ikke er etablert bygdeserviceforetak.

4 Eiendoms-, areal- og boligpolitikk

Eiendomsstruktur
Eiendomsstrukturen i Troms i dag med små bruk og mye leiejord, har sine historiske årsaker. Landbrukstellinga i 1949 viste at det var over 14 000 bruk i fylket, i dag har vi i overkant av 1100. Mange eiendommer har flere teiger. Noen steder er derfor eiendommene mye oppsplitta. Mange eiendommer har også flere eiere.

Jordleie
Tall hentet fra Statistisk Sentralbyrå for 2010 viser at totalt areal i drift i Troms er 246 343 daa. Av dette er 58 % leid areal. Bare Aust-Agder har høyere jordleieprosent. I 2010 var det 1151 gårdsbruk som søkte om produksjonstilskudd. Av disse var det bare 172 bruk som ikke hadde leiejord, mens 979 bruk leide jord fra en eller flere utleiere.

Tabell 7. Antall gårdsbruk i Troms med jordleie 2010

Total antall bruk	Bruk uten leiejord	Bruk med leiejord	Leier hele jordbruksarealet	Leier mindre enn 50 %	Leier 50 – 90 %
1151	172	979	84	368	527

For alle gårdsbruk i landet med jordleie var det gjennomsnittlig 3,6 leieforhold. Blant fylkene hadde Troms flest, med gjennomsnittlig seks leieforhold. Både Agderfylkene, samt Nordland og Finnmark, hadde i gjennomsnitt vel fem leieforhold (SSB, 2010).

Leiejord uten leiekontrakt eller med kortsiktig leie fører ofte til at leietaker ikke investerer i jorda, agronomien er ikke den beste, noe som fører til avlingsnedgang.

Jordvern
Vern av arealressursene er en forutsetning for å øke matproduksjonen, ta vare på landbruket i hele fylket og sikre matproduksjon basert på norske ressurser. Kulturlandskapet er i tillegg viktig som rekreasjon, reiselivsmål, kulturbærer og som leveområde for planter og dyr.

Avgangen av dyrka jord kommer både av nedlegging av bruk og av nedbygging. Utfordringen for å opprettholde tilstrekkelig matproduksjonspotensiale ligger i å avgrense nedbygging i sentrale strøk og gjengroing i distriktene. Dette krever nye virkemidler for et forsterket jordvern og ansvarliggjøring av kommunene som skal følge dette opp. Tiltakene må utformes slik at jordbruksareal blir holdt i aktiv bruk.

Arealforvaltningen sikres best gjennom overordnede arealplaner, for eksempel kommuneplanens arealdel, som gir landbruket forutsigbarhet og langsiktighet i bruk og vern av landbrukets arealer. Landbruksinteressene og landbrukets betydning for verdiskapning og bosetting i kommunen bør også synliggjøres gjennom kommuneplanens samfunnsdel. Kommuneplanene må tilpasses den enkelte kommunens utfordringer og situasjon, men de vil alltid være det beste redskap i forhold til forutsigbarhet.

Kommunene har stor egeninteresse av god planlegging. Det meste av samfunnsplanleggingen i Norge skjer på kommunenivå. Planprosessene i kommunen legger til rette for beslutninger om forvaltning av arealer og naturressurser, i tillegg til konkrete fysiske tiltak.

5 Rekruttering og kompetanse

Rekruttering og kompetanse hører nøye sammen. Dette er sentrale tema i landbrukspolitikken og av avgjørende betydning for å nå nasjonale mål. Dette er sterkt poengtert i stortingsmeldinga *Velkommen til bords.*

Alderssammensetninga blant dagens gårdbrukere i Troms viser at det er relativ få unge bønder i fylket. Kun 14 % er under 40 år (tabell 8). Godt over en fjerdedel av dagens bønder er over 60 år. Gjennomsnittsalderen er 52 år.

Tabell 8. Personlige brukere etter alder. Kilde: SSB, 2012

Alder	**Antall**	**%**
Under 40 år	144	14
40 - 49 år	292	29
50 - 59 år	298	29
60 - 69 år	242	24
70 år og eldre	41	4
Sum	**1017**	**100**

I likhet med andre primærnæringer og bygg og anleggsbransjen, er det svært lav kvinneandel innen primærlandbruket. Kvinneandelen i primærlandbruket i Troms i 2011 var på 19 %, mens det for hele landet var 14 %. Denne kjønnsfordelingen har holdt seg stabil siste 10-års periode.

Tabell 9. Personlige brukere etter kjønn. Kilde: SSB.

	Antall	**%**	**Gj sn alder**
Menn	826	81	
Kvinner	191	19	
Gj.snittsalder alle			52
Gj.snittsalder menn			52
Gj.snittsalder kvinner			48
Sum	**1017**	**100**	

Det er ikke mulig å trekke fram en enkeltfaktor, men det er å regne med at både arv, eierskap, utdanning, arbeidsfordeling og tilgang på annet arbeid på gården påvirker grad av involvering og deltakelse i gårdsdrifta.

Kompetanse i landbruksnæringen

Gjennom analysen «Trender i norsk landbruk - Troms» (2012) går det fram at gårdbrukere i Troms generelt har lavere utdanningsnivå enn i landet for øvrig. Mønsteret gjelder også for landbruksspesifikk utdanning, der 42 % av de aktive gårdbrukerne i Troms har fullført noen form for formell landbruksutdanning. På landsbasis er tallet 50 %.

Landbruksutdanning
Troms har gode og allsidige tilbud innen naturbruksutdanning. Senja vgs tilbyr full agronomutdanning og blant annet VG2 Landbruk og gartner og VG2 Hest og hovslager. Rå videregående skole tilbyr et allsidig valg innen naturbruk på VG1 nivå og en spesifikk fagutdanning på VG2 Anleggsgartner og Idrettsanleggsfaget. Rå har dessuten restaurant og matfag som bør ses i sammenheng med tilbudene innen landbruksfag. Agronomutdanningen for voksne har slått godt an og dekker et reelt behov. Det inngår noen skogbruksfag i agronomutdanninga ved Senja vgs.

I Troms har vi ingen utdanninger som retter seg direkte mot bygdenæringer, men det er mulig å ta studier innen reiseliv og lignende ved andre høyskoler mv. Innovasjon Norge tilbyr en rekke kurs og rådgiving i forbindelse med etablering, utvikling og drift. Kompetansenettverket for lokalmat i Nord-Norge ved Bioforsk tilbyr en rekke kurs, besøksordning og veiledning innen lokal mat.

Troms landbruksfaglige senter er etablert på Senja videregående skole for å drive etter- og videreutdanning innen landbruket. Målet er *"å øke kompetansen i hele landbruksnæringa som grunnlag for næringsutvikling og rekruttering"*. Fagsenteret skal være aktiv mht å utvikle modeller for opplæring, kursserier, mer omfattende kompetansetiltak som formaliserte undervisningsopplegg, "skoler" tilsvarende Geitskolen innen ulike produksjoner mm.

Rådgiving/veiledning
Den private veiledningstjenesten i Troms består av 3 enheter tilknyttet Norsk Landbruksrådgiving (Landbruk Nord, Troms Landbruksrådgiving og Landbrukstjenesten Midtre Hålogaland), TINE og Nortura. Landbruk Nord og Landbrukstjenesten Midtre Hålogaland er også tilknyttet Norske Landbrukstjenester. Troms landbrukstjeneste er kun tilknytta Norske Landbrukstjenester. Dessuten driver regnskapslag rådgiving innen skatt, avgift mv. Felleskjøpet og private firmaer driver noe veiledning innen de varegrupper de selger. Landbruksveiledningen oppfattes ofte for lite helhetlig og samordnet.

Forskning og utvikling
Det er en rekke forsknings- og utviklingsmiljøer i fylket og landsdelen som jobber med landbruksrelaterte problemstillinger bl.a. Bioforsk, Skog og landskap, NILF, Nordlandsforskning, Norges arktiske universitet. Disse er nærmere omtalt i vedlegg 2.

Nordnorsk landbruksråd (NNLR) (se faktaboks 3 i planen) etablerte i 2005 et FoU-program for Arktisk landbruk og naturbruk. De har fokus på FoU-arbeid som er nyttig for landbruksnæringen. Det er behov for kunnskapsutvikling i landbruket, og det er viktig å samordne kompetansemiljøene for å bli mer relevante for næringsutviklingen i landsdelen. NNLR arrangerer møter to ganger i året i form av «Tenkeloftet», som er en arena for å komme med innspill til nye prosjekter, i tillegg til å være en møteplass for næringsutøvere, forvaltning, forskning og andre samarbeidspartnere. Programmet har vært en suksess og har gitt FoU-aktiviteten i nord et løft. Det har vakt interesse utenom landsdelen og er brukt som eksempel på hvordan næring og forskning kan og bør samarbeide.

6 Rovvilt

Utmarka i Troms huser betydelige bestander av rovvilt og beitedyr. Tabell 10 viser en oversikt over bestandsmålene for Troms samt bestandsutviklingen for jerv og gaupe fra 2008-2012 målt i antall ynglinger pr år (hver yngling representerer ca 6,4 dyr).

Tabell 10. Bestandsmål og bestandsutvikling for jerv og gaupe i Troms.

Art	2008	2009	2010	2011	2012	Bestandsmål
Jerv	12	13	17	12	18	7
Gaupe	4	4	9	5,5	6	6

Kilde: NINA/Rovdata

For bjørn er bestanden, målt med gjeldende metodikk, under bestandsmålet for Troms som er på 1 ynglende binne pr år. For kongeørn er det kun fastsatt bestandsmål for hele landet, og kartlegginger fra 2008 og fremover viser at dette målet sannsynligvis er nådd.

Troms har særdeles gode utmarksbeiter og utmarka er av den grunn godt egnet for beiting med små- og storfe. I tabell 11vises omfanget av saueholdet (antall dyr sluppet på utmarksbeite) samt utviklingen i tap på utmarksbeite fra 2003-2012.

Tabell 11. Antall sau sluppet på utmarksbeite samt utviklingen i tap av sau på utmarksbeite i Troms fra 2003-2012.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totalt antall sau pr 31. juli (1)	139 526	138 348	136 377	134 442	126 393	123 835	122 461	120 999	111 671	114 605
Antall dyr erstattet (2)	3 396	3 333	4 183	3 886	3 734	2 878	2 229	2 282	1 274	1 646
Antall dyr tapt, OBB (3)	8 721	7 898	9 962	8 987	8 664	7 002	7 415	8 576	6 444	7 842

(1) Statens landbruksforvaltning, søknad om produksjonstilskudd (all sau slippes på beite i utmark)
(2) Erstatningsordningen for husdyr (dyr erstattet på grunnlag av beregnet tap til rovvilt)
(3) Organisert beitebruk – totaltap

7 Viltforvaltning/viltskade

Elg

Elgen er det viktigste jaktbare viltet i Troms. Det gjelder i kjøtt- og rekreasjonsverdi. Veksten i elgstammen i Troms har vært betydelig fra 1970-tallet og fram til i dag. Statistikken viser at det i Troms ble felt 179 elg i 1970, 463 i 1988 og 1448 elg i 2012. Elgen forekommer over hele fylket, også på øyene ut mot havet som Vannøya og Arnøya.

Økningen i elgstammen har sammenheng med redusert husdyrbeite, tilhørende gjengroing, et aktivt skogbruk og rettet avskytning innen elgforvaltningen.

Jaktrettighetene tilhører grunneier og er altså ingen allemannsrett. Elgjakt har tradisjonelt sett vært en gårdbruker- og grunneiernæring. Det økonomiske potensial knyttet til utleie av jaktrettighetene er betydelig. Det har i økende grad kommet inn jegere med perifer tilknytning til landbruket. I Troms har dette hatt lite omfang særlig fordi en del av skogeierne og personer med tilknytning til disse ønsker å beholde elgjakta for rekreasjon.

Konflikten mellom ville gjess og landbruksinteressene har tilspisset seg de siste 10-20 åra. Dette skyldes at gåsebestandene har hatt en kraftig økning, samtidig som bosettings- og driftsmønster i landbruket har endret seg. Gjessene som tidligere i stor grad beitet på øyer og holmer som ble kultivert gjennom slått og husdyrbeite, er pga gjengroing av disse områdene i dag nødt til å finne beite på mer intensivt drevne landbruksarealer.

8 Miljø, kulturlandskap og kulturminner

Kulturlandskap og kulturminner

Landbruksarealene i Troms ligger i stor grad i områder hvor det gjennom flere århundrer har vært drevet jordbruk. Dette gjelder i stor grad LNFR områdene i kommunale arealplaner. Den langvarige bruken og bosettingen gir disse områdene mange automatisk fredete kulturminner (dvs kulturminner fra før 1537/samiske kulturminner eldre enn 100 år), spor etter tidligere generasjoners liv og virke. Dette kan være gårdshauger, graver, hustufter, spor etter fortidas landbruk osv.

Utvalgte kulturlandskap i landbruket
Gjennom et tverrfaglig prosjekt mellom landbruks- og miljøforvaltningen i Norge er det valgt ut 22 områder med spesielt verdifulle kulturlandskap i landet. I Troms er den sjøsamiske bygda Skardalen/Skarfvággi i Kåfjord kommune valgt ut.

Prosjektet har fulgt opp de nasjonale målene om at spesielt viktige kulturlandskap skal være dokumentert og fått en særskilt forvaltning. Grunnleggende for valg av områder har vært at områdene i størst mulig grad har både store biologiske verdier og store kulturhistoriske verdier, samt at det er realistisk å få til langsiktig drift, skjøtsel og vedlikehold.

9 Økonomisk situasjon

Landbruket preges av omstrukturering. Driftsenhetene blir stadig større med hensyn til areal, dyr, melkekvoter og omsetning. Det er fortsatt en utvikling der økonomien i næringen marginaliseres og kravet til effektivisering og nytenkning øker. Den enkelte bonde har store muligheter til å påvirke egen lønnsomhet gjennom faglig dyktighet, planlegging og tilpassede investeringer.

Bøndenes inntekter fra jordbruket er sammensatt av flere faktorer:
1. Inntekter fra salg av produkter
2. Tilskudd (flere typer tilskudd, se nedenfor)

Rammene for inntektsgrunnlaget legges i jordbruksavtalen. Jordbruksavtalen garanterer ikke et visst inntektsnivå, men legger grunnlaget for inntektsmuligheter.

Målpriser (produktpriser)
I jordbruksavtalen avtales målpriser for de ulike jordbruksvarene. En målpris er den pris som jordbruket reelt sett skal kunne oppnå ved balanse i markedet (produksjon tilpasset etterspørsel), det fastsatte importvernet og de mulighetene for markedsreguleringer som er til disposisjon. Kostnader som påløper i forbindelse med overproduksjon (markedsregulering og lavere produktpris) belastes jordbruket.

Tilskuddsordninger
Tilskuddsordningene i jordbruket oppfattes som kompliserte. Hensikten med tilskuddsordningene er å kompensere for ulike driftsvilkår som geografi, klima, bruksstørrelse og kanalisering av produksjoner.

Tilskuddordningene kan grupperes i:
1. Produksjonsavhengige
2. Produksjonsnøytrale
3. Kostnadsnedskrivende
4. Utviklingstiltak

Skillet mellom disse gruppe er ikke alltid like klare. Nedenfor omtales kort de viktigste tilskuddsordningene. En rekke ordninger er ikke omtalt. De finnes omtalt i jordbruksavtalen.

Produksjonsavhengige tilskudd
Dette er i første rekke tilskudd pr dyr og/eller produsert mengde og distriktstilskudd. Tilskudd til husdyr gis pr enhet, men satsene er avtakende med økende besetningsstørrelse.

Distriktstilskuddet på melk gir en merpris på melka i Troms fra kr 0,92 til kr 1,71 pr liter (ulike soner). Distriktstilskuddet på kjøtt utgjør kr knapt kr 12,00 for storfe og geit, ca kr 13,50 for sau og lam og vel kr 5,00 for gris (litt ulike satser i fylket pga sonegrenser). Det er ulike soner for melk og kjøtt.

Produksjonsnøytrale tilskudd
Areal- og kulturlandskapstilskudd. For arealtilskuddet er det for grovfôr en sats for arealer inntil 250 daa og en redusert sats for arealer over 250 daa. Egne satser for potet, grønnsaker og bær. Kulturlandskapstilskuddet har samme sats i hele landet og uavhengig av areal.

Tilskudd til ferie og fritid (en del av velferdsordningene i landbruket). Maksimalt tilskudd er kr 72 000,- pr foretak og beregnes på grunnlag av dyretall.

Driftstilskuddet i melkeproduksjonen er en sum pr foretak, litt høgere i Nord-Norge (unntatt for geit) enn ellers i landet.

Regionalt miljøprogram inneholder flere ordninger som skal ivareta miljøhensyn.

Kostnadsnedskrivende tiltak
Tilskudd i forbindelse med bygging eller ombygging av driftsbygninger. Tilskuddet beregnes i forhold til kostnadsoverslaget og kan i Troms maks utgjøre 1 700 000,-.

Erstatningsordningene i landbruket.
Det er etablert ordninger som i noen grad skal kompensere for klimarelatert skade på planteveksten som bonden ikke, eller i liten grad har muligheter til å hindre. Noen erstatningsordninger er nedfelt i jordbruksavtalen og andre ikke. I tillegg til erstatningsordningene kan en kjøpe forsikringer mot skader/tap. Dette tema er nærmere beskrevet i vedlegg 5 til planen.

Utviklingstiltak
Gjennom Landbrukets utviklingsfond og andre tiltak er det satt av midler til utviklingstiltak. Disse midlene påvirker ikke direkte inntektsgrunnlaget i jordbruket, men skal bidra til utvikling og på den måten styrke landbruket. Eksempler er: Utviklings- og tilretteleggingsmidler, utviklingsprogram for lokalmat og reiseliv, skogbruk, bioenergiprogrammet, forskning, tilskudd til dyreavl, frøavl mv.

Måling av bøndenes inntekter
Som grunnlag for å måle bøndenes inntekter og utvikling i disse er det etablert faginstanser som skal bidra med faktagrunnlag. Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) har som hovedoppgave å legge fram materiale som kan danne grunnlag for vurdering av den økonomiske stilling i jordbruket, først og fremst til bruk under forhandlingene om jordbruksavtalene. BFJ har representanter fra flere departementer, faglagene i jordbruket og statistisk sentralbyrå.

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) er sekretariat for BFJ. NILF utarbeider hvert år «*Driftsgranskinger i jord- og skogbruk*». Driftsgranskingene er en sammenstilling og bearbeiding av 8-900 regnskap fra yrkesmessig drevne bruk, der inntekt fra gården utgjør en vesentlig del av familieinntekta. Brukene velges ut slik at de representerer ulike landsdeler, størrelsesgrupper og driftsformer.

For hele Nord-Norge inngikk 107 bruk i driftsgranskingene. Av disse 107 var 58 ku og storfeslakt, 14 med geit og 21 med sau. Å trekke ut brukene fra Troms vil på grunn av lite antall gi usikker statistikk.

For Nord-Norge viser driftsgranskingene for 2012 følgende, der alle resultatmål er i kroner pr årsverk i jordbruket

	Kyr og storfeslakt	Sauehold	Geit
Antall bruk som inngår i beregningene	*60*	*20*	*14*
Driftsomfang	*22,6 årskyr*	*155 v f sau*	*115 årsgeiter*
Arbeidsforbruk	*1,95 årsverk*	*1,13 årsverk*	*1,83 årsverk*
Salgsinntekter av melk, kjøtt mv	536 000	237 078	290 207
+Tilskudd	353 132	388 924	444 825
Sum produksjonsinntekter	889 132	626 002	735 814
- Kostnader	624 538	419 048	543 222
Driftsoverskudd i jordbruket	**264 594**	**206 954**	**192 493**
Andre næringsinntekter, i alt	*34 065*	*40 645*	*112 241*
Familiens lønnsinntekter, i alt	*176 723*	*282 835*	*238 139*

Driftsoverskudd alle inntekter i jordbruket minus alle kostnader i jordbruket.
Resultatmålene i tabellen er gjennomsnittet av de foretak som inngår i materialet. Variasjoner mv er omtalt under de enkelte produksjonene nedenfor.

Et annet lønnsomhetsmål i jordbruket er dekningsbidrag. Dekningsbidrag er inntekter minus variable kostnader, kostnader som varierer med produksjonsomfang. Typiske eksempler på variable kostnader er handelsgjødsel, såvarer, fôrmidler, konserveringsmidler mv. I dekningsbidragsberegninger holder en de faste kostnadene utenom. Dekningsbidrag sier ingen ting om totaløkonomien på et gårdsbruk, men er godt egnet til å brukes som sammenligningsgrunnlag mellom bruk med samme produksjon, også uavhengig av produksjonsomfang. Dekningsbidrag brukes også mye i plansammenheng.

Kumelkproduksjon
TINE gjennomfører «Effektiviteskontroll» (EK) blant en del melkeleverandører. Gjennom EK analyseres driftsresultater på enkeltbruk. Et sentralt resultatmål som benyttes av EK er oppnådd dekningsbidrag pr årsku med og uten tilskudd. Fra Troms har vi fått data fra 23 kumelkprodusenter. Når en ser bort fra de 3 høgeste og 3 lågeste dekningsbidragene pr årsku uten tilskudd er det likevel en variasjon fra ***kr 18 372,- til kr 26 451,-.***

Rapporten «Analyse - Melk i Troms» er omtalt i kap 5.2.1, mål 4 og 5.

Geitmelk

Tilslutningen til EK for geit er liten, bare 6 produsenter. Ser en bort fra den med høgest og den med lågest dekningsbidrag får en i gjennomsnitt for 3 år en forskjell i dekningsbidrag på ca kr 850,- pr årsgeit mellom beste og dårligste for de gjenværende 4.

Geita særpreges av at den er godt tilpasset våre forhold med små bruk. Den er en god kulturlandskapspleier og et sosialt dyr. Med vår plass som geitfylke nr 1 er geita utpekt som arktisk merkevare. Dette gir kvalitets- og kompetansemessige utfordringer, samtidig gir det store muligheter for å skape merverdi og dermed bedre inntekter.

Sauehold
Det finnes tall for saueholdet tilsvarende TINEs effektivitetskontroll. En har likevel inntrykk av at variasjonene i dekningsbidrag er minst like store i saueholdet som i melkeproduksjonen.

De viktigste faktorene som påvirker lønnsomheten i saueholdet er:

- Antall lam pr vinterfôr sau
- Høstvekt
- Slaktekvalitet

Eksempel på dekningsbidrag ved ulike lammetall og høstvekter med en besetningsstørrelse på 100 vf sau:

	Antall lam pr vf sau		
Høstvekt i kg	1,5	1,8	2,0
42	235 000	273 000	298 000
45	243 000	283 000	310 000
48	252 000	294 000	322 000
51	260 000	304 000	333 000

Kilde: Nortura

I saueholdet er det om å gjøre å produsere flest mulig kg kjøtt til god kvalitet. Antall lam (avdråtten) er den enkeltfaktoren som har størst betydning for produksjonsinntektene. Inntektene fra ull utgjør i gjennomsnitt 6-7 % av inntektene i saueholdet.

Sauehold er en relativt ekstensiv produksjon. Derfor er det viktig for totaløkonomien at de faste kostnadene til driftsbygning, maskiner/redskaper mv holdes på et nøkternt nivå.

Sauen særpreges av at den bedre enn noe annet dyr gir verdiskaping ved å utnytte utmarksbeiter. Sauen bruker lite importert kraftfôr. Sauen er det husdyret som er best egnet til å kombinere med annet arbeid.

Sau og lam utgjør en vesentlig del av råvarene i foredlingsindustrien og en stor andel av lammeslaktene produseres på små enheter. Pr. 1.1.2013 hadde vi denne strukturen i sauholdet i Troms:

Antall v f sau pr foretak	Antall foretak	Sum v f sau	% av alle v f sau
≤ 50	153	4 437	9
51 - 100	162	12 164	24
101 - 200	160	23 403	46
201 - 300	30	7 068	14
301 - 400	3	994	2
> 400	5	2 345	5

Sum	512	50 411	100

Kilde: Statens landbruksforvaltning.

Av tabellen ser vi at 33 % (1/3) av saueholdet skjer på små bruk med inntil 100 v f sau og hele 79 % på enheter med inntil 200 v f sau. De små sauebrukene har altså stor betydning for slaktetilførslene og dermed for økonomien i slakteriene som igjen slår tilbake på produsentene.

Poteter, grønnsaker og bær
Vi har ikke tilsvarende økonomistatistikk for produksjon av poteter, grønnsaker og bær som for husdyrproduksjonene.

For å utjevne klima- og andre driftsulemper gis det et distriktstilskudd på kr 1,30 pr kg matpotet i Nord-Norge. I tillegg et arealtilskudd på kr 930,- pr daa. i hele Nord-Norge (mot kr 80,- i resten av landet).

For grønnsaker gis det et arealtilskudd på kr 1 650,- pr daa i Nord-Norge (mot kr 550,- i resten av landet).

For bær (jordbær og andre bærarter) gis det et distrikts- og kvalitetstilskudd på kr 5,71 pr kg (ved omsetning gjennom godkjent omsetningsledd) og et arealtilskudd på kr 1 450,- pr daa i Nord-Norge og deler av det øvrige Norge mot kr 1 000,- i resten av landet.

Økonomien i disse produksjonene er svært avhengig av den enkeltes produksjons- og driftslederkompetanse. For alle disse produksjonene ligger det et bra økonomisk potensial i å ta ut merpriser i lokalmarkedet selv om det er mer arbeidskrevende.

10 Trender i Tromslandbruket

Trender i norsk landbruk (Trendundersøkelsen) er en stor spørreundersøkelse som har blitt gjennomført annet hvert år siden 2002 av Norsk senter for bygdeforskning i Trondheim. Hvert år tilbyr de en tilleggsanalyse for enkelte av fylkene. I 2012 ble det gjort en slik tilleggsanalyse for Troms.

Formålet med undersøkelsen er å kartlegge sentrale tema innenfor norsk landbruk.

Undersøkelsen har tre innfallsvinkler:

- Sosiokulturelle sider ved landbruket. Blant annet venne- og nabokontakt, yrkesidentitet og hvor tilfreds man er med arbeidsmiljøet.
- Nåtid og framtid – hva tenker bøndene om framtida?
- Subjektiv innfallsvinkel – det er bøndene sine egne meninger og erfaringer som er det sentrale.

Av trendanalysen for 2012 for Troms fremkommer det flere resultat/funn om dagens bønder i fylket:

Heltidsbonden
Undersøkelsen viser at 35 % av dagens bønder ikke har jobb utenom gården. Det skiller seg merkbart ut fra det nasjonale nivået på 29 %. Tromsbonden bruker mye tid på gårdsdrifta. Om lag 50 % opplyser at de jobber mer enn 1700 timer i året på gården, mot 40 % nasjonalt. Det viser at heltidsdrifta/heltidsbonden står sterkt i fylket.

Optimistiske bønder
Undersøkelsen viser en viss optimisme når det gjelder økonomi på gården. 37 % tror økonomien vil endre seg i positiv retning de neste årene i Troms. Nasjonalt er det 25 % som tror økonomien går i positiv retning. Det fremgår også at av de som driver med husdyrhold, er det 47 % av tromsbøndene som svarer i positiv retning.

Tromsbonden ønsker å satse på gården. Større andel av tromsbøndene (14 %) enn i landet som helhet (12 %) anser det som svært sannsynlig at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene.

Tromsbonden ser positivt på fremtida. Forventninger til de neste 5 årene:
- 47 % forventer produksjonsøkning (nasjonalt 33 %)
- 24 % forventer økt arbeidsinnsats på bruket (nasjonalt 15 %)
- 15 % arbeider mer utenfor gården (nasjonalt 20 %)
- 19 % forventer utvikling av tilleggsnæring med utgangspunkt i gårdens ressurser (nasjonalt 16 %)

Økonomi
Tromsbonden sliter mer økonomisk enn bøndene i landet for øvrig. Selv om forskjellene ikke er veldig store, så fremgår det at økonomiske bekymringer er størst hos de som jobber aller mest i gårdsdrifta. Blant de som jobber mindre enn en halv stilling i gårdsdrifta, så er det kun 3 % som har økonomiske vansker, mot 10 % blant de som jobber mer enn 150 % stilling ved gårdsbruket.

Utdanning/kompetanse
Når det gjelder høyeste fullførte utdanning, så er det 29 % fra Troms som svarer grunnskole eller tilsvarende, mot 14 % nasjonalt. Det er 42 % som svarer videregående (yrkesfag/landbruksfag) mot 50 % nasjonalt. Det er 10 % som svarer allmennfag, mot 11 % nasjonalt. Når det gjelder høyere utdannelse over 4 år, er det 9 % både i Troms og landet som helhet. Det tilsier at det er en utfordring for Tromslandbruket at det er en lavere formell kompetanse blant gårdbrukerne. Det stilles i dag store krav til kompetanse innen økonomi, agronomi og husdyrhold/stell. Dette sammen med lavere kapasitet i rådgivningsapparatet og veiledningsapparatet i kommunene enn før, fordrer at gårdbrukerne vedlikeholder kompetansen for egen gård og drift.

Sterk tilknytning til landbruket
På spørsmål om brukeren er oppvokst på gården svarer hele 70 % at de har vokst opp på bruket og 72 % sier landbruksinteressen er av stor betydning. Dersom de kunne ha valgt fritt uten å ta økonomiske hensyn svarer 69 % at de da ville valgt gårdsdrift på heltid. 19 % svarer at de føler det er som en plikt å drive gården videre og 36 % kjenner seg svært lavt verdsatt av storsamfunnet. I underkant av halvparten av gårdbrukerne tror at noen i familien blir å overta gården. Størst andel finner vi på melkebrukene.

50 % vil anbefale barna å overta bruket. Det er 10 % mindre enn resten av landet. Odelsloven og tradisjonene rundt odelsretten innebærer at de fleste landbrukseiendommer blir omsatt innen i familien.

I trendundersøkelsen er de spurte bedt om å tenke hvilke utviklingstrekk de ser for seg som mest sannsynlige de neste fem årene. 47 % mener produksjonen på gården vil øke, mens 19 %

ser for seg en produksjonsnedgang. Dette er i motsetning til resten av landet der 33 % mener at det vil være en produksjonsøkning på egen gård. Det er de med melkeproduksjon i Troms som mest ser for seg en produksjonsoppgang.

19.03.14

Vedlegg 2

Forvaltnings- og utviklingsaktører

For å kunne drive et godt og effektiv landbruk, er det viktig at støtteapparatet rundt fungerer. Det blir her gitt en oversikt over forvaltnings- og utviklingsaktørene i Tromslandbruket og det blir gjort rede for deres oppgaver og ansvarsområder knyttet til landbruket.

Innhold

Forvaltnings- og utviklingsaktører 1
- Landbruks- og matdepartementet 1
- Statens landbruksforvaltning 2
- Fylkesmannen i Troms 2
- Troms fylkeskommune 3
- Kommunene 4
- Innovasjon Norge 4
- Sametinget 5
- Mattilsynet 5
- Debio 5

Andre aktører, premissleverandører 6
- Veiledningstjenesten 6
- Matmerk 7
- Nordnorsk landbruksråd 7
- Bioforsk 7
- Kompetansenettverket for lokal mat i Nord 8
- Skog og landskap 8
- Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning 8
- UiT – Norges arktiske universitet i Tromsø 8
- Høgskolen i Harstad 9
- Studiesenteret på Finnsnes 9

Landbruks- og matdepartementet

Landbruks- og matdepartementet har hovedansvar for mat- og landbrukspolitikken. Regjeringens mål er å opprettholde et levende landbruk over hele landet.

Matpolitikken skal sikre forbrukerne trygg mat av riktig kvalitet gjennom en sunn matproduksjon, og legge til rette for et ernæringsmessig fullgodt kosthold. Landbruks- og matdepartementet har i samarbeid med Fiskeri- og kystdepartementet og Helse- og

omsorgsdepartementet ansvar for utforming av matpolitikken og forvaltning av matvaresystemet fra primærproduksjon fram til forbrukerne.

Landbrukspolitikken omfatter arealforvaltning, jord- og skogbruk, husdyrhold, reindrift og utvikling av nye næringer med utgangspunkt i landbruket. Landbrukspolitikken skal sikre ressursgrunnlaget for landbruksproduksjon, utvikle kunnskapsgrunnlaget og medvirke til verdiskaping og sysselsetting i hele landet med utgangspunkt i landbruket og landbruksbaserte produkter.

Statens landbruksforvaltning

Statens landbruksforvaltning (SLF) er et utøvende forvaltningsorgan for de sentrale landbrukspolitiske virkemidlene og et støtte- og utredningsorgan for Landbruks- og matdepartementet. SLFs hovedoppgaver er knyttet til følgende resultatområder:
- areal, skogbruk, ressursforvaltning og økologisk landbruk
- inntekts- og velferdspolitiske tiltak
- markedstiltak, handel og industri

Fylkesmannen i Troms

Fylkesmannen har både utviklings- og forvaltningsoppgaver i forhold til landbruket. Gjennom regionale tilpasninger skal Fylkesmannen bidra til å opprettholde et levende og mangfoldig landbruk og et bærekraftig skogbruk som gir attraktive arbeidsplasser og sikrer rekruttering over hele fylket.

Gjennom det regionale partnerskapet leder Fylkesmannen arbeidet med utarbeidelse av regionalt næringsprogram som legger føringer for bruken og prioriteringene av bygdeutviklingsmidlene i fylket. Fylkesmannen er et kompetansesenter generelt og for kommunene spesielt. Sentrale områder er videreutvikling og styrking av kommunenes rolle som landbrukspolitisk aktør og som pådriver innen landbruksrelatert klimaarbeid og nærings- og samfunnsutvikling.

Fylkesmannens forvaltningsoppgaver knytter seg til økonomiske og juridiske virkemidler innenfor jordbruk og skogbruk. Fylkesmannen har det regionale ansvaret for at tilskudd på landbruksområdet forvaltes og kontrolleres i samsvar med overordnede forutsetninger og i henhold til gjeldende lover og regler.

Fylkesmannen skal ivareta de nasjonale målene i landbruks- og matpolitikken, og er ansvarlig for regional tilpasning av denne. Regelmessig kontakt med kommuner, fylkeskommuner og Innovasjon Norge skal stimulere til lokal forankring og aksept for viktige landbrukspolitiske målsettinger, som bl.a. bygger på regionale fortrinn.

Fylkesmannen har fra 01.01.2014 også fått ansvar for reindriftsforvaltningen og skal med det bidra til å legge til rette for å nå de overordnede målene for forvaltningen av reindrift. Disse er fastlagt i Stortingsmelding nr. 28 (1991 – 1992) og i de årlige Stortingsproposisjoner i forbindelse med Reindriftsavtalen.

Reindriftsforvaltningen jobber med arealforvaltning, ressursovervåkning, forvaltning av virkemiddelordninger og forskrifter. På grunn av en stadig økning i ulike former for inngrep i ressursgrunnlaget for reindriften, er arealvern et sentralt arbeidsområde for Reindriftsforvaltningen. Videre er kontakt med kommuner og andre forvaltningsorgan, samt veiledning og informasjon til reindriftsutøvere, reindriftsforvaltningens ansvarsområde.

Reindriftsforvaltningen er sekretariat for Reindriftsstyret og områdestyrene. Hovedkontoret i Alta er saksutreder for Reindriftsstyret, mens reindriftsforvaltningens seks lokalkontor er saksutreder for områdestyrene. Områdestyrene har gjennom instruks fastsatt av Landbruksdepartementet, fått kompetanse til å gi uttalelser og være innsigelsesmyndighet i saker etter plan- og bygningsloven dersom viktige interesser står på spill. Reindriftsforvaltningen har også som oppgave å vedlikeholde grensegjerder, i tillegg til driftsansvar for Statens Fjellstuer i Finnmark.

Troms fylkeskommune

Fylkeskommunen har i likhet med Fylkesmannen, både utviklings- og forvaltningsoppgaver overfor landbruket. I forhold til regional utvikling og landbrukets betydning har fylkeskommunen en rolle med hensyn til:

- Verdiskapning i landbruket
- Klima, areal og samfunnsplanlegging
- Rekruttering, likestilling og kompetanseheving i landbruket, både som ansvarlig for tilbud om videregående skole utdanning og i forhold til forvaltning av midler til rekruttering, likestilling og kompetanseheving
- Rammedirektiv for vann
- Kulturvern

Fylkeskommunen har som regionalpolitisk aktør også ansvar for å fremme landbruket i Troms, blant annet da fylkeslandbruksstyret er lagt ned.
Fra 1.1.2010 fikk fylkeskommunene et viktig og utvidet medansvar for gjennomføringen av landbruks- og matpolitikken som regionale utviklingsaktører på landbruks- og matområdet. Fylkeskommunen skal ivareta oppgaver innenfor verdiskaping i landbruket, klima og samfunnsplanlegging, samt rekruttering og kompetanseheving. Viktige hovedmål for fylkeskommunene på landbruks- og matområdet er å:

- styrke regional verdiskaping, ressursforvaltning og miljøinnsats med utgangspunkt i landbruket og landbrukets ressurser
- styrke samhandlingen med andre aktuelle regionale og lokale aktører om gjennomføringen av landbrukspolitikken
- styrke regionale folkevalgtes engasjement i landbrukspolitikken
- sikre god kobling mellom landbruk og annet samfunns- og næringsutviklingsarbeid i fylket, herunder å integrere landbruksområdet i fylkeskommunenes øvrige ansvars- og arbeidsområder

Fylkeskommunenes engasjement innenfor næringsutvikling i landbruket må ses i sammenheng med fylkeskommunenes øvrige næringspolitiske arbeid og eierskapet til Innovasjon Norge. Fylkeskommunen skal legge til rette for lokal vekstkraft og støtte opp under og stimulere regionale forutsetninger og fortrinn for innovasjon og verdiskaping.

Fylkeskommunen skal bidra til at landbruks-, klima- og energipolitiske mål ivaretas i samfunnsplanleggingen, bl.a. gjennom økt bruk av fornybar energi og styrket jordvern. Fylkeskommunene har et ansvar for vern av dyrket og dyrkbar jord gjennom fylkesplanleggingen og i dialog med kommunene i planprosesser, jf. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, vedtatt ved kongelig resolusjon 24. juni 2011.

Gjennom arbeid med klima- og energiplaner bør fylkeskommunen sørge for god dialog med landbrukssektoren med sikte på konkrete klima- og energibidrag fra sektoren.

I fylkeskommunens rolle innen videregående utdanning inngår å utvikle naturbruksutdanningen og sikre rekruttering til utdanningen. Det vil være et stort behov framover for utvikling av gode etter- og videreutdanningstilbud for landbruksnæringen. Fylkeskommunen har et særskilt ansvar for rekruttering, likestilling og kompetanseheving i landbruket, blant annet gjennom en egen tilskuddsordning.

Kommunene

Kommunene er viktige aktører innen samfunns- og næringsutvikling. Kommunene er førstelinjetjeneste overfor bønder og andre som ønsker hjelp til søknader, utviklingstiltak mv. Dette krever både kompetanse og kapasitet. Dette mangler i mange tilfeller med det resultatet at bønder ikke får eller får mangelfull hjelp. I Troms har vi fortsatt mange og små landbrukskontorer i kommunene. Mer interkommunalt samarbeid på landbruksområdet kan bidra til mer slagkraft gjennom mer spesialisering og mindre sårbarhet.

Kommunene forbereder og gir uttalelse i dispensasjonssaker i tilskuddsforvaltningen, samt alle saker som angår støtte til investeringer og utviklingstiltak. Over tid har kommunene fått avgjørelsesmyndighet i de fleste saker etter jordloven og konsesjonsloven. I tillegg har de fått mer og mer avgjørelsesmyndighet i saker som gjelder tilskott til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap, nærings- og miljøtiltak i skogbruket mv.

Kommunene har ansvaret for å utvikle en lokal landbrukspolitikk innenfor rammene av den nasjonale og regionale politikken. Kommunene er 1.linjetjeneste for de som ønsker utbygging og annen utvikling av de menneskelige og materielle ressursene. Samtidig har kommunene en pådriverrolle i utviklingsarbeidet. En forutsetning for utvikling er at disse tjenestene fungerer tilfredsstillende. Kommuneplanlegging og bruk av plan- og bygningsloven er et av de viktigste virkemidlene kommunene har til en samordnet politikkutforming og tilrettelegging for landbruksbasert næringsutvikling.

Kommunene har siden 2004 hatt avgjørelsesmyndighet etter jordloven, konsesjonsloven, odelsloven og skogbruksloven, og i noen økonomiske virkemidler. Dette har gitt kommunene handlingsrom til å løse konkrete utfordringer. Kommunen kan, for eksempel, komme til ulike løsninger på et delingsspørsmål avhengig av om eiendommen ligger i et område hvor det å opprettholde bosettingen er viktigere enn jordvernhensynet, eller om eiendommen ligger i et sentralt område hvor problemet er presset på landbruksarealene. Noen av de samme avveininger må gjøres ved søknad om konsesjon.

Innovasjon Norge

Innovasjon Norge er et særlovselskap eid 51 % av Nærings- og handelsdepartementet og 49 % av fylkeskommunene i fellesskap. Innovasjon Norge skal fremme lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom innovasjon, internasjonalisering og profilering. Innovasjon Norge har fem tjenestetyper: Rådgiving, nettverk, kompetanse, profilering og finansiering.

Innovasjon Norge er operatør for de bedriftsrettede bygdeutviklingsmidlene på oppdrag fra Fylkesmannen og bedriftsrettede midler til regional utvikling fra fylkeskommunen. Midlene skal medvirke både til utvikling av ny næringsvirksomhet på landbrukseiendommen, og til utvikling og modernisering av det tradisjonelle landbruket.

Innovasjon Norge har flere oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet knyttet til gjennomføring av Jordbruksavtalen, Reindriftsavtalen og Verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket. Innovasjon Norge er også långiver til bolig og næringsformål i landbruket.

Sametinget

Sametinget skal legge til rette for næringsutvikling i samiske områder. Årlig fordeler Sametinget mellom 35 og 40 millioner kroner til næringsutvikling. Virkemidlene er avgrenset til et virkeområde der 31 hele eller deler av kommuner er med. Målet med midlene er å skape et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo. De har mulighet til å finansiere driftsbygninger i jordbruket med inntil kr 600.000 i 13 kommuner i Troms. Denne finansieringen er med på å gjøre det lettere å investere i driftsbygg. Flere av de større utbyggingsprosjektene er imidlertid avhengige av at Innovasjon Norge også bevilger midler. Før byggearbeid kan starte forutsetter Sametinget at hele byggeprosjektet er fullfinansiert.

Foruten å tildele tilskudd til jordbruksnæringen deltar Sametinget aktivt i å legge til rette for gode rammebetingelser i jordbruksnæringen.

Mattilsynet

Mattilsynet har en sentral rolle i gjennomføring av matpolitikken. Oppgavene omfatter tilsyn, veiledning, kartlegging og overvåking i hele matproduksjonskjeden, fra og med produksjon av innsatsvarer og primærproduksjon til og med omsetning til forbrukerne. Mattilsynet har også omfattende oppgaver innenfor regelverksutvikling.

Ansvaret for å kjenne til og etterleve regelverket hviler på den enkelte virksomhet. Mattilsynet har hovedansvaret for å føre tilsyn med at regelverket blir etterlevd. Når det er nødvendig for å nå målene, vil Mattilsynet handheve regelverket ved å benytte de virkemidler lovverket stiller til rådighet.

Aktiv veiledning om regelverket er viktig for Mattilsynet. Det er samtidig viktig at de som kommer i berøring med Mattilsynets virkeområde tidligst mulig kontakter Mattilsynet for å forebygge misforståelser og få nødvendig veiledning.

Debio

Alle økologiske matvarer som produseres i Norge skal ha en godkjenning fra Debio. Denne godkjenningen er en forutsetning for å kunne si at et produkt er økologisk, og for å kunne bruke Ø-merket i markedsføringen. Begrepet økologisk er beskyttet, og alle som produserer økologiske matvarer må forholde seg til det offentlige regelverket som finnes på området (økologiforskriften).

Tilsynet som Debio utfører er basert på en avtale med Mattilsynet, og kontrollen omfatter både gårdsbruk, foredlingsbedrifter, pakkerier, omsetningsledd og importører. Debio sin kontrollordning følger varene fra jord til bord. Produsenter som søker om å bli en del av kontrollordningen og Debio inspiserer og sjekker at driften tilfredsstiller kravene til økologisk produksjon. Alle som får en godkjenning blir fulgt opp med årlige inspeksjoner og uanmeldte besøk.

Debio har også jevnlig kontakt med produsentene for å veilede om reglene og for å kontrollere at produksjonen foregår som den skal.

19.03.14

Andre aktører, premissleverandører

Veiledningstjenesten

Norsk Landbruksrådgivning
Norsk Landbruksrådgiving, NLR, er paraplyorganisasjon for 41 rådgivingsenheter med til sammen 25.000 medlemmer og 270 ansatte over hele landet. NLR er bindeledd mellom forskning og landbruket, og innhenter, utvikler og samordner kunnskap som rådgiverne formidler til næringsutøvere i landbruket.

Norske Landbrukstjenester
Norske Landbrukstjenester (NLT) ble starta i 1991. Det er en selvfinansiert medlemsorganisasjon for avløyserlagene og landbrukstjenestene i Norge. NLT si hovedoppgave er og arbeide for at medlemslaga skal kunne tilby bøndene tjenester av høg kvalitet. Først og fremst for å dekke behovet for kvalifisert arbeidskraft.

Landbrukets HMS-tjenester
LHMS er en landsdekkende bedriftshelsetjeneste med ca. 10.000 medlemmer. Medlemskapet gir veiledning for bedre arbeidsmiljø gjennom HMS-besøk på gården, helseoppfølging hos bedriftshelsetjenesten og andre gode faglige tilbud. Vi tilbyr også krisehåndtering. LHMS har 50 kompetente medarbeidere som står for vår omfattende kursvirksomhet og medlemsoppfølging.

Landbruk Nord
Landbruk Nord tilbyr bonden et allsidig tilbud om rådgivning innen jord- og planteproduksjon, bygningsplanlegging og avløsertjenester. Landbruk Nord er tilknyttet både Norske Landbrukstjenester og Norsk Landbruksrådgivning.

Landbrukstjenesten Midtre Hålogaland
Landbrukstjenesten Midtre Hålogaland driver faglig utvikling og rådgiving innen landbruk og natur, og kan tilby en rekke tjenester. De leverer rådgivingstjenester og utfører feltarbeid og befaringer i Sør-Troms og nordre Nordland. Landbrukstjenesten Midtre Hålogaland er tilknyttet Norske Landbrukstjenester og Norsk Landbruksrådgivning.

Troms Landbruksrådgivning
Troms Landbruksrådgivning er tilsluttet Norsk Landbruksrådgivning, og driver jord og plantefaglig rådgivning.

Troms Landbruk
Troms Landbruk er tilknytta norske Landbrukstjenester og tilbyr avløsertjenester.

TINE
Tine har et bredt rådgivningstilbud knytta til melkeprodusenter på ku og geit.

NORTURA
NORTURA har et allsidig rådgivningstilbud knytta til kjøttproduksjon på gris, storfe, småfe og fjørfe og produksjon av egg.

19.03.14

Matmerk

Matmerk er en stiftelse som har som formål å skape preferanse for norskprodusert mat. Det skal skje gjennom arbeid med kvalitetsstyring, kompetanse og synliggjøring av norske konkurransefortrinn og opprinnelse overfor matprodusenter, handel og forbrukere.

Matmerk er en uavhengig, offentlig støttet stiftelse stiftet av Landbruks- og matdepartementet i 2007 og styres av et styre med representanter fra landbruket, matprodusenter, dagligvarekjeder og merkebrukere.

Nordnorsk landbruksråd

Nordnorsk landbruksråd (NNLR) er en ideell organisasjon bestående av medlemsorganisasjonene i Norsk Landbrukssamvirke som stiller seg bak avtalen om regionalt samarbeid med faglagene, Nordland Bondelag, Finnmark Bondelag, Nordland Bonde- og småbrukarlag, Troms Bonde- og småbrukarlag og Finnmark Bonde- og småbrukarlag. Sekretariatet er plassert hos Troms Bondelag.

Nordnorsk Landbruksråd har til formål gjennom koordinering og samarbeid mellom landbrukets organisasjoner i landsdelen, å fremme nordnorsk landbruk sine interesser og arbeide for ei positiv utvikling av landbruket i landsdelen.

Nordnorsk Landbruksråd har fokus på FoU-arbeid som er nyttig for landbruksnæringa. Det er behov for kunnskapsutvikling i landbruket, og det er viktig å samordne kompetansemiljøene for å bli mer relevante for næringsutviklinga i landsdelen. NNLR arrangerer Tenkeloftet som er en arena for å komme med innspill til nye prosjekter, i tillegg til å være en møteplass for næringsutøvere, forvaltning, forskning og andre samarbeidspartnere.

Arktisk landbruk er et satsingsområde for NNLR, og det er satt i gang en prosess med deltakere fra næringa, kompetansemiljø og aktører i verdikjeden. Nordnorsk landbruksråd ønsker å skape en merkevare som fremmer den unike kvaliteten og særpreget på råvarer som er produsert i Nord-Norge.

Bioforsk

Bioforsk er et forskningsinstitutt med spisskompetanse på et høyt internasjonalt nivå innen landbruk, matproduksjon, plantehelse, miljø og ressursforvaltning. Bioforsk har også fokus på forskningsbasert innovasjon og verdiskaping. Bærekraftig ressursbruk er et grunnleggende premiss. Bioforsk har sju forskningssentre med omlag 450 ansatte og avdelinger over hele landet.

Kunnskapsutvikling om nordlige vekstvilkår, arktisk kvalitet, ressurser langs kysten og i utmarka er viktige arbeidsfelt for Bioforsk Nord. Senteret blir ledet fra Bioforsk Nord Holt i Tromsø, og har avdelinger i Bodø og på Tjøtta. Fagområdet "Arktisk landbruk og utmarksforsking" er delt i følgende fagseksjoner: Arktisk landbruk og kvalitet (blir ledet fra Holt), Miljø og utmarksressurser (blir ledet fra Tjøtta) og Nordnorsk kompetansesenter (blir ledet fra Holt).

Bioforsk Nord har nasjonalt ansvar for forsking og foredling på ville bær, og på næringsmessig bruk og utvikling av utmark og fiskeressurser i innlandet. Gjennom Nordnorsk kompetansesenter har Bioforsk Nord også ei regional rolle som tilrettelegger for innovasjons-basert utvikling i nordnorsk landbruk og naturbruk.

19.03.14

Kompetansenettverket for lokal mat i Nord

Kompetansenettverket for lokalmat bidrar til økt verdiskaping for mat gjennom kompetanseheving. Hovedmålgruppen er lokalmatprodusenter og serveringssteder med fokus på lokal mat med 0-10 årsverk. Kompetansenettverket tilbyr kurs tilpasset målgruppens behov samt skreddersydde kompetansetiltak for enkeltbedrifter. Navet for Kompetansenettverket i nord er lagt til Bioforsk Nord Holt.

Skog og landskap

Norsk institutt for skog og landskap er et nasjonalt institutt for kunnskap om arealressurser. Instituttet formidler kunnskap til myndigheter, næringsliv og allmennhet for å sikre bærekraftig forvaltning og verdiskapning knyttet til arealressursene.
Skog og landskap er organisert under Landbruks- og matdepartementet. Instituttet har hovedkontor på Ås i Akershus, og regionkontorer i Nord-Norge, Midt-Norge og Vest-Norge. Regionkontoret for Nord Norge ligger i Tromsø.

Viktige programmer med nye rapporter for Troms er:
- Arealstatistikk for utmark
- Overvåking av jordbrukets kulturlandskap
- Statistikk over skogforhold og skogressurser i Troms

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) er et frittstående og uavhengig statlig forskningsinstitutt med tilknytning til Landbruks- og matdepartementet.
Avdeling for forskning ivaretar forskning og utredning angående landbrukspolitikk, matvareindustri og marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
Avdeling for statistikk og analyse står for sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket, internasjonal statistikk og dokumentasjon, driftsøkonomisk veiledning og styring, driftsøkonomiske data og analyser, herunder driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
Avdeling for utredning har ansvaret for store deler av NILF sitt utredningsarbeid. Det jobbes blant annet innfor temaene landbruks-, distrikts- og næringsmiddelpolitikk, økonomi og konkurransekraft i næringsmiddelindustri, landbruk og fiskeoppdrett, internasjonale forhold (WTO og EU), reindriftsnæring og pris- og marginstudier.

NILF har hovedkontor i Oslo og tre distriktskontorer: Bergen, Trondheim og Bodø. Distriktskontorene er NILFs kontaktpunkt til landbruksnæringen og myndighetene i sitt distrikt. De er sentrale i arbeidet med driftsgranskingene og når det gjelder å skaffe oppdrag på regional basis.

UiT – Norges arktiske universitet i Tromsø

Landbruksrelatert forskning og utvikling
UiT har stor og mangslungen forskningsaktivitet som i vid forstand er av relevans for forvaltning og utvikling av landbruket. De har /har hatt i de senere år aktivitet knyttet til arktisk kvalitet, *bygdeliv og kulturlandskap,* produksjonsgrunnlaget i utmarksbeite for småfe og rein og skog. De har vært med i fleire forskingsprosjekt som har vært initiert av Nordnorsk Landbruksråd.

En sentral og generell satsning på disse temaene skjer i det terrestre flaggskipsamarbeidet i Framsenteret som UiT leder, spesielt gjennom forvaltnings -og overvåkningssystemet KOAT og forskerskolen AMINOR. Viktig er også UTMARK – et samarbeid med landbruksorienterte institusjoner i Tromsø.

Landbruksrelatert undervisning
UiT Norges arktiske universitet har sammen med UMB et ansvar for å fylle de behov som matindustrien, institutter og læresteder har for akademisk arbeidskraft knyttet til matproduksjon. UIT og UMB er de eneste læresteder i Norge som har helhetlige utdanningsløp knyttet til matproduksjon. Det gis i dag undervisning om mat fra bachelor til mastergrads -og doktorgradsnivå.

Etterutdanningsmuligheter for næringsutøvere i landbruket og ansatte i landbruksforvaltningen, virkemiddelapparatet m fl.
"Digital historiefortelling" er eksempel på et kurs som ble arrangert i samarbeid med fylkesmannens landbruksavdeling med deltagelse fra flere matprodusenter. For øvrig kan UiT tilby, avhengig av basis-kompetanse til de som ønsker etterutdanning, deltagelse på enkeltstående kurs eller oppgaver definert i samråd med ansatte ved UiT med valg av varighet fra 2 mnd (10 ECTS) til 2 år (120 ECTS).

Høgskolen i Harstad

Høgskolen i Harstad ble offisielt åpnet i 1983, der vernepleierutdanning og etter hvert sykepleierutdanning, var studietilbudene. Etter hvert har høgskolen blitt utvidet, og har også fått studietilbud innen administrasjon, økonomi og ledelse og en rekke andre universitetsfag. Når det gjelder studietilbud av spesiell betydning for landbruksnæringa og for de med tilleggsnæringer i landbruket som grønt reiseliv eller Inn-på-tunet, er det spesielt studiene *«Travel and tourism management», «Psykososialt arbeid med barn og unge»* samt *«Motivasjon, mestring og arbeid»* som er relevante.

Studiesenteret på Finnsnes

Studiesenteret Finnsnes har som formål å drive utdanning i Midt-Tromsregionen i samarbeid med høyere utdanningsinstitusjoner i Nord-Norge. De tilbyr blant annet studiene *«Regionbasert næringsrettet høyere utdanning»* og *«Vertskap og guiding i arktisk reiseliv»* i samarbeid med Høgskolen i Finnmark og *«Travel and tourism management»* i samarbeid med Høgskolen i Harstad.

19.03.2014

Vedlegg 3 Økonomiske virkemidler til næringsutvikling

Det blir her gitt en oversikt over de økonomiske virkemidler som er tilgjengelig for næringsutvikling i landbruket i Troms. Det vil også bli gitt en oversikt over andre låne- og tilskuddsordninger som kan komme til nytte for næringsutvikling i landbruket. Kommunale næringsfond omtales ikke nærmere her.

1 Bygdeutviklingsmidlene (BU-midlene) 1
2 Sametingets virkemidler til næringsutvikling 4
3 Reindriftens utviklingsfond 4
4 Andre låne-/tilskuddsordninger 5
5 Lokalmatprogrammet 5
6 Regionale utviklingsmidler (fylkeskommunale midler) 5
7 Midler til rovviltforvaltning 7

1 Bygdeutviklingsmidlene (BU-midlene)

Formålet med BU-midlene er å legge til rette for langsiktig og lønnsom verdiskaping, samt desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt. Kvinner og menn skal gis like muligheter. Dette kan gjøres ved videreutvikling og effektivisering av primærproduksjon for de som ønsker å satse på tradisjonelt landbruk, og ved utvikling av alternativ næringsutvikling for de som ønsker å satse på alternative næringer.

Det inngår flere ordninger i BU-midlene, i hovedsak fordelt på tilskudd, rentestøtte og avsetning til tapsfond for risikolån.

Utviklings- og tilretteleggingstiltak (BU-forskriften § 3)

Av fylkesvise utviklings- og tilretteleggingsmidler kan det gis tilskudd i henhold til regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling og innenfor rammene av den nasjonale strategien for slik næringsutvikling til:

Utrednings- og tilretteleggingstiltak

Det kan gis tilskudd til utrednings- og tilretteleggings-tiltak med inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag. I særlige tilfeller kan det gis tilskudd med inntil 75 % av godkjent kostnadsoverslag.

Praktikantordningen

Det kan gis tilskudd med inntil 60 % av foretakets kostnader til dekning av arbeidsgiveravgift, yrkesskadeforsikring, lønn til praktikant tilsvarende 70 % av lønnstrinn 1 i Statens regulativ og feriepenger i forhold til dette. I tillegg kan faktiske dokumenterte utgifter til barnepass

samt kursutgifter dekkes. Praksis på egen, foreldres eller svigerforeldres gård kommer ikke inn under ordningen.

Likestilling, rekruttering og kompetanseutvikling (LUF-midler)
Fylkeskommunene har fra 2010 forvaltet midler til Rekruttering, likestilling og kompetanseheving i landbruket. Formålet med ordningen er å styrke innsatsen innenfor området rekruttering og kompetanseheving i landbruksområdet og bidra til å sikre at kvinner og menn skal ha like reelle muligheter i landbruksnæringen.

Målgrupper for ordningen er landbruksorganisasjoner, lag, foreninger, kommuner, kursarrangører og videregående skoler. Disse kan søke støtte til prosjekter som faller innenfor rammen av disse retningslinjene. Troms fylkeskommune kan selv ta initiativ til gjennomføring av prosjekter som faller innenfor virkeområdet for ordningen.

Det kan gis støtte til kurs, konferanser, seminarer, fagsamlinger, studieturer, mobiliseringstiltak, kompetanseutviklingstiltak, rekrutteringsprosjekt, forsknings- og utviklingsmiljø samt andre tiltak som bidrar til formålet for tilskuddsordningen.

Prioriterte områder for ordningen vil være:
- Kompetanseutvikling og kompetansehevende tiltak innenfor tradisjonelt landbruk og nye næringer, herunder støtte til etter- og videreutdanningstilbud for yrkesutøvere i landbruket. Det kan også gis støtte til kompetansetiltak som gir voksne, med annen videregående utdanning, grunnleggende landbruksutdanning.
- Prosjekter/tiltak knyttet til rekruttering til landbruksnæringen.
- Arbeid knyttet til likestilling i landbruket.
- Tiltak som bidrar til å styrke rekrutteringen til de offentlige og private naturbrukslinjene i de videregående skolene.

Fra 2013 er det søknadsfrist for ordningen, første gang 1.mars 2013. Informasjon om ordningen er på Troms fylkeskommunes hjemmeside, www.tromsfylke.no. Søknader skal sendes elektronisk på www.regionalforvaltning.no

Bedriftsretta utviklingstiltak
Etablererstipend
Etablererstipend kan gis til å forberede og etablere ny virksomhet med ekspansjonsmuligheter med inntil 75 % av godkjent kostnadsoverslag. Tilskuddet er begrenset til kr 400 000,- for utviklingsfasen og etablererfasen til sammen pr person/selskap.

Bedriftsutvikling
Det kan gis tilskudd til tiltak innen produktutvikling, kompetanseoppbygging, markedsundersøkelser, testsalg, nettverksbygging, markedsføring av nye produkter og lignende med inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag. For personer under 35 år og det underrepresenterte kjønn kan tilskuddet gis med inntil 75 % av godkjent kostnadsoverslag.

Forprosjekter, kompetanseheving
Det kan på nærmere vilkår gis inntil 50 % tilskudd, maks kr 25 000,- til kompetanseheving og avklaring av grunnlaget for bruksutbygging på enkeltbruk. Tilskuddet kan brukes til konsulentbistand, reiseutgifter, avløser mv.

Investeringsmidlene

Investeringer
Det kan gis tilskudd til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr at varig karakter med inntil 30 % av godkjent kostnadsoverslag. Forskriften har ikke tak for tilskudd i Nord-Norge, men det er regionalt i Troms fastsatt et tak som i 2013 er på kr 1 700 000 pr prosjekt. Maksimal støttesats er 30 % av godkjent kostnadsoverslag inntil 3 millioner kr, 20 % mellom 3 og 6 millioner kr, og 10 % mellom 6 og 8 millioner kr.

Rentestøtte
Det kan gis tilskudd i form av reduksjon i avtalt rentenivå på lån til investeringsformål. Rentestøtten er 50 % av risikofri rente 3 år stat (STX4), og beregnes fra foregående års rente. Rentestøtten beregnes ut fra et serielån på 15 år og kan maksimalt utgjøre 4 prosentpoeng. Rentestøtten er for 2013 fastsatt til 0,7 %. Regionalt er det fastsatt et tak for summen av tilskudd og rentestøttelån på inntil 100 % av godkjent kostnadsoverslag. Det kan gis tilskudd til tapsfond og rentestøttefond (til rentefritak) for risikolån fra Innovasjon Norge til investeringer i forbindelse med utbygging, modernisering, omstilling, utvikling og generasjonsskifte.

Generasjonsskifte
Det kan gis tilskudd til personer under 35 år, som i forbindelse med overtakelse av landbrukseiendom trenger å gjennomføre mindre investeringer. Tilskuddet kan gis med inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag. Til det underrepresenterte kjønn kan det gis et tilskudd på inntil 60 % av godkjent kostnadsoverslag. Regionalt er det fastsatt et tak for godkjent kostnadsoverslag på kr 1 000 000 for melkeproduksjonsbruk med ku eller geit og kr 500 000 for gårdsbruk med andre produksjoner.

Grøfting
Dette virkemidlet er definert som miljøtiltak, SMIL, NMSK mv. Se kap 9 Regionalt miljøprogram.

Midler til bioenergitiltak
Landbruks- og matdepartementet har i skriv datert 8.11.2012 og 8.2.2013 lagt følgende føringer for bruk av midlene:

Formålet med midler til bioenergiformål innen RNP er å stimulere bønder og skogeiere til økt bruk av bioenergi i næringsvirksomhet og bolig. Aktiviteten på dette området skal også bidra til kompetansebygging.

- Det kan gis støtte til investeringer i gårdsvarmeanlegg og veksthus, etter retningslinjer angitt i nederste kulepunkt. Støtte til anlegg for varmesalg og biogass vil være et nasjonalt ansvar og behandles innen det nasjonale Bioenergiprogrammet. Informasjonsaktiviteter skal ivaretas på regionalt nivå og ligger innenfor de regionale rammene.
- Det er et mål å bruke lokalt råstoff fra skog eller kulturlandskap.
- For bioenergiprosjekter skal det ved tildeling av midler, i tillegg til lønnsomhetsvurderinger, også gjøres en vurdering av energieffektiviteten og effekten når det gjelder klimagassutslipp.
- Innovasjon Norges retningslinjer for saksbehandling og tildeling av tilskudd innen Bioenergiprogrammet, ligger til grunn for tildelingen av bioenergimidlene også innenfor RNP, inntil dette er integrert i ny forskrift om BU-midlene.

2 Sametingets virkemidler til næringsutvikling

Sametinget kan gi tilskudd til næringsutvikling innenfor blant annet primærnæringer, variert næringsliv, kulturnæringer. Sametinget har et verdiskapingsprogram som har som mål å legge til rette for kombinasjonsvirksomhet og samisk reiseliv. I 2013 er det satt av over 9 millioner kr. til en næringsavtale for duodjinæringen.

Sametinget vil bevare og utvikle jordbruket som en viktig bærer av samisk kultur og sysselsetter i samiske områder. Sametinget prioriterer i 2013 tilskudd til jordbruksnæringen til følgende formål:

- Nybygging og omfattende ombygginger av driftsbygg.
- Statlige melkekvoter ved nyetablering eller overtakelse av gårdsbruk
- Kvinnelige næringsutøvere
- Videreføre samarbeidsprosjektet med Innovasjon Norge og Fylkesmannens landbruksavdeling i Finnmark om utvikling av jordbruk i områder med nedgang i antall bruk

Midlene skal bidra til
- Bedre lønnsomhet i jordbruksnæringen
- God rekruttering
- Bedre kjønnsbalanse

Maksimalt tilskudd er kr 600.000 eller 35 % av kostnadsoverslaget. Til kjøp av melkekvoter ved nyetableringer er øvre grense kr 100.000.

Sametingets virkeområde for tilskudd til næringsutvikling

I Troms kan søkere fra følgende kommuner søke om tilskudd til næringsutvikling; Skånland, Gratangen, Lavangen, Salangen, Balsfjord, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Nordreisa, Kvænangen, Skjervøy og Karlsøy. Sametinget kan dessuten gi tilskudd til søkere fra deler av Tromsø og deler av Sørreisa kommune.

Utenfor dette virkeområdet kan Sametinget gi tilskudd til samiske kulturnæringer og tilleggsnæringer i reindrift. Samiske kulturnæringer kan være duodji, samisk mediavirksomhet og kunstnerisk virksomhet som danner varige arbeidsplasser m.m.

3 Reindriftens utviklingsfond

Reindriftens Utviklingsfond (RUF) skal, i samsvar med de reindriftspolitiske mål, være med på å utvikle økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i reindriften. Dette vil blant annet si støtte til tiltak som vil stimulerer til utvikling av de menneskelige ressursene innen næringen, en balansert bruk av naturgrunnlaget og full utnyttelse av produksjonspotensialet i reinflokken. Støtte fra RUF kan også søkes til tiltak som skal virke markedsfremmende og utvikle binæringer.
Tiltak kan for eksempel være:
- Veiledning og opplæring i reindrift (for eksempel kurs, fagbrev, etterutdanning)
- Tiltak i praktisk reindrift (for eksempel gjeterhytter, tapsstøtte, konfliktforebygging)
- Kvinnerettede tiltak
- Forskning og formidling
- Innløsning av siidaandel og tidligpensjon

Fellesvilkår for de ulike stønadene er at tiltaket skal fremme reindriften i distriktet og området. Nærmere om vilkår og tilskuddssatser fremgår av forskrift for Reindriftens Utviklingsfond.

Reinprogrammet
Innovasjon Norge forvalter Reinprogrammet, som avløser Verdiskapingsprogrammet for reindrift. Reinprogrammet vil ha tilsvarende innretning som Lokalmatprogrammet. Foredlingsbedriftene i reindriften, reiselivsbasert næringsutvikling og samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter vil inngå i programmet.

Konfliktforebyggende tiltak
Innovasjon Norge forvalter ordningen med tilskudd til konfliktforebyggende tiltak mellom reindriften og det øvrige landbruket, med midler fra Reindriftsavtalen og Jordbruksavtalen.

4 Andre låne-/tilskuddsordninger
Lavrisikolån
Innovasjon Norge kan gi lavrisikolån til bolig på gårdsbruk og til næringsformål i landbruket, herunder kjøp av eiendom og investeringer i faste anlegg og produksjonsutstyr, både innenfor tradisjonelt landbruk og bygdenæringer. Innovasjon Norge innvilger årlig om lag kr. 500 mill. i lån til langsiktige investeringer i landbruket, noe som utgjør om lag 20 % av årlig låneramme på kr. 2,5 milliarder som Innovasjon Norge kan tilby norsk næringsliv.

Troms er landets nest største fylke når det gjelder landbrukslån hos Innovasjon Norge. Samlet saldo for landbrukslån i Troms i 2012 hos Innovasjon Norge var kr 450 millioner.

5 Program for lokal mat og grønt reiseliv
Tilskudd kan innvilges til:

- Fylkesovergripende omdømmeprosjekter i form av matarrangementer
- Kompetanse gjennom regionale nav i form av kurs, besøksordning og mentorordning
- Bedriftsutvikling, vekstsatsing og forpliktende produsentsammenslutninger

De bedriftsretta midlene innenfor mat er fra 2013, sammen med reiseliv, innlandsfiske og bioenergi overført til de fylkesvise BU-midlene.

6 Regionale utviklingsmidler (fylkeskommunale midler)
Fylkeskommunen forvalter statlige midler til regional utvikling fra Kommunal- og Regional-departementet (KRD) (kap 551 post 60) samt setter av egne midler som brukes til regional utvikling. Noen av midlene er øremerket fra KRD og er i 2013 bl.a. kommunale næringsfond og omstilling.

Fordeling av midlene vedtas årlig av fylkesrådet og gikk i 2013 til bl.a. Innovasjon Norge Troms for bedriftsrettet arbeid, til kommunale næringsfondomstilling, regional medfinansiering, nasjonale ordninger og Nordområdesatsing. De enkelte fylkesrådene forvalter i tillegg midler til tilretteleggende tiltak. Prosjekter som søker støtte skal kunne være med på å oppfylle et eller flere av satsings-områdene i gjeldende Regionale Utviklingsplan (RUP) (4-årig og årlig).

Fylkeskommunen setter også av egne midler til fylkeskommunalt næringsfond og som brukes til regional utvikling.

Hovedregelen er inntil 50 % støtte av godkjent kostnadsgrunnlag og søknad om støtte skal sendes elektronisk på www.regionalforvaltning.no

Tabell 1 Sammendrag, regionale virkemidler til næringsutvikling:

Virkemiddel	*Hvem kan søke*	*Innvilgings -myndighet*	*Nærmere omtalt under pkt.*
Fylkesvise bygdeutviklingsmidler			
BU-tilskudd, utviklings- og tilretteleggingsmidler	Kommuner, organisasjoner og andre utviklingsaktører	FM	
Praktikantordningen	Jordbrukere, skogbrukere, gartnere mv	FM	
BU-tilskudd, investeringer i tradisjonelt jordbruk	Jordbruksforetak	IN	
BU-tilskudd, investeringer i bygdenæringer	Landbruksforetak	IN	
BU-tilskudd, etablererstipend og bedriftsutvikling	Landbruksforetak	IN	
Rentestøtte	Landbruksforetak	IN	
Likestilling, rekruttering og kompetanseutvikling (LUF-midler)	Kommuner, organisasjoner og andre utviklingsaktører	FK	
Bioenergiprogrammet • Utrednings- og kompetansetiltak • Investeringer	Bønder, skogeiere og organisasjoner av disse Bønder og skogeiere	IN	
Regionalt utviklingsprogram (RUP)	Kommuner, organisasjoner og andre utviklingsaktører	FK	
Fylkeskommunalt næringsfondet	Kommuner, organisasjoner og andre utviklingsaktører	FK	
Midler til satsing på arktisk landbruk		Styret for midler til arktisk landbruk	
Sametingets virkemidler til næringsutvikling	Gårdbrukere i virkeområdet	Sametinget	
Reindriftens utviklingsfond	Reindriftsutøvere, organisasjoner og andre utviklingsaktører innen reindrift	Styret for Reindriftens utviklingsfond	
Forebyggende og konfliktdempende tiltak	Bønder, reindriftsutøvere og organisasjoner	FM og IN	
Organisert beitebruk, investeringsstøtte	Beitelag	FM	
Tidligpensjonsordningen	Gårdbrukere som skal	FM	

	pensjonere seg.		
Kommunale næringsfond	Bønder, skogeiere organisasjoner og andre utviklingsaktører	Kommunene	
Nasjonale program			
Utviklingsprogrammet for lokal mat og grønt reiseliv Bedrifter kan få hjelp til å utvikle produktene sine videre: - vokse - styrke kompetansen - bygge omdømmet - etablere nettverk	Bedrifter som satser på mat, reiseliv og innlandsfiske.	IN	
Nasjonalt bioenergiprogram Investeringsstøtte til anlegg bygd for varmesalg, gårdsvarmeanlegg, veksthus og biogass. Støtte til utrednings- og kompetansetiltak gis til følgende formål: Konsulenthjelp til forstudier Forprosjekter og utredninger Kompetanse og informasjonstiltak.	Jord- og skogbrukere som vil produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme.	IN	

7 Midler til rovviltforvaltning

Investeringsstøtte til organisert beitebruk (IOBB)

Investeringstiltak som fremmer organisert beitebruk skal medvirke til bedre utnyttelse av beiteområdene, rasjonell drift i beitelagene og hindre tap av beitedyr. Tilskudd kan gis til alle typer tiltak som fremmer beitebruken i et område. For å oppnå en effektiv og målrettet bruk av midler til dette formålet, bør tiltak i regi av beitelag prioriteres. Det er aktuelt å gi tilskudd til følgende typer tiltak: sperregjerder, ferister, bruer, gjeterhytter, samt andre investeringstiltak så som sanke- og skilleanlegg, rydding/utbedring av drifteveier m.m.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT)

Målet med tilskuddsordningen er å iverksette effektive forebyggende og konfliktdempende tiltak for å begrense skader som rovvilt kan forårsake på husdyr og tamrein, samt ulemper i forhold til lokalsamfunn. En forutsetning for å gi tilskudd til husdyr- og tamreineiere er at tiltakene med stor sannsynlighet kan forventes å ha en *direkte tapsreduserende effekt*. Dette innebærer at tiltak som f.eks. omfatter utvidet tilsynsaktivitet alene ikke skal støttes økonomisk. Eks. på slike tiltak er: planlagt tidlig nedsanking, utvidet tilsyn, bruk av vokterhund, radiobjeller/lammenoder.

Tabell 2. Oversikt over virkemidler i rovviltforvaltningen.

Tilskuddsordning	**Søknadsfrist**
Forebyggende og konfliktdempende tiltak	15.januar (akutte tiltak kan omsøkes hele året)
Erstatning for sau drept av fredet rovvilt	1.november
Erstatning for tap av sau på beite	31.desember
Regionale miljøtilskudd for jordbruket	20.august
Spesielle miljøtiltak i jordbruket	Fastsettes av kommunen
Tilskudd til organisert beitebruk	1.november
Investeringsstøtte til organisert beitebruk	Troms: 15.februar. Finnmark: Hele året

Noen av de ulike tilskuddsordninger i landbruket som kan ses i sammenheng med utfordringer knyttet til rovvilt er opplistet over i tabell 2. Veiledende er søknadsfrister i 2012 oppgitt. Fylkesmennene kan kontaktes ved spørsmål om tilskuddsordningene. En kan også lete seg frem til informasjon under *"landbruk"* eller *"miljøvern"* inne på ønsket fylke hos http://fylkesmannen.no.

Vedlegg 4 Statistikk Tromslandbruket 2002-12 Utkast 19.03.14

	2012			2002			Endring 2002-12	
	Norge	Troms	Troms %	Norge	Troms	Troms %	Norge	Troms
Jordrbuksareal (daa dyrket jord i drift)	9893628	239261	2,4	10361509	269579	2,6	-4,5	-11,2
Skogareal (mill daa)		8,08						
Jordbruksforetak	43954	1037	2,4	58892	1647	2,8	-25,4	-37,0
Skogeiendommer (over 25 daa)								
Husdyr								
Melkekyr	233164	4766	2,0	282740	6178	2,2	-17,5	-22,9
Foretak melkekyr	9953	253	2,5	18568	422	2,3	-46,4	-40,0
Ammeku	73319	901	1,2	48674	810	1,7	50,6	11,2
Foretak ammeku	5096	79	1,6	5748	99	1,7	-11,3	-20,2
Melkegeit	35129	9031	25,7	46666	13293	28,5	-24,7	-32,1
Foretak melkegeit	350	87	24,9	624	171	27,4	-43,9	-49,1
Vinterfora sau	823767	42281	5,1	947106	54784	5,8	-13,0	-22,8
Foretak vinterfora sau	13998	517	3,7	20131	948	4,7	-30,5	-45,5
Verpehøns	3975843	31774	0,8	3140940	42951	1,4	26,6	-26,0
Foretak verpehøns	1799	49	2,7	3138	103	3,3	-42,7	-52,4
Slaktegris	464594	4059	0,9	410975	4153	1,0	13,0	-2,3
Foretak slaktegris	2009	24	1,2	3766	50	1,3	-46,7	-52,0
Planteproduksjon								
Potet (daa)	126633	2895	2,3	51791	3229	6,2	144,5	-10,3
Produsenter potet	2281	195	8,5	7272	684	9,4	-68,6	-71,5
Grønnsaker (daa)	61954	88	0,1	151854	165	0,1	-59,2	-46,7
Produsenter grønnsaker	821	24	2,9	1626	42	2,6	-49,5	-42,9
Bær (daa)	43899	148	0,3	23798	224	0,9	84,5	-33,9
Produsenter bær	924	37	4,0	1776	90	5,1	-48,0	-58,9
Veksthus (m2)	1006309	7659	0,8	1167223	16249	1,4	-13,8	-52,9
Produsenter veksthus	497	18	3,6	997	39	3,9	-50,2	-53,8

Jfr. adresseliste

Vår ref.:	Saksbehandler:	Arkiv:	
13/269-49	Synnøve Lode	120V00 SAKSARKIV	
Løpenr.:	Tlf. dir.innvalg:	Deres ref.:	Dato:
16078/14	77 78 81 67		06.05.2014

HØRING OG OFFENTLIG ETTERSYN AV REGIONAL PLAN FOR LANDBRUK I TROMS

Fylkesrådet har i møte 06.05.14 vedtatt at planutkast for regional plan for landbruk i Troms sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i minimum seks uker og fram til 15.08.14 jfr. pbl §§ 8-3 og 5-2. Fylkesrådet ber med dette om uttalelse på innholdet i regional plan. Fylkestinget vil vedta endelig plan høsten 2014.

Forslag til planutkast med vedlegg er vedlagt. Den ligger også til offentlig ettersyn i resepsjonen på fylkesbygget i Tromsø. Utkastet finnes elektronisk på fylkeskommunens hjemmeside: www.tromsfylke.no

Innhold

Regional plan for landbruk består av tre deler. Første del beskriver bakgrunn og formål med planen samt arktisk landbruk som er rammen for landbruket som drives her nord. Del to tar for seg rammevilkår og handlingsrom for landbruket. Videre er det en kort beskrivelse av landbruket i Troms. En mer utfyllende beskrivelse av status for landbruket finnes i vedlegg 1. Tredje del tar for seg de ulike tema som det fokuseres på i planen. Til hvert av temaene foreligger det strategier. Det er også utarbeidet handlingsplan til regional plan.

Følgende tema er behandlet i planen:

- Produksjon av mat
- Skogbruk og klimatiltak i skogen
- Bygdenæringer
- Eiendoms-, areal- og boligpolitikk
- Rekruttering
- Kompetanse
- Rovvilt
- Viltforvaltning/viltskade
- Landskapsressurser og produksjon av fellesgoder
- Samfunnssikkerhet og beredskap i landbruket

I planprogrammet ble det innenfor arealpolitikk varslet at det ville bli vurdert å lage regional planbestemmelse, etter pbl. § 8-5, for fremtidig kommunal arealplanlegging. Hensikten var å fokusere på jordvern og ivaretakelse av ressursgrunnlaget gjennom å kartfeste landbrukets kjerneområder. Imidlertid er det i stedet innarbeidet en regional planretningslinje, som skal legges til grunn for kommunal samfunns- og arealplanlegging. En regional plan med retningslinjer for arealbruk vil ha den virkning at den skal legges til grunn for kommunal planlegging og gi grunnlag for innsigelse til kommunale arealplaner. Regional planmyndighet fastsetter med dette at kjerneområder for landbruket skal innarbeides i kommunens samfunns- og arealplaner.

Prosess/organisering
Plan- og bygningsloven legger sterke føringer på flere offentlige aktører om å delta i regional planlegging, og å følge opp de regionale planene i større grad enn tidligere. Det har derfor vært viktig å involvere sentrale samarbeidspartnere tidlig i planprosessen. Det er blitt lagt vekt på å etablere gode prosesser internt i organisasjonene, det vil si mellom Troms fylkeskommune og Fylkesmannen i Troms, og med kommunene og regionalt partnerskap.

Vi ber om at høringsuttalelser sendes til postmottak@tromsfylke.no eller til Troms fylkeskommune v/stabssjefen, postboks 6600, 9296 Tromsø **innen 15. august 2014.**

Med vennlig hilsen

Line Fusdahl
fylkesrådsleder

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Adresseliste

Kommunene i Troms
Regionrådene i Troms
Fylkesmannen i Troms
Statens Vegvesen - region nord
Fiskeridirektoratet – region Troms
Kystverket
Norges vassdrags- og energidirektorat – region nord
Reindriftsforvaltningen i Troms
Universitetet i Troms
Høgskolen i Harstad
Senja videregående skole, Gibostad
Rå Videregående skole
Mattilsynet – regionkontor for Troms og Finnmark
Husbanken – regionkontor Hammerfest
Sametinget
Forskningsrådet v/Elisabeth Blix Bakkelund
NHO-Troms
LO-Troms
Direktoratet for mineralforvaltning
Finnmark fylkeskommune
Nordland fylkeskommune
Fylkesmannen i Finnmark
Fylkesmannen i Nordland
Troms Bondelag
Troms Bonde- og småbrukarlag
Allskog - Troms
KS – region Nord-Norge
Innovasjon Norge
Bioforsk Holt
Reinbeitedistriktene i Troms
Troms Reindriftssamers fylkeslag
Nortura
Tine
Oikos Økologisk nord-norge

19.03.14

Vedlegg 5 Erstatnings- og forsikringsordninger i planteproduksjonen i Troms

Det er etablert ordninger som i noen grad skal kompensere for klimarelatert skade på planteveksten som bonden ikke, eller i liten grad har muligheter til å hindre. Noen erstatningsordninger er nedfelt i jordbruksavtalen og andre ikke. I tillegg til erstatningsordningene kan en kjøpe forsikringer mot skader/tap.

Erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon.
Et ufravikelig vilkår for å få erstatning etter disse ordningene er at skaden er forårsaket av klimatiske forhold. Det skal heller ikke være mulig å tegne privat forsikring. I tillegg skal man drive på faglig forsvarlig måte som blant annet innebærer å forebygge og begrense skader.

Det er kun klimabetingede skader som gir rett til erstatning, ikke kvalitetstap (bortsett fra frukt og bær), sykdommer, skadedyr og ugras eller faglig uforsvarlig driftsform.

Ordningene er ment som en nødhjelp. Dermed er det innebygget store egenandeler.
Forskriften om klimabetingede skader omfatter fire ordninger:

- tilskudd etter vinterskader på eng
- erstatning ved avlingssvikt
- erstatning ved svikt i honningproduksjon
- erstatning ved tap av bikuber

Her omtales kort de to første ordningene.

Tilskudd til vinterskader på eng.
Foretak med betydelige vinterskader på eng kan få økonomisk støtte gjennom denne ordningen. Tilskuddet skal bidra til at foretaket kan få en avling av gras eller grønnfôr som kan høstes det samme året, slik at avlingssvikten reduseres.

Vinterskader på eng er skader forårsaket av frost, isdekke, vanndekke, uttørking, oppfrysing og biotiske forhold som overvintringssopp.

Egenrisikoen (egenandelen) i ordningen er 20 % av totalt grovfôrareal. Det er fastsatt en standardsats for tilskudd som pt er kr 330,- pr daa utbedret areal. Satsen bygger på beregninger av faktiske utbedringskostnader.

Statistikken for perioden 2003 til 2012 viser at ca 31 % av tilskuddene til vinterskader på eng ble utbetalt til gårdbrukere i Troms. (Kilde: SLF)

Vurdering av ordningen:
I Troms tar vi jevnt over bare en avling av enga. Sammenlignet med områder som høster to og tre ganger kommer vi dårligere ut i denne ordningen fordi vi trenger langt større arealer for å høste samme avling. I tillegg er Troms langt mer utsatt for vinterskader enn andre områder. Andelen av tilskudd viser dette klart. Hovedårsakene til at vi har mer vinterskader er

varierende temperaturer og mye isdannelse i løpet av vinteren og man har for lite klimatilpassede arts- og sortsvalg. I dette ligger også betydelige faglige utfordringer for den enkelte bonde, veiledningstjenesten og forskningen.

Erstatning etter avlingssvikt
Foretak som har en avlingssvikt på mer enn 30 % innen hver av vekstgruppene grovfôr, korn/oljefrø, frukt, bær, poteter og grønnsaker kan få erstatning for avlingssvikt. Avlingssvikten måles i forhold til normalår, dvs gjennomsnittet av de siste fem/tre års avlinger, men med mulighet til å se bort fra ett skadeår.

Det er fastsatt nasjonale standardsatser for erstatning ved avlingssvikt. De viktigste satsene er:

Grovfôr i foretak med husdyr	kr 3,40 pr FEm
Grovfôr i salgsproduksjon	kr 2,15 pr kg
Potet til konsum	kr 3,50 pr kg
Jordbær	kr 27,10 pr kg
Kålrot til konsum	kr 4,50 pr kg

Maks utbetaling etter ordningen er kr 750 000,- pr vekstgruppe pr foretak.

I skadeåret 2010, da makssatsen var kr 500 000,-, ville 5 foretak i Troms fått vesentlig større utbetalinger hvis det ikke hadde vært toppavgrensing. Av disse 5 var det 4 potetprodusenter og 1 grovfôr med husdyr. Avkortingen for disse 5 var i gjennomsnitt kr 500 000,- med variasjon fra 402 000 til 636 000 kr.

Vurdering av ordningen:
Generelt er 30 % egenrisiko ganske høyt. Ordningen er ment som ei nødhjelp ved stor avlingssvikt. Standardsatsen for grovfôr i foretak med husdyr dekker det som det vil koste å kjøpe inn kraftfôr. Kostnadene med å kjøpe inn grovfôr vil variere en god del fra år til år og avhengig av omfanget av avlingssvikten og fraktavstander. Kostnadene levert på gården vil ved noe omfang på avlingssvikten ofte ligge på kr 5,50 – 7,00 pr FEm. I normale avlingsår med avlingssvikt på enkeltbruk og der det er mulig å kjøpe grovfôr lokalt, vil standardsatsen langt på veg dekke de faktiske kostnadene ved kjøp av grovfôr.

Ved avlingssvikt på opp mot 30 % kan, ved god fôrplanlegging, en vesentlig del av svikten erstattes med kraftfôr. Alt over 20-30 % avlingssvikt må kompenseres med innkjøpt grovfôr. Dermed blir den reelle egenrisikoen i år med regional fôrmangel langt høgere enn 30 %.

I potetproduksjonen er det èn sats for matpotet til konsum. Denne satsen er grei for vanlig rundpotet levert til grossist. Med noe variasjon oppnår mandel og gulløye vanligvis en dobbelt så høy pris som annen potet. Dyrkere av disse sortene kommer derfor uheldig ut med gjeldende sats.

Naturskade
Naturulykker som storm, stormflo, flom, skred eller jordskjelv gir rett til naturskadeerstatning. Formålet med ordningen er å bidra til at den aktuelle bruken av et skadet objekt kan fortsette også etter en naturulykke, fortrinnsvis ved å gi et økonomisk bidrag til gjenoppretting av skaden. Ordningen administreres av lensmann, politistasjon eller namsfogd, Statens landbruksforvaltning og styret for Statens naturskadefond. Bevilgningene til naturskadefondet skjer direkte over statsbudsjettet.

19.03.14

Statens naturskadefond dekker skade på objekter det ikke er mulig å forsikre mot naturskade gjennom en alminnelig privat forsikringsordning. Det avgjørende er om objektet kunne forsikres, ikke om det faktisk var forsikret.

Ordningen dekker skade på jordbruksareal, men ikke på stående avling. I slike tilfeller henvises det til avlingsskadeordningen. Følgeskader påfølgende år dekkes heller ikke.

Vurdering av ordningen:
En egenandel på kr 10 000,- pr eiendom er en stor byrde for gårdbrukerne i Troms fordi over halvparten av jorda i drift er leiejord, og oftest leieforhold med mange gårdbrukere.

Arbeidsfristen for å utbedre skadene bør ha en viss fleksibilitet, tilpasset hva som er mulig og det bør være rom for nødvendige forskuddsutbetalinger etter at takst er gjennomført.

Det er viktig å se ting i sammenheng. Etter en større flom er det viktig at NVE har midler og muligheter til å utbedre og etablere elveforbygninger slik at videre skader forebygges.

Videre bør avtalepartene i jordbruket se nærmere på å få samordnet naturskadeordningen og tilskudd til klimabetingede skader. Sistnevnte er også naturskade. Det er komplisert å forholde seg til flere ordninger med ulikt forvaltningsregime.

Privat forsikring mot avlingsskade:
Forsikringsselskapene tilbyr forsikring av det avlingstap som overstiger det som erstatningsordningen etter avlingssvikt dekker. Det er en forutsetning at avlingssvikten er berettiget erstatning etter "Forskrift om erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon". Erstatningen er, etter fradrag for egenandel, begrenset til 15 % av totalt tap som følge av avlingssvikten. Driftstapet beregnes på samme grunnlag som i statens beregningsmodell.

Dette betyr, en del forenklet at forsikringsbeløpet beregnes slik:

Avlingsskade sammenlignet med et normalår	kr 1 000 000
- Erstatning etter avlingssvikt	« 750 000
- Egenandel, 15 % av kr 1000 000,-	« 150 000
Forsikringsutbetaling	kr 100 000

Skade på grovfor vil ha et annet behov for avbruddstid enn f.eks. erstatningsmessig skade i potetproduksjonen. Dette vil medføre ulike beregninger av premiene.

Forsikringsvilkårene vil variere fra selskap til selskap og den enkelte må klargjøre betingelsene med sitt selskap.

Nordreisa kommune

Arkivsaknr: 2014/1380-3
Arkiv: L12
Saksbehandler: Hanne Henriksen
Dato: 23.06.2014

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
40/14	Nordreisa driftsutvalg	30.06.2014

Infrastruktur på Lunde – Forslag til områderegulering

Henvisning til lovverk:

Vedlegg
1 Plankart - datert 20.05.14, sist revidert 17.06.14
2 Planbestemmelser, datert 25.05.14, sist revidert 17.06.14
3 Planbeskrivelse - datert 20.05.14, sist revidert 23.06.14

Rådmannens innstilling

Med hjemmel i plan og bygningslovens §§ 12- 10 og 12- 12 jf. 12-2 vedtar Driftsutvalget forslag til områderegulering for infrastruktur innenfor område Lunde ved østre del av Storslett, og legger forslag til områderegulering ut til offentlig ettersyn.

Saksopplysninger

Bakgrunn:
Områdereguleringen berører GBR 14/9, 14/36, 14/64, 14/138, 52/1, 52/3, 52/12, 52/104, 15/127, 15/153 og 15/160. i Nordreisa kommune, og har til hensikt å legge til rette for ny hovedvei til Moan skole, ny tilførselsvei til Lundeveien, parkeringsmuligheter for Nordreisa kirke og Moan skole, samt trafikkareal og gymsal i tilknytning til Moan skole. Planen skal også legge til rette for boligbebyggelse på Lunde, utvidelsesareal i tilknytning til Kirkebakken barnehage og tilrettelegge to arealer i tilknytning til helse- og omsorgstjenester. Nordreisa kommune er forslagstiller/ tiltakshaver og står for utarbeidelse av områdereguleringen.

Nordreisa kommune har avtale med Statens vegvesen om bruk av masser fra det pågående arbeidet med tunellen gjennom Reisafjellet. Disse massene er planlagt brukt for å bygge opp vegnettet innenfor den tiltenkte områdereguleringen. Planområdet ligger imidlertid nær ved Nordreisa kirke og gravlunden tilknyttet kirka. Kommunen vurderer at det ikke vil være konflikt mellom tiltenkte arealformål og kulturminnet (Kirka med gravlund).

Gjennom områdereguleringen vil parkeringsforholdene ved kirka utbedres, trafikken til Moan skole vil flyttes vekk fra kirka og trafikksikkerheten vil totalt sett øke. Dette mener kommunen at vil virke positivt på kirkeområdet og opplevelsen av kirka med omkringliggende boliger. Det eksisterer foreløpig ingen konkrete utbyggingsavtaler for de planlagte arealene til boligbebyggelse og offentlig eller privat tjenesteyting.

Lundejordet er i dag et åpent landbruksareal. Omdisponering av arealet til ulik bebyggelse og vei vil påvirke landskapet slik det oppleves på nært hold av naboene til det aktuelle arealet. For hele delområde 7 i landskapsanalysen for Nordreisa kommune vurderes påvirkningen på landskapet til å være relativt liten. Arealet blir en fortetting av eksisterende bebyggelse, og vil på denne måten bidra til en positiv fremtidig stedsutvikling.

Områdereguleringen skal særlig tilrettelegge for ny infrastruktur. Dette medfører ny og forbedret trafikkløsning tilknyttet Moan skole, hvorpå det legges opp til mer oversiktlige og trafikksikre vegkryss, gang- og sykkelveg samt ny hovedveg til Moan skole. Denne nye veien er tiltenkt å gå langs sørlige kant av jordet ved Lunde. Som følge av ny innfartsveg vil krysset mellom Lundevegen og Muoniovegen opphøre, da dette vil gjøre aksen langs Lundeveien mer trafikksikker for syklende og gående. Samtidig vil denne vegløsningen skåne Kirkebakken barnehage og beboere langs Lundeveien for trafikk.

Planstatus:
Hoveddelen av arealet er ikke regulert tidligere. I gjeldene reguleringsplan er deler av arealet regulert til bolig og jordbruk, samt noen mindre arealer til annen veigrunn, vei og park. I kommuneplanens arealdel er arealene satt av til boligbebyggelse, offentlig/ privat tjenesteyting, parkering og hovednett for sykkel. Nye formål og bruk av området ved Lunde vil sette krav til områderegulering.
Kommuneplanens arealdel for Nordreisa kommune ble vedtatt den 20. mars 2014. hvorpå
<u>følgende arealer er eksisterende innenfor den tiltenkte områdereguleringen:</u>
Boligbebyggelse (B 33), Offentlig- og privat tjenesteyting (BOP 08, 09 og 11), Parkering (SPA 13), Hovednett for sykkel (SHS 2 og SHS 4) og Friområde (GF 11).
Planforslaget er for øvrig i tråd med arealdelen for Nordreisa kommune.

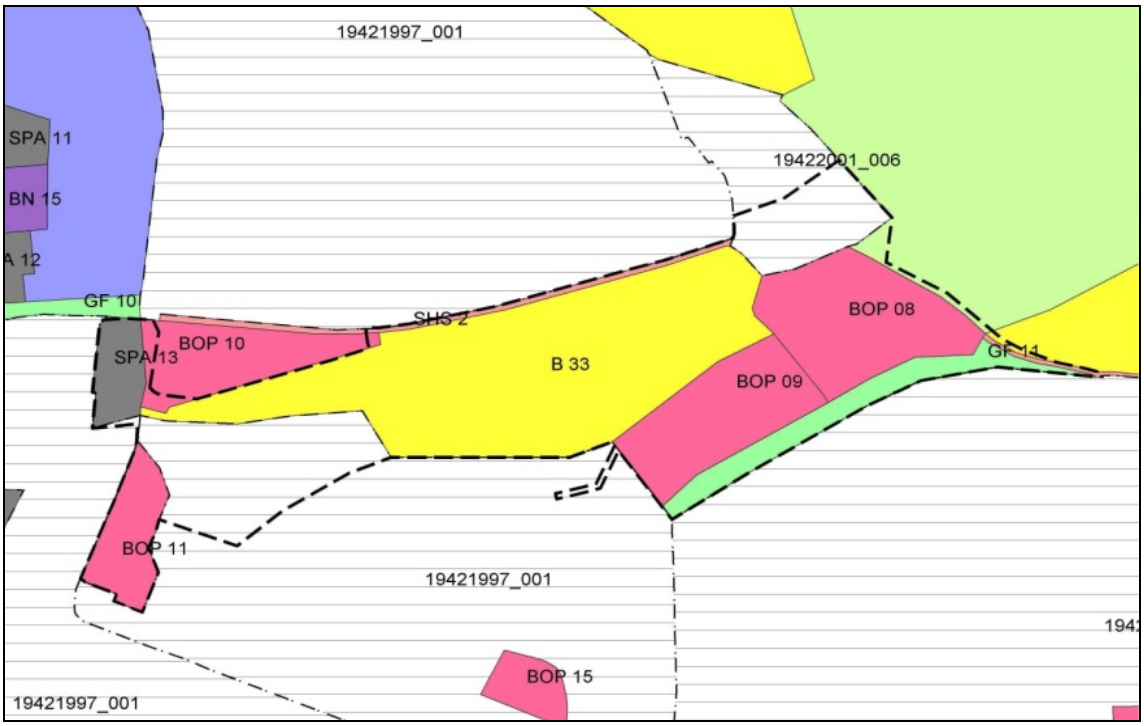

***Illustrasjon*:** <u>Eksisterende formål- områderegulering innenfor tykk stiplet linje.</u>

***Planområdet*:**
Planområdet utgjør et areal på om lag 125 dekar. Området ligger ved Lunde og inkluderer et mindre areal vest for Mounioveien, et areal ved Guleng og arealer rett nord for Høgegga. Planområdet preges av at hoveddelen er et fulldyrket jorde med boligfelt på nord- og sørsiden. Nordreisa kirke nordvest for planområdet er også en markant bygning i området som sammen med nærliggende kirkegård legger sitt særegne preg på området. Den nordøstre delen av planområdet preges av nærheten til Moan skole.
Planforslaget berører forøvrig deler av eller grenser inntil følgende reguleringsplaner: 19421985_001 (Boligområde Høgegga), 19421997_001 (Storslett sentrum), 19422001_006 (Moan skole 2) og 19422013_001 (Kirkebakken menighetshus og barnehage).

Økonomiske konsekvenser:
Områdeplanen er en kommunal plan, og kostnader ligger av den grunn i hovedsak på kommunen selv. Vellykket sentrum/ stedsutvikling krever at det avsettes nok midler til planlegging og eventuelt også gjennomføring av enkeltprosjekter i ettertid.
Nordreisa kommune tilrettelegger derfor med hensyn på kommunalteknisk anlegg og infrastruktur, samt kjøper opp areal til veg og offentlige formål.

***Varsel/ Høring/ Merknader*:**
Varsel om oppstart av områderegulering ble annonsert to lokalaviser samt på Nordreisa kommunes hjemmeside, oppstart vedtatt 29.04.14 og sendt på høring 20.05.14.
Det er innen fristens utløp pr. 20.06.14 ikke innkommet innsigelser eller merknader som tilsier at tiltenkte områderegulering ikke kan gjennomføres som tiltenkt.
Det er imidlertid innkommet to merknader, den ene fra Fylkesmannen i Troms, og den andre fra Statens Vegvesen. En oppsummering av disse uttalelsene etterfulgt av konsulent/ tiltakshavers kommentarer som finnes bakerst i planbeskrivelsen.

Landbruksmessige forhold:
Planområdet berører ikke LNFR området og ansees derfor ikke å medføre negative konsekvenser for landbruket. Lundejordets vestre del, som grenser opp mot planområdet er i overordnet plan satt til landbruksområde (jf. planarkiv Nordreisa kommune), men ansees ikke som viktig dyrkbar jord. Skog av lav bonitet er lokalisert i planområdets østlige del, og det forgår ikke aktivt skogbruk innenfor planlagte områderegulering. (jf. gårdskart.no 02.12.2013). Arealer avsatt til landbruksformål er i tråd med gjeldende reguleringsplan. Kommunens strategi har i arealplanprosessen vært å ta i bruk små, inneklemte jordbruksarealer i sentrumsområdene til utbyggingsarealer for å oppnå en ønsket fortetting. Dermed vil all fulldyrket jord og innmarksbeite på de berørte landbrukseiendommene falle ut ved tiltenkte områderegulering. Likevel vil man med dette unngå berøring av adskillig viktigere jordbruksarealer tilgrensende til sentrum.

Naturmangfold:
Det er gjort vurderinger av planområdet etter naturmangfoldlovens §§ 8-12. Planområdet berører ikke og vil ikke komme i konflikt med sårbare eller trua arter, eller naturtyper. Den samlede belastningen jamfør NML § 10 på de berørte økosystemene er vurdert til å være liten. Føre-var-prinsippet i NML § 9 vurderes til å ikke være relevante for saken da en utbygging ikke antas å forringe eller ødelegge leveområder for trua eller sårbare arter og naturtyper.
Gjennom planområdets lokalisering og kommunens prinsipp om fortetting av sentrum-områdene, så vil kravene i NML § 12 om den lokalisering, driftsmetode og teknikk som vil gi det beste resultatet for samfunnet og naturmangfoldet være ivaretatt. Dette gjelder også for NML § 11, om at tiltakshaver skal bære kostnadene ved miljøforringelse.

Nordreisa kommune er således klar over ansvaret i forhold til å unngå og begrense skade på naturmangfoldet, dette i tråd med NML § 12.

Risiko- og sårbarhet:
For områdereguleringen ved Lunde vil der ikke tilføres vesentlige virkninger for miljø og samfunn, hvorpå det i utgangspunktet ikke utløses krav til planprogram. Den tiltenkte områdereguleringen er også blitt vurdert i forhold til forskrift om konsekvensutredning. Nordreisa kommune har konkludert med at planen ikke faller inn under vilkårene for en slik utredning, jf. KU- forskriftens §§ 2 og 3 og vedlegg I og II.
Etter en samlet vurdering konkluderer Nordreisa kommune med at det ikke er samfunnssikkerhetsmessige forhold eller andre risiko- og sårbarhetsforhold som vil utgjøre fare for den omsøkte områdereguleringen, og heller ikke for nærliggende eksisterende bebyggelse. Det kan herunder nevnes at det heller ikke finnes registrerte kulturminner innenfor den tiltenkte områdereguleringen, jf. askeladden 23.april 2014.

Områderegulering:
Formålet med en områderegulering etter Pbl. § 12 – 2 er å styrke den kommunale planleggingen av helhetlige utbyggingsmønstre og sammenhengende struktur, for senere å kunne gi mer forutsigbare rammer for økt privat planlegging innenfor et gitt område.
Områderegulering for infrastruktur ved Lunde er med dette et kommunalt tiltak for å tilrettelegge og legge rammer for videre planlegging og stedsutvikling. Områderegulering kan brukes av kommunen når kommunen finner at det er behov for å gi mer detaljerte områdevise avklaringer av arealbruken innenfor et avgrenset område (Lunde).

Vurdering

Terrenget i nærområdet ved Lunde preges av jorder, skog og fjell, samt boligfelt Moan og Hansabakken mot nord. Området ligger i umiddelbar nærhet til Nordreisa kirke, Moan skole og gang avstand til Storslett sentrum. Planområdet som helhet ligger i nær tilknytning til skole, barnehage, kirke og helsetjenester. Det planlegges også en ny barnehage rett utenfor planområdet, som forventes ferdigstilt i 2015.

I nordøst grenser arealet til Moan skole som er en barneskole fra 1.- 4. trinn. Storslett skole med ungdomstrinn ligger ikke langt unna. Rett sør for planområdet ligger Sonjatun helsesenter. Den nye infrastrukturen vil for mange være knyttet til enklere og tryggere tilgang til de ulike tilbudene i og rundt Storslett sentrum. Områdereguleringen vil i denne sammenheng medføre at barn og unge gis muligheter for en mer trafikksikker hverdag, samt større uteområder i tilknytning til barnehage og skole.

Mye areal ved område Lunde består i dag som et åpent landbruksareal, hvorpå en omdisponering av arealet til boligbebyggelse vil påvirke landskapet til å være naturlig sammenfallende med nærliggende eksisterende boligfelt. For hele delområdet vurderes påvirkningen på landskapet til å være relativt liten, da Storslett som helhet er relativt flatt. Arealet vil på denne måten tiltenkt å fremstå som en fortetting av eksisterende bebyggelse i området. Følgelig vil en del nyetablering av VA anlegg og utbygging av ny nettstasjon sikre områdets VA- og strømforsyning.

Områdereguleringen vektlegger følgelig at behovet for nye boligtomter og forbedret vei- og infrastruktur i Nordreisa kommune er økende. Kommunens utviklingsavdeling anser det som viktig at områdereguleringen ved Lunde igangsettes snarlig. Dette gjøres da tomtebehovet vurderes som voksende. Man vil også få gjennomført helhetlige utredninger for hele

planområdet noe som anses som en klar fordel sett fra ett planfaglig ståsted. Det er herunder underliggende nødvendig å utnytte tunnelmassene fra utbyggingen på Reisafjellet.

Gjennom områdereguleringen vil parkeringsforholdene ved kirka også utbedres. Trafikken til Moan skole vil flyttes vekk fra kirka og trafikksikkerheten vil øke. Dette vil også virke positivt på kirkeområdet og opplevelsen av gravlunden. Det vil være viktig å vedta politiske forutsetninger for å styre utbyggingstakt og lokalisering av infrastruktur og eventuelle fremtidige nye boliger. Områdereguleringen vil derfor også være en buffer for å unngå uforutsette kostnader knyttet til opprettholdelse og eventuell utvidelse av skolekapasiteten, veistrukturer og fremtidig boligbygging innenfor område Lunde.

Oppsummering:
Planforslaget områderegulering med hensyn til infrastruktur for område Lunde anses å gi en god planmessig løsning og synes å være relativt konfliktfri i forhold til tilgrensende arealbruk. I tillegg vurderes tiltenkte reguleringsplan å inneha tungtveiende samfunnsnyttige momenter som vil forbedre regionens vegnett, trafikksikkerhet, uteområder til skole- og barnehage, samt muligheter for fremtidig fortetning og boligbebyggelse. Nordreisa kommune gjør med dette et viktig og riktig grep for lokal stedsutvikling.

Etter helhetlig vurdering anbefaler derfor administrasjonen at planforslaget legges ut til offentlig ettersyn.

BU 1
SV 5
SPA 2
GN 1
SGS 4
SGS 3
BKS 2
SV 3
SAA 6
BKS 1
BBH 1
SAA 2
GV 4
BAT 2
SV 4
SAA 3
SAA 4
GV 3
GF 1
SAA 5
L L 1
GV 2
BAT 1
SPA 3
SGS 1
SAA 1
H 320
GN 1
SPA 1
SGS 2
SV 2
H 370
H 320

Nordreisa kommune
Områderegulering Lunde

PlanID: 19422014_001

Dato: 20. mai 2014 **Sist revidert:** 17. juni 2014

TEGNFORKLARING PBL. § 12-5

Reguleringsplan PBL 2008

- Boligbebyggelse - konsentrert småhusbebyggelse (1112)
- Barnehage (1161)
- Undervisning (1162)
- Annen tjenesteyting (1169)
- Veg (2010)
- Gang/sykkelveg (2015)
- Parkering (2080)
- Samferdselsanlegg og/eller teknisk infrastruktur/andre hovedformål (2900)
- Naturområde (3020)
- Friområde (3040)
- Vegetasjonsskjerm (3060)
- Landbruksformål (5110)
- Faresone - Flomfare (H 320)
- Faresone - Høyspenningsanlegg (ink høyspentkabler) (H 370)

Felles for reguleringsplan PBL 1985 og 2008

- Planens begrensning
- Faresonegrense
- Formålsgrense
- Regulert senterlinje
- Regulert kant kjørebane
- Abc Påskrift feltnavn
- Abc Regulerings- og bebyggelsesplan - påskrift

N

0 20 40 60 m

Saksbehandling etter PBL:

Dato	Utvalg	Vedtak	Status
30. juni 2014	Driftsutvalget		

Reguleringsplan

Områderegulering: Lunde

Planbestemmelser

Plan ID: 19422014_001

Dato: 25. mai 2014
Sist revidert: 17. juni 2014

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Planbestemmelser for områderegulering Lunde

Plan ID: 19422014_001
Dato: 25. mai 2014
Sist revidert: 17. juni 2014

§ 1 GENERELT:

§ 1.1 Formål:

Formålet med områdereguleringen er å regulere inn ny hovedvei til Moan skole, ny tilførselsvei til Lundeveien, parkeringsmuligheter ved Nordreisa kirke og Moan skole, samt trafikkareal og gymsal i tilknytning til Moan skole. Planen skal også legge til rette for et nytt boligfelt på Lundejordet, utvidelsesareal i tilknytning til Kirkebakken barnehage og tilrettelegge to arealer i tilknytning til helse- og omsorgstjenester.

§ 1.2 Planavgrensning:

Disse reguleringsbestemmelsene gjelder for det området som på plankartet datert dd.mm.åååå i målestokk 1:_____ er vist med reguleringsplan grense.

§ 1.3 Planområdets arealformål og hensynssoner:

Området reguleres til følgende formål, jf. plan- og bygningslovens § 12-5:

Bebyggelse og anlegg, jf. pbl. § 12-5, 1.pkt. 1

Boligbebyggelse – konsentrert småhusbebyggelse - BKS

Barnehage - BBH

Undervisning - BU

Offentlig eller privat tjenesteyting - BAT

Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur, jf. pbl. § 12-5, 1.pkt. 2

Veg - SV

Gang/sykkelveg - SGS

Parkering - SVV

Angitte samferdselsanlegg og/eller tekniske infrastrukturtraseer kombinert med andre gitte hovedformål - SAA

Grønnstruktur, jf. pbl. § 12-5, 1.pkt. 3

Naturområde - GN

Friområde - GF

Vegetasjonsskjerm - GV

Landbruks-, natur- og friluftsformål, samt reindrift, jf. pbl. § 12-5, 1.pkt. 5

Landbruksformål - LL

Hensynssoner, jf. pbl. § 12-5, 1.pkt. 6

H 320 – Flomfare

H 370 – Høyspenningsanlegg inkl. høyspentkabler

§ 2 BESTEMMELSER FOR OMRÅDER FOR BEBYGGELSE OG ANLEGG:

§ 2.1 Boligbebyggelse:

Områdene regulert til boligbebyggelse skal benyttes til boliger med tilhørende anlegg.

§ 2.1.1 Bygningenes karakter:

I områdene BKS 1 og BKS 2 skal bygningene være rekke/kjedehus med tilhørende garasje/garasjeanlegg.

§ 2.1.2 Utnyttingsgrad (%BYA):

I områdene BKS 1 og BKS 2 skal utnyttingsgraden for frittstående bolighus med tilhørende garasje ikke overstige 30 % BYA og for rekke/kjedehus med garasje/garasjeanlegg ikke overstige 50 % BYA.

§ 2.1.3 Krav om detaljregulering:

For områdene BKS 1 og BKS 2 kreves det detaljregulering som viser tomteinndeling, byggegrense, leke areal, veger og adkomst.

§ 2.2 Offentlig eller privat tjenesteyting:

Områdene regulert til offentlig og privat tjenesteyting skal benyttes til skole (BU 1 og deler av BAT 2), barnehage (BBH 1), helse og omsorg (BAT 1 og deler av BAT 2).

Det tillates etablering av parkering for ansatte, besøkende og tilbringertjenester.

Innenfor BU 1 og BBH 1 kan det tilrettelegges utearealer for hhv. skole og barnehage uten krav om detaljregulering/bebyggelsesplan forutsatt at det ikke bygges bygninger for varig opphold.

§ 2.2.1 Krav om bebyggelsesplan:

For områdene BAT 1 og BAT 2 kreves det bebyggelsesplan som viser byggegrense, veger, adkomst og utearealer.

§ 3 BESTEMMELSER FOR OMRÅDER FOR SAMFERDSELSANLEGG OG TEKNISK INFRASTRUKTUR:

§ 3.1 Veg:

Områdene regulert til veg skal benyttes til veg.

§ 3.2 Gang/Sykkelveg

Områdene regulert til gang/sykkelveg skal benyttes til gang/sykkelveg.

Eiere av gårds- og bruksnummer 14/1 og 14/4 har bruksrett til å benytte SGS 4 som veg for motorferdsel i kombinasjon med SV 5 i forbindelse med nyttekjøring av bl.a. ved, frakt av dyr m.m.

§ 3.3 Parkering:

SPA 1 skal benyttes til parkering for Nordreisa kirke og som tilleggsparkering for Kirkebakken menighetshus og -barnehage.

SPA 2 skal benyttes til kollektivløsninger, parkering og trafikkløsninger for Moan skole.

SPA 3 skal benyttes i samsvar med dagens bruk.

§ 3.4 Angitte samferdselsanlegg og/eller tekniske infrastrukturtraseer kombinert med andre gitte hovedformål:

Områder regulert til «angitte samferdselsanlegg og/eller tekniske infrastrukturtraseer kombinert med andre gitte hovedformål» skal benyttes til gang/sykkeltrase og vann, avløp, el- og fibertrase.

§ 4 BESTEMMELSER FOR OMRÅDER FOR GRØNNSTRUKTUR:

§ 4.1 Landbruksformål:

Området skal benyttes til landbruk.

§ 5 BESTEMMELSER FOR OMRÅDER FOR GRØNNSTRUKTUR:

§ 5.1 Naturområde:

Det tillates ikke inngrep i GN 1. Tilrettelegging for det allmenne friluftslivet er tillatt.

§ 5.2 Friområde:

Området regulert til friområde skal benyttes til friområde. I friområdet tillates det ikke oppføring av bygninger, anlegg, veger, gjerder eller andre varige eller midlertidige innretninger.

§ 5.3 Vegetasjonsskjerm:

I arealer regulert til vegetasjonsskjerm, GV 1-4, skal eksisterende vegetasjon bevares. Det tillates uttak av syke/døde trær. Det tillates tilrettelegging av sti i GV 3 og GV 4 på sørsiden av eksisterende bekk.

§ 6 HENSYNSSONER:

§ 6.1 H 320 – Flomfare

Innenfor feltene med kode H 320 skal det vises spesiell oppmerksomhet og aktsomhet for flom ved prosjektering.

§ 6.2 H 370 – Høyspenningsanlegg (inkl. høyspentkabler)

Høyspenningsanlegget (H 370) som krysser planområdet forutsettes flyttet før nordlig del av BAT 1 kan bebygges. Drift som ikke kommer i konflikt med høyspenningsanlegget kan tillates. Faresonen flyttes nå høyspenningsanlegget flyttes.

§ 7 REKKEFØLGEBESTEMMELSER:

SV 3 og SV 4, skal være etablert før Lundevegen gjøres om til gang-/sykkelvei, SGS 3, og stenges for gjennomgående motorferdsel.

SV 3-4, SPA 2 og SAA 2-6 skal være etablert før BKS 1-2 og BAT 2 kan bebygges.

§ 8 FELLESBESTEMMELSER:

§ 8.1 Bygg- og anlegg:

Alle bygg og anlegg skal utføres/oppføres i henhold til plan- og bygningsloven (PBL) og dennes forskrifter med veiledninger. Kjeller tillates ikke i planområdet.

§ 8.2 Avkjørselsforhold:

Avkjørsler og kryss skal være oversiktlige og trafikksikre.

§ 8.3 Mindre vesentlige unntak:

Kommunen kan når særlige grunner taler for det tillate mindre vesentlige unntak fra disse bestemmelsene innenfor rammene av plan- og bygningsloven.

§ 8.4 Privatrettslige avtaler:

Etter at denne reguleringsplanen med tilhørende bestemmelser er stadfestet, kan det ikke inngås privatrettslige avtaler som er i strid med planen og dens bestemmelser.

§ 8.5 Universell utforming:

Universell utforming. Ved utbygging av veger, fellesarealer m.m. skal dette i størst mulig grad utformes slik at disse kan brukes på like vilkår for flest mulig jf. Statens vegvesens håndbok V129.

Reguleringsplan

Områderegulering: Lunde

Planbeskrivelse

Plan ID: 19422014_001

Dato: 20. mai 2014
Sist revidert: 23. juni 2014

Postadresse:
Postboks 174
9156 Storslett
E-post: postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17

www.nordreisa.kommune.no

Telefon: 77 77 07 00
Telefaks: 77 77 07 01

Bankkonto: 4740 05 03954

Organisasjonsnr: 943 350 833

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn 5

1.1. Hensikten med planen 5

1.2. Forslagstiller, plankonsulent, eierforhold 5

1.3. Tidligere vedtak i saken 6

1.4. Utbyggingsavtaler 6

1.5. Krav om konsekvensutredning? 6

2. Planprosessen 7

2.1. Medvirkningsprosess, varsel om oppstart, ev. planprogram 7

2.1.1. Medvirkning 7

2.1.2. Varsel om oppstart 7

2.1.3. Planprogram 7

3. Planstatus og rammebetingelser (med vekt på avvik fra overordnet plan) 8

3.1. Overordnede planer 8

3.1.1. Fylkesplan 8

3.1.2. Kommuneplanens arealdel 9

3.2. Gjeldende og tilgrensende reguleringsplaner 9

3.3. Temaplaner 10

3.4. Statlige planretningslinjer/rammer/føringer 10

4. Beskrivelse av planområdet, eksisterende forhold 11

4.1. Beliggenhet 11

4.2. Dagens arealbruk og tilstøtende arealbruk 11

4.3. Stedets karakter 12

4.3.1. Struktur og estetikk/ byform 12

4.3.2. Eksisterende bebyggelse 12

4.4. Landskap 13

4.4.1. Topografi og landskap 13

4.4.2. Lokalklima og solforhold 13

4.4.3. Estetisk og kulturell verdi 13

4.5. Kulturminner og kulturmiljø 13

4.6. Naturverdier 14

4.7. Rekreasjonsverdi/ rekreasjonsbruk, uteområder 15

4.8. Landbruk 16

4.9. Trafikkforhold 16

4.9.1. Kjøreatkomst 16

4.9.2. Vegsystem 16

4.9.3. Trafikkmengde 17

4.9.4. Ulykkessituasjon 17

4.9.5. Trafikksikkerhet for myke trafikanter 17

4.9.6. Kollektivtilbud 18

4.10. Barns interesser 18

4.11. Sosial infrastruktur 18

4.11.1. Skolekapasitet 18

4.11.2. Barnehagedekning 18

4.11.3. Annet 18

4.12. Universell tilgjengelighet 18

4.13. Teknisk infrastruktur 19

4.13.1. Vann og avløp 19

4.13.2. Energiforsyning og alternativ energi, fjernvarme m.m 19

4.14. Grunnforhold 19

4.15. Støyforhold 20

4.16. Luftforurensing 20

4.17. Risiko- og sårbarhet (eksisterende situasjon) 20

4.17.1. Rasfare 21

4.17.2. Flomfare 22

4.17.3. Ekstremvær: Vind, nedbør, kulde 23

4.17.4. Støy 24

4.17.5. Luftforurensing og forurensing i grunnen 24
4.17.6. Beredskap og ulykkesrisiko.... 25
4.17.7. Andre relevante ROS tema 25
4.18. Næring 27
4.19. Analyser/ utredninger 27
5. Beskrivelse av planforslaget 28
5.1. Planlagt arealbruk..... 28
5.1.1. Reguleringsformål 28
5.2. Gjennomgang av aktuelle reguleringsformål 28
5.2.1. Boligbebyggelse – konsentrert småhusbebyggelse (1112) 28
5.2.2. Barnehage (1161) 29
5.2.3. Undervisning (1162) 29
5.2.4. Annen offentlig eller privat tjenesteyting (1169) 29
5.2.5. Veg (2010) 29
5.2.6. Gang-/sykkelveg (2015)..... 29
5.2.7. Parkering (2080) 29
5.2.8. Angitte samferdselsanlegg og/eller teknisk infrastrukturtraséer kombinert med andre angitte hovedformål (2900)..... 30
5.2.9. Naturområde (3020)..... 30
5.2.10. Friområde (3040)..... 30
5.2.11. Vegetasjonsskjerm (3060) 30
5.2.12. Landbruksformål (5110) 31
5.3. Bebyggelsens plassering og utforming..... 31
5.3.1. Bebyggelsens høyde 31
5.3.2. Grad av utnytting (veileder) Forskrift 31
5.3.3. Antall arbeidsplasser, antall m² næringsarealer 31
5.3.4. Antall boliger, leilighetsfordeling..... 31
5.4. Boligmiljø/ bokvalitet..... 31
5.5. Parkering..... 31
5.6. Tilknytning til infrastruktur 31
5.7. Trafikkløsning..... 31
5.7.1. Kjøreatkomst..... 31
5.7.2. Utforming av veger 32
5.7.3. Krav til samtidig opparbeidelse 32
5.7.4. Varelevering..... 32
5.7.5. Tilgjengelighet for gående og syklende 32
5.7.6. Felles atkomstveger, eiendomsforhold 32
5.8. Planlagte offentlige anlegg 32
5.9. Miljøoppfølging..... 33
5.10. Universell utforming 33
5.11. Uteoppholdsareal 33
5.12. Landbruksfaglige vurderinger ... 33
5.13. Kollektivtilbud 34
5.14. Kulturminner..... 34
5.15. Sosial infrastruktur..... 34
5.16. Plan for vann- og avløp samt tilknytning til offentlig nett..... 35
5.17. Plan for avfallshenting/ søppelsug 35
5.18. Avbøtende tiltak/ løsninger ROS 35
5.19. Rekkefølgebestemmelser 35
6. Konsekvensutredning 35
7. Virkninger/konsekvenser av planforslaget 35
7.1. Overordnede planer 35
7.2. Landskap 36
7.3. Stedets karakter..... 36
7.4. Kulturminner og kulturmiljø, ev. verneverdi..... 36

7.5. Forholdet til kravene i kap. II i Naturmangfoldloven 36
7.6. Rekreasjonsinteresser/ rekreasjonsbruk.....37
7.7. Uteområder.....37
7.8. Trafikkforhold.....37
7.9. Barns interesser.....37
7.10. Sosial infrastruktur 37
7.11. Universell tilgjengelighet.....38
7.12. ROS 38
7.13. Jordressurser/landbruk 38
7.14. Teknisk infrastruktur 38
7.15. Økonomiske konsekvenser for kommunen..... 38
7.16. Konsekvenser for næringsinteresser 38
7.17. Interessemotsetninger..... 38
8. Innkomne innspill..... 39
8.1. Merknader 39
8.1.1. Statens vegvesen (18. juni 14) 39
8.1.2. Fylkesmannen i Troms (18. juni 14) 40
9. Avsluttende kommentar..... 41

1. Bakgrunn

1.1. Hensikten med planen

Områdereguleringen har til hensikt å legge til rette for ny hovedvei til Moan skole, ny tilførselsvei til Lundeveien, parkeringsmuligheter for Nordreisa kirke og Moan skole, samt trafikkareal og gymsal i tilknytning til Moan skole. Planen skal også legge til rette for boligbebyggelse på Lunde, utvidelsesareal i tilknytning til Kirkebakken barnehage og tilrettelegge to arealer i tilknytning til helse- og omsorgstjenester.

1.2. Forslagstiller, plankonsulent, eierforhold

Forslagsstiller og plankonsulent er Nordreisa kommune.

Planområdet berører en rekke grunneiere. Disse er angitt i tabellen under.

GBR	Navn	Adresse	Postnummer/-sted
13/110	Sven Harald Henriksen	Mælen 9	9151 Storslett
14/36, 14/64, 14/138, 15/127, 15/160 og 52/117	Nordreisa kommune	Postboks 174	9156 Storslett
14/9 og 14/161	Nordreisa sokn	Postboks 193	9156 Storslett
15/153	Stiftelsen Nybo	Flomstadvegen 1	9151 Storslett
52/1	Bernt Magne Bratsberg	Gaustadveien 149	0372 Oslo
52/1	Evy Karin Lunde Sejrup	Kristen Flagstads vei 28	5146 Fyllingsdalen
52/1	Leif R.A. Einevoll	Einevoll 14	9151 Storslett
52/1	Leif Waldemar Lunde	Sonjatunvegen 20	9151 Storslett
52/1	Margareth Reiersen	Einevoll 7	9151 Storslett
52/1	Olaug Alise Skorpen	Gamle Dalaveien 445	9151 Storslett
52/1	Solveig Einevoll	Einevoll 5	9151 Storslett
52/1	Stein Erik Lunde	Strandvegen 20	9151 Storslett
52/1	Stig Arne Bratsberg	Lønsetbakken 24	6421 Molde
52/1	Svein Erik Bratsberg	Parkveien 12	7030 Trondheim
52/1	Tim Fredrik Lunde	Sandbrekkevegen 27	5231 Paradis
52/1	Vibeke Lunde	Glimmervegen 2	9022 Krokelvdalen
52/1 og 52/104	Inger-Ann Leirbakk	Storslett	9151 Storslett
52/1 og 52/104	Liv Jorunn Jensen	Haganjordet 4	1351 Rud
52/1 og 52/104	Tor Gunnar Lunde	Storslett	9151 Storslett
52/1 og 52/3	Anne Marie Lunde Heimdal	Muoniovegen 7	9151 Storslett
52/12	Kjetil Leirbakk	Lundevegen 5	9151 Storslett

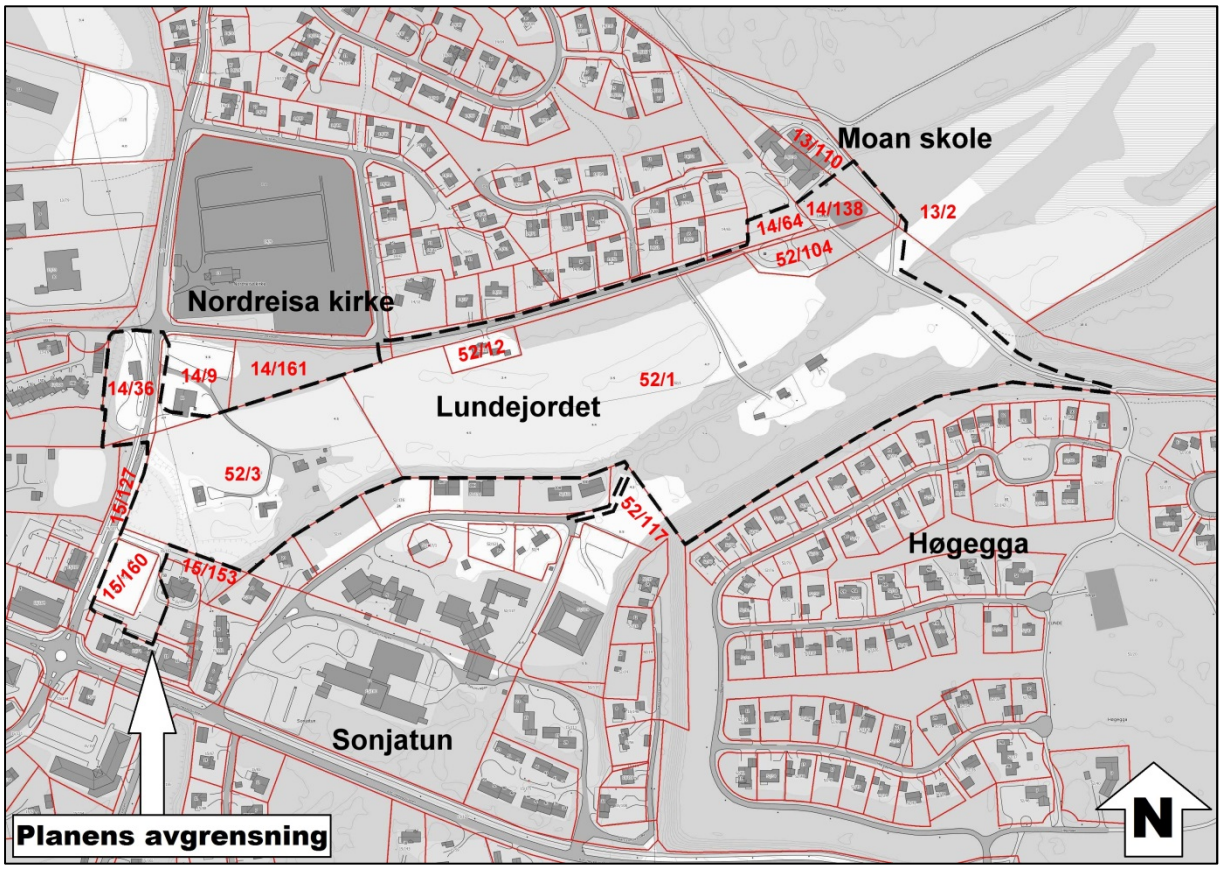

Figur 1: Kartutsnitt som viser plangrensen med svart stiplet linje, og eiendomsgrenser med røde linjer. Berørte eiendommer er markert med gårds- og bruksnummer i rød tekst.

1.3. Tidligere vedtak i saken

Arealene i planen ble satt av i kommuneplanens arealdel for Nordreisa kommune 2014-2026 (plan ID: 19422007_KPA) som ble vedtatt 20. mars 2014.

Driftsutvalget i Nordreisa kommune vedtok å melde oppstart av områderegulering for Lunde i møte den 29. april 2014.

1.4. Utbyggingsavtaler

Nordreisa kommune har avtale med Statens vegvesen om bruk av masser fra det pågående arbeidet med tunellen gjennom Reisafjellet. Disse massene er planlagt brukt for å bygge opp veier i planområdet.

Per i dag har kommunen ingen konkrete utbyggingsavtaler for de planlagte arealene til boligbebyggelse og offentlig/privat tjenesteyting.

1.5. Krav om konsekvensutredning?

Planen er vurdert i forhold til forskrift om konsekvensutredning. Nordreisa kommune har konkludert med at planen ikke faller inn under vilkårene for en slik utredning, jf. KU forskriftens §§ 2 og 3 og vedlegg I og II.

2. Planprosessen

2.1. Medvirkningsprosess, varsel om oppstart, ev. planprogram

2.1.1. Medvirkning

I forbindelse med varsel om oppstart har alle berørte grunneiere blitt kontaktet og blitt informert om planen. Oppstartsvarselet er annonsert bredt og alle har fått mulighet til å komme med merknader til planen.

I løpet av høringsperioden legges det opp til møte med alle berørte grunneiere.

2.1.2. Varsel om oppstart

Det ble vedtatt oppstart for områdereguleringen for Lunde i møte i driftsutvalget den 29. april 2014. Varsel om oppstart ble sendt ut per brev til alle berørte grunneiere, naboer til planområdet og til berørte offentlige myndigheter den 14. mai 2014. I tillegg har varsel om oppstart blitt annonsert på kommunens hjemmesider og i avisene Nordlys og Framtid tirsdag 20. mai 2014.

Merknadsfrist ble satt til 20. juni 2014.

2.1.3. Planprogram

Kommunen har vurdert det slik at områdereguleringen ikke omfattes av krav om planprogram, jf. plan- og bygningslovens § 4-1.

Figur 2: Annonse som var i avisene 20. mai 2014.

3. Planstatus og rammebetingelser (med vekt på avvik fra overordnet plan)

3.1. Overordnede planer

3.1.1. Fylkesplan

Fylkesplan for Troms 2010-2013 har seks prioriterte politikkområder:

- *Robuste og attraktive lokalsamfunn*
  - Hovedmål: Troms fylke skal ha robuste og attraktive lokalsamfunn, der det er samspill mellom by og distrikt.
- *Miljø- og klimapolitikk*
  - Hovedmål: Miljø- og klimapolitikken i Troms skal bidra til å sikre bærekraftig forvaltning og en klimavennlig samfunnsutvikling.
- *Næringspolitikk*
  - Hovedmål: Troms skal ha et utviklingsorientert, nyskapende og konkurransedyktig næringsliv med vekt på økt lokal verdiskaping og utvikling av nye arbeidsplasser i alle deler av fylket.
- *Kulturpolitikk*
  - Hovedmål: Befolkningen i Troms skal sikres et aktivt og inkluderende kultur-, idretts- og friluftsliv med vekt på opplevelse, deltakelse og kvalitet.
- *Kompetansepolitikk*
  - Hovedmål: Troms fylkeskommune skal bidra til å heve det gjennomsnittlige utdanningsnivået og sikre relevant kompetanse i fylket.
- *Kommunikasjons- og infrastrukturpolitikk*
  - Hovedmål: Kommunikasjoner og infrastruktur i Troms skal forvaltes og utvikles på en bærekraftig måte for å gi samfunns- og næringsliv gode vilkår for utvikling og markedstilgang.

I fylkesplanen er Storslett definert som et senter på nivå 3, og skal dermed kunne yte et tilbud innen utdanning, samferdsel, helse, kultur, næringssamarbeid og privat service, med mindre andre kommunesentre har spesielle forutsetninger som lokaliseringssteder.

Utkast til ny fylkesplan for Troms (2014-2025) sier bl.a. at senterstrategien innebærer at en gjennom utvikling av livskraftige regionsentra skal arbeide for at arbeidsmarkedet og tilbudet av spesialiserte tjenester gir bedre valgmuligheter og bredere fagmiljøer regionalt, enn det som ellers er mulig å få til i hver enkelt kommune. Dette skal gjøre fylket mer attraktivt for tilflyttere, samtidig som sentrene skal fungere som buffere mot flytting ut av distriktene/regionene og fylket. I sentrene utføres tjenester også overfor omlandsbefolkningen og næringslivet, og sentrene er samtidig avhengige av levedyktige samfunn i omlandet.

I de arealpolitiske retningslinjene i planutkastet sier fylkeskommunen at lokalisering av boligområder, arbeidsplasser og handels-/servicetilbud (næringsvirksomhet og tjenesteyting), samt offentlige tjenester (skole, barnehage mm) skal skje med hensyn til effektiv utnyttelse av arealer og infrastruktur, lavest mulig energi- og transportbehov og redusert bilavhengighet. I byer og tettsteder skal gangavstand til kollektivakse vektlegges.

Vi mener at vår tanke med reguleringen av Lunde er i tråd med Fylkesplanen for Troms. Planen legger til rette for sentrumsnær boligbebyggelse og offentlig/privat tjenesteyting.

3.1.2. Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel for Nordreisa kommune ble vedtatt den 20. mars 2014.

Arealdelen har innenfor planforslaget avsatt arealer til:

- Boligbebyggelse (B 33)
- Offentlig- og privat tjenesteyting (BOP 08, 09 og 11)
- Parkering (SPA 13)
- Hovednett for sykkel (SHS 2 og SHS 4)
- Friområde (GF 11)

Planforslaget er i tråd med arealdelen.

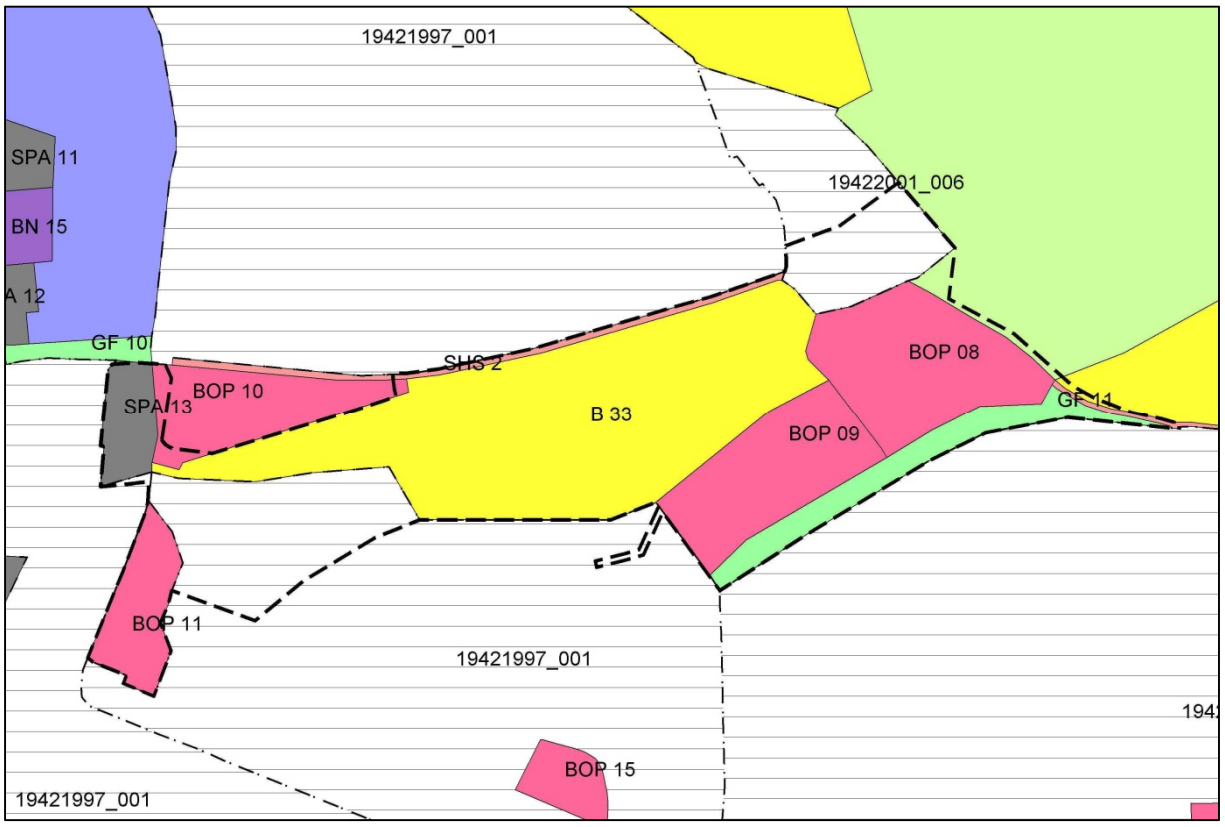

Figur 3: Utsnitt fra kommuneplanens arealdel for Nordreisa kommune 2014-2026 som viser de avsatte arealplanformålene i planområdet. Planavgrensningen vises som en stiplet linje på kartutsnittet.

3.2. Gjeldende og tilgrensende reguleringsplaner

Planforslaget berører deler av eller grenser inntil følgende reguleringsplaner:

- 19421985_001 (Boligområde Høgegga)
- 19421997_001 (Storslett sentrum)
- 19422001_006 (Moan skole 2)
- 19422013_001 (Kirkebakken menighetshus og barnehage)

3.3. Temaplaner

Planområdet berøres ikke av lokale temaplaner etter det kommunen kjenner til.

3.4. Statlige planretningslinjer/rammer/føringer

Vi har i dag følgende statlige planretningslinjer som er førende for reguleringsplanarbeidet:

- Om samordnet areal- og transportplanlegging
- Om verna vassdrag
- Om barn og unges interesse i planleggingen
- Om kjøpesentre
- Om universell utforming

4. Beskrivelse av planområdet, eksisterende forhold

4.1. Beliggenhet

Planområdet ligger ved Storslett sentrum i Nordreisa kommune, og omfatter GBR 14/9, 14/36, 14/64, 14/138, 52/1, 52/3, 52/12, 52/104, 15/127, 15/153 og 15/160. Dette inkluderer Lunde, et mindre areal vest for Muoniovegen, et areal ved Guleng og arealer rett nord for Høgegga. Planområdet er på 124,8 dekar.

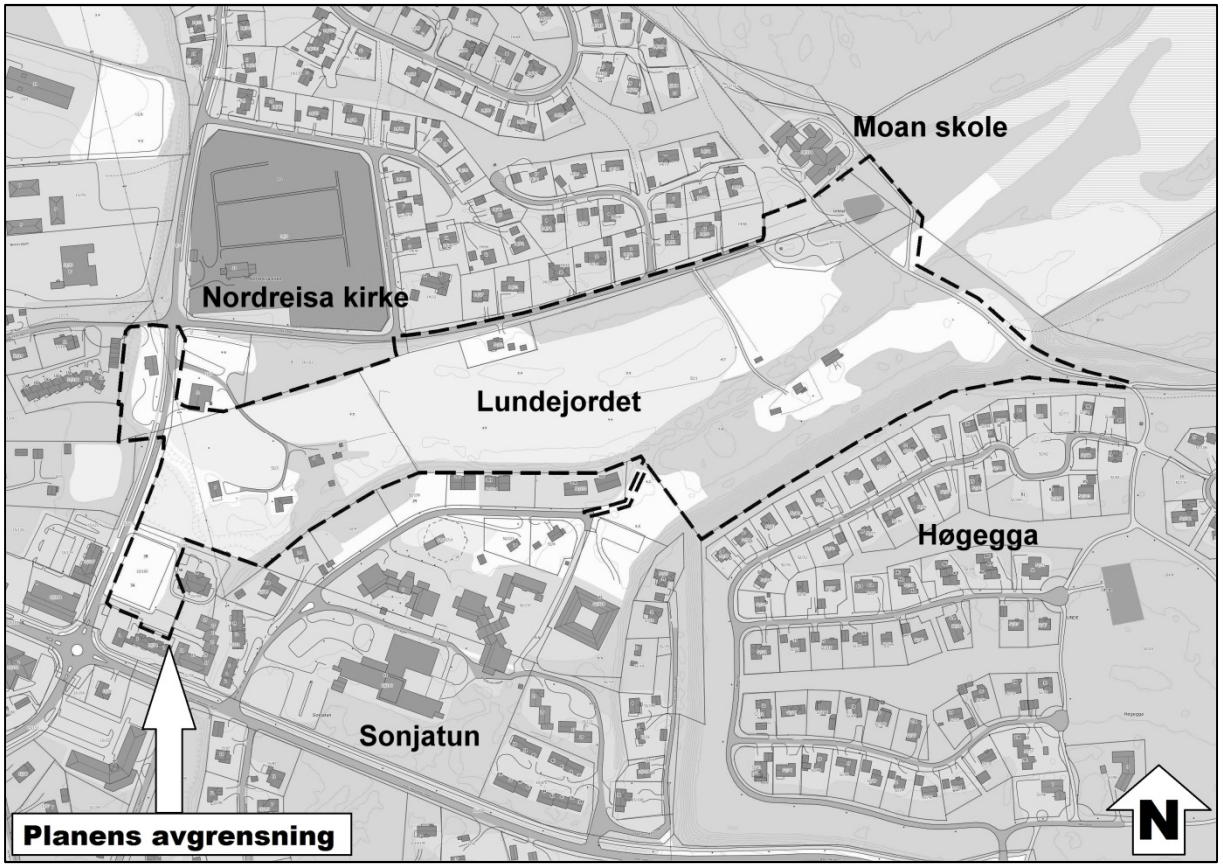

Figur 4: Avgrensning av planområdet.

4.2. Dagens arealbruk og tilstøtende arealbruk

Hoveddelen av arealet er ikke regulert tidligere. I gjeldene reguleringsplan er deler av arealet regulert til bolig og jordbruk, samt noen mindre arealer til annen veigrunn, vei og park. I kommuneplanens arealdel er arealene satt av til boligbebyggelse, offentlig-/privat tjenesteyting, parkering og hovednett for sykkel.

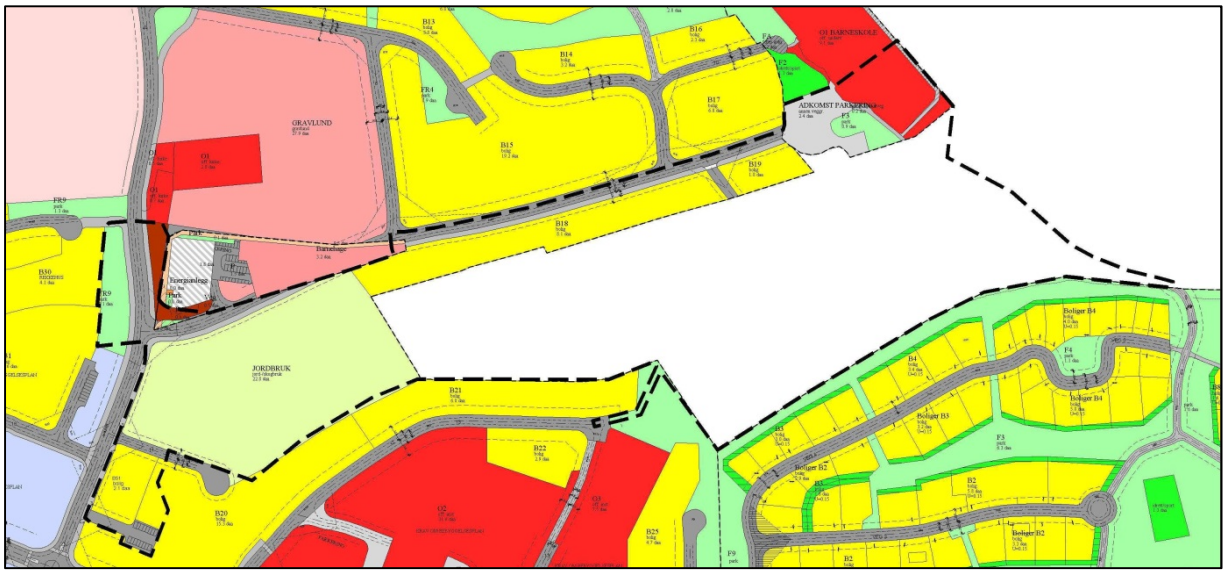

Figur 5: Eksisterende reguleringsplaner som grenser inntil eller berøres av planforslaget.

4.3. Stedets karakter

4.3.1. Struktur og estetikk/ byform

Planområdet preges av at hoveddelen er et fulldyrket jorde med boligfelt på nord- og sørsiden. Nordreisa kirke nordvest for planområdet er også en markant bygning i området som sammen med kirkegården som ligger ved siden av preger nærområdet. Den nordøstre delen av planområdet preges av nærheten til Moan skole.

4.3.2. Eksisterende bebyggelse

I planområdet er det relativt lite bebyggelse per i dag. Det står et bolighus med tilhørende bygninger innenfor BKS 1 – boligbebyggelse – konsentrert småhusbebyggelse. Innenfor arealet avsatt til offentlig/privat tjenesteyting BAT 2 står det i dag et bolighus, fjøs og to tilhørende bygninger. Disse fire bygningene er fraflyttet og ikke i bruk. I arealet avsatt til landbruksformål, LL 1, står det en enebolig, ett våningshus og en fjøs, samt flere mindre bygninger.

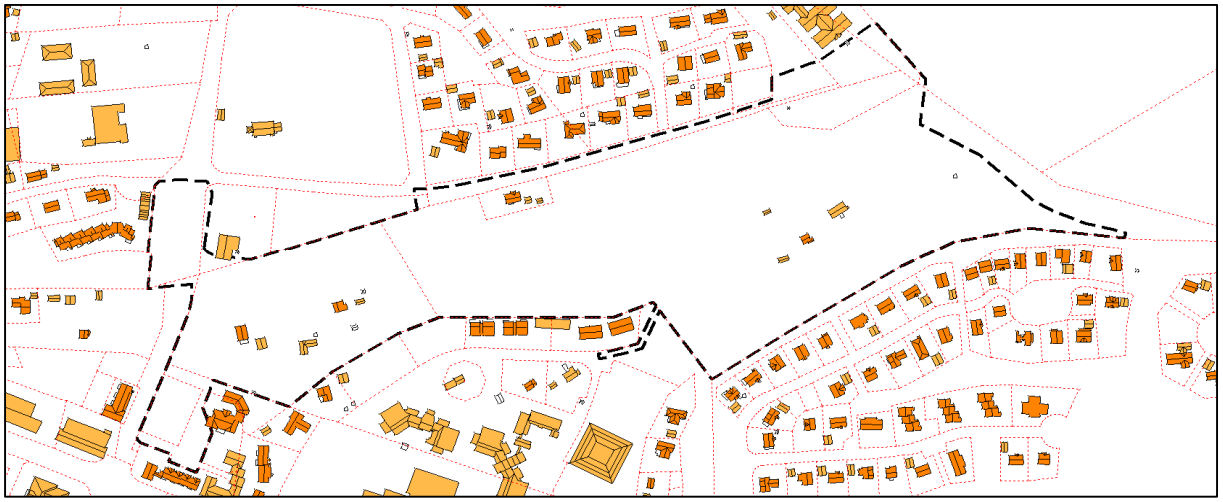

Figur 6: Kart som viser eksisterende bygninger innen- og utenfor planområdet.

4.4. Landskap

4.4.1. Topografi og landskap

Planområdet er relativt flatt. Terrenget ligger på 4-19 moh. Hoveddelen ligger på høydekote 4-10 moh., mens det i sørøst går en bakkekant som skaper et naturlig skille mellom planområdet og eksisterende reguleringsplan og boligfelt på Høgegga.

Planområdet ligger innenfor delområde 7, Storslett, i landskapsanalysen for Nordreisa kommune. Dette delområdet er vurdert å ha stor verdi, og er beskrevet slik i landskapsanalysen:

> *Et elvelandskap med jordbruk og tettstedsbebyggelse ved utløpet av Reisaelva i Reisafjorden, hvor det dannes et stort våtmarksområde med vernestatus. Storslett, som ligger på begge sider av elva, er det største tettstedet i kommunen og administrativt senter for Nord-Troms. Historisk lå sentrum lenger ut på kysten. Elva og dets avsetninger har dannet grunnlag for landbruket. Flat dalbunn preget av fulldyrket jord i store sammenhengende strekk, kun avgrenset av randvegetasjon og flekker med skog. Sammenhengende skogkledde fjellsider med gode turmuligheter øst og vest for flaten. Utsikt mot flere markante fjellformasjoner.*

I dag er landskapet i planområdet preget av at hovedarealet er dyrket mark med noe vegetasjon rundt som skjermer jordbruksarealet noe fra omkringliggende bebyggelse. På sørsiden av jordbruksarealet går det en bekk gjennom oreskog.

Lunde er i dag et åpent landbruksareal, en omdisponering av arealet til boligbebyggelse vil påvirke landskapet slik det oppleves på nært hold av naboene til det aktuelle arealet. For hele delområdet vurderes påvirkningen på landskapet til å være relativt liten. Dette mener vi fordi Storslett som helhet er relativt flatt og med mindre det ikke bygges høye bygninger som rager over dagens så vil den visuelle endringen i hovedsak merkes av naboene. Arealet vil fremstå som en fortetting av eksisterende bebyggelse i området.

4.4.2. Lokalklima og solforhold

Lokalklimaet preges av at planområdet ligger på en stor slette i utløpet av Reisadalen med fjell rundt. Nedbør og fuktige vinder kommer fra nord og nordvest, mens det fra sør og sørøst kommer varm vind om sommeren og kald vind om vinteren. Området ligger i et skille som ved sørlig vind påvirkes av innlandsklima, og som ved nordlig vind preges av kystklima.

Solforholdene i området er gode.

4.4.3. Estetisk og kulturell verdi

Eksisterende bygg har liten estetisk eller kulturell verdi. Kvaliteten det grønne gir til området bør ivaretas i senere bebyggelsesplaner.

4.5. Kulturminner og kulturmiljø

Det er ingen registrerte kulturminner innenfor det avsatte planområdet, jf. askeladden 23.april 2014.

Planområdet ligger imidlertid nært Nordreisa kirke og gravlunden tilknyttet kirka. Kommunen antar at det ikke vil være konflikt mellom tiltenkte arealformål og kulturminnene. Gjennom reguleringen vil parkeringsforholdene ved kirka utbedres, trafikken til Moan skole vil flyttes vekk fra kirka og trafikksikkerheten vil øke. Dette mener kommunen at vil virke positivt på kirkeområdet og opplevelsen av det kulturminnet området og bygningen er.

4.6. Naturverdier

Den største delen av planområdet består av dyrket mark eller uproduktiv skog. Det øvrige arealet består av åpen fastmark, samt mindre arealer som er bebygd areal og skog av middels bonitet, jf. kilden 22. mai 2014.

Planområdet berører lengst øst et vinterbeiteområde for rådyr (*Capreolus capreolus*)med verdi B, jf. naturbase 23. april 2014. Beiteområdet er i sin helhet estimert til å dekke 1 593 692 daa hvorav 20 daa berøres av planområdet.

Deler av Dalejenka er en lokalt viktig naturtype, «kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti», med verdi C. Naturtypens areal er på 49 daa hvorav 0,1 daa berøres av planforslaget. Lokaliteten ligger på Storslett mellom Lunde og Holtet. Lokaliteten er avgrenset av bebyggelse i sørvest (Lunde skole) og foten av Båtfjellet i nordøst. Deler av lokaliteten er fysisk avgrenset av gjerder, da det er gammel beitemark i området mellom Båtfjellet og lokaliteten. Lokaliteten er en kroksjø som er en avsnørt elvebue (meanderbue) av Reisaelva (E03). Det er noe flommarkskog rundt lokaliteten med innslag av både gråor, bjørk og enkelte vierarter som sølvvier, svartvier og ullvier. Flaskestarr, sennegras og nordlandstarr er dominerende starrarter. Større områder med bukkeblad og partier med elvesnelle. Området er potensielt viktig for amfibier (buttsnutefrosk) og flere sjeldne vanninsekter men dette ble ikke registrert under feltbefaringen. Lokaliteten får verdi C fordi det er en godt utviklet kroksjø med en større omkringliggende lavlandsmyr. I nedre del av Reisadalen er slike lokaliteter sjeldne da de har blitt dyrket opp eller blitt fylt igjen for bolig og næringsbygg. Denne lokaliteten vil derfor være en viktig lokalitet for planter og dyr som er spesielt knyttet til slike habitater. I tillegg så har den en lokalt viktig verdi for skolen som bruker lokaliteten til undervisning og utelek. Området brukes noe til uteaktiviteter og undervisning, men utbygging og gjenfylling av lokaliteten utgjør den største trusselen. Naturverdiene bevares best hvis området får ligge i fred for inngrep.

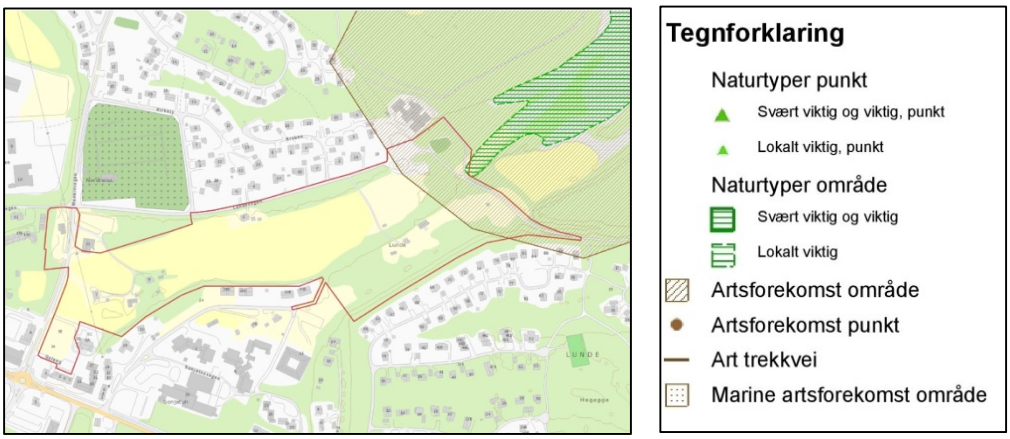

Figur 7: Kartutsnitt fra Naturbase som viser hvordan planen berører et beiteområde for rådyr (brun skravur) og den lokalt viktige naturtypen "kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti (grønn skravur).

I artsdatabanken kartløsning artskart er det, per 22. mai 2014, registrert en rekke sommerfuglarter innenfor planområdets avgrensning, men ingen av disse er på rødlista. Alle har rødlistestatus *livskraftig* (LC), utenom gullkantengmott (*Loxostege sticticalis*) som har status *ikke egnet* (NA).

Tabell 1: Sommerfugler som er registrert innenfor planområdet, jf. artskart 5. mai 2014.

Norsk navn	Vitenskapelig navn
polarblåvinge	Agriades aquilo
	Argyresthia pygmaeella
	Argyresthia sorbiella
myrperlemorvinge	Boloria aquilonaris
fjellperlemorvinge	Boloria napaea
tranebærmåler	Carsia sororiata
fjellnebbmott	Catoptria furcatellus
treflekket nebbmott	Catoptria permutatellus
	Chionodes continuella
	Chionodes lugubrella
	Coleophora virgaureae
lyngheinebbmott	Crambus ericella
sølvnebbmott	Crambus perlella
tannebbmott	Crambus pratella
	Denisia stipella
vinkelskogmåler	Dysstroma citrata
bueskogmåler	Dysstroma truncata
grå bergmåler	Entephria caesiata
fløyelsringvinge	Erebia ligea
fjellringvinge	Erebia pandrose
bergmosemott	Eudonia murana
heimosemott	Eudonia sudetica
blåbærmåler	Eulithis populata
prikkfjærmøll	Hellinsia tephradactyla
gullkantengmott	Loxostege sticticalis
skogbladvikler	Lozotaenia forsterana
purpurgullvinge	Lycaena hippothoe
ildgullvinge	Lycaena phlaeas
pjuskemåler	Macaria fusca
	Mompha conturbatella
hvitpunktreirmøll	Monopis laevigella
gulflekkreirmøll	Monopis weaverella
svartstripet kjukemøll	Nemapogon picarella
flekklundmåler	Perizoma blandiata
heilundmåler	Perizoma minorata
olivenprydvikler	Phiaris lacunana
nordlig prydvikler	Phiaris septentrionana
gullrisfjærmøll	Platyptilia calodactyla
	Pleurota bicostella
kålmøll	Plutella xylostella
	Teleiopsis diffinis
brun einerbarmåler	Thera cognata
furubarmåler	Thera obeliscata

Det ble gjort en befaring i planområdet den 27. mai 2014 for å kartlegge traséen til en eksisterende bekk som har sitt utspring i Dalejenka og som går igjennom planområdet fra øst mot vest. Langs bekkeløpet vokser det skog som domineres av gråor. Bunnvegetasjonen er av høystauder som bekkeblom, mjødurt og ballblom m.fl. I tillegg vokser det noe bregner langs bekken. På grunn av relativt sen vår hadde vegetasjonen så vidt sprunget frem.

4.7. Rekreasjonsverdi/ rekreasjonsbruk, uteområder

Mesteparten av bruken av planområdet til rekreasjon foregår langs veier og gang- og sykkelstier i området.

4.8. Landbruk

Lunde er i dag i bruk som leiejord, der John Edvin Johansen høster denne. Han har en avkastning på rundt 3 rundballer pr daa, dvs om lag 13 776 förenheter (Fe).

Eiendom GBR 52/3 Soleng har i følge gårdskart.no følgende ressursgrunnlag. 16.3 daa fulldyrket areal, 11,9 daa skog middels bonitet, 2,8 daa impediment, 2,4 daa jorddekt fastmark og 0,4 daa bebygd areal. Til sammen 33,8 daa. På denne eiendommen blir deler av arealene satt av som LNFR i tråd med eksisterende reguleringsplan i området.

Eiendom GBR 52/1 Lunde har i følge gårdskart.no følgende ressursgrunnlag. 28.7 daa fulldyrket areal, 1,3 daa innmarksbeite, 71,8 skog middels bonitet, 0,2 daa skog lav bonitet, 76,4 daa jorddekt fastmark, 39,1 daa jorddekt fastmark, 38,2 daa bebygd, samferdsel, vann isbre og snø. Til sammen 459,4 daa.

4.9. Trafikkforhold

4.9.1. Kjøreatkomst

I dag går all trafikk til og fra Moan skole fra RV 865 (Høgeggavegen/Reisadalvegen), via Muoniovegen og langs Lundevegen. Denne vegen dekker også all tilførsel til eksisterende boliger langs Lundevegen og i Kroken.

Eksisterende boliger i planområdets vestre del har adkomst fra Muoniovegen i et areal som er regulert til parkering for Kirkebakken menighetshus og –barnehage, og som derfor kmmer til å endres ved realisering/bygging av dette.

4.9.2. Vegsystem

Hovedvei inn til planområdet er i dag fra RV 865, via Muoniovegen til Lundevegen. I øst er det en gang-/sykkelvei fra Moan skole til Høgegga. Ellers går det ett par private veier til bolighus.

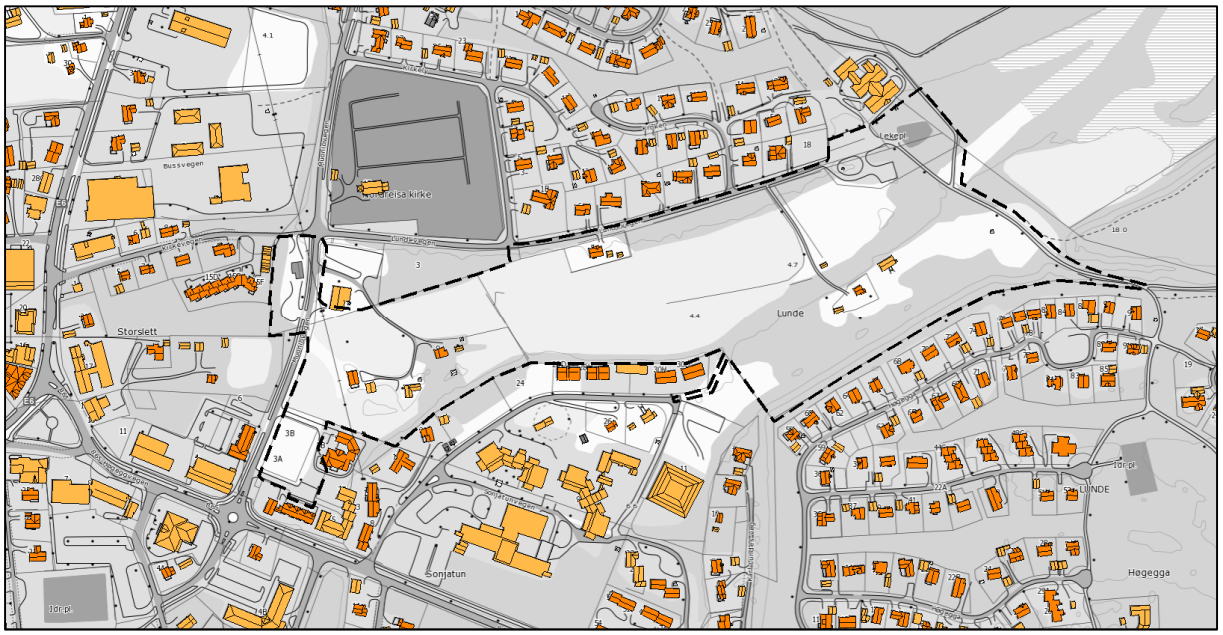

Figur 8: Dagens vegsituasjon i og omkring planområdet.

4.9.3. Trafikkmengde

Trafikkmengden langs Muoniovegen og Lundevegen kan morgen og ettermiddag være betydelig. Veiene er adkomstvei til Moan skole, i tillegg til bruk av beboere i boligfeltene nord og øst for Nordreisa kirke.

4.9.4. Ulykkessituasjon

Kjenner ikke til konkrete ulykker, men det er grunn til å tro at det skjer nestenulykker relativt ofte.

4.9.5. Trafikksikkerhet for myke trafikanter

Til Moan skole går det gang-/sykkelveier fra Høgegga og Moan. Det går også en gang-/sykkelvei langs Muoniovegen. Dette er gang-/sykkelveier som i hovedsak går nord-sør. Det mangler gang-/sykkelveier øst-vest.

Hoved innfartsveien til Moan skole er i dag fra RV 865 via Muoniovegen til Lundevegen. Dette fører til mye trafikk både av store kjøretøy (bl.a. skolebusser), personbiler og myke trafikanter til fots eller på sykkel. På grunn av barneskolen, er en relativt stor mengde av de som ferdes her barn.

Gjennom reguleringen av området ønsker kommunen å gjøre om Lundevegen til en tilførselsvei til boliger i kombinasjon med gang- og sykkelvei. Veien planlegges stengt for motorkjøretøy på flere steder. Dette for å få en bedre og mer trafikksikker løsning for gående og syklende, samt å skåne Kirkebakken barnehage og beboere med hus langs Lundevegen for mye trafikk.

Det er planlagt en ny hovedvei til Moan skole langs den sørlige kanten av jordet på Lunde. Veien er planlagt med avkjøring fra Muoniovegen 75 meter sør for dagens avkjøring til Lundevegen. Det vil bli avkjøring til nye Kirkebakken menighetshus og barnehage fra den nye veien. Denne veien vil også få én avkjøring til en ny vei som kysser Lunde og møter Lundevegen ved krysset til Kroken. Denne skal

fundere som tilførselsvei til de to nye boligfeltene på Lunde og til boliger langs deler av Lundevegen og Kroken.

4.9.6. Kollektivtilbud

Innenfor planområdet er det ikke utbygget et kollektivtilbud, utover skolebuss. Drosje er tilgjengelig for de som skulle behøve dette. Planområdet er i gangavstand til busstopp/-terminal.

4.10. Barns interesser

Kommunen kjenner ikke til at planområdet (hele eller deler) er i bruk som lekeareal for barn. Områdene er ikke kartlagt med tanke på barns bruk.

4.11. Sosial infrastruktur

Planområdet som helhet ligger i nær tilknytning til skole, barnehage, kirke og helsetjenester. Det planlegges en ny barnehage rett utenfor planområdet, som forventes ferdigstilt i 2015. I nordøst grenser arealet til Moan skole som er en barneskole fra 1.-7. trinn. Storslett skole med ungdomstrinn ligger ikke langt unna. Rett sør for planområdet ligger Sonjatun helsesenter.

4.11.1. Skolekapasitet

Per i dag er det ca. 600 elever i skolene i Nordreisa, fordelt på seks skoler (fire kommunale og to private). Moan (1.-4. trinn) og Storslett (5.-10. trinn) skole er nærmeste skoler til planområdet.

4.11.2. Barnehagedekning

Nordreisa kommune har full barnehagedekning. Det er seks kommunale og fire private barnehager i kommunen. Det er i kommuneplanens arealdel avsatt noen flere arealer som er tiltenkt nybygg og/eller utbygging av barnehager. Dette fremkommer også av kommuneplanens handlingsdel.

Per i dag er Høgegga barnehage nærmeste barnehage til planområdet. Framtidige Kirkebakken barnehage vil bli den nærmeste barnehagen, når denne er ferdigstilt.

4.11.3. Annet

Sonjatun helsesenter og andre helsetjenester ligger i nærheten av planområdet. Nærmeste samfunnshus er Storslett samfunnshus med svømmehall. I tillegg har LHL-huset på Høgegga funksjon som samfunnshus.

4.12. Universell tilgjengelighet

Planområdet er relativt flatt og vil være lett tilgjengelig for alle når den tekniske infrastrukturen i området blir bygget ut med bl.a. nye veier.

4.13. Teknisk infrastruktur

4.13.1. Vann og avløp

Området er lett tilgjengelig for tilknytning til eksisterende VA anlegg. Noe nyetablering av VA må påregnes.

Figur 9: Eksisterende VA-anlegg i og rundt planområdet (røde linjer).

4.13.2. Energiforsyning og alternativ energi, fjernvarme m.m

Det er behov for utbygging av ny nettstasjon for å sikre tilfredsstillende el-forsyning til planområdet.

4.14. Grunnforhold

Planområdet ligger på en elve- og bekkeavsetning (fluvial avsetning). Dette er materiale som er transportert og avsatt av elver og bekker. De mest typiske formene er elvesletter, terrasser og vifter. Sand og grus dominerer, og materialet er sortert og rundet. Mektigheten varierer fra 0,5 til mer enn 10 m. Det er ikke lokalisert marine avsetninger og fare for kvikkleir i eller i nærheten av planområdet.

Vi mener derfor at stabiliteten i grunnen er god.

Det går enkelte steder vann og avløpsnett i grunnen, se kartutsnitt i kap. 5.13.1.

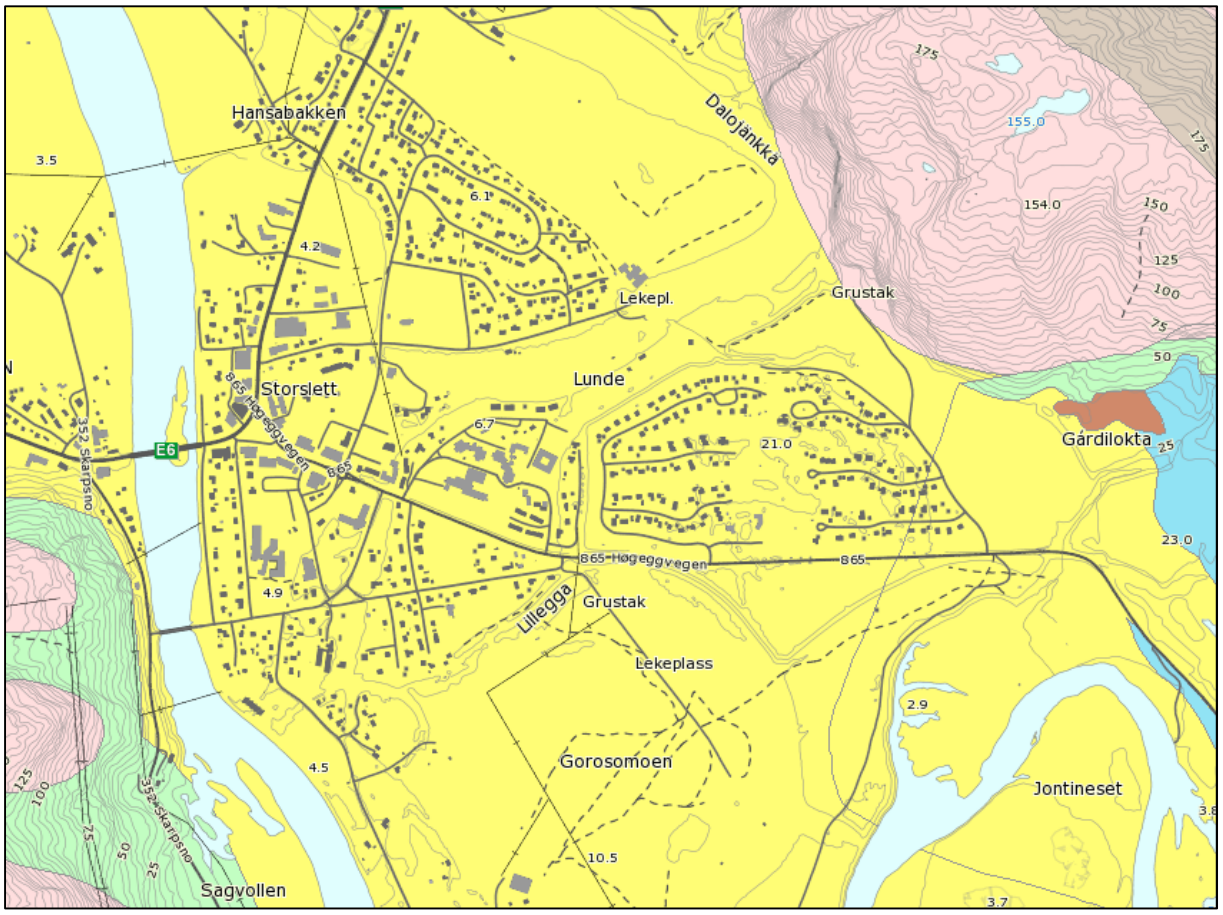

Figur 10: Løsmassekart over planområdet. Gul = Elveavsetninger. Rosa = Bart fjell. Stedvis tynt dekke. Grønt = Tynn morene. Blå = Tykk havavsetning. Rødbrun = Torv og myr. Lys brun = Steinavsetning.

4.15. Støyforhold

Vi kjenner ikke til støyforhold i området som gjør arealene uegnet for planlagt bruk av arealene.

4.16. Luftforurensing

Planområdet påvirkes ikke negativt av luftforurensning.

4.17. Risiko- og sårbarhet (eksisterende situasjon)

I tillegg en tekstlig vurdering av risiko og sårbarhet er det gjort en mer visuell visuell og kvantifiserbar fremstilling av ROS-analysen ved hjelp av en risikomatrise til slutt.

Reguleringsplanveilederen til miljøverndepartementet danner grunnlaget for analysen: http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/veiledninger/2011/reguleringsplanveileder.

- Rødt indikerer uakseptabel risiko. Tiltak må iverksettes for å redusere denne til gul eller grønn.
- Gult indikerer risiko som bør vurderes med hensyn til tiltak som reduserer risikoen.
- Grønt indikerer akseptabel risiko

Risikomatrisen ser da slik ut:

Konsekvens / Sannsynlighet	1. Ubetydelig	2. Mindre alvorlig/en viss fare	3. Betydelig/ Kritisk	4. Alvorlig/ farlig	5. Svært alvorlig/ katastrofalt
5. Svært sannsynlig/ kontinuerlig	5	10	15	20	25
4. Meget sannsynlig/ periodevis, lengre varighet	4	8	12	16	20
3. Sannsynlig/ flere enkelttilfeller	3	6	9	12	15
2. Mindre sannsynlig/ kjente tilfeller	2	4	6	8	10
1. Lite sannsynlig/ ingen tilfeller	1	2	3	4	5

- Hendelser i røde felt: Tiltak nødvendig, i utgangspunktet ikke akseptabelt.
- Hendelser i gule felt: Tiltak må vurderes.
- Hendelser i grønne felt: Ikke signifikant risiko, men risikoreduserende tiltak kan vurderes.
- Tiltak som reduserer sannsynlighet vurderes først. Hvis dette ikke gir effekt eller er mulig, vurderes tiltak som begrenser konsekvensene.

Vurdering av sannsynlighet for uønsket hendelse er delt i:

- Svært sannsynlig/ kontinuerlig (5): Skjer ukentlig/ forhold som er kontinuerlig tilstede i området.
- Meget sannsynlig/ periodevis, lengre varighet (4): Skjer månedlig/ forhold som opptrer i lengre perioder, flere måneder.
- Sannsynlig/ flere enkelttilfeller (3): Skjer årlig/ kjenner til tilfeller med kortere varighet.
- Mindre sannsynlig/ kjenner tilfeller (2): Kjenner 1 tilfelle i løpet av en 10-års periode.
- Lite sannsynlig/ ingen tilfeller (1): Kjenner ingen tilfeller, men kan ha hørt om tilsvarende i andre områder.

Vurdering av konsekvenser av uønskede hendelser er delt i:

1. Ubetydelig/ ufarlig: Ingen person eller miljøskader/ enkelte tilfeller av misnøye.
2. Mindre alvorlig/ en viss fare: Få/små person- eller miljøskader/ belastende forhold for enkeltpersoner.
3. Betydelig/ kritisk: Kan føre til alvorlige personskader/ belastende forhold for en gruppe personer.
4. Alvorlig/ farlig: (behandlingskrevende) person- eller miljøskader og kritiske situasjoner.
5. Svært alvorlig/ katastrofalt: Personskade som medfører død eller varig men; mange skadd; langvarige miljøskader.

4.17.1. Rasfare

Hendelse/situasjon	Aktuelt?	Sannsynlig	Konsekvens	Risiko	Kommentar/tiltak
Snø- og sørpeskred	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig/ ufarlig 1	1	Faren for at snø- og sørpeskred vil inntreffe i planområdet er minimal.

Steinskred og steinsprang	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig/ ufarlig 1	1	Det er svært liten fare for at planområdet vil berøres av steinskred eller steinsprang. Det er heller ikke fare for fjellskred i planområdet.
Løsmasseskred	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig/ ufarlig 1	1	Det vurderes slik at det er liten fare for løsmasseskred innenfor eller i umiddelbar nærhet til planområdet. Området er flatt og består av elveavsetninger. Planområdet ligger også et stykke unna bratt terreng der for eksempel flom kan utløse løsmasseskred.
Kvikkleir	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig/ ufarlig 1	1	Det er ingen marine avsetninger i nærområdet som kan indikere fare for kvikkleir.

4.17.2. Flomfare

Hendelse/situasjon	Aktuelt?	Sannsynlig	Konsekvens	Risiko	Kommentar/tiltak
Flom	Ja	Sannsynlig/ flere enkelttilfeller 3	Mindre alvorlig/ en viss fare 2	6	Planområdet ligger i et lavereliggende område i terrenget mindre enn 2,5 meter over forventet høyeste vannstand ved 100-års flom. Det er vurdert at det ikke kan bygges bygninger med kjeller innenfor planområdet pga. høyt grunnvann og fare for inntrengning av vann i ev. kjellere

					ved flomsituasjoner. Det går en mindre bekk fra Dalejenka gjennom planområdet. Denne er vurdert til ikke å utgjøre noen flomfare.

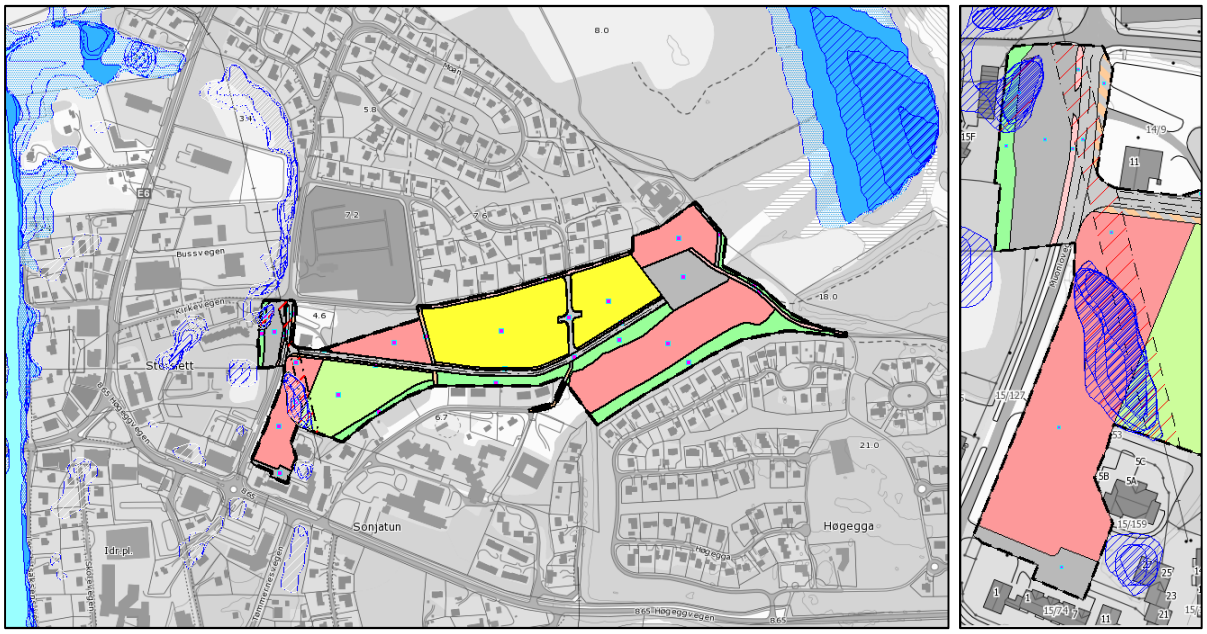

Figur 11: Kart som viser hvordan planområdet kan være flomutsatt ved 10, 20, 50, 100, 200 og 500 års flom. Detaljutsnitt av planområdets vestre ende som er berørt av flomfare til høyre.

4.17.3. Ekstremvær: Vind, nedbør, kulde

Hendelse/situasjon	Aktuelt?	Sannsynlig	Konsekvens	Risiko	Kommentar/tiltak
Vind	Ja	Sannsynlig/ flere enkelttilfeller 3	Mindre alvorlig/ en viss fare 2	6	I planområdet dominerer den sør- østlige vindretningen på vinterstid, det er en kald og tidvis sterk vind fra Kildalen og Reisadalen. Enkelte tiltak som er spesielt sårbare for vind og kulde bør planlegges slik at det skapes le for denne vindretningen, for eksempel barnehager og skoler med utendørs

					oppholdsarealer.
Kulde	Ja	Sannsynlig/ flere enkelttilfeller 3	Mindre alvorlig/ en viss fare 2	6	Det er ikke uvanlig med kalde perioder på vinteren i området, men da med et kystklima som oftest er høyere fuktighet og kulde. Mot kysten vil kombinasjonen vind og kulde være kritisk, og man kan få et problem med ned ising. Kulden er en påkjenning for mennesker, dyr og bygg. Ny bygg bør isoleres og bygges med tanke på fremtidige temperaturer og vindforhold, og de klimatiske forhold som tilhører analyseområdet.
Nedbør	ja	Sannsynlig/ flere enkelttilfeller 3	Ubetydelig/ ufarlig 1	3	En økning i nedbørs mengde og intensitet må hensyn tas ved utforming av tomt og bygg, god drenering og byggetekniske løsninger.

4.17.4. Støy

Hendelse/situasjon	Aktuelt?	Sannsynlig	Konsekvens	Risiko	Kommentar/tiltak
Støy	Ja	Mindre sannsynlig/ kjenner tilfeller 2	Ubetydelig/ ufarlig 1	2	Vi kjenner ikke til støyforhold i området som gjør arealene uegnet for planlagt bruk av arealene. Noe støy må påregnes under anleggsperioden.

4.17.5. Luftforurensing og forurensing i grunnen

Hendelse/situasjon	Aktuelt?	Sannsynlig	Konsekvens	Risiko	Kommentar/tiltak
Luftforurensning	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig ufarlig 1	1	Etter det kommunen kjenner til er det ikke luftforurensning i området som medfører risiko.
Forurensning i grunnen	Nei	Lite sannsynlig/ ingen	Ubetydelig ufarlig 1	1	Kommunen kjenner ikke til forurensning i grunnen innenfor planområdet.

		tilfeller 1			
Akutt forurensning	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig ufarlig 1	1	Fare for akutt forurensning er tilstede dersom en ulykke skulle oppstå.
Radon	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig ufarlig 1	1	Det er ikke kartlagt radonforekomster i planområdet. Radonmålinger må utføres ved oppføring av nybygg i henhold til krav i TEK 10 § 13-5 Radon, og NRPA sine veiledere. TEK 10 setter også krav om radonforebyggende tiltak for å komme under akseptabelt nivå.

4.17.6. Beredskap og ulykkesrisiko

Hendelse/situasjon	Aktuelt?	Sannsynlig	Konsekvens	Risiko	Kommentar/tiltak
Politi	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig ufarlig 1	1	Politistasjon/ lensmannskontoret ligger mindre enn 1 km fra planområdet.
Brann	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig ufarlig 1	1	Brannstasjonen ligger ca. 5 km fra planområdet. Ved behov kan brannvesenet forsterkes med innsats fra lufthavnens brannberedskap.
Redning/helse	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig ufarlig 1	1	Sonjatun distrikts medisinske senter ligger ca. 1 km (langs vei) fra planområdet.
Annen beredskap	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Ubetydelig ufarlig 1	1	Sørkjosen lufthavn ligger ca. 5 km fra planområdet. Helikopterlandingsplass ligger rett i overkant av 1 km fra planområdet.

(Alle distanser er målt langs eksisterende vegtraséer, og med utgangspunkt i midten av planområdet.)

4.17.7. Andre relevante ROS tema

Hendelse/situasjon	Aktuelt?	Sannsynlig	Konsekvens	Risiko	Kommentar/tiltak

Stormflo og havnivåstigning	Nei	Lite sannsynlig/ ingen tilfeller 1	Mindre alvorlig/ en viss fare 2	2	Planområdet ligger lavt i terrenget, men vil ikke berøres direkte av stormflo og/eller havnivåstigning. Men pga. at grunnvannstanden vil kunne øke ved havnivåstigning må det ikke bygges kjellere i bygninger i planområdet.
Høyspentledninger (elektromagnetiske felt)	Ja	Svært sannsynlig/ kontinuerlig 5	Mindre alvorlig/ en viss fare 2	10	Det går en høyspentledning i planområdets vestre del.
Trafikksikkerhet	Ja	Sannsynlig/ flere enkelttilfeller 3	Alvorlig/ farlig 4	12	Mye trafikk av motorkjøretøyer langs Lundevegen sammen med myke trafikanter, hvorav mange er barn som ferdes til og fra Moan skole (1.-4. trinn). Relativt farlig kryss mellom Lundevegen og Muoniovegen i kombinasjon med en del «villparkering» i området tilknyttet aktivitet i Nordreisa kirke som kan skape trafikkfarlige situasjoner. Planlagt ny barnehage som vil øke trafikkmengde og gi flere trafikale utfordringer i området. Planforslaget ønsker å skille motorkjøretøyer og myke

					trafikanter i større grad og legge til rette for mer trafikksikre kryss og en økt andel parkeringsplasser og slik øke trafikksikkerheten i området.

4.18. Næring

Det er ikke eksisterende næringsvirksomhet innenfor planområdet.

Det er en rekke ulike bedrifter innen handel og service m.m. i Storslett sentrum samt noen langs Muoniovegen.

4.19. Analyser/ utredninger

Det er ikke foretatt andre analyser eller utredninger en det denne beskrivelsen omfatter.

5. Beskrivelse av planforslaget

5.1. Planlagt arealbruk

5.1.1. Reguleringsformål

Det er satt av følgende reguleringsformål:

- Boligbebyggelse – konsentrert småhusbebyggelse (1112) – 31,9 daa
- Barnehage (1161) – 5,3 daa
- Undervisning (1162) – 6,8 daa
- Annen offentlig eller privat tjenesteyting (1169) – 27,8 daa
- Veg (2010) – 8,1 daa
- Gang-/sykkelveg (2015) – 3,4 daa
- Parkering (2080) – 9,1 daa
- Angitte samferdselsanlegg og/eller teknisk infrastrukturtraséer kombinert med andre angitte hovedformål (2900) – 3,3 daa
- Naturområde – grønnstruktur (3020) – 1,2 daa
- Friområde (3040) – 6,8 daa
- Vegetasjonsskjerm (3060) – 8,9 daa
- Landbruksformål (5110) – 12,3 daa

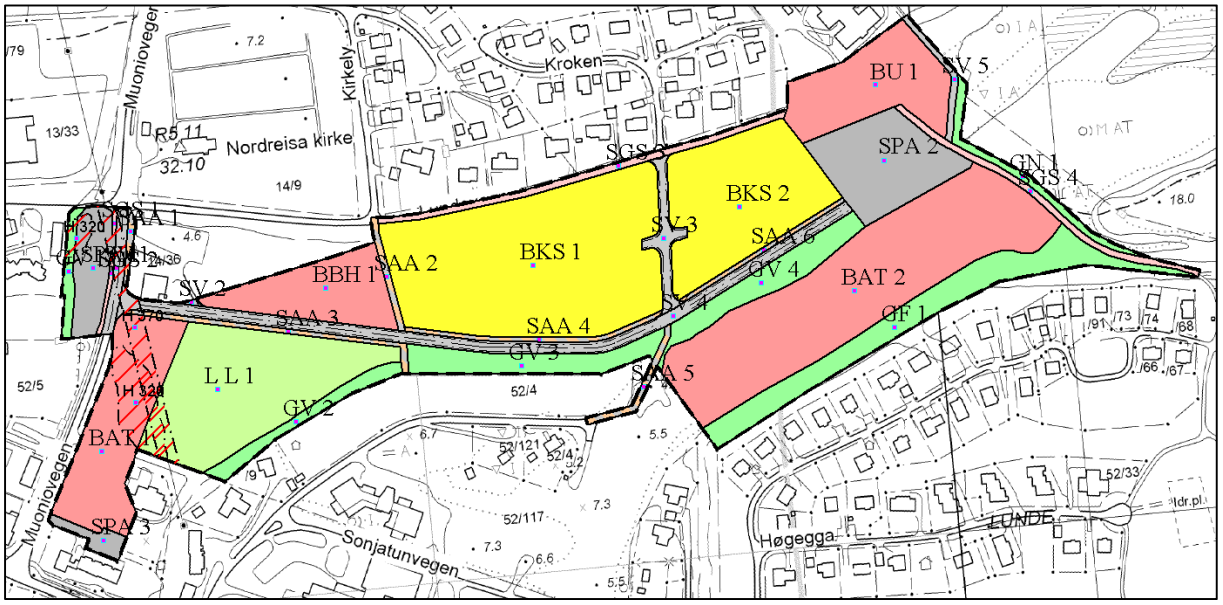

5.2. Gjennomgang av aktuelle reguleringsformål

5.2.1. Boligbebyggelse – konsentrert småhusbebyggelse (1112)

BKS 1og BKS 2: Avsatt til konsentrert småhusbebyggelse. Dette er sentrumsnære arealer der konsentrert småhusbebyggelse er foretrukket da kommunen har behov for en økt andel av slik sentrumsnær bebyggelse. SV 3 skal fungere som tilførselsvei til BKS 1 og 2. Bebyggelsesplan kreves før utbygging.

5.2.2. Barnehage (1161)

BBH 1: Avsatt for å gi Kirkebakken barnehage et større uteareal. I kommuneplanens arealdel er arealet avsatt til boligbebyggelse, men kommunen mener det er mer hensiktsmessig å benytte arealet på 5,3 daa slik at barnehagen får et større uteareal.

5.2.3. Undervisning (1162)

BU 1: 6,8 daa avsatt til uteområde og annen tilrettelegging i tilknytning til Moan skole.

5.2.4. Annen offentlig eller privat tjenesteyting (1169)

BAT 1: Areal for helse- og omsorgstjenester. Bebyggelsesplan kreves før utbygging.

BAT 2: Areal som i første rekke er tiltenkt helse- og omsorgstjenester. Mulighet for å bygge gymsal i tilknytning til Moan skole lengst mot nordøst. Innkjøring til området etableres fra SPA 2. Bebyggelsesplan kreves før utbygging.

5.2.5. Veg (2010)

SV 1: Muoniovegen. Ingen endring av eksisterende trasé utover nye avkjøringer til SV 4 og SPA 1.

SV 2: Ny avkjøring til Kirkebakken menighetshus og -barnehage fra SV 4. Avstand til kyss mellom SV 4 og Muoniovegen er fra midtlinje på avkjøringen 55 m. Svingradius er satt til 7 m. Selv om dette fører til en mindre endring av reguleringsplanen for Kirkebakken, så vil den nye avkjøringen passe fint inn i den tilgrensende reguleringsplanen (

SV 3: Avsatt som veg til boliger i områder Kroken, øvre del av Lundevegen og til to nye boligområder. Svingradius i kryss er R = 7 m. Veibredde er totalt 8 m, der 5 m er avsatt til vegbane, samt 1,5 m på hver side er avsatt til kantsone.

SV 4: Ny hovedvei fra Muoniovegen til Moan skole. Veien får to avkjøringer. Den første til Kirkebakken menighetshus og -barnehage. Den andre til SV 3. Svingradius i kryss mot Muoniovegen er satt til R = 15 m.

SV 5: Eksisterende utmarkvei.

5.2.6. Gang-/sykkelveg (2015)

SGS 1 og 2: Eksisterende gang-/sykkelveg langs Muoniovegen. Ingen endringer utover at avkjøring til SPA 1 vil krysse gang-/sykkelveien.

SGS 3: Omgjøring av Lundevegen til tilførselsveg til boliger langs Lundevegen og gang-/sykkelvei.

SGS 4: Eksisterende gang-/sykkelvei fra Høgegga til Moan skole. Ingen endring av dagens trasé.

5.2.7. Parkering (2080)

SPA 1: Avsatt for å gi et økt antall parkeringsplasser i forbindelse med Nordreisa kirke og det planlagte menighetshuset på kirkebakken. Arealet vil gi anslagsvis 60-80 nye parkeringsplasser. Arealet dekker 2,5 daa og inkluderer avkjøring fra Muoniovegen.

SPA 2: Avsatt for å tilrettelegge nye parkeringsplasser og løsning for av-/påstigning av buss ved Moan skole, samt øvrige offentlige parkeringsplasser i tilknytning til BAT 2. Omtrent midt på arealets nordøstre kant kommer det en bekk fra Dalejenka. Bekken legges i rør under parkeringsplassen og naturlig bekkeløp gjenopptas i GV 4. Avsatt areal dekker 6,1 daa.

SPA 3: Ivaretar eksisterende parkering avsatt i nåværende reguleringsplan og er dermed en videreføring av formål. Arealet dekker 0,7 daa.

5.2.8. Angitte samferdselsanlegg og/eller teknisk infrastrukturtraséer kombinert med andre angitte hovedformål (2900)

SAA 1: Avsatt for å ivareta eksisterende teknisk infrastruktur på stedet.

SAA 2: Avsatt for å ivareta eksisterende trasé for VA. Mulig å legge gang-/sykkelsti på overflaten. Bredde på trasé er 5 m.

SAA 3-6: Avsatt for å legge til rette for ny trasé for teknisk infrastruktur langs SV 4 for bl.a. å kunne forsyne nye boligfelt BKS 1-2 med nødvendig VA. Utstikker fra SAA 3 mot sør, som deler GV 2 og GV 3, ivaretar eksisterende VA anlegg. SAA 5 gjør det mulig kunne koble nytt VA anlegg til eksisterende anlegg langs Sonjatunvegen. Ved etablering av SAA 5 må det tas hensyn til kryssende bekkeløp.

Generelt: Bredde på trasé er 5 m. SAA 3, 4 og 6 har bredde 3,5 m, da de siste 1,5 m inngår i areal avsatt til vei i veiskulder/-kant.

5.2.9. Naturområde (3020)

GN 1: Areal på 1,2 daa satt av som naturområde. Arealet ligger inntil SGS 3 og er en naturlig del av terrenget videre mot nordøst fra reguleringsområdet. Dette ønskes beholdt som det er.

5.2.10. Friområde (3040)

GF 1: Areal på 6,8 daa avsatt til friområde i tråd med kommuneplanens arealdel.

5.2.11. Vegetasjonsskjerm (3060)

GV 1: Vegetasjonsskjerm av eksisterende trær/busker for å skjerme bebyggelse vest for parkeringsplassen. Da spesielt Kirkevegen 11 og 15.

GV 2: Vegetasjonsskjerm av eksisterende trær/busker for å ta hensyn til både bebyggelse på areal avsatt til LNFR og eventuell fremtidig bebyggelse og eller aktivitet på GBR 52/4 og 52/136. De to nevnte eiendommene er avsatt til boligformål i gjeldene reguleringsplan på stedet.

GV 3: Vegetasjonsskjerm av eksisterende trær/busker for dempe påvirkningen fra trafikkstøy fra SV 4 til eksisterende/framtidig bebyggelse på GBR 52/133, 52/134 og 52/136. De tre nevnte eiendommene er avsatt til boligformål i gjeldene reguleringsplan på stedet. GV 3 ivaretar også hensynet til eksisterende bekkeløp/grøft.

GV 4: Vegetasjonsskjerm av eksisterende trær/busker for å skjerme areal avsatt til offentlig/privat tjenesteyting fra veistøy fra SV 4. Vegetasjonsskjermen ivaretar også hensynet til eksisterende bekkeløp med oreskog på stedet.

5.2.12. Landbruksformål (5110)

LL 1: Arealet som er avsatt til landbruksformål er i tråd med gjeldene reguleringsplan, men arealet er noe redusert i nord og vest i forhold til tidligere plan.

5.3. Bebyggelsens plassering og utforming

5.3.1. Bebyggelsens høyde

Fastsettes i fremtidige detaljreguleringer og bebyggelsesplaner.

5.3.2. Grad av utnytting (veileder) Forskrift

Utnyttingsgraden for frittstående bolighus med tilhørende garasje skal ikke overstige 30 %-BYA og for rekke/kjedehus med garasje/garasjeanlegg ikke overstige 50 %-BYA.

5.3.3. Antall arbeidsplasser, antall m² næringsarealer

Innenfor arealer avsatt til barnehage, undervisning og annen offentlig og privat tjenesteyting vil det være arbeidsplasser, men antall arbeidsplasser er ikke avklart på dette plannivået. Disse vil fremkomme i mer detaljerte planer. Det er ikke avsatt arealer til næringsvirksomhet innenfor planområdet.

5.3.4. Antall boliger, leilighetsfordeling

Antall boliger og leilighetsfordeling avklares gjennom /detaljregulering/bebyggelsesplan

5.4. Boligmiljø/ bokvalitet

Beliggenheten til planområdet er relativt attraktiv med tanke på kort avstand til sentrum, med ulike butikker, post, bank, skoler, barnehager, samtidig som det er nært til turterreng.

5.5. Parkering

Parkering SPA 1 antas å gi 60-80 nye p-plasser til Nordreisa kirke og vil fungere som et tillegg til parkering for Kirkebakken barnehage og menighetshus.

SPA 2 skal benyttes til kollektivløsninger, parkering og trafikkløsninger for Moan skole. Arealet har potensiale til mellom 100-150 parkeringsplasser.

5.6. Tilknytning til infrastruktur

Fremtidig bebyggelse innenfor planområdet vil bli tilknyttet eksisterende teknisk infrastruktur i nærområdet. Delvis gjennom direkte tilkobling der det er mulig og ellers gjennom nyetableringer av slik infrastruktur i planområdet. Det er avsatt arealer til ny infrastruktur til bl.a. vann og avløp i planområdet, se SAA 1-6.

5.7. Trafikkløsning

5.7.1. Kjøreatkomst

Kjøreadkomsten til eksisterende boliger i Kroken og langs Lundevegen, samt nye boligfelt BKS 1 og BKS 2, blir via ny veg SV 3 og SV 4 til Muoniovegen og derfra til RV 865.

Avkjørsel til eksisterende boliger i LL 1 legges til der dagens veg til boligene krysser planlagte SV 4.

Adkomst til BAT 1 ivaretas gjennom bebyggelsesplan ved avkjøring fra Muoniovegen eller fra SPA 3.

Adkomst til BAT 2 ivaretas gjennom bebyggelsesplan ved avkjøring fra SPA 2.

Adkomst til Moan skole sikres gjennom SV 4 og SPA 2.

Adkomst til BBH 1 sikres gjennom avkjøring fra SV 4 til regulert parkering i reguleringsplan for Kirkebakken Barnehage og -menighetshus.

5.7.2. Utforming av veger

SV 4: Hovedvei til Moan skole har veibredde 6 meter pluss 1,5 meter kant på hver side. Totalt 9 meter.

SV 3: Veier til boliger har veibredde 5 meter med 1,5 meter kant på hver side. Totalt 8 meter.

Da veiene legges i et område som i utgangspunktet er flatt, høydekoter 4-5 m.o.h., så vil det ikke være stigningsforhold av betydning langs veitraséene.

5.7.3. Krav til samtidig opparbeidelse

Det er en forutsetning at nødvendig infrastruktur som veg, van, avløp og strøm er utbygget før bygging av bygninger for varig opphold igangsettes.

5.7.4. Varelevering

Varelevering ivaretas gjennom eksisterende og planlagt veiareal, samt i fremtidige bebyggelsesplanen for arealer som krever dette.

5.7.5. Tilgjengelighet for gående og syklende

Arealene er godt tilgjengelige for gående og syklende. Det er lagt til rette for tre hovedstrekninger for gående og syklende i planen, SGS 1-3. Disse strekningene er adskilt fra veier med forventet mye trafikk (SV 4 og Muoniovegen).

5.7.6. Felles atkomstveger, eiendomsforhold

SV 3 ligger på eiendom med GBR 52/1.

SV 4 ligger på eiendom med GBR 52/1, 52/3, 14/9 og 14/36.

5.8. Planlagte offentlige anlegg

Innenfor planområdet planlegges det omsorgsboliger i tilknytning til Guleng/Sonjatun. Det er behov for gymsal i tilknytning til Moan skole, og planforslaget tilrettelegger arealer til dette. Det er også avsatt et areal til å kunne utvide uteområdet til kommende Kirkebakken barnehage.

5.9. Miljøoppfølging

Det er ikke planlagt noen spesielle miljøtiltak utover det som er fastsatt gjennom plan- og bygningsloven og andre gjeldene lover og forskrifter.

5.10. Universell utforming

Tiltak innen planområdet skal utføres i henhold til plan- og bygningslovens krav til universell utforming (UU). Byggeteknisk forskrift TEK10 gir tekniske krav til byggverk, uteareal og miljø som skal sikre at krav til UU sikres. Plan- og bygningslovens § 11-9 punkt 5 samt krav til ikke-diskriminerende forhold, skal bidra til at UU ivaretas i planen.

Detaljer om hvordan problemstillinger rundt UU skal løses skal fremgå av detaljplaner der dette kreves. Felles uterom og alle arealer tilknyttet offentlig ferdsel skal så langt det er mulig ha universell utforming.

5.11. Uteoppholdsareal

Uteoppholdsarealer innenfor arealer avsatt til boligbebyggelse og til offentlig/privat tjenesteyting skal ivaretas gjennom bebyggelsesplan for arealene. Dette inkluderer for eksempel:

- Privat og felles uteoppholdsareal
- Størrelse, lokalisering, kvalitet på uteoppholdsareal
- Lekeplasser
- Begrunnelse for ev. avvik fra vedtekter/normer
- Ivaretakelse av eksisterende og ev. ny vegetasjon
- Offentlige friområder
- Arealstørrelse
- Turveier
- Atkomst og tilgjengelighet
- Sesongbruk
- Andre uteoppholdsarealer
- Krav om utomhusplan og rekkefølgebestemmelse

5.12. Landbruksfaglige vurderinger

Lundejordet er i dag i bruk som leiejord, der John Edvin Johansen høster denne. Han har en avkastning på rundt 3 rundballer per daa, dvs. om lag 13 776 fôrenheter (Fe).

Eiendom GBR 52/3 har i følge gårdskart.no følgende ressursgrunnlag. 16.3 daa fulldyrket areal, 11,9 daa skog middels bonitet, 2,8 daa impediment, 2,4 daa jorddekt fastmark og 0,4 daa bebygd areal. Til sammen 33,8 daa.

I planforslaget vil totalt 23,9 daa bli berørt, med følgende arealfordeling. 12,2 daa – landbruksformål, 1,5 daa – vegetasjonsskjerm, 3,6 daa – barnehage, 4,4 daa – offentlig/privat tjenesteyting, 0,7 daa – teknisk infrastruktur, 1,5 daa - vei. De 12.2 daa består av fulldyrket jord.

De 16,3 daa fulldyrket areal er av middels til god kvalitet, og vil kunne gi en årlig avkastning om lag 3 rundball per daa. Dvs. en avkastning på om lag 49 rundball. En rundball vil her utgjøre omtrent 160 Fôrenheter (Fe). En vinterforet sau (vsf) vil trenge om lag 1 Fe pr. dag i om lag 240 dager. Det vil da si at arealet produserer nok for til 73,5 vsf.

Det gjenstående arealet etter denne regulering, vil få en utfordrende arrondering i forhold til drift av jorda. Dette oppfattes som uheldig med tanke på videre rasjonell drift.

Eiendom GBR 52/1 Lundejordet har i følge gårdskart.no følgende ressursgrunnlag. 28.7 daa fulldyrket areal, 1,3 daa innmarksbeite, 71,8 skog middels bonitet, 0,2 daa skog lav bonitet, 76,4 daa jorddekt fastmark, 39,1 daa jorddekt fastmark, 38,2 daa bebygd, samferdsel, vann isbre og snø. Til sammen 459,4 daa.

De deler av eiendommen som berøres av planforslaget, består av uproduktiv skog og jorddekket fastmark. Naboeiendommen GBR 52/3 består av 16,3 daa fulldyrka jord, 11,9 daa skog av middels bonitet, samt noe uproduktiv skog og jorddekt fastmark. På denne eiendommen blir deler av arealene satt av som LNFR i tråd med eksisterende reguleringsplan i området. Eiendommen vil etter reguleringen være en skogeiendom.

5.13. Kollektivtilbud

Planforslaget medfører ikke endringer av kollektiv tilbudet. Ny vei SV 4 vil imidlertid føre til økt trafikksikkerhet i området ved at trafikken spesielt til og fra Moan skole trekkes ut av boligfeltet det blir kjørt igjennom i dag.

5.14. Kulturminner

Det er ikke registrert kulturminner innenfor planområdet, jf. askeladden 22. mai 2014.

5.15. Sosial infrastruktur

Planforslaget fører ikke til vesentlige endringer i sosial infrastruktur.

Et av formålene med planforslaget er å lage en tryggere skolevei, samt å øke forbedre parkeringsfasiliteter til og ved Moan skole. Planforslaget legger også til rette for tilrettelegging av skolens uteområde, samt bygging av gymsal til skolen.

Planforslaget legger til rette for et større uteareal for Kirkebakken barnehage.

Det tilrettelegges gjennom planforslaget for en økt andel omsorgsboliger og andre nødvendige helsetjenester.

5.16. Plan for vann- og avløp samt tilknytning til offentlig nett

Planområdet tilknyttes eksisterende offentlig infrastruktur for vann og avløp. Nye traséer for teknisk infrastruktur er lagt inn i planen der det er behov.

5.17. Plan for avfallshenting/ søppelsug

Avfallshåndteringen i planområdet vil inngå i den kommunale avfallshåndteringen.

5.18. Avbøtende tiltak/ løsninger ROS

Det må tas hensyn til faresone H 320 – flomfare ved prosjektering og utbygging av SPA 1 og BAT 1. Her må det gjøres forebyggende tiltak som sikrer arealene mot flomfare. Ved BAT 1 kan det etableres flomgrøft langs eksisterende vei omtrent midt i formålsflaten som slik vil sikre ev. nybygg på nordsiden av denne veien.

5.19. Rekkefølgebestemmelser

Ny vei til Moan skole og tilknytningsvei fra denne til Lundevegen ved krysset til Kroken, SV 3 og SV 4, skal være etablert før Lundevegen stenges på flere steder og gjøres om til gang-/sykkelvei som også skal fungere som tilførselsvei til boliger langs traséen.

SV 3-4, SPA 2 og SAA 1-3 skal være etablert før BKS 1-2 og BAT 2 kan tas i bebygges.

6. Konsekvensutredning

Planen er vurdert i forhold til forskrift for konsekvensutredning, men kommunen har konkludert med at planen ikke faller inn under vilkårene for en slik utredning.

7. Virkninger/konsekvenser av planforslaget

Her beskrives og vurderes virkninger og konsekvenser av gjennomføring av planen. Konsekvenser beskrives når planen avviker fra vedtatt oversiktsplan, temaplan, vedtatt retningslinje, norm eller vedtekt eller når planen vil medføre konsekvenser for natur, miljø eller samfunn. Eventuelle avbøtende tiltak skal beskrives

7.1. Overordnede planer

Planforslaget er i hovedsak i tråd med kommuneplanens arealdel. I forhold til de arealer som er avsatt i kommuneplanens arealdel er det kun gjort mindre justeringer og formålsendringer der dette har vist seg nødvendig. Det er ikke lagt ut nye arealer til bebyggelse utover det som er lagt ut i kommuneplanens arealdel.

Følgende justeringer er gjort:

En mindre del av et areal avsatt til boligbebyggelse i kommuneplanens arealdel er i planforslaget avsatt til barnehage (BBH 1), da kommunen mener dette er mer hensiktsmessig og gunstig for å gi planlagte Kirkebakken barnehage et større uteområde.

BAT 1 er noe utvidet nordover i forhold til arealet avsatt i kommuneplanens arealdel.

7.2. Landskap

Lundejordet er i dag et åpent landbruksareal, en omdisponering av arealet til ulik bebyggelse og vei vil påvirke landskapet slik det oppleves på nært hold av naboene til det aktuelle arealet. For hele delområde 7 i landskapsanalysen for Nordreisa kommune vurderes påvirkningen på landskapet til å være relativt liten. Arealet blir en fortetting av eksisterende bebyggelse, og vil ikke oppleves som en negativ

7.3. Stedets karakter

Stedets karakter vil påvirkes en god del av planforslaget sett fra de nærmeste naboene til planområdet. Arealene vil for naboene gå fra å være et relativt åpent landbrukslandskap til å bli et bebygget boligfelt. Ser man på Storslett som helhet vil konsekvensen av utbyggingen bli langt mindre og utbyggingen vil inngå som en naturlig del av eksisterende bebyggelse i nærområdet.

7.4. Kulturminner og kulturmiljø, ev. verneverdi

Ingen kulturminner vil påvirkes negativt av planforslaget. Verneverdige Nordreisa kirke ligger i nærheten av planområdet, men kommunen mener planforslaget vil virke positivt inn på nærmiljøet ved kirka ved å flytte mye trafikk av kjøretøyer lengre unna kirka, samtidig som planforslaget legger til rette for at parkeringsforholdene ved kirka forbedres vesentlig.

7.5. Forholdet til kravene i kap. II i Naturmangfoldloven

Kunnskap om naturverdiene i området er hentet inn fra flere ulike kilder, se planbeskrivelsens kapittel 5.6. Kommunen mener at kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i området er god, jf. naturmangfoldlovens (heretter nml) § 8.

Planområdet berører en mindre del av et registrert beiteområde for rådyr. Det er grunn til å tro at rådyrenes bruk at det registrerte beiteområdet som berøres av planforslaget i realiteten benyttes til beite. Dette mener vi fordi Moan skole, eksisterende parkeringsplass tilhørende skolen, skolens uteområde og eksisterende gang/sykkelvei i området ligger i det arealet som foreslås regulert.

Planforslaget berører også en liten del av en lokalt viktig naturtype; «kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti». Det berørte arealet er imidlertid regulert til naturområdet, slik at ev. konflikt mellom naturtypen og planforslaget anses for ikke å være tilstede.

I forhold til bekkeløpet som går igjennom planområdet, så vil store deler av dette, med tilhørende oreskog, ivaretas i arealer lagt ut til vegetasjonsskjerm. Dette gjelder spesielt for GV 4. Veien, SV 4, er lagt nordvest for bekkeløpet. Det er planlagt å legge deler av bekkeløpet i rør under planlagt parkering SPA 2 for å ivareta vanngjennomstrømningen.

Nordreisa kommune mener at den samla belastningen på de berørte økosystemene, jf. nml § 10, ved utbygging av planområdet i tråd med planforslaget vil være relativt lav. Vi har vektlagt at planforslaget er i tråd med kommuneplanens arealdel og at planforslaget er en fortetting av et område som allerede er både direkte og indirekte påvirket av eksisterende bebyggelse. Vi mener det vil være bedre for naturmangfoldet at det fortettes i sentrale strøk fremfor å utvide sentrumsområdet til mer uberørte områder.

Vi mener at nml § 9 er ivaretatt gjennom et godt kunnskapsgrunnlag, og det vil derfor ikke komme til anvendelse i denne saken. Føre-var-prinsippet er også tatt i bruk ved å ivareta store deler av eksisterende bekkeløp fremfor å legge bekken i rør i sin helhet og ved å ivareta vegetasjonen langs bekkeløpet som vegetasjonsskjerm.

Gjennom planområdets lokalisering og kommunens prinsipp om fortetting av sentrumsområdene er kravene i nml § 12 om den lokalisering, driftsmetode og teknikk som vil gi det beste resultatet for samfunnet og naturmangfoldet være ivaretatt. Det gjelder også for nml § 11, om at tiltakshaver skal bære kostnadene ved miljøforringelse.

7.6. Rekreasjonsinteresser/ rekreasjonsbruk

Planforslaget antas å påvirke rekreasjonsinteressene i området i svært liten grad utover økt trafikksikkerhet spesielt for de som ferdes langs Lundevegen.

7.7. Uteområder

Uteområder påvirkes i liten grad av områdereguleringen. Detaljer for uteområder vil fremkomme i fremtidige detaljreguleringer og bebyggelsesplaner.

7.8. Trafikkforhold

Trafikkforholdene vil forbedres vesentlig. Krysset mellom Lundevegen og Muoniovegen vil opphøre etter at SV 4 og SV 3 er ferdigstilt. Det legges opp til mer oversiktlige og trafikksikre vegkryss. Motorkjøretøyer og myke trafikanter vil separeres bedre og dermed gi økt sikkerhet for gående og syklende i området.

Det antas at trafikken i området vil øke noe når BAT 1 og 2 realiseres, men vi mener at etableringen av SV 4 vil ha kapasitet til å ta unna denne økningen uten at det vil føre til trafikale problemer og dårligere trafikksikkerhet.

7.9. Barns interesser

Planforslaget vil gi barn og unge muligheter for en mer trafikksikker hverdag, samt større uteområder i tilknytning til barnehage og skole.

7.10. Sosial infrastruktur

Sosial infrastruktur vil ikke påvirkes av planforslaget i vesentlig grad. Se også planbeskrivelsens kapittel 6.15.

7.11. Universell tilgjengelighet

Felles uterom og alle arealer tilknyttet offentlig ferdsel skal så langt det er mulig ha universell utforming. Dette avklares gjennom framtidige detaljplaner og bebyggelsesplaner.

7.12. ROS

Det forventes ikke at gjennomføring av planforslaget vil endre vesentlig på nåsituasjonen når det kommer risiko og sårbarhet.

7.13. Jordressurser/landbruk

All fulldyrket jord og innmarksbeite på de berørte landbrukseiendommene vil falle ut ved denne reguleringen. Kommunens strategi har i arealplanprosessen vært å ta i bruk små, inneklemte jordbruksarealer i sentrumsområdene til utbyggingsarealer for å oppnå en ønsket fortetting. Gjennom dette har en unngått berøring av viktigere jordbruksarealer som grenser til sentrum, jf. hensynssone for jordbruk og temakart for jordbruksarealer i sentrum.

7.14. Teknisk infrastruktur

Planforslaget legger til rette for ny veistruktur fra Muoniovegen til Moan skole og til beboere langs Lundevegen og i kroke. Ny infrastruktur for vann og avløp og elektrisitet blir også etablert i området.

7.15. Økonomiske konsekvenser for kommunen

Nordreisa kommune legger til rette for utbygging med hensyn til kommunalteknisk anlegg og infrastruktur. Kommunen kjøper areal til vei og offentlige formål.

7.16. Konsekvenser for næringsinteresser

Planforslaget har få eller ingen direkte konsekvenser for næringsinteresser. Økt andel boliger i nærheten av forretningene på Storslett vil kunne gi en liten økning i kundegrunnlaget til forretningene her.

7.17. Interessemotsetninger

Det er ikke avdekket interessemotsetninger i løpet av planprosessen.

8. Innkomne innspill

Alle grunneiere, naboer og andre berørte parter har fått tilsendt varsel om oppstart per brev datert 15. mai 2014. Innspillsfristen for planforslagets varsel om oppstart var satt til 20. juni 2014.

Det har per 20. juni kommet inn to skriftlige innspill til varsel om oppstart.

8.1. Merknader

I løpet av innspillsperioden har en av grunneierne kommet med et muntlig ønske om å endre navn på planen fra «Områderegulering Lundejordet» til «Områderegulering Lunde». Dette ønsket har kommunen imøtekommet.

Skriftlige innspill finner du et sammendrag, samt kommunens vurdering, av disse under.

8.1.1. Statens vegvesen (18. juni 14)

Statens vegvesen (SVV) har følgende kommentarer:

Planområdet er ikke direkte tilknyttet riks- eller fylkesvegnettet. Eventuelle trafikale konsekvenser påvirker derfor i hovedsak det kommunale vegnettet som kommunen selv er forvalter av. Statens vegvesen har med dette ingen negative innsigelser til detaljreguleringen, men påminner like fullt om noen nyttige momenter knyttet til planleggingen, dette spesifikt i forhold til frisikt, adkomst ved Sonjatunvegen, henvisning til vegnormal, ivaretagelse av «snarveier», sykkelparkering og universell utforming.

- Angående adkomst påpeker Statens vegvesen at dersom adkomst skal knyttes til Sonjatunvegen ved GBR 52/117. så vil denne adkomsten være relativt smal med hensyn på eksisterende veibredde og det må fremkomme om denne skal være kjørbar og/ eller for gang- og sykkelveg. Dersom økt trafikk på Sonjatunvegen vil man anbefale at denne vegen blir med innenfor områdereguleringen.
- Vegareal rådes til å planlegges i henhold til Statens vegvesens vegnormal N100, og frisikt bør reguleres inn på plankart.
- Statens vegvesen minner om hensynet til myk- trafikanter og påpeker at «snarveier» og gangsystem må tas hensyn til.
- Tilstrekkelig sykkelparkering ved Moan skole bør fremkomme av planen.
- Statens vegvesen minner om hensynet til universell utforming bør fremkomme i områdereguleringens bestemmelser, og viser med dette til håndbok V129 «universell utforming av veger og gater».

Kommunens kommentarer

Vår vurdering er at vegvesenets faglige innspill er tatt til etterretning og minner om at mange momenter knyttet til infrastrukturen rundt den spesifikke områdereguleringen anses å være viktige, men ikke nødvendigvis på det nåværende tidspunkt. Frisiktlinjene skal eksempelvis ikke fastsettes på dette tidspunkt, men skal detaljert fremtre i de ulike enkeltprosjektene etterfulgt av områdereguleringen. Vegnormal N100 vil bli brukt i henhold til planlegging og utbygging.

Kommunen planlegger adkomst til planområdet via Muoniovegen og ny vei fra denne til Moan skole. Sonjatunvegen vil ikke får økt belastning slik vi ser det per i dag og vil i fremtiden fortsatt fremstå som i dag. Over GBR 52/117 er det tenkt lagt en teknisk trasé. Oppå denne kan det anlegges gang/sykkelsti, men det vil ikke være åpent for motorferdsel. Eksisterende stier innenfor planområdet er i stor grad ivaretatt gjennom planforslaget, for eksempel langs eksisterende bekk.

Kommunen mener at vår nye veiløsning vil gi en god, helhetlig trafikal løsning for alle trafikantgrupper.

Sykkelparkering ivaretas i den videre planleggingen, og tas med når parkeringsplassen i tilknytning til Moan skole bygges. Videre vil sykkelparkeringer inngå i detaljregulering av de områdene som krever dette.

Det legges for øvrig vekt på at de nye områdene gjøres tilgjengelig for så mange som mulig, hvorpå prinsippet om at alle skal kunne delta på like vilkår legges som premiss i arbeidet. Dette blir også etterfulgt jamfør områdereguleringens bestemmelser.

Prinsippene for universell utforming ivaretas gjennom krav om detaljregulering og bebyggelsesplaner i de respektive arealer der dette er nødvendig.

Det skal for øvrig fortsatt kunne være mulig å benytte eksisterende overgang for syklende og gående fra sentrum, over Muoniovegen til Lundevegen som trygg forbindelse til Kirkebakken barnehage- og menighetshus.

8.1.2. Fylkesmannen i Troms (18. juni 14)

Fylkesmannen i Troms har følgende kommentarer:

Fylkesmannen i Troms har ingen innsigelser til områderegulering og infrastruktur i Nordreisa kommune.

Fylkesmannen i Troms viser likevel til at kommunen har anledning til å stille strengere krav enn det TEK 10 til de bygg og anlegg kommunen selv eier eller bygger. Fylkesmannen minner om at i henhold til plan- og bygningsloven § 12-7 pkt. 4 og 5 kan kommunen nedfelle bestemmelser om krav til kvalitet og utforming knyttet til funksjonskrav.

Videre ønsker fylkesmannen at Nordreisa kommune gjennomfører en tilfredsstillende risiko- og sårbarhetsanalyse for tiltenkte områderegulering. Det vises i denne sammenheng til Plan- og bygningslovens § 4-3, hvorpå man for øvrig minner om DSB`s veileder nr.10 om «samfunnssikkerhet i arealplanlegging» og norsk standard NS-5814.

For øvrig minner fylkesmannen om at det skal innarbeides vurderinger knyttet til behov og utarbeidelse av avbøtende tiltak i forhold til risiko- og sårbarhetsanalysen. Analysen må som minimum kunne si noe om de ulike temaene områdereguleringen ombefatter, vurderinger og utredninger av temaer og utforming av avbøtende tiltak.

Kommunens kommentarer

Vår vurdering er at Nordreisa kommune vil imøtekomme fylkesmannens merknader.

Angående universell utforming vil disse i all hovedsak etterkommes i de enkelte delprosjektene innenfor områdereguleringen. I tillegg vil man jamfør Statens vegvesens håndbok V 129 i første rekke ivareta universell utforming knyttet til veg og infrastruktur, og viser for øvrig til at universell utforming er tatt til etterretning jamfør områdereguleringens bestemmelser og planbeskrivelse.

Risiko- og sårbarhetsanalyse av planområdet er utført i samsvar med Miljøverndepartementets veileder for reguleringsplaner (T-1490) og dekker temaer som bl.a. rasfare, flomfare, ekstremvær, støy, forurensning, beredskap og ulykkesrisiko, samt andre relevante ROS-temaer. ROS-analysen fremkommer av planbeskrivelsen. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap sin veileder nr.10, samt norsk standard NS-5814 er benyttet under utarbeidelsen av planbeskrivelsen. Avbøtende tiltak er tatt med som et eget tema i planbeskrivelsen, herunder vurderinger og detaljer i tilknytning til utforming av avbøtende tiltak.

9. Avsluttende kommentar

Forslag til reguleringsplan er utarbeidet med bakgrunn i tilgjengelig, kjent og relevant kunnskap for å kunne følge opp kommuneplanens arealdel.